

OKUPACIÓ A CATALUNYA

1984-2009

FRANCISCO DE PAULA FERNÁNDEZ GÓMEZ

NOTA DE LA OfiOk:

El contenido de este libro genera controversia al encontrarse falta de contrastación veraz en algunos pasajes.

No nos hacemos responsables de lo explicado en el mismo.

OKUPACIÓ
A
CATALUNYA
1984 - 2009

Índex temàtic

<i>Introducció.</i>	<i>Pàgina 7.</i>
<i>Què és l'okupació</i>	<i>Pàgina 15.</i>
<i>L'herència Okupa</i>	<i>Pàgina 27.</i>
<i>Les primeres okupacions 1984-1986</i>	<i>Pàgina 53.</i>
<i>1987-1996. De camí al mite</i>	<i>Pàgina 75.</i>
<i>1997-1999 Creixement quantitatiu</i>	<i>Pàgina 135.</i>
<i>La mort de l'okupació, 2000 - 2009</i>	<i>Pàgina 235.</i>
<i>Annexes</i>	<i>Pàgina 259.</i>
<i>Fonts consultades</i>	<i>Pàgina 289.</i>

Introducció

Abans d'endinsar-te dins de la lectura d'aquest estudi històric crec que és convenient que em coneguis una mica. Sóc historiador, i de fet, el mateix sistema establert m'ho reconeix, ja que tinc un títol universitari que així ho acredita... Però sóc d'aquelles persones que considera que tenir o no un títol universitari no et fa ni millor ni pitjor historiador/a, de fet penso que qualsevol persona que volgués es podria considerar historiadora.

Reconec que els estudis universitaris m'han servit per conèixer diferents aspectes de la Història, és a dir, dels fets que han succeït en referència a un o varis objectes d'estudi, però de la mateixa manera crec que aquests coneixements també es poden adquirir sense la necessitat de cursar anys d'estudis universitaris, exemples d'això poden ser els treballs autodidactes de gent com el difunt Diego Camacho, conegut popularment com *Abel Paz*, un vell militant de la *Confederació Nacional del Treball* i de les *Juventuts Llibertàries* que realitzà molts treballs dignes sobre la història de l'anarquisme ibèric. Els seus estudis, sense ser academicistes, resulten, en molts sentits, molt més interessants que molts estudis realitzats per especialistes, ja que els realitzà amb sinceritat i honestedat. Un altre exemple, entre molts altres, que he vist d'estudi vàlid i que m'ha influenciat sense pertànyer al món universitari academicista el trobem en aquesta mateixa editorial, el llibre coeditat amb el company i editor de "Furia Apàtrida", *Anarquistas de Bialystok*, un treball històric no acadèmic però amb una qualitat enorme, fruit també de la seva sinceritat i honestedat. Amb tot això tampoc vull dir que el món academicista sigui ruïnós i deplorable, ja que en els anys que he cursat la carrera d'Història a la *Universitat Autònoma de Barcelona* he descobert grans historiadors i historiadores que m'han influenciat en l'elaboració dels meus plantejaments com a *especialista*. Reconec a persones com l'historiador de la UAB, Pere Gabriel, un autèntic geni dels estudis històrics sobre els moviments socials, fruit d'una dedicació brutal o senzillament fruit d'una intel·ligència excepcional, qui sap si potser els dos factors en aquest cas van units de la mà. En tot cas el que més em va agradar d'ell va ser que era una persona honesta i sincera. Com veieu l'honestedat

i la sinceritat són qualitats que remarco molt. També honest i sincer, i que ha influenciat en el meu tarannà d'historiador han sigut els estudis d'un professional com en Bernat Muniesa, de la *Universitat de Barcelona*. Crític, audaç, de lectura ràpida, amena i assequible, però en especial una persona amb les qualitats abans esmentades. Mai he assistit a les seves classes, però gràcies a un alumne seu que em va parlar d'ell vaig poder conèixer part de la seva obra i, veritablement, estic content d'aquesta descoberta.

No vull continuar fent un llistat de persones que m'han influenciat, ja que seria molt llarg i tampoc és la meua intenció, només vull expressar la meua visió historiogràfica. No crec que per fer estudis bons d'història calgui tenir un títol, crec que el que cal és ser una persona honesta i sincera. Però què significa ser honest i sincer? Bé, potser això dependrà del criteri individual de cadascú/na, però jo considero, personalment, que independentment dels plantejaments que tingui la persona que fa estudis històrics, l'honestetat i sinceritat s'expressa quan en aquests es constata la voluntat de dir el que es considera que és veritat a partir de diferents fonts, sense distorsionar o bé ocultar intencionadament els fets del passat. Evidentment si una cosa bona té la postmodernitat actual, amb el seu relativisme, inexistència de veritats absolutes o manca de referents sagrats, és que ens mostra que dins dels estudis històrics, com arreu, l'objectivitat no existeix.

La Història no és una *ciència exacta*, malgrat que pugui tenir una metodologia científica. La persona que realitza els estudis, amb els seus plantejaments polítics, filosòfics, morals, culturals o de gènere tindrà uns condicionants que faran impossible que sigui *imparcial i objectiva* en aquests. La mateixa selecció de fonts, de fet, ja és un criteri que prima unes sobre les altres, per tant, en aquesta selecció ja es manifesta la subjectivitat. En aquest sentit és evident que els meus condicionaments morals, polítics, filosòfics o culturals, per només dir-ne uns quants, quedaran reflectits en aquest estudi històric. Sóc llibertari, home que rebutja el patriarcat, amb una pràctica sexual a dia d'avui heterosexual, amb certa consciència ecològica i

Okupació a Catalunya

antiespecista, d'orígens socials humils, nascut a Barcelona... En definitiva, aquests aspectes subjectius marcaran la meua obra investigadora: procuro no utilitzar un llenguatge sexista o especista, reconec la meua influència ideològica en anarquistes històrics i contemporanis com Errico Malatesta, Alfredo Maria Bonanno, Constantino Cavalleri, Emma Goldman, Fernando Tàrrida, González Morago, Louise Michel, August Vaillant, John Zerzan, Ted Kaczynsky i tot un llarg etcètera que per les seves pràctiques o obres teòriques han deixat una empremta en la meua visió del món. Reconec que els orígens socials humils dels quals provinc, de viure certes penúries econòmiques a casa meua de petit o el criar-me amb una mare fanàtica de les paraules buides d'un partit polític com el PSC-PSOE o tenir un pare patriarcal amb una *mà massa llarga* i que, davant la mort de la meua mare, optés per l'autodestrucció de l'alcoholisme, reconec que tot això m'ha marcat. De la mateixa manera, també m'ha marcat molt al llarg de la vida la meua pràctica anarquista des de 1999, primer a la CNT i després per tot un seguit d'organitzacions, col·lectius i grups, com la *FIIJL* de Barcelona, l'*Ateneu Llibertari del Besòs* o grups que es reconeixien com a *insurreccionalistes*, així com ho va fer, el febrer de 2003, la meua detenció per part de la Policia Nacional, sota la llei anti-terrorista, per la suposada pertinença a una *cèl·lula anarquista de caire terrorista*... Crec que el nostre passat configura part del que som, però també crec que això tampoc ens determina completament.

La Història són els fets, les persones que realitzen el estudis sobre aquests són els i les historiadores. Metodològicament en aquests estudis s'utilitzen fonts, és a dir, els fonaments i les proves de les interpretacions i anàlisis resultants dels estudis. Com he dit, la persona que realitza l'estudi no pot ser objectiva, però si és honesta i sincera podrà realitzar un treball digne de ser considerat apte, en el sentit d'útil per a futures investigacions i interpretacions, ja que no intentarà amagar intencionadament fets. Si això es compleix una de les finalitats de la Història ho farà d'una forma èticament lloable. Aquesta finalitat no és pas altra cosa que configurar una visió o

interpretació concreta del món que ens envolta o que ens va precedir. I això ens pot resultar útil per entendre no només el nostre present o els fets del passat, també per mirar vers el futur sobre unes bases argumentals sòlides.

En cap estudi històric que he llegit he trobat res que es realitzi sense intencionalitat. Fins i tot els estudis més insubstancials la tenen. És evident que un estudi banal, sense substància i lleuger de contingut té la finalitat de crear persones banals, insubstancials i despreocupades... Altres exemples: els estudis optimistes, suposadament científics i objectius, que creien en el progrés de la tècnica i de la humanitat, típics del s.XIX i gran part del s.XX, ja fossin de caire *positivista* o *marxistes*, tenien la clara voluntat de fer creure a la persona lectora que el present era millor que el passat i que el futur encara podia ser millor. Des del *Capitalisme* eren útils per justificar l'estatus vigent d'aleshores. Gràcies a aquests estudis es podien justificar imperialsismes, superioritats culturals, explotacions socials o qualsevol aspecte de la societat que amb una mica d'esperit crític podia ser qüestionat. Des dels estudis marxistes i part dels anarquistes, aquestes premisses, sota el paraigües del científisme del *materialisme històric* de Marx, Engels i els seus successors, servien per justificar el potencial revolucionari de la classe treballadora i la inevitabilitat d'una futura revolució socialista. Només serien dos exemples de corrents historiogràfiques, però en totes les altres que he conegut també he trobat aquesta intencionalitat que, de fet, comparteix amb la resta de Ciències Socials com l'Arqueologia, l'Antropologia, la Sociologia, la Geografia... En el fons aquestes divisions dins d'aquests àmbits, a dia d'avui, són cada vegada més estèrils, ja que si bé la Història es basa en els fets d'un objecte d'estudi, i les altres Ciències Socials remarquen altres aspectes, com la societat, l'espai, la cultura o les restes materials, en el fons el que es busca són fonts per explicar el que va passar o passa per saber el per què de molts condicionants actuals, tant individuals, com culturals, socials i mediambientals. I a partir d'aquests coneixements optar per determinats camins d'actuació individuals i col·lectius ja sigui per imitar o continuar amb èxits i/o per no repetir errors.

Okupació a Catalunya

Per això, més enllà de la Història, reconec que dins de les Ciències Socials, i fins i tot de la literatura, les ciències o de qualsevol branca del coneixement humà, es poden extreure fonts i criteris metodològics pels estudis que volem realitzar.

Deixant de banda les “palles mentals” crec que dins dels estudis històrics l’okupació pràcticament no existeix, majoritàriament els estudis existents han sigut realitzats des d’àmbits de la Sociologia i les Ciències Polítiques. I tinc l’opinió que la major part d’ells no són ni honestos ni sincers. Crec que busquen una suposada objectivitat que, en els temps que vivim, fan pudor a manipulació barata. També crec que en altres casos potencien, d’una manera perversa, determinats plantejaments i interpretacions de caire liberal¹-democràtic² que, en el fons, busquen com a molt, la reforma d’un Sistema basat en l’explotació humana, animal i del planeta. I crec que manipulen, no tant per les seves interpretacions, més aviat ho fan per la no menció de fonts importants que en el cas de mostrar-les farien gairebé impossible el creure’s moltes de les seves afirmacions. En aquest sentit he pogut veure molta purrallia digne de ser cremada en una foguera, autèntics pamflets amb una clara intenció manipuladora, però, per sort, també estudis interessants, honestos i sincers, com els realitzats pel sociòleg Miguel Martínez López, autèntic especialista en la matèria, amb el qual, malgrat no

1 Liberal, en el sentit de liberalisme econòmic des del capitalisme més salvatge a l’esquerranisme ciutadania.

2 Democràtic, en el sentit d’escollir diferents caps visibles en aquest sistema jeràrquic i explotador, ja sigui mitjançant l’espectacle de la democràcia televisada, amb el seus “Zapateros” o “Felipes”, clons d’en Rajoy o l’Aznar, passant per oblidables personatges de l’esquerra com “Llamazares”, “Anguitas”, “Saures” o “Carods” o d’altres d’un *major* o *menor* calat, incloent també en aquest sac els i les *suporter team* més favorables al discurs *fantroll* de la democràcia directa pseudo-combativa però que no renega de jearquies en forma de líders més o menys presents gràcies a la força de l’engany o la pressió de les majories...

compartir tots els seus plantejaments, he trobat una altra gran influència.

Ja fa més de tres anys que aquest projecte va començar a romandre pel meu cap. En un inici volia ser un treball de lluites antiautoritàries des dels '70 fins a l'actualitat, però al final vaig pensar que era una empresa massa *bèstia* per a les meves humils habilitats, així que vaig condensar una mica aquest treball en el tema que més creia que en feia falta un estudi rigorós: el moviment okupa. Primer de tot vaig començar, per tant, a llegir i analitzar llibres i altres fonts dels '70: autonomia obrera i altres lluites autònomes, reconstrucció de la CNT, mort de Franco i arribada de la Democràcia... Després vaig continuar amb material dels '80 fins a l'actualitat. Evidentment el material sobre okupació va ser el principal, però altres lluites més o menys pròximes també vaig estudiar-les. Per últim, cal dir que també vaig investigar sobre temes de la història i evolució de l'Estat espanyol i, per tant, de les seves vessants més locals: Generalitat i Ajuntaments. És a dir, un material molts cops difícil de digerir...

També puc afirmar amb ironia que aquest treball ha sigut *subvencionat* pel Capitalisme... Una part important de la recerca prèvia a la redacció del mateix, aproximadament un 60%, va ser elaborada en hores de feina o com assignatures del títol d'Història... No he tingut cap mecenatge, però com a mínim, puc dir que mentre treballava a la *Letona-Cacaolat* del barri del Poblenou de Barcelona, entre pasteurització de dipòsit i dipòsit, a una petita saleta llegia, interpretava i feia les fitxes de diferents documents referents a la investigació. També recordo com mantenia llargues converses amb companys de feina que havien viscut els anys de joventut durant els '70 i '80, i com d'aquelles converses podia extreure conclusions molt més acurades que les extretes de molts *experts* que a la seva vida no havien fet res més que col·locar-se en alguna butaca del món acadèmic o dels *salons* autònoms i anàrquics per, des de les seves privilegiades posicions, fer opinions i sermons sobre el passat, present i futur de la humanitat sense cap tipus de fonament més enllà dels seus egos... Per altra banda, cal citar que molt del material ha sigut extret de la bona biblioteca amb abundant material (amb un fons de més de 2000 llibres) i de l'arxiu de l'Ateneu Llibertari del Besòs. A

Okupació a Catalunya

l'arxiu em vaig trobar davant meu amb un importantíssim fons en referència a les lluites socials dels '60 i '70 fins els nostres dies. Quan vaig començar la investigació, cal dir, era un espai molt desordenat, però gràcies a les diferents hores de classificació (gran part col·lades com a pràctiques universitàries) que vam fer diferents companys/es, vaig poder trobar molt material del tema d'estudi i d'altres relacionats. Així que, ja que el treball o l'estudi forçat és una lacra quotidiana, recomano ferventment a qualsevol lector/a a buscar temps i hores enmig d'aquestes hores esclaves per practicar el sabotatge, ja sigui material o, com en part pot ser aquest llibre, sabotejant l'activitat obligatòria fent altres coses útils, en aquest cas una investigació històrica... Per últim, abans d'entrar plenament a la lectura de la investigació, agrair a les diferents persones que van voler contestar preguntes i/o entrevistar-se amb mi, gràcies a elles vaig poder resoldre alguns dubtes que tenia. En tot cas destaco el meu agraïment cap aquestes persones i, també, a persones que no han volgut entrevistar-se amb mi o col·laborar en respondre algunes preguntes, especialment a *Nacho*, un vell, entranyable i prostàtic cenetista amb muleta colpadora, que em va dir un NO absolut perquè segons ell només manipularia i em *cagaría* en ell... I a *Quim*, d'un cert col·lectiu de gurús autònoms -i en alguns casos ex-seminaristes- que em regalà un altre NO: m'afirmà que *conmigo no te ganarás la vida*. Evidentment, en aquest món de contrastos no puc caure simpàtic a tothom. Ser antipàtic moltes vegades va lligat, sota el meu parer, a ser sincer i honest.

Francisco de Paula Fernández Gómez
Manresa, 3 de setembre de 2009.

Què és l'okupació?

Okupació, que coi és això?

Poques setmanes abans de començar la redacció d'aquest llibre estava juntament amb altres companys i companyes parlant per fer un debat sobre l'okupació o moviment okupa. Un dels companys, una persona *curtida en mil batalles*, em va sortir amb el tema de *quin tipus d'okupació* estavem parlant, afirmant que existien okupacions fetes per gent per necessitat i/o d'altres fetes per *penya* del denominat *gueto* polític... Evidentment parlavem, creia jo, de fer un debat sobre l'anomenat moviment okupa (actualment gueto polític), però clar, per altra banda l'observació feta per ell, malgrat que li semblava haver descobert la sopa d'all, no era gens nova...

Això mateix que ell va dir, en el fons, és part d'un dels debats més complicats sobre el moviment okupa existent en el món *acadèmic*¹ i de les

1 Especialment en l'àmbit dels estudis de Sociologia. Amb estudis normalment finançats i editats per administracions estatals. A tall d'exemple podeu consultar *Juventut, okupació i polítiques públiques a Catalunya*, editat per l'*Observatori Català de la Joventut*, sent un estudi quirúrgic que analitza el fenomen okupa de manera benevolent, servint, per una banda, per permetre al Sistema jeràrquic establert crear un cert discurs d'autocrítica dintre d'uns marges assumibles. Per l'altra banda, evidentment, aquest estudis també són eines útils per eliminar i/o integrar determinats àmbits de conflictivitat social. El coordinador d'aquesta pantomima editada va ser, també com a tall d'exemple, Ricard Gomà, vinculat a IC-V, amb la seva colla d'amics: Robert González, Marc Martí, Lluc Peláez, Oriol Barranco i David Brunet. Un altre exemple d'aquest espectacle és una edició d'*Arquitectes Sense Fronteres* anomenada *Habitatge, espais i emancipació: ¿Els i les joves són ciutadans de ple dret?*, amb el suport econòmic de la *Regidoria de Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona*, un *poti-poti* amanit de folklore oenegista, d'opinions de regidories com la d'Eugeni Forradells, regidor aleshores d'habitatge de l'Ajuntament, o d'Imma Moraleda, regidora de Joventut del mateix Ajuntament, també la regidora de drets civils, Roser Veciana, surt en aquesta infame propaganda demagògica, exemple de les

elits polítiques del anomenats *moviments socials*: definir què és l'okupació...

Segurament des de que alguna persona s'inventés el tema de la propietat privada mitjançant l'engany o la força han existit persones que han ignorat i desobeït aquesta forma de jerarquització social i, de fet, lluites contra la propietat privada n'han existit de tot tipus abans de l'aparició del que podríem anomenar *Moviment Okupa*².

El major expert actualment, a l'estat espanyol, sobre la matèria d'estudi és en Miguel Martínez López, un sociòleg que afirma que *la okupación de viviendas, locales, fábricas, sedes de instituciones del Estado, terrenos de labranza y aldeas deshabitadas podría remontarse en la historia*

formes *progres* de l'Ajuntament capitalí. La purrallla existent en aquest pamflet s'infla amb gent que sospito que mai a la vida han entrat en una okupa, com Oriol Illa, del col·lectiu *Avalot de Joves d'UGT de Catalunya*, o el més que perillós Jordi Soler, el típic *enrollao* que *remena les cireres* a l'anomenat *Consell de la Joventut de Barcelona*... El pamflet infumable s'infla encara més amb Joan Issard, de la *Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona*, algun càrrec de la Generalitat i altres personatges de la part mitja-baixa de la faràndula política dels anomenats moviments socials i polítics catalans. Per últim, no em mossegaré la llengua, he de dir que també trobem en aquest espectacle a un dels *doctes* de la matèria, que en aquest cas no és sociòleg, ni persona política mig-baixa: parlo de l'advocat Jaume Asens, una advocat d'okupes, indepes, anarquistes... I en aquesta infàmia fa el seu típic discurs de demòcrata liberal convençut: considera que la Democràcia actual ha de millorar "despenalitzant" l'okupació integrant-la així al Sistema democràtic-liberal actual.

- 2 Dins de les diferents definicions fetes des del mateix moviment okupa sovint es mostren exemples en aquest sentit: *La ocupación de espacios no utilizados, en desuso o abandono existen desde que aparece la propiedad privada. Desde los principios ha ido ligado a un estado de necesidad, y surge de unas determinadas situaciones de desigualdad social* a: VV.AA, *Centres Socials Okupats. Per l'Autogestió i contra els desallotjaments*, Assemblea d'okupes de Barna, Barcelona, 1996, p.15.

Okupació a Catalunya

*universal muchos siglos atrás*³...

Okupacions, ja sigui amb **C** (ocupació) o amb **K** (okupació), podem trobar-les en diverses generacions humanes: en revolucions socials de caire anarquista i marxista, en exemples com el bloc de psios ocupat als anys '70 al carrer Llull amb Rambla Prim de Barcelona⁴, o a les fàbriques argentines ocupades després del famós *Corralito* de fa uns pocs anys o, fins i tot, podríem dir que a l'època prehistòrica, amb l'ocupació de coves, ja existia l'okupació... En fi, si volguéssim, i això ho permet la relativització total d'aquesta societat postmoderna, podríem quedar molt bé entre birra i birra a la barra del bar de moda, relativitzant-ho tot fins al punt de dir que l'okupació i el moviment okupa no han existit ni existeixen o que han existit ja a l'època dels primers homínids... Però, ara bé, jo mateix he fet ocupacions, he anat a xerrades i debats sobre el tema i, ho reconec, a molts concerts i *kafetes*⁵, he participat en manifestacions que tractaven sobre l'okupació, avui mateix, el mateix dia que escric això, he vist un cartell sobre el cas de gent d'una okupa de Terrassa, els del *Kork III*, que tenen un judici... És a dir, l'okupació vinculada al que s'anomena moviment okupa és diferent a experiències humanes passades i presents i, per tant, és quelcom diferent a altres episodis històrics d'atac o rebuig a la propietat privada. Això, per altra banda, no implica que el moviment okupa no begui d'altres lluites precedents...

3 MARTINEZ LÓPEZ, Miguel, *Okupaciones de viviendas y centros sociales*, Virus, Barcelona, 2002, p.141

4 Si voleu escoltar testimonis d'aquells fets encara es poden trobar fonts orals en els nostres barris...

5 Les *kafetes* són una mena de bar musical dins d'una okupa, normalment amb una gran quantitat d'alcohol i amb la gent passada de voltes... Res que no es pugui veure, per altra banda, en els bars de borratxos que tenia a la porta de casa meua quan vivia al barri del Besòs de Barcelona o en d'altres tuguris similars de major o menor *status*.

Influències

És evident que el moviment okupa té fortes influències de les comunes hippies dels '60 i '70, per exemple a la revista *Ajoblanco* nº28, del desembre de 1977, trobem un número quasi monogràfic del món de les comunes rurals i urbanes a diferents llocs de l'Estat i es poden apreciar diferents aspectes vivencials del món ecologista i de l'ambient hippie d'aquells anys que, posteriorment, es veuran també reproduïts en el futur moviment okupa... A Catalunya, per exemple, destacà en aquest àmbit l'okupació de Gallecs a partir de 1977, *una localidad rural a 20 kilómetros de Barcelona, fueron de las primeras organizadas y reivindicadas por muchos colectivos ecologistas y por unas 300 personas, que aprovecharon el abandono estatal de un proyecto urbanístico de ciudad satélite elaborado en 1970*⁶. Aquesta gent va crear la base d'una lluita d'ocupació rural i ecologista amb força a finals dels '70 i inicis del '80 que patí, però, la crisi estesa en moltes lluites als '80, que va significar, quasi, la seva desaparició... Amb l'ambient de la Barcelona olímpica de 1992, però, quedaren organitzades les restes d'aquell moviment sota el paraigües de l'anomenat grup ecologista *Cànem*.

Una altra influència pel moviment Okupa va ser l'ocupació tipus *patada en la puerta*, amb escenaris tan impressionants com el barri de *La Mina* de Sant Adrià de Besòs, on sectors *lumpen* com gitanos i *castellanos*⁷ okuparen carrers sencers del barri, tot un exemple extrem de l'anomenat moviment dels *ocupa-pisos*, terme recurrent als '70 i que també va ser assignat i en part assumit pels primers okupes. Al número 1 -any 1985- de la molt interessant capçalera *Sabotaje* (Madrid), una revista o zine⁸ dels '80, podem

6 MARTINEZ LÓPEZ, Miguel, *Okupaciones (...)*. p.141

7 He viscut molts anys a tocar del barri de La Mina, un barri degradat de classes baixes, del vell lumpen de tota la vida... Moltes vegades, en converses amb coneguts del barri veí, sent *paños*, es referien a ells mateixos com a *castellanos*.

8 El terme *zine* es generalitza durant els '80 i té la seva màxima referència

Okupació a Catalunya

llegir com, enmig d'articles que fan referència a l'okupació de *Cristiania*⁹ o comunicats i entrevistes als primers okupes, encara es parla d'*ocupa-pisos* en referència al moviment okupa. Igualment trobem aquesta terminologia a la premsa mediàtica i pro-Sistema en relació a les primeres ocupacions enteses com a part d'un moviment social... Als *Ajoblanco* n°28 (Des. 1977) i n° 31 (Març del 1978) existeixen articles que tracten de les ocupacions de pisos per part de moviments veïnals, analitzant-les com mostres de les diferents lluites autònomes¹⁰ que es van produir en aquells anys i que també influenciarien a l'okupació (veure annexe 1). Sens dubtes, podríem afirmar que aquestes lluites són precedents molt pròxims al moviment okupa, sent una inspiració de modalitats de lluita i fins i tot de discursos justificadors de les accions posteriors, però no va ser exactament el mateix que el què coneixem avui dia com a moviment okupa... Com tampoc ho van ser determinades ocupacions de caire polític com la del *col·lectiu llibertari del Guinardó* l'any 1977 al passatge Llúvia amb carrer Art de Barcelona, per destinar-ho com a Ateneu Llibertari del Barri, o les diferents ocupacions de la *Confederació Nacional del Treball* (CNT) en referència a la seva campanya de recuperació de patrimoni històric, o l'okupació el 1976 del *Casal Infantil i Juvenil Mariano* a Sant Boi de Llobregat, espai dedicat a projectes socioeducatius per a joves en situació

i inspiració en un dels pilars d'allò que anomenem *Punk*, l'anomenat *DIY* (*Do It Yourself* o el *Fes-t'ho tú mateix/a*), que va crear tota una xarxa de publicacions fotocopiades, amb pocs mitjans però amb molta imaginació i estètica rupturista que van ser un dels principals mitjans de difusió de pensaments i lluites contestatàries.

9 *El Squat más viejo de Dinamarca (...) el área fue dejada en 1969-70 por las fuerzas militares (...) En 1972-73 más de 600 personas lo ocuparon y comenzaron su propia sociedad* a: *Sabotaje*, n°1, Madrid, p.13. Actualment continua existint, sent però el segon reclam turístic de Copenhague, darrera la sireneteta...

10 Lluites socials als marges dels partits i sindicats, basades hegemònicament per les pràctiques assembleàries.

de risc d'exclusió social, o el 1980 a Barcelona en la coneguda com a *Kan Bardina* (o Vardina), destinada per a "*inmigrantes y gentes de todo tipo*"...

Cul de Sac

El moviment okupa és diferent a les lluites descrites en el capítol anterior, és un *cul de sac* tan heterogeni que podem establir tota mena de referents i, de fet, potser veurem que realment tampoc és un moviment plenament original i la seva definició resulta difícil de conformar. Les influències que té són moltes i, evidentment són més de les que he anomenat... També cal tenir present que la definició com a moviment, als seus inicis, tenia molt a veure amb l'interès de part de l'activisme més juvenil, majoritàriament al marge dels partits i sindicats *pro-Sistema*, que s'identificava com a part d'un moviment més internacional com el proper moviment okupa europeu. Aquest, ja a finals dels '70, estava estès amb força a llocs com Alemanya, Regne Unit, Holanda, Dinamarca o Itàlia... No oblidem tampoc el sorgiment de tribus urbanes o mogudes contraculturals i/o subculturals com podia ser el Punk i les seves influències des dels inicis del moviment okupa, així com tampoc cal descartar la força exercida per les crítiques a la vida quotidiana de la *Internacional Situacionista* o dels ambients teòrics i pràctics de les diferents mogudes socials que sorgiren en aquells anys convulsos...

Si voleu riure una mica en aquest tema, recomano la lectura d'especialistes com Hans Pruijt¹¹ que cataloga fins a 5 tipus diferents d'okupacions i menciona més de 10 definicions diferenciades d'altres estudis sobre què és l'okupació. Aquesta forta diversitat i dispersió per definir un fenomen com el moviment okupa és un exemple més de com l'ésser humà,

11 PRUIJT, Hans, "Okupar en Europa". A: ADELL ARGILÉS, Ramón i MARTÍNEZ LÓPEZ, Miguel (coords.), *¿Dónde están las llaves? El movimiento okupa: prácticas y contextos sociales*, Catarata, Madrid, 2004.

Okupació a Catalunya

perdut en el relativisme postmodern, arriba a complicar-se la vida fins a límits propers al suïcidi col·lectiu...

Les visions i interpretacions sobre l'okupació o moviment okupa, entès com a quelcom diferent del passat, són assumides, a la pràctica, per gran part de la població, culturalment s'assumeix així. I això, aquesta acceptació cultural, és la que representaria el que hem de definir com a moviment okupa. Si a l'*avi del primer pis* del bloc on visc li pregunto què és una persona okupa o sobre els *Centres Socials Autogestionats*, em posarà cara de por, em parlarà d'allò que ha escoltat en alguna emissora de ràdio adepta al Sistema o vist a qualsevol canal televisiu, m'explicaria alguna cosa així com que són una mena de joves bruts i esquerranistes que no respecten la propietat privada. Segurament afirmaria que fan sorolls, pudor, que tenen pintes estrofolàries, blasfemen, en definitiva, ens oferiria la versió que arriba a una part important del *carrer*: la filtrada pels cossos repressius i ajuntaments com els de Barcelona, i difoses pels sistemes domesticadors massius com les escoles, premsa *seriosa* escrita, televisió, ràdios... Aquesta visió de l'okupació afirma que és una *tribu urbana*, o dit en un llenguatge planer, una *colla de penjats* que segueixen uns certs paràmetres estètics i de comportament durant alguna etapa vital de reafirmació juvenil o fruit del més pur esperit *freaky*... Cal dir que aquesta visió minoritza molt el significat evident que representa aquesta forma de lluita. És cert que l'okupació sempre s'ha associat a determinades estètiques, grups subculturals o contraculturas: punks, skins, hippies, beatnicks... I és cert que moltes okupes han sigut gestionades per joves punks i anarcopunks, i fins i tot que en l'àmbit de Catalunya també altres estètiques, o com es vulguin dir, han sigut moltes d'elles assumides com a característiques de l'okupació, com la *jarrautxo*¹² o la clàssica estètica més

12 Roba semi-sport, perfecta per a monitoratge d'esplai, rinyonera *gualtrapera*, colors més o menys llampants, palestí opcional, arrecades grans en forma d'anella i cabells amb les *txolles* o d'altres efectes estrofolaris. Importada d'Euskalherria i també estesa per Madrid i la resta de la península. Fans dels KOP, pateixen

o menys *hippie*¹³, com també s'associa darrerament al jove *guiri* amb pintes *raveres*¹⁴ o, fins i tot, la derivada del Hip Hop més combatiu... Però afirmar que només és una tribu urbana és dir una veritat a mitges... En l'okupació, és evident, i entrant a les diferents okupes ho pots veure i sentir, existeix gent relacionada amb diferents estètiques i, cal dir-ho, a les okupes he vist tantes estètiques que, si bé és cert que determinats patrons es reproduïen -crestes, rastes, tatuatjes, peercings, barbes, alguna pipa intel·lectualoide...-, es poden veure tantes manifestacions estètiques individualitzades que en comparació amb el món cada vegada més capitalitzat, massificat i uniformitzat, on quasi tot es compra i es ven, l'okupació ha sabut ser un espai on poder teixir experiències quotidianes no mercantilitzades, sent l'estètica una experiència més.

Per altra banda, dins de l'okupació es manifesten diferents formes de presa de consciència social al voltant de diferents pràctiques i lluites socials: des de les tribus urbanes a moviments polititzats -l'anarquisme, el marxisme, el nacionalisme, el ciutadanisme...-, com també es manifesta la influència mútua de tots aquests moviments i els diferents àmbits de lluita existents -ecològic, (anti)treball, antipatriarcal, presons...-.

L'okupació significa un conglomerat de lluites i moviments (anti)polítics, socials, sub o contraculturals... La lluita per poder aconseguir *espacios*

basquitis i consideren que tot l'entorn anarco es redueix a *Punkies costres*...

13 Roba ampla i de vegades amb coloraines, grans barbes, molt pèl per tot arreu, una mica de brutícia, motius florals a la roba, alguna estampació de la fulla de la marihuana, i, en alguns més *rastafaris*, aparició de les anomenades *rastes*.

14 Gorres amb pintxos, robes majorment negres, adopció de pantalons amb diferents butxaques, és, crec jo, una mena de versió *destroyer* i postmoderna de la ja clàssica però no per això inexistent estètica Punk. S'associa a les festes *raves*, on la música pastillera i la politoxicomania poden arribar a la més brutal expressió de l'autodestrucció humana.

Okupació a Catalunya

vitales para el desarrollo de actividades artístico-culturales y de ocio sense caure en *la especulación y los alquileres*, per exemple, ha sigut un fil present a tota la història del moviment okupa, i aquí ha jugat un paper destacat gent de les anomenades tribus urbanes o moviments subculturals o contraculturals, com també d'altres lluites socials que per diferents motius han convergit amb aquest moviment social.

De vegades ens trobem amb estètiques difícilment descriptibles. En aquest cas concret sobren els comentaris... Una imatge val més que mil paraules.

Simbolisme

A l'okupació existeix un simbolisme propi. El símbol okupa, un cercle i un llamp, per exemple, és recurrent des dels inicis de la pràctica, així com d'altres *tics* característics de l'okupació, com seria el batejar amb noms les cases i centres socials. El poc respecte a les normatives ortogràfiques i a altres formes de creativitat oral i escrita han sigut sempre presents. Per exemple, l'ús de la *k* en lloc de la *c*, malgrat que no sempre s'ha relacionat amb el nom del moviment (de vegades es diu *ocupa*), sí que s'ha utilitzat des dels seus inicis, això es pot veure als panflets d'aquell període o a diferents publicacions de mitjans i inicis del '80... Potser Bakunin ja ho feia això, de la mateixa manera que ho feia el jovent antimilitarista actiu en lluites d'objecció de consciència

Què és l'okupació?

Tríptic d'unes jornades sobre okupació.
El cercle amb el llamp ja és present aleshores.

primer i d'insubmissió després a la *Mili* i a la Prestació Social Substitutòria. Però aquesta simbologia comuna, les manifestacions subculturals i contraculturals presents i d'altres nexes unificadors són part, però, d'un reflex d'una determinada pràctica de lluita contrària i/o crítica amb la propietat privada que havia adquirit un caràcter propi, el que l'academicisme anomenaria un *moviment social*. I, certament ho crec, l'okupació ho és, o com a mínim ho ha sigut. El simbolisme okupa és un dels aspectes que li donen un perfil propi i, crec, separa la lluita okupa d'altres lluites contràries o crítiques a la propietat privada.

Normalment, cal dir, que l'okupació com a tal, s'ha relacionat principalment amb l'àmbit urbà, malgrat que no existeixen gaires criteris fiables per no desconsiderar l'opció que l'okupació urbana i rural són dues cares de la mateixa

Okupació a Catalunya

moneda... Mediàticament i per influència social les urbanes tenen més rellevància, per una senzilla variable com és la seva major visibilitat social. Aquesta diferenciació també és assumida dins de gran part del moviment okupa, considerant que la major part de la gent és activa en l'ambient urbà i, fins i tot, es veu a les de caire rural més aviat com un tema d'*anar-se'n al monte* i passar de quasi tot o pròpia de gent que merament vol un vivencialisme portat a l'extrem.

Per últim remarco que dins de l'okupació també existeixen diferents lluites i moviments (anti)polítics i/o socials: ecologistes, antipatriarcal, animalistes, antimilitaristes, antifeixistes, anarquistes, independentistes... Jo, humilment, veient el panorama em mostro favorable a aquells estudis que afirmen que l'okupació és un *moviment de moviments*, ja que, efectivament, ha sigut un pilar fonamental, tant logístic com de caixa de ressonància, de diferents lluites socials, mogudes contraculturals, vivencials...

Entre totes les definicions existents, finalment, em mostraria proper a la realitzada per Miguel Martínez López, una *bèstia* sociòloga capaç de *disseccionar* completament el moviment okupa dins dels seus estudis, amb un llenguatge acadèmic no del tot restrictiu, malgrat que, sota el meu punt de vista, amb un cert democratismes tot i el seu contacte amb la lluita okupa... No obstant això últim, crec que moltes vegades les *clava*, com, per exemple, en la seva definició sobre l'okupació: "*La tesis principal que defiende es que la okupación de viviendas y Centros Sociales Autogestionados (CSA) es un movimiento social con rasgos alternativos y, con frecuencia también complementarios, a otros movimientos sociales y formas no institucionales de asociacionismo y participación política, siendo los primeros de carácter radical (transformador o revolucionario, en el sentido de recoger redifiniéndola la herencia de tradiciones ideológicas similares).*"¹⁵

15 MARTÍNEZ LÓPEZ, Miguel, *Okupa y Resiste. Conflictos urbanos y movimiento contracultural*, dins de VV.AA, *¿Propiedad Privada? Reflexiones sobre okupación*, Ateneo Libertario Besós, Barcelona, 200X(?), pàgina 31.

L'herència okupa

El context històric abans dels '80

Si estudiem una mica el panorama social i vital de quan apareix l'okupació com a moviment, veurem que la situació de crisi i desànim era general. La generació que va viure i participar en les lluites del canvi de la dictadura a la democràcia era una generació derrotada als inicis dels '80 i, en molts aspectes, integrada dins de les estructures del Sistema o atemorida davant del creixent atur. El jovent d'aleshores, una nova generació, va ser la que majoritàriament va començar amb el fenomen de l'okupació, entès com una lluita social.

Durant els anys '60 i '70 cal recordar que a l'Estat espanyol es van produir destacades lluites socials. Fins i tot lluites d'un marcat caràcter antiautoritari i fins i tot revolucionari van tenir força... Malgrat això, a inicis dels '80 aquestes lluites estaven mig mortes o en vies d'extinció... Què va passar? Que tot estava *atado y bien atado*¹⁶...

Als '60 el règim franquista abandonà definitivament l'anomenada autarquia econòmica i potencià el liberalisme econòmic. L'Espanya del 600, de les primeres televisions, del turisme, l'Espanya venuda malencònicament des de sèries televisives actuals com *Cuéntame cómo pasó* es va fer *realitat*. Podem afirmar que l'Estat espanyol inicià un procés accelerat de modernització econòmica, que semblava ser que anés dirigit directe cap al que s'anomena societat de consum, és a dir: entrar al *Primer Món*. El procés polític de *democratització* va ser una mica més lent, però des de diferents sectors del propi règim ja es va iniciar abans de la mort del *vell dictador*, a més a més, cal dir que part de l'anomenada oposició ja va començar a teixir les relacions internes i internacionals per *fer-se* també amb part del *pastís* que ja, més o menys, es veia proper després de la mort del dictador, amb la successió en el poder del monarca Juan Carlos I. Escollit, això sí, *digitalment* -tal com deia un professor d'història del meu Institut, una bona persona anomenada

16 Parafrasejant al dictador Francisco Franco Bahamonte.

Josep Catà-, és a dir, va ser escollit a *dit* pel dictador, per tant, l'actual règim polític és, en essència, l'evolució de l'etapa *desarrollista*, iniciada amb la liberalització econòmica i que tendiria cap a la democràcia política. El capitalisme, la cultura patriarcal¹⁷ i xenòfoba¹⁸, basada en la mort¹⁹ i moguda pel treball²⁰ i el consum, és la realitat en la qual vivim avui dia, tal i com van començar a viure-la als '60 la nostra genealogia (en cas d'haver viscut sota legislació espanyola). Per tant, la monarquia borbònica no és fruit d'una sèrie de votacions i referèndums que es començaren a imposar després de la mort de Franco, és una realitat per voluntat del mateix dictador. L'existència de la Democràcia no és un motiu suficient per dir que s'ha fet una *Transició*. Ni la Constitució, ni les eleccions, ni la derrota del *tejerazo*²¹, ni els governs socialistes, ni l'entrada a la Comunitat Europea, ni la reafirmació amb el militarisme americà i les seves colònies més o menys submisses d'Europa o d'altres insubstancials arguments em poden fer creure en l'existència d'allò

17 No crec que l'existència de jutges de la Audiència Nacional homosexuals, dones antidisturbis dels Mossos d'Esquadra dirigides per una dona, o polítiques i ministeris basats en la *parida de la paritat*, siguin cap exemple d'un món lliure del patriarcat i de totes les connotacions jeràrquiques que reproduceix.

18 La mateixa connotació de pàtria ja significa una construcció mental que tendeix a diferenciar a les persones per criteris tan arbitraris com el lloc de naixement o pel fet de no ser membre pur d'una raça (sic)...

19 Malgrat l'existència d'un sentiment positiu vers la natura de manera generalitzada, del suposat interès en el tema per part de polítics i empresaris, és un fet que aquest Sistema és un *punisher* pel nostre entorn i tota la vida que coexisteix amb nosaltres.

20 No oblidem que el treball és una forma d'explotació, és la compra-venda del nostre temps, que no és altra cosa que la nostra pròpia vida. Prostitució pura i dura.

21 Lectura interessant sobre el cop de Tejero de 1981 és la exposada per Bernat Muniesa a *Dictadura y Transición. La España lampedusiana. Volum II: La Monarquía Parlamentaria*. (veure Bibliografia)

Okupació a Catalunya

que s'anomena Transició. No existeix una transició, existeix un continuisme, i les metes dels anys '60 del Sistema (capitalisme i pau social) són avui dia una realitat a l'Estat espanyol.

La liberalització més *ianqui* va produir una autèntica revolució econòmica a l'estat, aquesta revolució va comportar el migrant de milions de persones d'Andalusia, Extremadura, Galícia o d'altres indrets pobres de l'estat cap a d'altres zones més desenvolupades²², amb més indústria i serveis que s'alimentaven gràcies a la mà d'obra barata d'aleshores... Catalunya va ser una de les zones que més volum d'emigrants va rebre²³. També cal assenyalar que l'estat franquista va rebre moltíssim capital de l'estranger amb

22 Utilitzant aquí el sentit clàssic i positivista del mateix sistema capitalista.

23 Població a Catalunya:

1960	3.925.779 h.	(12,9 % català s/espanyol)
------	--------------	----------------------------

1970	5.122.567 h.	(15,1% català s/espanyol)
------	--------------	---------------------------

1975	5.534.770 h	(15,4% català s/espanyol)
------	-------------	---------------------------

Font.

MOLINERO, Carme i YSÀS, Pere, *Catalunya durant el franquisme*, Empúries, Barcelona, 1999, quadre 6, p.75.

La Catalunya dels sis milions segons les estadístiques oficials apareix a finals dels '80 i inicis dels '90, actualment, amb l'arribada d'immigrants, incipient als inicis del '90 i més significativament amb l'arribada del nou mil·lenni, va fer que Catalunya, el 2005, ja comptés amb prop de 7 milions d'habitants, avui dia àmpliament superats.

Font.

<http://www.idescat.cat/cat/poblacio/poblrecomptes.html>

l'important volum de persones que van emigrar i enviaren gran part dels seus esforços, en forma de diners, als seus llocs d'origen. El mercat interior, per altra banda, va anar creixent, gràcies als augments de la renda disponible, és a dir, es podia consumir amb els diners que es guanyaven mitjançant el treball assalariat. La implantació de la *Ley de Convenios Colectivos* el 1958, per exemple, vinculava la millora de salaris al creixement de la productivitat, i en certa manera, això es va produir: augmentà la productivitat i milloraren els salaris, fins i tot, paradoxalment, la resistència i força de les cada vegada més habituals lluites obreres i les seves reivindicacions, serviren per millorar el nivell adquisitiu i avançar l'arribada d'una societat de consum, i l'intent de frenar l'augment de la productivitat en el si d'aquestes lluites, a la llarga, va resultar inútil, ja que la revolució tecnològica actual va començar a aparèixer durant aquells anys, fent que la figura de l'obrer ja no tingués, quasi definitivament, cap tipus de pressió o força per transformar la realitat. No tant per la seva manca de capacitat revolucionària, més aviat per la disminució significativa de la consciència obrera en paral·lel a l'expansió del consumisme i la tecnificació de la indústria. Els salaris, en aquest context, van pujar a Catalunya fins el 1974 a un ritme del 8'4% anual²⁴ (1,4 punts superior a la mitjana de tot l'estat).

Als '60 i '70, per altra banda, s'imposà una economia encara més industrial a Catalunya²⁵, una de les zones ja aleshores més industrialitzades

24 Dades extretes de: MOLINERO, Carme i YSÀS, Pere, *Catalunya durant el franquisme*, Empúries, Barcelona, 1999.

25 Baixada de persones englobada a sectors primaris, mentre que la indústria o sector secundari pujà a nivells superiors a un sector terciari o serveis que també pujava amb força. A d'altres indrets de l'estat també es va reproduir aquesta lògica, però també cal dir que zones molt concretes, tals com Madrid, van aconseguir un desenvolupament molt més important en el terciari alhora que el secundari també guanyava pes. Un i altre camí són mostres d'un món tendent a la urbanització en forma de ciutats. Actualment el sector terciari ja engloba a

Okupació a Catalunya

de l'estat espanyol... Ja el 1964 la Indústria del Metall²⁶ estava per sobre de l'històric sector tèxtil català, la indústria química, amb exemples com el gran complex petroquímic de Tarragona, augmentà considerablement la seva importància en l'economia, el sector del *totxo*, evidentment, va *fer el seu agost* amb aquest procés de creixement de les grans urbs i del sector turístic (hotels, *guiris*...). Per altra banda, l'Àrea Metropolitana de Barcelona concentrava més de la meitat d'aquesta activitat econòmica...

Malgrat tot, el turisme de manera més o menys constant, en estreta relació amb el sector del *totxo*, ha sigut un dels àmbits del sector serveis que més ha crescut fins els nostres dies. Durant aquells últims anys del franquisme, el 1960, arribaren uns 6 milions de turistes estrangers a Espanya, l'any 1973 van arribar 34 milions a tot l'estat. Un 30% van viatjar a Catalunya. L'any 2007, per comparar dades, es van rebre 15'2 milions²⁷ de visites turístiques de l'estranger, i només parlo de Catalunya...

L'agricultura i la ramaderia, malgrat perdre molt volum de mà d'obra, augmentaren la seva productivitat, en gran part motivades per l'aplicació de la lògica del benefici capitalista, prioritzant la inversió en els àmbits de la biologia i la química aplicats en aquestes activitats: pesticides, anabolitzants, antibiòtics, transgènics...

Abans de la mort de Franco el consumisme va fer-se cada dia més real, si l'any 1963 menys d'un 10% de la població catalana tenia cotxe, ja el 1975 el 47% de la població disposava de cotxe propi, si a l'any 1963 menys del 10% disposava d'electrodomèstics com la televisió i el frigorífic, ja a l'any 1975 aquesta xifra s'apropava al 100%. Però en aquells anys d'enriquiment material es produïren *danys col·laterals*: les formes d'explotació s'intensificaren

tot l'estat proporcions sobre el 60% de la població activa, esquema típic de les societats postindustrials.

26 Automòbils, electrodomèstics...

27 Extret de:

http://www.gencat.net/turistex_nou/Prensa/NP_balanc_07.pdf

en alguns àmbits: naixerien autèntics barris-gueto sense cap tipus de serveis o comoditats, l'explotació laboral augmentà, amb una jornada laboral, a finals dels '70, on més de la meitat de treballadors/es de Barcelona i la seva àrea pròxima superaven les 55 hores setmanals. Cal dir que, durant molts anys, l'atur va ser només un petit fantasma sense gaire significació abans de la crisi dels '70... Era relativament fàcil trobar feina, en un context de bonança econòmica tal i com indicarien els números ascendants de les dades econòmiques a l'Estat espanyol, més fruit de l'optimisme econòmic dominant a l'economia mundial abans de la *crisi del petroli* dels '70, que a les habilitats dels ministeris franquistes vinculats a la secta i societat mafiosa de l'Opus Dei.

Malgrat créixer el que s'anomena classe mitjana, la major part de la gent eren *curreles*, és a dir, existia molta feina, però mal pagada, s'incrementà la capacitat de consum però alhora s'estengué el barraquisme i els barris satèl·lits lumperitzants²⁸, alguns serveis²⁹, fins i tot, van anar a pitjor, com va ser el cas de la Sanitat... Es van produir en aquest context nombroses lluites, però el Sistema començava a injectar la seva pau social del consens i, sens dubtes, el procés d'uniformització cultural i social va fer que molta gent o bé cregués cegament en el Sistema o bé pensés que *no hi havia res a fer*. Els sistemes domesticadors de caire educatiu, o la generalització del grans mitjans d'opinió, coneguts com a *Mass Media*, són factors fonamentals per entendre-ho. Aquest *Pan et Circus* de la postmodernitat es va iniciar amb el franquisme, a casa nostra, i avui dia, amb Democràcia, continua. *Televisión Española* es va fundar l'any 1956, i no és una casualitat... Als '70 els aparatosos aparells de televisió eren habituals, amb el mundial de futbol d'*Espanya 1982* es popularitzaren els models a color... Ara en plena postmodernitat, les televisions planes, d'alta definició o la televisió més o menys interactiva fan furor... En aquest cas sóc seguidor de l'afirmació de l'anarquista italià

28 Barris d'on sorgiren diferents lluites socials durant aquells anys.

29 Gestionats per les estructures de dominació estatals.

Okupació a Catalunya

Alfredo María Bonanno, que ja als '70 afirmà que *desde el momento en el que la televisión ha empezado su desarrollo comercial, los patrones se han dado cuenta de cómo podía ser utilizada como instrumento de adoctrinamiento y de control*³⁰. I així ho van fer aleshores, tal i com actualment es continua fent.

Resistències autònomes

Com he dit, aquesta lògica es va anar implantant, i en aquells anys es van produir resistències que finalment van ser majoritàriament integrades i/o derrotades. Per exemple, durant els '60 i '70, la conflictivitat obrera es reactivà per part d'una nova generació que continuà les últimes batalles contra el franquisme de la generació anterior, la que va *viure la guerra*³¹. Dins d'aquesta conflictivitat, a Catalunya, aparegué el que s'anomena *autonomia obrera*, inicialment al voltant de les CC.OO³² i posteriorment amb un perfil una mica més propi. Aquest moviment, eminentment pràctic, durant els '60 i '70 va ser actiu. Va ser un moviment d'un marcat caràcter assembleari, amb delegats/ades revocables, partidari de l'acció directa o sense intermediació, en definitiva, un moviment que recordava els anys més radicals de l'anarcosindicalisme català, dels consells obrers soviètics no boltxevics o els dels espartaquistes... En el fons, cal pensar que eren obrers radicalitzats que davant l'espectacle del sindicalisme vertical i una oposició *clàssica* i mig morta, van escollir en determinats casos el camí de l'organització assembleària al marge de partits i sindicats, almenys aparentment.

Dins de l'autonomia obrera una part de l'activisme va conscienciar-se políticament, en un clima, per altra banda, amb una eferescència política

30 BONANNO, Alfredo Maria, *Autogestión*, Ateneo Libertario del Besós, Barcelona, 2007, p.31

31 El maquis, especialment el llibertari, la vaga de tramvies del 1951... Són exemples de les últimes lluites de la generació de la guerra civil de 1936-1939.

32 *Comisiones Obreras*.

superior a l'actual. Ja a la vaga de la *Harry-Walker*³³, a l'hivern del 1970-71, 62 dies de vaga salvatge van marcar l'actualitat de les lluites socials, aquí podem veure pinzellades de l'expressió a la pràctica de l'autonomia obrera: moviment assembleari³⁴, accions contundents contra esquirols i caps, sabotatges, accions a Magistratura... El conflicte es radicalitzà ja que l'empresa declarà un lock-out³⁵ i la Policia intervingué en contra dels i les treballadores. La lluita al mateix temps aconseguí un fort moviment solidari al mateix Sant Andreu (Barcelona) on s'ubicava la fàbrica, com a d'altres indrets de Catalunya: empreses com *La Maquinista Terrestre i Marítima*, actiu centre de lluites obreres també considerades autònomes durant aquells anys, o fins i tot de factories del mateix grup a Torí, París i Nantes van solidaritzar-se. L'autonomia obrera que es va anar gestant dins dels diferents corrents més o menys pròxims de les Comissions Obreres, a partir de l'experiència

33 Trust europeu d'equipament de l'automòbil establert a Sant Andreu (Barcelona) des de 1926.

34 En entrevistes amb companys que van participar en aquesta vaga i d'altres de caire autònom, interpreto que en certa manera el mitjà assembleari era més o menys controlat per vanguardismes en forma de petits comitès, en aquest cas bastant radicalitzat. En d'altres converses he escoltat afirmacions autocrítiques, com la que afirma que moltes vegades una cosa que només hauria d'haver sigut un mitjà de lluita (assemblees) es va transformar en una finalitat. En certa manera aquest mitjà va ser l'origen de molts problemes, malgrat això la falta de model que contraresti la lògica democràtica fa que s'assumeixi com a sinònim d'autogestió les seves expressions més directes. Aquest mite evocat en les assemblees actualment continua sent plenament vigent tot i que sempre han existit crítiques de diversos caires sobre el seu funcionament. L'okupació sempre ha reafirmat el seu caire assembleari i es mostra partidària normalment a les formes de democràcia directa, i en certa manera això també li serveix per vincular-se a d'altres moviments històrics que es basen en aquesta (autonomia obrera, anarcosindicalisme...).

35 Tancament patronal.

Okupació a Catalunya

Barcelona, 25 de Enero de 1971

AUTOACCESORIOS HARRY WALKER, S.A.
Paseo Valldaura, 249-259
CIUDAD

Los suscritos, obreros de "Harry Walker", se dirigen a Vds. , por conducto notarial, a fin de dejar constancia fehaciente de las reivindicaciones que hemos venido formulando a la empresa, a la que requerimos, además, para que, por el mismo conducto notarial y dentro del plazo de 48 horas, dé cumplida contestación a las mismas, manifestando, en todo caso, si están dispuestos Vds. a entablar diálogo, a través de la comisión que tenemos designada o a través de nuestros Abogados, sobre tales reivindicaciones.

Lo que, pedimos, como Vds. saben, es concretamente lo siguiente :

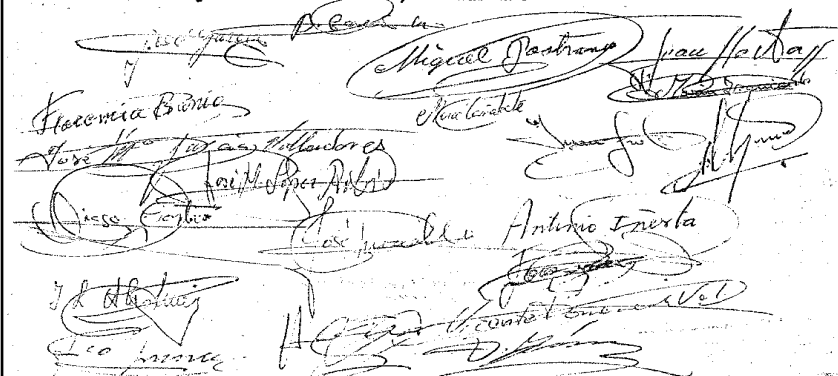
PRIMERO : Libertad para los 3 obreros detenidos , pertenecientes a la plantilla de la empresa.

SEGUNDO.- Readmisión de todos los despedidos y levantamiento de las sanciones impuestas.

TERCERO.- Supresión de los contratos eventuales.

CUARTO.- Aumento salarial de 3.000 Ptas. mensuales a todos los obreros de la empresa, sin distinción.

En espera de sus noticias, les saludan

Carta dels treballadors de la Harry-Walker amb les seves reclamacions a l'empresa.
Barcelona, 25/01/1971.

Font. Archivo Digital de la Auonomía Obrera. A: <http://www.autonomiaobrera.net>

de la Harry-Walker i d'altres de semblants van adquirir un major grau d'experiència i independència. A l'abric d'aquestes lluites, altres, de caire veïnal i reivindicatives, basades en els principis de la autonomia obrera, també es van produir durant aquells anys i els primers de la Democràcia (a barris com el Besòs, la Maresme, Roquetes, etc³⁶). També al voltant d'aquest moviment d'autonomia obrera sorgiren diferents grups d'acció solidaris, en molts casos i utilitzant fraseologia del materialisme històric, uns *desclasats*. El més conegut a l'època i que encara perdura en les nostres ments va ser el *MIL*³⁷, però també es van anar estenent altres grups que amb el pas del temps van anar adquirint una connotació més de resistència i/o agitació armada que merament grups de suport a lluites obreres. Amb la davallada generalitzada de la conflictivitat social i el pes de la repressió³⁸, totes les lluites socials van minvar el seu potencial a inicis dels '80, errors propis de l'autonomia obrera i moviments del que podríem anomenar entorn autònom³⁹ són visibles, no van saber superar l'efecte integrador de la compra dels *líders* dels mitjans assemblearis durant les diverses eleccions democràtiques que vingueren amb el continuisme d'un sistema capitalista-dictatorial a un altre

36 Per a una informació més completa i ràpida sobre el tema recomano la lectura de VV.AA, *La Barcelona Rebelde. Guía de una ciudad silenciada*, Octaedro, Barcelona, 2004.

37 *Movimiento Ibérico de Liberación*.

38 Com la que van patir, en aquest àmbit, diferents activistes vinculats a grups autònoms el febrer de 1978.

39 Incloc a lluites veïnals, antipatriarcal, a les presons, ecologistes... En aquest sentit més que de l'entorn autònom també podríem parlar de lluites pels drets civils. En tot cas en estudis sociològics també s'anomenen com *nous moviments socials*, malgrat que referents històrics de tots ells en podem trobar. En el fons, aquest anàlisi reflecteix la pèrdua de la centralitat obrera, ja que d'altres lluites no estrictament obreres superaren en força a les lluites emmarcades en la lògica de la *lluita de classes* marxista de burgesia en front proletariat.

Okupació a Catalunya

de caire capitalista-democràtic⁴⁰, fets com aquest expliquen part d'aquesta crisi a les lluites socials als '80. Un altre factor influent va ser la incapacitat d'aquestes lluites de generalitzar la conflictivitat social fins a límits propers a la insurrecció, en aquest sentit el finalisme que moltes vegades prengueren les reivindicacions immediates va pesar molt⁴¹, com també ho fou i encara ho és el fet que no és fàcil transformar una lluita en una revolució... No es dona massa en la Història... També va significar un cop molt dur per l'autonomia la *competència* en la pràctica amb la refundada anarcosindicalista CNT a partir del 1976⁴², que va atreure en el seu moment moltes de les forces que es reclamaven autònomes. Malgrat alguna crítica frontal a l'anarcosindicalisme d'entorns més o menys autònoms⁴³, com podien ser diferents escrits trobats de Carlos Semprún Maura, Miguel Amorós o del *col·lectivo Etcétera*, la base

40 Més enllà de les conclusions extretes dels diferents estudis acadèmics, recordo les moltes converses amb l'activista José Gil, que ja té més de 70 anys, i que va viure i participar en moltes d'aquelles lluites autònomes. Si li treieu el tema us afirmarà, rotundament, com va *engegar a la merda* a vària gent de partits polítics i organitzacions sindicals que acceptaven fervertment les regles del nou joc democràtic i que el volien *comprar* per lluitar des de *dins* (sic). També us podrà donar algun exemple de gent que va decidir acceptar *ofertes* que, sens dubte, han nutrit gran part del politiqueig democràtic de la part mitja-baixa de la taula, malgrat la relativa fortuna d'alguna personalitat més o menys destacada.

41 Per veure el que hauria d'haver sigut i no va ser recomano la lectura del còmic següent: DANIELS, J, *Aprendiendo a luchar, las aventuras de Toñín*, Likiniano elkarte, Bilbao, 2005.

42 Abans de 1976 existien diferents organitzacions que es reclamaven com a CNT. La seva influència a les lluites va ser minoritària en aquells anys. El seu prestigi social, però, encara era viu. Amb la seva refundació el 1976 va participar o promoure diferents lluites de caire radical.

43 Reconeixent gran part de la vigència de les seves crítiques i plantejaments.

social d'aquest moviment autònom no va tenir gaires problemes per participar en organitzacions sindicals com la CNT. Malgrat la derrota autònoma, cal pensar que durant els '80 encara van existir agrupacions autònomes de caire obrer al panorama català⁴⁴.

El factor fonamental per entendre la davallada d'aquestes lluites, tant les autònomes com les lluites en altres àmbits *alternatius* i/o *marginals*, com de caire anarcosindicalista i anarquista, a finals dels '70, va ser la integració al Sistema. Una integració basada principalment en la compra de *líders*. La plasmació pràctica és la tendència de la majoria d'aquests moviments a la seva institucionalització i dependència, via subvenció o financiació, del Sistema establert, entrant en el proto-univers del que es coneix com a *societat civil*, que no significava cap altra cosa que el reconeixement i la vigència dels mecanismes de mediació que ofertava el Sistema... D'aquí podem entendre l'extensió de l'oenegisme i de la integració de moltes lluites autònomes, llibertàries i rebels d'aquells anys a les estructures de dominació⁴⁵. Tampoc

44 Exemples: *Candidatura Autònoma de Treballadors de l'Administració de Catalunya*, *Col·lectius Autònoms de Treballadors de la Sanitat de Catalunya*, *Col·lectius de treballadors assemblearis de Banesto*, o la gran capacitat organitzativa en el cas del Port de Barcelona.

45 Remarcant, per exemple, la integració dels diferents discursos feministes, gais, lèsbic i demés lluites antipatriarcal dins del discurs homogeneïtzador favorable a l'igualitarisme, entès com a rèplica de totes les persones de rols jeràrquics malgrat les diferents identitats de gènere i/o sexual. Legislació bàsica com la del divorci o la restrictiva en referència a l'avortament, o *compra* de lideratges i una feina en algú *institut per a la dona* o demés casos patètics seràn exemples també habituals. Així no és estrany arribar a extrems tan horribles com el de Kar mele Marchante, que als '70 escrivia textos bastant interessants sobre feminisme radical a les pàgines d'*Ajoblanco*, però en èpoques recents ha sigut un personatge de la faràndula més casposa en programes com *Tómbola* (Canal 9), *Crònica Marciàna* (Tele 5), *La Isla de los Famosos* (Antena 3), en fi, qui ho hauria de dir... Un altre personatge més amb passat radical i present patètic...

Okupació a Catalunya

cal oblidar el perfil de molta gent que participà en aquestes lluites, en el cas de l'autonomia obrera a les fàbriques “(...) *la realidad era que la gran mayoría de quienes protagonizaban las mobilizaciones, que se resistían a dejarse encuadrar y dirigir por los sindicatos emergentes (CC.OO, UGT, USO, CSUT, etc.), no sobrepasaba el nivel de una conciencia reivindicativa salarial que, si bien ponía en cuestión la lógica sindical y sus formas organizativas, permanecía anclada en lo que se podría definir como un sindicalismo radical*”⁴⁶. Aquesta descripció és extensible a altres àmbits. Això vol dir que en molts casos una senzilla legislació favorable a lluites *alternatives i/o marginals*, o la patranya d'un govern socialista (victòria del PSOE de Felipe González a les eleccions generals de 1982) fossin factors desmobilitzadors... Per últim no cal oblidar que la repressió sempre és efectiva per marginar i atemorir les lluites socials, i els sectors més radicalitzats van ser durament reprimits...

La CNT

Dels sectors encara radicalitzats, a inicis dels '80, només quedaven algunes persones autònomes, llibertàries, antimilitaristes, ecologistes, antipatriarcal i algunes que encara actuaven al món anarcosindicalista... La CNT va estar dividida pràcticament des de la seva refundació el 1976 i mai va ser suficientment forta per gestionar les fortes divergències internes que tenia.

En els abundants estudis i anàlisis sobre la CNT dels '70 es coincideix en la forta diversitat existent dins d'ella, i aquesta diversitat va esclatar... Massa teoria per a una mateixa pràctica. Com tampoc va ser bo per a la pràctica la pressió de la repressió (detencions a grups de la *FAI*⁴⁷, *FIJL*⁴⁸ o

46 QUINTANA, Francisco (coord), *Asalto a la fábrica, luchas autónomas y reestructuración capitalista 1960-1990*, Alikornio, Barcelona, 2002, pag.78.

47 *Federació Anarquista Ibèrica*.

48 *Federació Ibèrica de Joventuts Llibertàries*.

*FIGA*⁴⁹ durant els primers anys de la Democràcia), sent especialment dur el cas SCALA⁵⁰, que va comportar una important davallada en nombre d'afiliats als sindicats, que per altra banda, estaven infectats en molts llocs per pugnes de poder pel control de les assemblees i comitès, tal i com es pot interpretar amb lectures d'estudis o per testimonis directes, com m'afirmà un aleshores jove militant dels '70, de la CNT: *me afilié con 16 años a la CNT* (1976) (...) *anteriormente había acudido a algún acto del PT* (Partido del Trabajo de España) *pero de la CNT me atrajo su antiautoritarismo, uno de mis abuelos fue cenetista (...) se produjeron divergencias* —en base a diferents plantejaments confrontats en temes com la vaga de benzineres a la província de Barcelona (1978-1979), del cas SCALA, del recolzament o no als presos en lluita de la *C.O.P.E.L* (*Coordinadora de presos en lucha*)⁵¹...- *y existía un*

49 *Federación Ibérica de Grupos Anarquistas.*

50 El 15 de gener de 1978, després d'una manifestació a Barcelona, amb 10.000 persones, convocada per la CNT contra els Pactes de la Moncloa, un grup de joves, induïts per l'infiltrat policial Joaquín Gambín, al·lies *Grillo*, van cremar la sala de festa SCALA de Barcelona, a l'incendi van morir quatre treballadors. Els mass media van fer una campanya difamatòria contra la CNT i el seu entorn directe. El cas va ser dirigit des dels despatxos del govern de la *UCD*, destacant el paper sinistre d'elements com Rodolfo Martín Villa, aleshores ministre d'interior. El resultat final van ser diferents detencions, pèrdua de prestigi social de la CNT i de l'anarquisme en general i, per últim, un increment de la crisi interna de la CNT.

51 Moviment de presos comuns que sorgí a partir del gener del 1977 que demanava com a màxim una amnistia i com a mínim reformes a les presons. Es van produir diferents motins i lluites a les presons. Aquest moviment no va quedar aïllat ja que va rebre el suport de gent vinculada als entorns de lluita antiautoritaris i llibertaris, de la *AFAPE* (*Asociació de Familiars i Amics de Presos i Expresos*), així com d'altres sectors anomenats marginals com homosexuals, feministes... Finalment el moviment va acabar sent derrotat i integrat servint així per perfeccionar les presons. Cal dir que la introducció de l'heroïna als

Okupació a Catalunya

clima de batallas y peleas entre tendencias (...) Los yayos, muchos naturistas, veían mal a los jóvenes porretas, estéticamente existía entre los jóvenes la moda del pañuelo negro en el cuello entre los afines a la FAI, quienes no lo llevaban eran heterodoxos, los abuelos vestían normalmente con traje y corbata (...) la escisión del V Congreso (1979) fue minoritaria, se fue Enric Marco, que tenía buena oratoria y fue Secretario General, otros como un tal Casas, un cincopuntista del Sindicato de Espectáculos se marchó al igual que gran parte del Sindicato de la Banca. La principal divergencia eran las antes mencionadas y, principalmente, qué hacer ante las elecciones sindicales (...) el clima continuó siendo conflictivo, por ejemplo en el sindicato de transportes se integró un faísta para vigilar las tendencias renovadoras. La división más fuerte fue la realizada por sectores como el del entonces Secretario General Bondía⁵². Finalmente acabé en lo que sería la

talegos va ser fonamental per la fi d'aquest moviment, així com els beneficis de certs líders si pactaven...

52 Després del V Congrés (1979) el nou Secretari General va ser el faista Bondia. Amb el pas del temps va exercir un autèntic govern dins de la CNT, utilitzant el seu càrrec de manera com si fos un govern executiu presidencialista. Va parlar amb Alfonso Guerra d'aspectes secrets, així com va vendre còpies del arxius històrics de la CNT a l'Ajuntament de Barcelona. Al 1983 Bondia era partidari de participar a les eleccions sindicals. Durant el 12 i 16 de gener del 1983, al VI Congrés de la CNT al Palau dels Esports de Barcelona va mostrar-se partidari d'aquestes tesis. Cal dir que les seccions de la CNT dels metros de Barcelona i Madrid van presentar-se a les eleccions sindicals obtenint uns bons resultats just abans d'aquest congrés. En aquest clima de confrontació l'acord no va ser possible, així que es va celebrar un nou congrés extraordinari a Torrejón de Ardoz (Madrid) del 31 de març al 3 d'abril, on es ratificà les postures del V Congrés. Sectors no conformes, juntament amb altres sectors expulsats de la CNT, així com nuclis anarcoindependentistes i elements diversos de la *CNT del Paísos Catalans* participaren a l'anomenat *Congrés de reunificació* al Palau de Congressos de Madrid del 29 de juny a l'1 de juliol del 1984. Aquesta escissió va ser la més forta i, de facto, existiren dues CNT's, la CNT-AIT del VI Congrés, de

*CGT por su carácter no tan dogmático y porque la CNT-AIT me parecía una especie de partido anarquista*⁵³.

La CNT, després de la seua refundació, va viure un creixement exponencial dels seus afiliats, arribant a xifres força importants, especialment a Catalunya, però les divergències internes, tals i com les explica el company

Foto. Sala Scala (Barcelona) després de l'incendi del 15/01/1979. Va significar la criminalització de la CNT i penes de presó per a diferents activistes i diferents treballadors de la sala morts. L'instigador va ser un infiltrat policial anomenat Gambín, al·lies *Grillo*. Va ser una de les causes de la davallada de la CNT després de la seua refundació el 1976.

Font.
anarcoefemerides.
baleaerweb.net

entrevistat, van ser tan profundes que ja a principis dels '80 la CNT (o CNT's) poca cosa tenia a dir.

Lluny quedaven aleshores els 40.000 assistents al miting a la plaça de braus de Valencia o els 300.000 assistents al míting de Montjuïc

caire ortodox, i la CNT (de vegades anomenada renovadora) de caire heterodox, la qual acceptava participar en les eleccions sindicals. Després d'això, diferents disputes judicials van fer que el 1989 la CNT heterodoxa o renovadora passés a dir-se *CGT* (*Confederació General del Treball*).

- 53 Entrevista a Juan José González, anarcosindicalista. El 1976, amb 16 anys, s'afilià a la CNT al Sindicat del Transport de Barcelona. Actualment és militant del sindicat d'inspiració llibertària CGT.

Okupació a Catalunya

a Barcelona o el milió de persones que es comenta que van passar per les *Jornades Internacionals Llibertàries* al Parc Güell de Barcelona pocs anys abans... Lluny, molt lluny, quedava a inicis dels '80 tot això per a la CNT. La “moda anarco” ja era història.

Mítting de la CNT a Montjuïc el 2 de juliol del 1977. Van assistir-hi més de 300.000 persones. Van intervenir-hi Josep Peirats, Federica Montseny (a la foto), Enric Marco, Juan Gómez Casas, Antonio Morales, Fernando Pernavieja així com diferents membres de la confederació, tant del món de l'exili com de l'interior. Les diferents corrents dins del sindicat van ser evidents ja en aquell mítting, però en aquells anys més de 70.000 persones estaven afiliades a la CNT a Catalunya. La CNT semblava que podia dir la seva dins d'aquell context d'incipient Democràcia, però les divergències internes, el nou panorama sindical o la criminalització, especialment arran del cas Scala, van suposar uns cops massa grans per aquesta històrica organització i el seu entorn.

Font: anarcoefemerides.baleaerweb.net.

Els '80

A principis de la dècada dels '80 era evident que les diverses lluites socials dels '70 estaven en moments de crisi o integrades a les estructures democràtiques. L'ambient general, als carrers, era de derrota, i un fenomen com l'augment de l'atur va provocar por a la gent... Un dels factors que podien explicar la relativa facilitat de radicalització d'alguns conflictes als '60 i '70, era, per exemple, el saber que si t'acomiadaven d'una empresa podies trobar feina fàcilment, a inicis dels '80 això era completament utòpic.

L'Estat espanyol va arribar a certes quotes d'industrialització i desenvolupament capitalista que l'integrà en l'anomenat *Primer Món*, arribà tard, però hi arribà. La nova lògica capitalista, arran de la crisi del petroli dels '70⁵⁴, demanava una reestructuració del Sistema, que sota les tesis d'un capitalisme pur i dur i amb un bloc soviètic cada dia més proper a la derrota, demanava una importància principal del sector terciari i una disminució del pes de les indústries al *Primer Món*. Aquesta lògica d'integració de l'estat espanyol al *Capitalisme Global* comportà un salt tecnològic i una descentralització productiva, amb les conseqüències socials que això comportà, deixant de ser en molts sentits les fàbriques i tallers els espais de sociabilitat entre els assalariats i assalariades. Aquests canvis es materialitzaren en un teixit productiu flexible i deslocalitzat, amb una baixada dels salaris industrials, un augment constant de l'atur, motivat principalment per les reconversions industrials, amparades sota les doctrines de diàleg social que es van acceptar durant aquests anys⁵⁵.

54 Crisi que s'inicià quan a l'octubre de 1973 deu estats del Golf Pèrsic incrementaren el preu del petroli en un 70% en solidaritat amb Palestina i en contra d'Israel.

55 El propis *Pactes de la Moncloa* fets entre el 8 i 21 d'octubre de 1977, entre el Govern i el partits polítics i posteriorment acceptats pels sindicats democràtics com CC.OO o UGT, afirmaven que un dels seus principals objectius era *el*

Okupació a Catalunya

De 1979 a 1981 aquestes polítiques de transformació econòmica derivades de les reconversions industrials van afectar a mig milió de persones treballadores. De 1982 fins el 1986, ja amb els governs presidits pel *PSOE* (*Partit Socialista Obrer Espanyol*) de Felipe González, es van destruir 119.000 treballs nets, incrementant-se l'atur en 654.000 persones⁵⁶. Amb l'ingrés a Europa aquestes reconversions es van anar fent de manera més esglaonada, però actualment encara continuen. Per mitigar els efectes es va teixir un estat del benestar (subsidiis i universalització de certs serveis) lo just per evitar una forta conflictivitat social.

Resumint, tal com afirmà M. Etxezarreta: *las condiciones concretas en las que se desenvolvía la vida social en la primera mitad de los ochenta facilitaron una aceptación pasiva de la adhesión: una clase obrera amenazada por altísimas cifras de desempleo, a la que se inducía a creer que la entrada en la Comunidad ayudaría a resolver este problema y con muy poca capacidad de respuesta a causa de la crisis y la actitud de cooperación de los sindicatos con la administración; un empresariado también afectado por la crisis y todavía con baja capacidad organizativa; la debilidad de una empresa pública sometida a una intensa regresión y abandono del capital financiero en sus intereses en el aparato industrial, permitiendo entender que no hubiese una fuerte oposición a las pobres condiciones logradas en las negociaciones de adhesión por el partido del poder*⁵⁷. La derrota va ser molt forta i alguns ja eren conscients d'això, al

asentamiento de un sistema económico estable que reduzca gradualmente las tensiones hoy existentes en la sociedad española. Aquesta pau social es plasmà durant anys en incentius a les empreses, en forma de baixada de la pressió fiscal, més flexibilitat laboral en forma d'atur més barat, contenció salarial, l'enfortiment de l'Estat amb nous impostos, com serà l'IVA o el de la renda... Tot a canvi d'un estat del benestar mínim.

56 Dades extretes de QUINTANA, Francisco (coord), *Asalto a la fábrica...*, Alikornio, Barcelona, 2002

57 Idem, pàg. 141-142

mateix temps que comprovaven el conservadurisme de gran part de la massa treballadora, que poc a poc acceptava les regles del joc democràtic i ciutadà, oblidant així les velles utopies (veure annexa 3). Era evident que a inicis dels '80 la classe treballadora havia perdut la seva *centralitat* en les lluites socials. Era un sector de lluita més en el fraccionat i debilitat panorama de lluites socials existents en altres àmbits...

Dispersió i Ateneus

La pèrdua de la centralitat obrera va significar una dispersió de les lluites, malgrat que, a excepció de les lluites ecologistes i antimilitaristes, totes elles, a inicis dels '80, patiren una forta crisi i integració en el Sistema. Un d'aquests àmbits, el dels anomenats Ateneus, especialment els de caire llibertari, va continuar actiu malgrat la crisi social, sent base logística alhora per altres lluites.

Aquests ateneus resorgiren a partir de la mort del dictador inspirant-se en els antics ateneus d'abans de la dictadura. Els de caire llibertari, a més a més, els podem entendre com una resposta anarquista als barris front altres tipus d'organitzacions, com les Associacions Veïnals, que poc a poc eren controlades per gent de partits i organitzacions que s'integrarien a la Democràcia. Els ateneus llibertaris, l'ambient dels quals és el que més he revisat en aquest estudi, van convergir-hi gent de diferents àmbits: simpatitzants de la CNT, joves estudiants⁵⁸, *rebotats* d'organitzacions marxistes, provinents del pacifisme, de l'ecologisme, del feminisme⁵⁹... Un altre cul de sac, com

58 Segons un estudi d'Arnau González Vilalta sobre l'Ateneu Llibertari de Sants molts dels joves van ser membres actius de l'anomenada *Coordinadora d'Estudiants Llibertaris* de la Univesitat Autònoma de Barcelona durant 1973 i 1974. font: VV.AA, *Congrès: la transició de la dictadura franquista a la Democràcia*, CCCB, Barcelona, 2005.

59 *Dones Lliures (Mujeres Libres)*, per exemple, a la segona meitat dels '70, al

Okupació a Catalunya

va ser la CNT, encara que resistí molt millor la crisi dels inicis dels '80. La vitalitat del moviment ateneístic normalment s'oblida, però, per exemple, a finals dels '70 ja existien ateneus o col·lectius llibertaris de barri a Sants, Sta. Coloma de Gramanet, Sant Andreu, Gràcia, Bellvitge-Gornal, Poble Sec, Verneda, Clot, Sant Antoni-Xino, Glòries, Esquerra de l'Eixample, el Carmel, L'Hospitalet, La Farigola, Turó de la Peira, Terrassa... Durant el 1978 es va intentar dur a la pràctica una coordinadora d'Ateneus a Barcelona, però *funcionó poco tiempo, pues cada local era celoso de su autonomía y gustaba de un hacer propio sin necesidad de macroestructuras*⁶⁰. Malgrat això les relacions entre ateneus van continuar existint i en períodes posteriors podem trobar diferents exemples de coordinació, com va ser *l'Asamblea Llibertària del Barcelonès* a mitjans dels '80⁶¹. El funcionament d'aquests ateneus va ser bàsicament assembleari, de fet, organitzativament no es diferenciaven gaire de les diferents experiències autònomes que existien. A la pràctica van ser un focus de difusió de lluites d'altres àmbits no sindicals, malgrat que a vegades també van participar en lluites estrictament fabrils com a part d'un moviment solidari. La lluita contra les presons o la lluita feminista van tenir-hi cabuda⁶², però especialment significatiu va ser el seu recolzament en les lluites ecologistes d'aleshores, com va ser tota la derivada contra les nuclears, o les lluites antimilitaristes (OTAN NO, contra el servei militar...) i, especialment als seus inicis, amb el que serà la lluita per l'okupació. Cal

carrer Cardenal Cascuñas nº 5 de Barcelona, participaren a l'anomenat Ateneu de la Dona.

60 VV.AA, *La Barcelona Rebelde*, guia de una ciudad silenciada, Octaedro, 2a Edició, Barcelona, 2004, p.92.

61 *La Lletre A*, nº16, abril 1986 Barcelona-Reus, pp. 6 i 7.

62 Per exemple, a l'Ateneu Llibertari de Sants es creà un grup de dones que inculcaven els valors antipatriarcal i llibertaris, no sense certa oposició d'homes, a la dinàmica de l'ateneu i a lluites socials. Font: VV.AA, *Congrès: la transició de la dictadura franquista a la Democràcia*, CCCB, Barcelona, 2005.

pensar que durant tots els '80 moltes de les okupacions que es produïren van tenir el recolzament d'Ateneus Llibertaris. No oblidem, per tant, la força d'aquest àmbit de lluita que, en certa manera, s'ha mantingut fins els nostres dies. No és mera coincidència que molts dels primers Centres Socials Okupats eren anomenats com Ateneus Llibertaris o Ateneus. Avui dia, de vegades, encara podem trobar casos d'Ateneus com a sinònim de Centres Socials Okupats.

Moviment Independentista

El moviment independentista de caire autoritari no va recolzar en aquell moment l'okupació, només els minoritaris però destacats sectors autònoms i llibertaris independentistes van ser solidaris amb el moviment okupa, fins i tot van ser potenciadors i membres actius del mateix.

L'anarcoindependentisme aleshores s'articulava en base a posicionaments assemblearis i federalistes en el sentit llibertari del terme: antiautoritàries que no creien en els projectes estatalitzadors, però que reconeixen l'existència de trets culturals populars, espontanis, lliures i creatius que calia defensar. Eren partidàries de la defensa, per exemple, de *trets ètnics no opressius* com era el cas de la defensa de la llengua catalana.

Exemples de la seva pràctica es troben a estructures organitzatives com la *FACC (Federacio Anarco-Comunista Catalana)*, una federació de col·lectius bàsicament anarcoindependentistes, existent durant els primers '80 i que perdurà fins a la seva dissolució el 1988.

A finals dels '80, gran part dels col·lectius anarcoindependentistes desapareixen integrant-se en projectes d'això que es coneix com a Esquerra Independentista, alguns d'aquests col·lectius i individualitats giraran, per exemple, vers la lluita independentista d'organitzacions com l'*MDT*⁶³, a

63 *Moviment de Defensa de la Terra.*

Okupació a Catalunya

excepció d'alguns com *Icària*⁶⁴, pocs arribaren al canvi de dècada definits com anarcoindependentistes, tot i això en la Història recent trobem la petjada de diferents experiències com el *Col·lectiu Llibertari de Vilaplana*, el *Grup Anarquista l'Insurrecte*, el *Grup Llibertari de l'Ateneu de Mataró*, el *Col·lectiu independentista Estel Negre*... Una altra expressió pràctica va ser la *CNT dels Països Catalans* creada a finals de 1983, la qual poc després s'integrà al projecte dels sectors cenetistes heterodoxos unificats arran del Congrés de 1984⁶⁵. Poc després la CNT heterodoxa de Catalunya (actual CGT) defensava la lluita d'alliberament nacional com a part de la seu ideari...

La força que tingueren aquests plantejaments també apareixen en projectes definits com la *Coordinadora Llibertària dels Països Catalans*, nascuda el novembre de 1982⁶⁶, organització assembleària que agrupava diferents Assemblees llibertàries comarcals del Barcelonès, el Maresme, el

64 Possiblement un dels col·lectius més actius d'aquest àmbit al llarg dels 80, col·lectiu integrant de l'*Ateneu Llibertari de Gràcia* del carrer Perill, participà a la FACC, editaren diferents zines com *Ikaria*, *La Polla de Deu*, foren solidaris i partidaris de les primeres okupacions, participaren a les trobades anarcoindependentistes de Guasila (Sardenya), els dies 28, 29 i 30 de desembre de 1985, on es plantejà la creació d'una organització insurreccional basada en principis de no delegació i a favor del sabotatge com a mitjà de lluita. Posteriorment participaren també a les *Xerrades Internacionals Anarcoindependentistes* a Santa Maria d'Oló (Bages) el 6, 7 i 8 de juliol de 1990 que resultaren, però, un relatiu fracàs... És un dels col·lectius més interessants i actius d'aquells anys, unes persones molt motivades i que feren unes anàlisis bastant ben argumentades. Per més informació sobre el tema recomano el llibre editat recentment que pren com a base les anàlisis d'aquest col·lectiu, em refereixo a: VVAA, *Anarquisme i Alliberament Nacional*, Catarko / La Ciutat Invisible / Negres Tempestes / Virus, Barcelona, 2007.

65 Vegis peu de pàgina nº53 a la pàgina 42.

66 VVAA, *Anarquisme i Alliberament Nacional*, Catarko / La Ciutat Invisible / Negres Tempestes / Virus, Barcelona, 2007.

Baix Camp, l'Empordà, el Berguedà... Aquesta organització va ser activa fins a finals dels '80.

En síntesi, es troba la presència anarcoindependentista tant en lluites pro-okupació, com en les lluites pro-Amnistia, i també en diferents

ateneus llibertaris -com els de Gràcia o Poblet-, a diferents sindicats de la CNT heterodoxa, a col·lectius, organitzacions específiques o en sectors, fins i tot, de la històrica *FIJL (Federació Ibèrica de Joventuts Llibertaries)*⁶⁷.

En els últims anys l'activitat anarcoindependentista ha viscut un increment amb l'aparició de col·lectius com *Negres Tempestes* o *Catarko*, o del bloc anarcoindependentista o autònom a la manifestació de l'Esquerra Independentista de l'11 de setembre a Barcelona o amb l'aparició de zines i llibres sobre la matèria.

Imatge: cartell del bloc negre de l'11 de setembre de 2005 a Barcelona.

Font: <http://barcelona.indymedia.org/newswire/display/199575/index.php>

67 Com a mostra podem consultar l'òrgan de les FIJL de Catalunya, el *Ruta* nº15, d'abril-maig de 1982, on s'afirma, fent referència a Catalunya, que *l'estat no es la pàtria: som una nació...*

Les primeres okupacions 1984-1986

Les primeres okupes

*Si no tienes trabajo ni dinero para pagarte el alquiler ponte a puta*⁶⁸, li recomanà un agent de la Policia Nacional a una noia detinguda arran del primer desallotjament de, possiblement, la primera okupa reivindicada com a part d'un moviment propi a Catalunya, conegut aleshores com a moviment *squatter*⁶⁹. Aquestes primeres okupacions van ser realitzades per l'anomenat *Colectivo Squat de Barcelona*, un col·lectiu, bàsicament juvenil, que es disposava a lluitar contra la realitat quotidiana cada cop més asfixiant. Aquest col·lectiu es va fundar a finals de setembre de 1984 quan *un grupo de jóvenes decidimos buscar una alternativa propia a los acuciantes problemas del paro, falta de un espacio vital propio, a la alienación producida por el control del estado sobre la población y en definitiva, a todos los problemas fruto del actual sistema consumista*⁷⁰.

Durant els mesos d'octubre i novembre del 1984 van anar preparant el projecte d'okupació, en un moment en el que el moviment per les okupacions a l'estranger adquiria consistència i, al mateix temps, gent de diferents llocs de l'Estat, com de Madrid⁷¹ o Euskalherria es disposaven a *fotre canya* al tema. De fet, a Nafarroa es fundà el col·lectiu *Katakarak*, en dates similars a Barcelona i amb objectius similars al *Colectivo Squat*, sent l'eix Euskalherria-Madrid-Barcelona un dels més dinàmics i impulsors de les primeres ocupacions dels '80.

68 *Sabotaje*, nº1, Madrid, 1985, article Ocupa-pisos, p.10.

69 Abans de l'acceptació majoritària del mot okupes, possiblement derivat de la terminologia llatina d'Itàlia, els okupes utilitzaven mots dels moviments en favor de les okupacions existents a Europa: *squatters* britànics o danesos, *crackers* dels Països Baixos...

70 *Sabotaje*, nº1, Madrid, p.9. (Arxiu Ateneu Llibertari del Besòs)

71 Amb l'okupació del carrer Amparo, 83 s'inicià aquesta etapa a la capital estatal. L'okupació es va realitzar el 1985 i d'aquesta sorgí el col·lectiu *KOKA* (*Kolectivo de Ocupantes de la Kalle Amparo*).

Ara bé, si al llarg del tema anterior parlava de l'herència okupa, en el sentit de tot un seguit de lluites i moviments socials anteriors que, en certa manera, van inspirar la lluita per les okupacions, també és cert que potser la màxima referència o herència eren tot el seguit de lluites okupes ja existents des de feia anys a d'altres indrets d'Europa com Alemanya, Itàlia, Regne Unit, Holanda o Dinamarca. Per tant l'okupació a Catalunya és hereva de diferents lluites anteriors però alhora s'integra en el context europeu de la lluita per les okupacions.

Punkies

El finançament d'aquesta primera okupació a Catalunya es va aconseguir mitjançant un recital de grups musicals Punks⁷². Si ens parem en aquest fet, però, podem observar com l'okupació en aquests moments té un fort component dels ambients punks que començaven a existir a Barcelona i altres indrets de Catalunya, ambients de joves que encara estaven visquent els efectes de la crisi dels '70, sent el punk un fenomen social que exemplificava el *no future* per a gran part de la joventut existent aleshores que *se pasan el día tirados en la calle porque no tienen sitios donde ir (a no ser que esten forrados de pelas), siendo la única alternativa el ponerse ciegos de bebida o drogas*⁷³. Ben cert serà que gran part d'aquest moviment resultarà ser poc més que una moda o un fenomen caracteritzat com a tribu urbana, però des dels seus inicis va tenir una vessant polititzada, bàsicament d'arrel anarquista.

El Punk, musicalment nascut als Estats Units d'Amèrica, de la mà de grups com *The Ramones*, i que va adquirir una estètica pròpia, més aviat, al Regne Unit (crestes, imperdibles, roba trencada...), va ser un fenomen

72 Així es despren del zine *Ikaria, la polla de deu*, n°3, gener 1985, Barcelona, p.1 del col·lectiu anarcoindependentista Ikària. (Arxiu Històric At. Llib. Besòs).

73 *Sabotaje*, n°1, Madrid, p.9. (Arxiu Ateneu Llibertari del Besòs)

Okupació a Catalunya

que cada cop s'estengué més i més, fins arribar a ser una cosa bastant normal avui dia. A l'Estat espanyol, les zones on primer es va implantar el moviment okupa (l'eix Euskalherria-Madrid-Barcelona) van ser zones on el Punk també s'hi va establir i s'hi va fer un lloc en la quotidianitat de la societat d'aleshores.

Un dels grups més polititzats i coneguts del Punk internacional, *The Clash*, per exemple, ja el 1981 van tocar a Anoeta (Sant Sebastià), i a la zona d'influència d'Euskalherria grups com *Zarama*, *Eskorbuto* o *La Polla Records* van posar ritme i música a tota una generació. A Barcelona el Punk entre 1977 i 1981 va crear tot un conglomerat de grups que començaven a definir un espai propi: *Último Resorte*, *Anti/Dogmatikks*, *Decibelios*, *Frenopatics*, *Mortimer* o *La Banda Trapera del Río*, fins i tot, segons Marc Gras⁷⁴, a Catalunya es troben precedents del Punk a hippies com Pau Riba o al festival de *Canet Rock* de 1975...

El Punk més polititzat implicava una cosa important que l'entroncava també amb l'okupació, era el concepte del *Do it yourself* (fes-ho tu mateix/a), això volia dir que d'una forma més o menys acurada cada persona és capaç de fer moltes coses que normalment es diuen que són inaccessibles. Aquest voluntarisme, sens dubte, va ser cabdal a les primeres okupacions. El DIY (Do it Yourself) era una actualització d'aquell vell concepte de l'acció directa, és a dir, la realitzada sense intermediaris. Un grup català, com *L'Odi Social*, creat l'any 1982, van autoeditar-se 1000 còpies de la seva maqueta *Que pagui Pujol*, tot un crit de guerra que ha traspassat generacions i que encara es pot escoltar a moltes de les persones que practiquen la *saltada popular* (colar-se sense pagar bitllet) al metro de Barcelona i d'altres transports públics d'arreu de Catalunya.

Aquestes primeres okupacions, per tant, van ser les més *punks*, ja que gran part dels recursos vingueren de concerts d'aquest estil musical,

74 GRAS, Marc, *Punk: tres dècades de resistència*, Quarentena, Llinars del Vallès (BCN), 2005

Les primeres okupacions 1984-1986

al mateix temps que individualitats vinculades al mateix formaren part del moviment per les okupacions⁷⁵... Tant és així que molts estudis vinculen directament l'okupació amb el Punk, de fet, segons una tesina de la UAB, ja a l'any 1984, al mateix temps que es reivindica la primera okupació com a tal ja existia a la població del Prat de Llobregat una okupa *amb la finalitat de pal·liar la manca de locals d'assaig, igualment vinculada a una estètica 'punk' amb contingut polític antisistema*⁷⁶.

Portada de la maqueta *Que pagui Pujol* del grup Punk l'Odi Social. 1982.

- 75 Encara avui dia l'ambient Punk té una forta presència a espais okupats.
76 GONZÁLEZ GARCÍA, Robert, *Xarxes crítiques i polítiques públiques: el moviment per l'okupació a Catalunya (1984-2001)*, tesina UAB, p.52

Foto del *Colectivo Squat de Barcelona*. Font.: *Sabotaje*, nº1, Madrid, 1985, p.9.

Squat a Barcelona

Divendres, 7 de desembre de 1984, un grup de joves, amb el suport de persones d'ateneus llibertaris, especialment el de Gràcia, i de l'associació veïnal de Gràcia, es disposen a entrar sobre les 9 de la nit a un edifici abandonat i de propietat municipal al carrer Torrent de l'Olla del barri de Gràcia de Barcelona -perdoneu la repetició de la paraula "Gràcia"-. Aquella mateixa nit es va decidir pernoctar i començar les tasques de neteja, mentrestant, al carrer, la gent solidària va començar a pintar la façana de l'edifici de color lila, alhora que repartien fulls volants informatius.

Poc després dues patrulles de la Policia Nacional es presentaren al lloc dels fets, com cul i merda, una altra patrulla, en aquest cas municipal, es

presentà al carrer Torrent de l'Olla... No tenien cap ordre i desconeixien què era el que passava davant dels seus nassos... Poc a poc, la tensió començà a créixer, encara més, quan dues hores i mitja després més patrulles de cossos repressius van començar a fer acte de presència. Cal destacar que aquestes noves patrulles eren els anomenats antidisturbis...

Poc després van ser desallotjats, obtenint però, un cert ressò mediàtic. El balanç repressiu va elevar-se a unes 20 persones detingudes, però immediatament es va desplegar tota una campanya de suport: en poques hores tot el barri de Gràcia estava encartellat i el dissabte 8 de desembre es va fer una roda de premsa demanat la seva llibertat. A aquesta roda de premsa, promoguda per gent vinculada al col·lectiu squat, a l'Ateneu Llibertari de Gràcia i a l'associació veïnal, hi van acudir diferents mass media. Els mass media eren el 1984 bàsicament televisió, ràdio i premsa escrita, els quals oferien i ofereixen una visió borrosa, distorsionada i, especialment, confusa, de la realitat, un prisme que era i és sempre favorable, amb major o menor fervor, al Sistema Capitalista, als Estatismes, a la Propietat Privada, al Treball⁷⁷... En aquest sentit, no vaig perdre gaire temps en analitzar aquests mitjans desinformatius, en aquest cas concret els mass media no són una bona font, ja que existeix una bona crònica, directa i contundent feta per part de les persones involucrades directament en aquesta acció o recolzadores de les primeres okupacions, per tant, i després de mirar part de les notícies sobre aquest fet als mass media d'aleshores, vaig ignorar-les per ser massa manipulades i simples. Vaig preferir refiar-me més d'informació extreta de zines i revistes contestatàries d'aleshores, com, per exemple, de la revista-zine *Sabotaje* de Madrid. En el número 1, per exemple, existeix una

77 Com a curiositat *la palabra trabajo venga del latín tripaliare (torturar sobre el tripalium, las tres cuñas de madera a las que eran atados los esclavos para ser azotados)* segons ROMANO Ruggiero & CARMAGNANI Marcello, "Componentes económicos de la historia hispanoamericana". A: VV.AA, *Para una historia de América, vol. I, México, 1999*.

Okupació a Catalunya

extensa entrevista a la gent del *Colectivo Squat de Barcelona*. Si teniu interès per trobar un exemplar, jo el vaig trobar a l'arxiu de l'Ateneu Llibertari del Besòs. En aquest número del *Sabotaje* es recolliren notícies d'okupacions a Barcelona, de les experiències a d'altres indrets com Dinamarca o Esukalherria, aquestes últimes una mica més desenvolupades que a altres llocs de l'Estat i més connectades amb les lluites dels '70 precedents. Val a dir, però, que l'acció de Barcelona va significar un punt molt fort d'atenció pels mitjans contrainformatius més destacats d'aleshores i, en certa manera, va ser una lluita que va tenir un cert suport social per part de gent d'altres mogudes polítiques.

Principalment a publicacions autònomes de caire majoritàriament anàrquic trobem com es van recolzar fortament les primeres okupacions. En diferents "zines" de caràcter polític d'aleshores trobem referències a les okupacions de Barcelona, Madrid o Esukalherria, així com d'altres ciutats de l'Estat com Saragossa amb l'okupació de *La Casa de la Paz...* Capçaleres com *Sabotaje* de Madrid, *Resiste!* d'Euskadi, *Ikària* de Barcelona (Gràcia), *NDF -Niños drogados por Frank Sinatra-* (Barcelona), *Pajarraka* (sense adreça), *Àfrica* de Leganés (feta per "los squatters de Leganés"), *Tetuan* de Madrid, o a revistes com *La lletra A* (Barcelona i Reus) podem veure els millors articles que tracten sobre el tema durant aquests primers anys. Evidentment seran *supporters* extrems en molts casos de les okupacions, però al mateix temps són una font directa de les mogudes d'aquells anys, ja que aquestes publicacions eren impulsores i difusores d'aquest incipient moviment social. Personalment em resulta impressionant aquesta primera generació okupa, van començar quasi del no res, però tampoc feien les coses sense pensar... En aquesta primera okupació es va elaborar un pla que tot i que no va sortir tal i com s'havia pensat, va ser una llavor per l'actual moviment okupa. Es va buscar un grup important de gent per donar suport a l'acció, es van investigar als registres l'estat legal de l'immoble abandonat, es va fer propaganda i, fins i tot, rodes

Les primeres okupacions 1984-1986

de premsa⁷⁸. En molts aspectes, van prefixar “el modus operandi” de futures okupacions. Cal dir que el diumenge 9 de desembre, sobre dos quarts de tres, després de declarar als jutgats, la vintena de persones detingudes, una d’elles menor d’edat (15 anys), van sortir en llibertat. Aquella mateixa nit es va fer una segona roda de premsa, aquest cop amb les persones reprimides. En aquesta es va dir que les accions continuarien, però buscant, mitjançant una campanya informativa, més suport social als barris.

Sobre l’aspecte més reivindicatiu d’aquesta primera okupació, millor deixar parlar a aquesta gent mitjançant el manifest que van realitzar el mateix desembre del 1984:

MANIFIESTO DEL COLECTIVO SQUAT DE BARCELONA

(extret de Sabotaje, nº1, Madrid, 1985, p.12.)

Gracia, Diciembre de 1984

Nuestras necesidades radicales están siendo relegadas durante años. Metidos en una sociedad consumista; la vida, las necesidades vitales son un lujo que debemos pagar. El trabajo es el producto cumbre de esta realidad, el paro perpetua nuestra condición de esclavos. Las casas vacías no son para los futuros vecinos, son un negocio al servicio de los especuladores.

Ante esta realidad agobiante de falta de espacio vital y la programación de nuestro tiempo por parte del sistema:

- 1. Reivindicamos casas gratuitas.*
- 2. Reivindicamos el libre uso de nuestro tiempo.*
- 3. Hacemos constatar nuestra necesidad de espacio para crear nuestra realidad y nuestra libertad. Necesitamos locales autogestionados para llevar a cabo nuestras*

⁷⁸ Sota el meu punt de vista utilitzar els mass media és una tàctica poc encertada ja que són part del Sistema democràtico-liberal.

Okupació a Catalunya

actividades (música, exposiciones; talleres, teatro, reuniones, proyecciones, etc.).

4. Nos negamos a caer en el juego del Ayuntamiento y otras insituciones del sistema; hemos nacido para vivir y no para servir a la política y a los intereses económicos del grupo social dominante.

5. Reivindicamos el espacio para todos. Reivindicamos el espacio que necesitan los niños para jugar en la calle. Reivindicamos el espacio que necesitan los jovenes para autorealizarse. Reivindicamos el espacio que necesitan los ancianos. El espacio ahora es de los coches, de los negocios, de la seguridad ciudadana, de la cultura oficial, del poder.

6. No solo abogamos por la ocupación y re(s)tauración de las casas desocupadas, sino también por la autoconstrucción de la vivienda.

7. Nuestra lucha no es política, es decir, no quiere participar en el juego del poder sino que nace de unas necesidades concretas.

8. En nuestra lucha la utopia es una realidad cotidiana enfrentrada a la realidad social de opresión y anulación del individuo.

9. No aceptamos las agresiones del medio urbano y de la sociedad capitalista, por este motivo apoyaremos en todos los sentidos toda lucha para conseguir una ciudad habitable y de todos.

10. Reivindicamos que los artículos de primera necesidad sean gratuitos, así como los transportes públicos por el mero hecho de ser públicos.

11. Ante el paro y el trabajo asalariado reivindicamos el derecho de cada uno a crear su propio puesto de trabajo.

Les primeres okupacions 1984-1986

Nuestras necesidades son amplias y no esperamos que los milagros se produzcan. Aquí y ahora empezamos la lucha por nuestros espacios y nuestro tiempo.

Somos un colectivo libre y autogestionario que apoyará toda lucha alternativa al hastío consumista. Estamos aquí para crear un movimiento squat en Barcelona. Nosotros ocuparemos y lucharemos junto a los que tengan conciencia de sus necesidades.

VIVIR NO ES UN LUJO

OCUPACION CONTRA EL LUJO

Si analitzem aquest comunicat, així com d'altres tipus de fonts de les primeres okupacions, podem veure diverses característiques que es repeteixen. D'altra banda existeix una forta desafecció vers les institucions polítiques, tot i que la base argumental i discursiva es basa en reformes i reclamacions de drets, aspecte que, per altra banda, era hegemònic en qualsevol dels moviments i lluites socials existents aleshores. Possiblement la denúncia de falta de drets entroncava amb lluites veïnals precedents de caire autònom i amb lluites pro-drets civils existents en el moment. Malgrat tot, però, l'antipoliticisme, la crítica dura i directa vers els poders establerts, tant polítics com econòmics queda patent en el punt 4, així com un cert aire d'inconformisme social vers una societat que s'endinsava en la postmodernitat. Davant aquesta societat alienant, l'okupació era una font d'autogestió, de lluita real al present, en definitiva, una lluita que malgrat no proclamar la revolució social, si que animava a lluitar aquí i ara contra una realitat que era asfixiant per diferents sectors socials. Evidentment això entronca molt amb les lluites llibertàries, anarcosindicals i autònomes que s'havien produït en el transcurs de dècades a Catalunya. Sense aquestes, l'okupació potser mai hagués existit o, més aviat, hagués resultat un fenomen molt diferent al que finalment ha resultat ser.

Okupació a Catalunya

L'antipoliticisme, ho remarco, va ser una constant a les primeres okupes, ja vingués directament lligat a gent conscienciada prèviament dels ambients anàrquics o dels *alternatius* o per pur sentit comú. A Madrid, per exemple, la primera okupa reconeguda, la del carrer Amparo 83 (1985), realitzada pel col·lectiu *KOKA (Kolectivo de Okupantes de la Kalle Amparo)*, va ser fruit de la confluència d'individualitats i petits grups *provenientes de diversas luchas que se pueden encuadrar en el 'movimiento alternativo': un colectivo libertario de estudiantes de instituto proveniente de CNT-CGT (KLESA), un colectivo de estudiantes universitarios (KOZ), una revista Punk (Penetración)*⁷⁹.

L'apoliticisme no sempre era ideològic, tal i com podrien tenir totes aquelles persones en contacte amb les idees llibertàries, en alguns casos era fruit de la pròpia gestió de les institucions estatals. Aquest era el resultat de persones que estaven fartes de promeses incomplertes i de la mala gestió (¿existeix bona gestió?) dels partits polítics. A Tolosa (Euskalherria), per exemple, un grup de gent de diferents col·lectius (antimilitaristes, joves, ecologistes...) van decidir okupar el 1984 el *Gaztetxe de Tolosa* després d'intentar que l'Ajuntament els cedís algun local. Evidentment, en aquests casos les institucions deien que no existien locals disponibles i sempre donaven llargues... En els casos que les institucions estatals sí cedien locals hi posaven traves burocràtiques per realitzar qualsevol tipus d'activitat, tot això en un context d'encariment dels preus dels lloguers de locals i en plena crisi econòmica. El mateix Estat, degut a la seva pròpia natura jeràrquica i controladora va resultar, segurament sense voler-ho, un dels impulsors de l'Okupació.

Retornant a l'activitat del Colectivo Squat de Barcelona, cal dir que va continuar la seva activitat en favor de les okupacions. Després d'aquesta

79 WILHELMI, Gonzalo, *LUCHA AUTONOMA. Una visión de la Coordinadora de Colectivos. (1990-1997)*, Traficantes de Sueños, Madrid, 1998, p.16

Les primeres okupacions 1984-1986

primera okupació van intentar establir-se en una fàbrica abandonada, però el seu pèssim estat de conservació va fer abandonar a la gent que participà en aquesta acció. No serà fins a mitjans de febrer de 1985 que es tornarà a okupar, en aquest cas al carrer Bolívar nº14, un altra cop al barri de Gràcia de Barcelona. L'okupació es produí un dissabte de Carnestoltes per la nit (16-17 de febrer). L'acció la van realitzar una vintena de persones, quasi totes participants de la primera acció. Segons es desprèn d'un full volant reivindicatiu (veure annex 4), el llenguatge és semblant al manifest de desembre de 1984, però amb un to més suau i, en certa manera, busca un major suport veïnal, possiblement van interpretar que sense el recolzament de la gent del barri seria impossible qualsevol tipus de supervivència. El discurs més rupturista no apareix i es justifica l'acció per la falta de capacitat de l'Ajuntament per solucionar diferents problemes tot després d'haver contactat, el col·lectiu d'okupes, amb l'àrea de joventut i amb el Consell del Districte. Es podria dir que existia cert desencís amb les institucions polítiques, un cas semblant al de Gaztetxe de Tolosa, però com a totes aquestes okupacions, és important destacar la convicció de buscar solucions a aquests problemes mitjançant l'acció directa, és a dir, la realitzada sense intermediaris...

Unes dues setmanes després d'aquesta okupació, a primers de març de 1985, diferents okupants ja estaven identificats i un dia van aparèixer dues furgonetes i una tanqueta de la Policia Nacional, els cossos repressius van entrar a l'edifici i van treure'n vuit persones, les quals van ser citades a declarar. D'aquesta manera van ser desallotjades un altre cop.

Malgrat tot, gent del col·lectiu, mentre una brigada de paletes es disposaven a taponar portes i finestres de la finca, van aconseguir una còpia de la clau del pany nou, així mentre els paletes estaven menjant, van tornar a okupar, aquest cop però, amb el recolzament de part del veïnat, que els va regalar mobles i menjar com a mostra de solidaritat. Malauradament van tornar a ser desallotjats i, segons la revista *La Llettra A*, a l'abril d'aquell 1985 aquest col·lectiu va decidir la seva autodissolució perquè el *col·lectiu*

Okupació a Catalunya

*squatter no s'ha vist capacitat per respondre d'una forma eficaç la repressió patida, exercida per la legalitat 'democràtica' repressora de totes les iniciatives individuals i col·lectives que porten a l'autogestió*⁸⁰. Evidentment semblava força impossible que les okupacions poguessin durar gaire temps a zones com Catalunya o Madrid (Amparo 83 va durar dies), la barrera psicològica d'aguantar més d'un mes era un tema que semblava no poder aconseguir-se mai a excepció d'Euskadi. Igualment aquesta autodissolució enunciativa a *La Lletra A*, possiblement no significà la fi del *Colectivo Squat*, ja que al mateix 1985, el desembre, unes jornades informatives es van realitzar a Barcelona en referència al moviment okupa i, tal i com pots veure a l'annex 2, en aquestes jornades organitzades per la gent del zine *NDF (Niños Drogados por Frank Sinatra)* i de *MOV* (?), van col·laborar diferents col·lectius, entre ells la gent del *Colectivo Squat de Barcelona*. Per tant, es pot dir que més que una dissolució del moviment okupa a l'àrea de Barcelona, podríem parlar de l'inici a finals de 1985 d'una mena de fase propagandística d'aquesta lluita que no retornarà a Barcelona amb la força dels fets fins a les okupacions de 1987.

Okupació a Girona

Si a Barcelona a finals de 1985 el tema de les okupacions estava en una fase propagandística, a la zona de Girona semblava que el moviment arrencava amb força. El mes de novembre de 1985 es formà el *Col·lectiu Squat de Girona*, el qual el dissabte 30 de novembre decidí okupar una casa gran de dos pisos, amb moltes habitacions, una sala gran que la destinarien per a activitats, un jardí i dues casetes menors adjacents. En aquesta okupació no van existir gaires problemes, l'actitud de la Policia va ser bastant permissiva. El diumenge 1 de desembre, després de netejar l'espai, es muntà un concert amb els grups *Copacabana*, *Exterminio*, *Ketama* i *Cap de Turc*, a més a més

80 *La lletra A*, n°16, abril 1986, p.10.

Les primeres okupacions 1984-1986

es muntaren paradetes de la redacció de la publicació *No hi ha crisi, el que hi ha és molt morro* i del zine *Punk Hueso Duro*.

Psicològicament aquesta okupació a Girona trencà la barrera d'un mes d'activitat, el gener de 1986 van obrir un servei de menjador econòmic i es consolidà el "bar" que ja funcionava des dels primers dies. L'únic problema greu que se'ls presentà durant aquests mesos d'okupació va ser la dificultat de tenir aigua corrent: cada vegada que la punxaven l'Ajuntament la tallava. Això va provocar que els okupes, com a senyal de protesta, anessin al mateix Ajuntament a rentar-se.

La motivació d'aquesta okupació seria iniciativa de gent jove de diferents àmbits que davant el clima existent decidiren okupar per poder tenir un espai de llibertat, en definitiva, una fugida de la quotidianitat asfixiant que vivien, tal i com van afirmar a la revista *La Lletra A*: *Si no tens feina, a les quatre de la tarda només veus pasma, la ruïna, en canvi, si tens un squat penques al teu rotllo, t'ho passes bé...*⁸¹.

Cal comentar que l'okupació a la província de Girona durant el 1986 va anar creixent, per exemple al gener es van produir dues okupacions més, la primera a l'Escala, un antic bar okupat per gent vinculada a *Alternativa Verda* (ecologistes) i a la *FACC* (anarcoindependentistes) i una altra a Figueres, la qual finalment no es consolidarà ja que no era propietat municipal tal i com es creia i es va optar per desisidir.

Preguntant a un veterà okupa, en Felip, sobre aquestes primeres okupacions a Girona, em comentà que la que més va durar i alhora més emblemàtica va ser *La Maret* -era dels '90-, també em comentà que a indrets com Salt, Celrà i Ripoll van existir okupacions, a més a més de diferents okupacions de caire rural.

En tot cas, aquestes primeres okupacions a Girona seguien un patró semblant a les que es van produir a Barcelona durant el 1985. Per una banda la gent que les conformava era bàsicament dels diversos ambients llibertaris,

81 "Krakers" a *La Lletra A*, n°16, abril 1986, Barcelona-Reus, p.10

Okupació a Catalunya

Foto. "Squat de Girona". Font. La Lletre A n°16, Abril 1986, p.10.

Resulta interessant observar que una de les pintades més comunes a les primeres okupacions eren de rebuig a l'heroïna, una droga que durant els '80 i fins ben entrat els '90 va fer estralls en la joventut. Un estudi en profunditat del tema de ben segur que n'extreuria les xarxes i connexions que aquest tràfic tenia amb grups econòmics, polítics i cossos repressius.

però també d'altres ambients que es podien anomenar com *alternatius*. Per altra banda existia certa desconfiança vers les institucions polítiques, malgrat que aquest antipoliticisme no significués que necessàriament no es busqués el diàleg i la negociació amb les institucions. Pensem que tant a Barcelona com a Girona es prioritzaren locals de propietat municipal en desús, per tenir la possibilitat, arribat el cas, de poder negociar una cessió o fins i tot un lloguer. A l'abril de 1986, per exemple, els mateixos okupes de Girona afirmaven que si existís la possibilitat d'un desallotjament no descartaven negociar

Les primeres okupacions 1984-1986

amb l'Ajuntament per tal de poder pagar un lloguer. De fet, l'okupació, en els seus orígens, en cap moment obtava per reivindicacions de caire gaire rupturista: demanaven drets democràtics i denunciaven les males pràctiques polítiques, però en cap cas buscaven una ruptura o confrontació amb el sistema democràtico-liberal, ja que ni tan sols es qüestionaven l'essència explotadora de la Propietat Privada d'una manera radical. En certa manera no era un moviment amb una ideologia forta, com ho demostra que ni tan sols, si mirem el cas de Barcelona, es rebutgés el paper del Mass Media, ja que fins i tot convocaven rodes de premsa. Existia, per tant, un pragmatisme possibilista en els inicis d'aquest moviment. En tot cas, l'autogestió o *el fer-ho per un/a mateix* era vist com l'element revolucionari d'aquesta pràctica.

En aquest punt de la investigació vaig veure que la concepció que tenia sobre l'okupació, amb una de les seves màximes que tenia assumides, com era el no diàleg amb l'Estat, no era certa. Ara penso que si l'Estat hagués sigut una mica més hàbil, potser, amb una mica de diàleg aleshores, hauria integrat l'incipient moviment okupa dins dels paràmetres democràtics. Segurament no va prestar massa atenció a aquells joves que, en definitiva, només entraven a finques buides i reivindicaven drets sota diferents paràmetres assumibles per la Democràcia. En tot cas, aquest diàleg no va sorgir, no tant per la voluntat general del i les okupa, més aviat per la ignorància de les mateixes institucions estatals. No entraré gaire més en aquest tema ja que seria entrar en el terreny de la història-ficció i no és aquesta la meva intenció.

Retornant al tema de la primera okupació de Girona, de finals de '85, la qual va durar fins ben entrant el 1986, vaig poder consultar un número del zine *Hueso Duro*, fet per part de la gent que va recolzar aquesta primera okupació. El zine es definia a si mateix com el *1er fancine hardcore de Girona*. El van realitzar gent al voltant del moviment Punk i la seva vessant Hardcore, que podria definir-se com una música Punk amb una mica més de velocitat. A part de les anàlisis de maquetes de grups de música i del Punk com a moviment contracultural, existeixen notícies de diferents

Okupació a Catalunya

àmbits: un agressió a un militant de la CNT de Madrid, contra la vivisecció d'animals, sobre ràdios lliures (les anomenen alternatives), sobre l'objecció de consciència, fins i tot, i com a dada que a dia d'avui em podria sorprendre, feien propaganda d'organitzacions completament integrades en la lògica del Sistema Capitalista com *Greenpeace*, dedicant fins i tot una pàgina del zine a la recollida de signatures per *acabar con los vertidos radioactivos*. En definitiva era gent que ideològicament tampoc era gaire dogmàtica i acceptaven tota lluita que com a mínim reivindicés alguna causa que ells consideraven justa, sense entrar gaire en el debat sobre quines tàctiques eren acceptables i quines no. Per tant, aquesta falta de criteri identificable en l'àmbit tàctic pot fer explicar també que si es produïa la situació, es podria negociar amb l'Ajuntament alguna sortida legal per a l'okupa. Els primers okupes eren força pragmàtics i tampoc tenien una conscienciació gaire consistent segons es pot desprendre de la seva pràctica o a partir de diferents converses amb okupes. De fet, podem fins i tot llençar la hipòtesi que era un moviment que, tenint en compte la diversitat de gent i les excepcions personals, es guiava més per criteris estètics, de relacions personals o pràctiques que no pas per criteris ideològics. Això es podria comprovar per la relació d'aquestes primeres okupacions amb moviments contraculturals, l'ús d'un simbolisme molt marcat i omnipresent (A encerclada, O amb el llamp, la xuta d'heroïna trencada...) i per la seva mateixa pràctica, que podria ser titllada per moltes okupes d'avui dia com a *incoherent*.

Sobre el simbolisme el zine de *Hueso Duro* no és cap excepció, quasi a totes les pàgines trobem símbols. El primer de tots, la A encerclada, per assenyalar el seu posicionament anarquista, després la pota de gallina en el cercle, és a dir, el símbol del pacifisme, ja que també es sentien pacifistes⁸², també el cercle amb el llamp, ja que eren també gent partidaria de l'okupació, entesa en aquest cas com una pràctica no violenta i, per tant,

82 Entroncaria molt amb les lluites antimilitaristes com la contrària a la OTAN o les d'objecció de consciència al servei militar.

en cas de desallotjament més valia el diàleg o la defensa pasiva que no pas l'autodefensa, tot seguit també és recurrent una E encerclada, un símbol que si no m'equivoco significa igualtat en anglès, un altre símbol molt present seria la *xuta* d'heroïna trencada per la meitat, decididament una aposta pel no consum d'una droga que cada dia provocava la mort de moltes persones i que especialment va afectar al jovent, però això no implicava un rebuig a les drogues, ja que un altre símbol, també molt recurrent, era el de l'ampolla de cervesa.

En aquest sentit em ve al cap l'any 2000 ó 2001, quan debatia amb companys sobre l'estètica del PGB⁸³, és a dir, aquella gent que només es drogava i la seva lluita era només estètica. No puc afirmar que aquesta primera gent que va iniciar l'okupació es pogués identificar plenament en aquesta visió tòpica, però sí que crec que la tàctica que es va seguir per eliminar el problema de l'heroïna va ser acceptar i fomentar l'ús d'altres tipus de drogues. En molts sentits, vist el pas dels anys, es podria dir que va ser una tàctica no del tot encertada, ja que dins de gran part dels ambients okupes les borratxeres i el consum de diverses drogues va provocar que en molts espais la seva única activitat fos el consum d'aquestes substàncies. Com a exemple que vaig poder viure en primera persona podria parlar, si bé no era una okupa, del mític Ateneu Llibertari de Gràcia. Durant els '80 i gran part dels '90 va ser un focus d'acció i d'iniciatives, però quan el vaig poder conèixer, a partir de 1999, era conegut més aviat com un espai de festes, ple de Punks fins als nassos d'alcohol, speed, coca i tot allò que es pogués aconseguir. La seva activitat en lluites era aleshores pràcticament testimonial.

83 *Partido de la Gente del Bar*. Tires fetes pel dibuixant Azagra que durant molts anys es van publicar a la revista humorística *El Jueves*. A més a més aquest dibuixant ha col·laborat i col·labora en la creació de dibuixos de tota mena per a tot tipus de lluites socials. Les tires del PGB eren les aventures de dos borratxos, un Punk i un Skin, típics i tòpics dels ambients okupes i contestataris.

Pàgina sobre okupació al zine Hueso Duro, n°2, Girona, 1986¿?

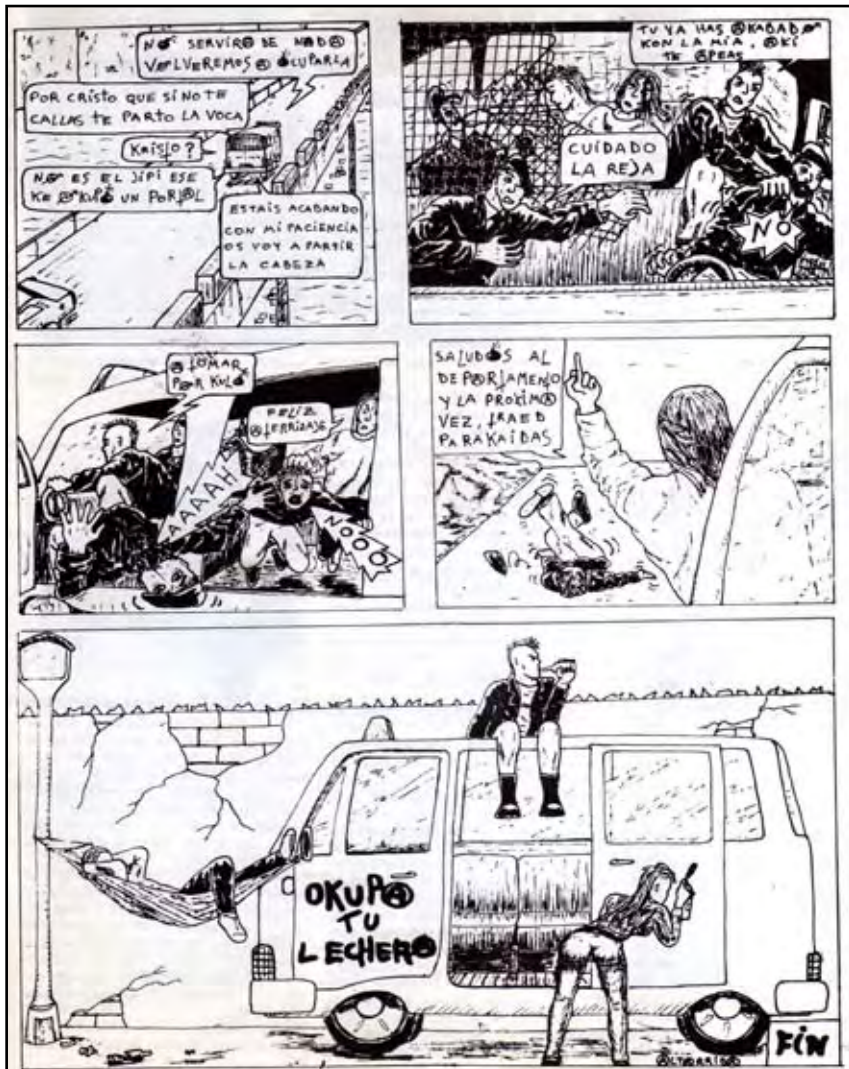
Potser aquestes primeres okupes no tenien aquesta intenció amb la permissivitat amb les drogues (excepte el *cavall*), però l'origen de molts problemes amb les drogues que posteriorment es van detectar segurament els trobaríem en aquests primers projectes. Una cosa es reconèixer les meves simpaties personals vers l'okupació, però una altra cosa diferent és no ser honest. I un Historiador/a ho ha de ser. Per això no vull tampoc mitificar l'okupació tot deixant de comentar els aspectes negatius que van dificultar el seu desenvolupament.

Per finalitzar aquest tema de les primeres okupacions a Catalunya, voldria tornar a remarcar que una de les noves influències que van propiciar l'okupació a Catalunya va ser el contacte amb altres experiències d'aquesta lluita a la resta d'Europa, tal i com a la imatge de la pàgina anterior es pot comprovar, en el text *Squat por toda Europa*. També es pot apreciar l'ús molt recurrent de símbols i com les reivindicacions que es plasmen es basen bàsicament en la reclamació de drets de caire democràtic.

1987-1996. De camí al mite

Còmic extret de *Sabotaje*, n°6, maig 1988, Madrid pp.18-19

Felipisme *on the rocks*

El context històric comprès entre la segona meitat dels '80 fins el desallotjament, l'octubre de 1996, del *Cinema Okupat Princesa* és un període que coincideix, en certa manera, amb l'època dels governs de Felipe González a Espanya. El seu primer govern neix arran de la victòria electoral del 22 d'octubre de 1982 i governarà diferents legislatures fins a perdre les eleccions generals de 1996. Va ser, en definitiva, un període llarg de governs, malgrat que no poden ser comparats amb altres governants encara més apoltronats, tals com van poder ser les dècades del "Caudillo" o d'en Jordi Pujol, qui va ser president de la Generalitat del 1980 fins el 2003.

Cartell electoral de Felipe González a les eleccions generals del 1979.

Si hem de trobar unes poques paraules per descriure el felipisme són reveladores les paraules del historiador Bernat Muniesa: *su labor consistió en reparar el capitalismo español según las nuevas exigencias neoliberales en curso. Esa labor la realizaron fehacientemente, lo mismo que la modernización de las infraestructuras del país y el enganche con la Europa comunitaria, su mayor mérito. La reconversión neoliberal o el proceso de expurgue keynesiano del capitalismo español la realizaron según los planes del Fondo Monetario Internacional (...) y ya en los años noventa conducidos también por otra réplica neoliberal, el Tratado de Maastricht, un filtro selectivo dentro del europeísmo. En ambas aulas (Washington y Maastricht)*

fuieron, los socialistas felipistas, el alumno mejor dotado. Las reparaciones del sistema económico las realizaron en beneficio de los grandes intereses financieros (la gran Banca, el poder fáctico) y a costas de dañar profundamente el ámbito laboral. No en vano, aquellos socialistas, contaban con dos maestros en el arte de pervertir el socialismo para servir a sus señores financieros: Miguel Boyer y Carlos Solchaga⁸⁴. Fins i tot entre aquells historiadors i historiadores que creuen que la Transició va resultar una ruptura i no pas un perpetuació de la Dictadura reconeixen gran part dels “dèficits” democràtics actuals van tenir el seu germen en els successius governs de Felipe González. En síntesi, va ser un període històric fonamental per entendre la implantació de la Democràcia al conjunt de l'Estat, però per poc que s'analitzi d'una manera mínimamanet crítica, resulta ser un període on les foscors guanyen les clarianes.

Com bé diu Muniesa, Felipe González va governar seguint els criteris de les oligarquies econòmiques, per exemple, el 23 de febrer de 1983, va decidir expropiar el holding RUMASA del opusdeista José María Ruiz Mateos. L'excusa va ser frau al fisc i falta de liquiditat del grup, però en el fons va ser una maniobra, i en aquest

Ruiz Mateos caracteritzat com a Superman davant del Tribunal Constitucional. Empresari opusdeista propietari del holding RUMASA expropiat l'any 1983. Va realitzar diferents fugues del sistema judicial espanyol però també va viure diferents períodes vitals a la presó. Va ser elegit europarlamentari l'any 1989.

Es va fer encara més famós amb l'intent de cop de puny, al crit de “¡Qué te pego, leche!”, contra l'aleshores ex-ministre Miguel Boyer.

Actualment està vinculat al grup de Nueva Rumasa.

84 MUNIESA, Bernat, *Dictadura y Transición. La España lampedusiana. Tomo II: La Monarquía parlamentaria*, Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 2005, p.175

Okupació a Catalunya

sentit seguiria les tesis un altre cop de Bernat Muniesa, per satisfer els interessos de la oligarquia econòmica, desconfiada vers l'heterodox gegant empresarial d'en Ruiz Mateos.

Felipe González també va ser un polític que sabia controlar a altres personatges que li poguessin fer una mica d'ombra. Per exemple, el mateix any que s'expropiava a RUMASA, concretament al maig, *Banca Catalana*, vinculada al cabdill català Jordi Pujol, va ser intervinguda per l'Estat, tota una maniobra per tenir ben controlat al *molt honorable President de la Generalitat*, ja que malgrat les connexions evidents, mai a Jordi Pujol li passaria res. *Problema català resolt* deuria pensar Felipe González. En Pujol, per la seva banda, deuria de pensar: *d'una bona m'he salvat, jo, com a molt, a normalitzar el català*.

Durant la segona meitat dels '80 el felipisme imposà la seva *dictadura*. Al juny de 1985 s'oficialitzà el vell somni de gran part dels oligarques que van recolzar el franquisme: entrada en la *Comunitat Econòmica Europea*, i durant el febrer de 1986 guanyà el SÍ en el referèndum sobre desfer o no la decisió del govern de Calvo Sotelo (1981) de formar part de l'OTAN. El Sí, evidentment, significava continuar a l'OTAN... El militars espanyols contents i l'estat d'Espanya en el bàndol americà en aquest tram final de la *Guerra Freda* entre l'U.R.S.S i els E.U.A.

Felipe González va continuar la política de reconversions industrials iniciada pels primers governs sota la monarquia. Tanta reconversió per fer entrar l'economia espanyola dins de la lògica postindustrial va significar un increment brutal de l'atur. A la segona meitat dels '80 existien ja més de 3 milions de persones aturades. Però en aquest sentit va saber fer malabars, va crear tot un sistema de subsidis d'atur que van resultar suficientment capacitats per frenar possibles brots de protesta social. Per l'altra banda va injectar, només en el període comprès entre 1987 i 1989, més de 3 bilions de pessetes de diners estatals vers empreses privades amb dificultats econòmiques dins d'aquests anys de canvis econòmics.

L'economia espanyola aleshores girava, tal i com ho fa ara, al voltant de dos pilars bàsics: el Turisme i el sector del totxo. Per consolidar el seu pes específic la política dels grans esdeveniments serà el millor revulsiu d'aquests sectors, tal i com resultà anteriorment la celebració del *Mundial de Futbol Espanya 1982*. L'any 1988 Barcelona va ser escollida seu dels *Jocs Olímpics* de 1992, a més a més també Sevilla va ser designada com a seu d'una *Exposición Universal* per commemorar els 500 anys del que s'anomenà *Descobriment d'Amèrica* el mateix '92. Finalment al 1992 se li sumaran una *Madrid Capital Cultural* i un any *Jacobeo* a Compostela.

Analitzant vells moviments com l'obrer veiem que la seva força estava de *capa caiguda*. UGT i CC.OO, finalment, davant del clima d'empitjorament de les condicions de vida d'allò que es coneixia com a classe treballadora, el 14 de desembre de 1988 van convocar una Vaga General que va ser àmpliament recolzada. L'Estat es va paraitzar, però un vaga d'un dia era un aspecte que encaixava perfectament dins del esquemes democràtics i de gestió de la dissidència. Amb un dia de vaga no es pressionava gaire, tal i com l'entorn anarcosindicalista d'aquells anys reconeixia. Segurament tenien molta raó. Aquella vaga, malgrat l'èxit de participació va resultar un altre exemple de la forta debilitat de l'antigament combatiu moviment obrer, un autèntic miratge de mobilització social. Per rematar la feina, els seguidors i les seguidores de les doctrines marxistes, poc temps després, ja a 1989, van veure com l'obra iniciada per *Sant Lenin* i els seus deixebles feia fallida amb la caiguda del mur de Berlín el novembre del 1989 i poc després l'U.R.S.S de Mijail Gorbaxov, tota una crònica d'una mort anunciada.

Podia existir atur i certa misèria a Catalunya i a la resta de l'Estat, però el boom mediàtic d'aquests aconteixements de 1989 va ser espectacular. El *pan et circus* va funcionar gràcies a la televisió i la resta de mass media, fins i tot per aquelles persones aturades que ho veien des de casa i sense feina, però molt possiblement amb ingressos provinents de prestacions socials o del mercat laboral en *negre*. I així finalitzà la dècada dels '80, amb pau i consens social: tot *atado y bien atado*.

Okupació a Catalunya

Abans dels grans esdeveniments de 1992 es va desfermar en grans sectors de la població un optimisme gens engrescador per a les lluites socials. La CNT hortodoxa, per exemple, després de guanyar una dura i vergonyosa batalla legal als jutjats front els dissidents heterodoxos, el 1990 ja tenia per a ella sola les sigles històriques, l'heterodoxia es va anomenar des d'aleshores CGT, però cal dir que de tan heterodoxa que era, va resultar ser un niu i cul de sac de diferents sectors de l'esquerra extraparlamentària i, fins i tot, parlamentària. Per aquest i altres motius patí, ja des de l'estrena del nou nom, una escissió anomenada *Solidaridad Obrera* a Madrid. Parlant amb alguns companys cenetistes d'aleshores i veient la documentació d'aquest anarcosindicat, el qual durant el 2010 farà 100 anys, es pot extreure la conclusió que per a persones cenetistes era el moment del tan esperat ressorgiment: sigles úniques, debilitat i pèrdua de credibilitat de partits polítics i de sindicats, esfondrament del comunisme estatista... Però aquest creixement no es va produir, així que poc temps després, ja abans del 1996, aquest fracàs en les expectatives va provoacar les típiques diferències internes entre diferents sectors més o menys organitzats paral·lelament dins de l'anarcosindicat: a Catalunya, cosa que encara cueja, la CNT es va dividir en dos, l'actualment coneguda com a CNT "federada" (l'oficial) i per l'altra banda la CNT "desfederada" (l'expulsada). Un episodi massa vergonyós per dedicar-li en aquest estudi més d'unes poques línies, però que encara ara porta a debats surrealistes i més propis de la premsa rosa que no pas de la genealogia d'aquestes sigles.

Retornant al clima social d'eufòria, cal pensar en ell com un estat d'ànim pseudohipnòtic que va fer que la gent oblidés els problemes reals o que aquests s'interioritzessin sota els paràmetres dels mass media adeptes al capitalisme democràtic. També van ser anys d'una situació d'eufòria col·lectiva, més pròpia de peregrins a Lourdes que no pas de gent que patia les polítiques del populista Felipe González. Com a tall d'exemple res millor que la crònica d'un periodista del periòdic francès *Le Monde* del 8 desembre de 1990 referint-se a aquest clima, testimoni gens sospitos,

ja que és un periòdic referent d'allò que es coneix com a centre-esquerra institucionalitzat: *Se vive una euforia que parece poco acorde con las realidades del país. Ciertamente los problemas son múltiples y algunos muy graves, como el terrorismo, la inestabilidad económica de los partidos políticos y los casos de corrupción que incluso salpican al vicepresidente del gobierno (Alfonso Guerra), el más elevado índice de desempleo de la Europa comunitaria... sin embargo, gran parte de la sociedad tiende a vivir instalada en una euforia económica y está psicológicamente presa de los acontecimientos que se han previsto para el año 1992. España parece, a la vez, italianizarse y anglosajonizarse, con la formación de una poderosa economía negra derivada de la política económica del ministro Solchaga, progresivamente más imbricada con la concepción neoliberal, aunque ciertamente el gasto social del Gobierno es altamente generoso, a costa naturalmente de un creciente déficit del Estado. La España de hoy carece de parangón con cualquier momento del pasado, per el optimismo, poco fundado, que emana de las instancias gubernamentales y los poderosos medios de comunicación que controlan, no expresa la realidad de una sociedad en la que la precariedad social y los agobios económicos pueden estallar y quebrar esa imagen de libertad y propiedad artificiales... Felipe González se siente mucho mejor en la política exterior que en la interior y en esta última el recurso al crédito extraordinario y a partidas presupuestarias fuera de las previsiones se dibuja como una respuesta excesivamente fácil que tendrá en el futuro una gravosa revisión*⁸⁵. El que no sabia aquest periodista era que el futur, més que una revisió, va resultar ser, un altre cop, un continuisme.

Ni tan sols la guerra de Kuwait el 1991, més enllà de diferents brots de joves contraris a la mili o de l'àmbit antimilitarista, va significar el brot d'un moviment social ampli en contra del Sistema o com a mínim, contrari al govern. Ni tan sols la corrupció endèmica va significar cap canvi.

85 MUNIESA, Bernat, *Dictadura y Transición. La España lampedusiana. Tomo II: La Monarquía parlamentaria*, Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 2005, p.222.

Okupació a Catalunya

I això resultà, d'aquesta manera, segurament, perquè aleshores gran part de la població creia en el Sistema: funcionaris i funcionàries acomodades, seguidors i seguidores fanàtiques dels partits polítics, sindicalistes alliberats, voluntàries i voluntaris pels jocs olímpics, demòcrates benpensants, feministes, ecologistes i moviments veïnals integrats, i una llarga, diversa i postmoderna col·lecció d'etiquetes que defineixen a tota aquella part de la població que defensava el Sistema establert. Per l'altra banda, davant d'aquesta realitat, una immensa minoria tendia cada vegada més cap a un nihilisme passiu davant el present, moltes vegades inserits directament en aquest esquema per pròpia convicció, d'altres per algú desengany electoral i, fins i tot, després d'anys de militància en alguna organització de caire més o menys radical.

Què era el que passava? Doncs la *idiotització* de gran part de la població. I tal com deia l'històric anarquista Ricardo Mella, *la ignorancia se impone casi siempre por superioridad numérica*⁸⁶. I aquest va ser el gran mèrit dels governs de Felipe González, crear adeptes al Sistema, els suficients com per poder perpetuar-ho. Finalment molts anys de desgast, de polítiques neoliberals i de corrupció van fer que el 1996 en Felipe abandonés el seu període de rei de les Taifes peninsulars. Però tal com va succeir després de la mort del dictador, el continuisme va imposar-se, aquest cop de la mà de José María Aznar, aleshores catalanoparlant en la *intimitat*. Cap el 1996 l'únic sector ampli de la població que era crític amb l'ordre establert eren petites però importants bosses del jovent: contraris als serveis militars, descreguts davant la política i la Democràcia, fastiguejats per la precarietat laboral, especialment a partir de l'aprovació, el setembre de 1993, dels contractes d'*aprenentatge*, comunament coneguts com a *contractes escombraries*: 40.000 pessetes al mes (240 Euros al mes), sense cobertura social i, per a rematar-ho, beneficis fiscals pels empresaris. La resposta, similar a la de 1988, vaga

86 ALVAREZ JUNCO, José, *La ideología política del anarquismo español (1868-1910)*, Siglo XXI, Madrid, 1991, p.392.

general de pega i unes poques protestes dels mecanismes oficials de protesta: partits, sindicats, ONG's i organitzacions lucratiu-festives similars.

I aquesta, de manera breu i segurament bastant superficial, és la societat en la qual es van anar gestant les okupacions que conformarien el moviment social que el 1996, amb l'okupació i posterior desallotjament del Cinema Princesa a Barcelona, representaria un dels pocs focus de resistència vers el capitalisme democràtic existents i amb capacitat mobilitzadora.

Moviment antimilitarista.

L'okupació ha sigut i és un moviment que alhora es retroalimenta d'altres lluites o moviments socials. El cas de l'antimilitarisme ha sigut un d'aquets casos que des dels inicis d'aquesta pràctica ha estat present.

Als '70 trobem conformat l'antimilitarisme més modern contrari al servei militar, un moviment divers que ja el 1977 es trobava organitzat, amb la creació del *MOC (Moviment d'Objecció de Consciència)*, una coordinadora d'objectors de tot l'Estat. Com a moviment era una lluita que basava la seva pràctica en la desobediència civil, és a dir, no obeir lleis i intentar buscar una generalització d'aquesta desobediència per tal que sigui inpracticable l'aplicació de la mateixa: si una llei no es compleix, aquesta resulta del tot inútil segons els paràmetres de la desobediència civil.

Ja als '80 el moviment antimilitarista fins el 1986 segueix amb les campanyes d'objecció de consciència i es creen noves coordinadores com la de *Mili-KK* l'any 1984. Però un nou factor reactivarà la lluita, la coneguda com a lluita anti-OTAN. L'any 1981 el govern de Calvo Sotelo integrà Espanya en l'OTAN, un pacte militar sota els paràmetres del bloc occidental i sota el control dels Estats Units d'Amèrica. Els socialistes aleshores es mostraven força contraris a la integració dins d'aquesta estructura, però una vegada al govern es mostraren força partidaris de l'OTAN, fins el punt que quan van decidir convocar un referèndum per tal de seguir o deixar aquesta organització, el govern felipista utilitzà tots els mitjans al seu abast per tal de

Okupació a Catalunya

forçar un vot favorable a seguir en ella.

Cal pensar que segons diferents fonts, més del 50% de la població es mostrava contrària a l'OTAN l'any 1984. El moviment antimilitarista va aprofitar aquest clima per crear una forta campanya per tal de participar en el referèndum i votar *NO* a l'OTAN. Finalment, la pressió d'en Felipe González i els seus partidaris va ser molt forta, venent la retirada d'aquesta organització militar com a sinònim de retrocés i caos per a l'Estat espanyol. Per fer-nos-en una idea, el mateix Felipe González va arribar a afirmar que *si no entramos en la OTAN España no podrá celebrar ni los Juegos Olímpicos ni la Exposición Universal en 1992*⁸⁷. Finalment al referèndum, d'un cens de prop de 30 milions de persones, un 40,58% va abstenir-se (uns 12 milions), el *Sí* va guanyar amb un 52,50% dels vots (uns 9 milions), el *No* va treure un 39,85% dels vots (prop de 7 milions), sent la resta de vots blancs i nuls (1,3 milions de vots aproximadament). Aquesta victòria del *Sí* a l'OTAN per a diferents historiadors/es recau en l'alta abstenció, historiadors com Bernat Muniesa la troba clau i la defineix com a *incomprensible abstención*⁸⁸. Cal dir que el *NO* va guanyar a les autonomies de Catalunya, Euskadi, Nafarroa i Canàries, però finalment sembla ser que la pressió del govern i dels seus mitjans propagandístics afins va ser el que es va imposar, a més a més d'una certa indiferència de l'electorat, tal com quedaria reflectit en l'alt percentatge abstencionista.

En tot cas cal pensar que aquetsa lluita contrària a l'OTAN va fracassar i després de la derrota en el referèndum poc més es va saber d'ella. En certa manera pot interpretar-se com una mostra dels perills de centrar només una lluita en l'àmbit electoral, en aquest cas un referèndum. Per sort, la lluita antimilitarista era molt més que la lluita del No a la OTAN, també

87 MUNIESA, Bernat, *Dictadura y Transición. La España lampedusiana. Tomo II: La Monarquía parlamentaria*, Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 2005, p.197

88 Idem.

tenien força les lluites d'objecció de consciència i aquesta derrota, en cap cas, va significar una disminució de la seva activitat.

Ja durant els '80 els governs intentaren integrar aquesta lluita

d'objecció de consciència amb diferents lleis i reglaments que intentaven crear una *Prestació Social Substitutòria* (PSS). De fet el 1988 el consell de ministres aprovà el reglament que la regulava, una aprovació que arribava 10 anys després que es reconegués nominalment aquest dret. Organitzacions com l'AOC (*Associació d'Objectors de Consciència*) van acceptar aquesta PSS, l'àmbit més combatiu d'aquesta lluita, representat per organitzacions com el *CAMPI*,

Octaveta anti-OTAN de la CCOP. 1986. Font: Arxiu de l'Ateneu Llibertari del Besòs (Barcelona).

Okupació a Catalunya

Mili-KK i MOC, van optar per fer un pas endavant: *ni mili ni PSS, insubmissió total al servei militar i la prestació social*.

Aquest vessant més radicalitzada, especialment el CAMPI, va ser part activa de les lluites pro-okupació. Per tant hem de veure com poc a poc, però de manera constant, l'okupació es transformarà en un aglutinador de lluites i campanyes que es retroalimentaven entre elles. Altres exemples similars els trobaríem en lluites, ja a mitjans dels '90, dels i les partidàries i solidàries amb la revolta zapatista a Xiapes (Mèxic) o amb campanyes com la del NO al '92 a finals dels '80 i inicis dels '90.

Sobre el CAMPI (*Col·lectiu Antimilitarista Pro-Insubmissió*), cal dir que realitzarà una fractura amb Mili-KK, el MOC i altres organitzacions a inicis dels '90. Fins aleshores estaven totes aquestes organitzacions coordinades sota el paraigua del que s'anomenava *Plataforma per la Insubmissió*, però diferències estratègiques i, en especial, metodològiques van fomentar aquesta fractura.

El MOC, per exemple, sempre havia defensat la pràctica no-violenta com a mitjà de lluita, mentre que el CAMPI, emmarcat dins d'un discurs llibertari, no descartava l'ús de la força contra el militarisme o per crear una societat pacífica. De fet aquest discurs no era única i exclusivament patrimoni del CAMPI, gent afí a Mili-KK també es qüestionaven la necessitat d'optar no només per tàctiques basades en la desobediència civil que, de fet, per a tots els col·lectius era la pedra angular per on girava gran part de les seves pràctiques. En una interessant reflexió d'un tal Jordi García, membre de Mili-KK, en *La Lletre A* número 30, al març de 1990, sobre el tema de la pròpia defensa d'un poble davant possibles agressions afirma que: *existeixen dos models diferents de defensa, l'un fonamentat en els mètodes anomenats no-violents, l'altre en la resistència armada. Tots dos compten amb experiències històriques victorioses així com fracassos, i cada un té els seus avantatges i els seus inconvenients. La Defensa No-violenta, a través d'una estratègia de no-cooperació i desobediència civil, buscaria fer ingovernable la societat per l'enemic (...). La Defensa Armada, que estaria basada en la distribució permanent de*

*l'armament a tot el poble (...) L'exèrcit ocupant hauria de lluitar, doncs, contra tot un poble, el Poble en Armes. De tota manera, un model de defensa no exclou necessàriament l'altre; és més, possiblement el més eficaç seria que tots dos es complementessin*⁸⁹. En aquest sentit, darrera d'aquest article es pot amagar un d'aquells debats endèmics de moltes lluites socials, el que fa referència a si és ètic o no recórrer a mitjans que no siguin necessàriament pacífics.

Retornant al CAMPI i la seva ruptura, crec que resulta interessant la transcripció de la carta de separació que van distribuir per diferents mitjans, en aquets cas, per fer història, res millor que deixar *parlar* als mateixos protagonistes:

Carta de Separación de la Plataforma

El C.A.M.P.I a las asambleas de insumisos, al movimiento antimilitarista, a la basca en general:

La asamblea de nuestro colectivo, una vez analizado el boicot organizado por grupúsculos comunistas y elementos ansiosos de poder, a la manifestación por la insumisión del día 15 del mes de Mayo, hemos decidido desvincularnos de la Plataforma por la Insumisión de Barcelona.

Como colectivo nos hemos visto utilizados y en algunas ocasiones (conciertos, manis, etc.), infravalorado y no tenidos en cuenta. Debido a la burocratización a la que ha llegado la forma de funcionar de Plataforma, creemos que las iniciativas deben salir de los mismos insumisos, de sus asambleas soberanas. Todo el movimiento antimilitarista debería apoyar sus acciones y decisiones. La insumisión se ha de ampliar en personas, organizaciones, en objetivos y en apoyo popular. Queremos extender la insumisión, no sólo a la vida militar, sino también a la civil, y ampliar nuestra lucha internacionalmente. No aceptamos que la decisión de los hechos radique en plataformas, coordinadoras, comités

89 GARCIA, Jordi, "La lluita Anti-Mili i alternatives de defensa". A: *La Lletra A*, nº30, març 1990, Barcelona-Reus, p.37

Okupació a Catalunya

centrales o cédulas bacterianas o víricas. Lucharemos contra los burócratas, sean estos anquilosados nacionalistas alucinados o comunistas con o sin carnet (LCR; MCC; JCC, etc.). Todo el poder a las asambleas de insumisos.

Intentaremos buscar y apoyaremos alterantivas prácticas a las presentaciones⁹⁰, estando dispuestos a colaborar en acciones concretas y puntuales con todos aquellos que luchen por la destrucción de los ejércitos. No apoyaremos a aquellos que lo único que aspiran es al cambio de uniformes y banderas y que consideren necesaria la existencia de un ejército, sea nacional o rojo.

Recordamos que las cárceles están llenas de jóvenes que por sus opiniones y actos se han hecho acreedores de despiadada represión -siendo esta aplicable a todo el planeta-, y que mientras esto suceda, nuestra tarea debería de ser considerada revolucionaria (palabra desprestigiada por los marxistas) y como tal debemos desechar a todos aquellos que confunden modas, músicas y peinados con actitudes realmente antiautoritarias.

Utilizaremos los métodos adecuados, en cada momento, para lograr nuestros fines. Advertimos finalmente a los que intentan manipular el movimiento, que no escatimaremos medios ni hechos en lograr que el movimiento por la insumisión no sólo siga consolidado sino que se amplíe hasta el objetivo final: la destrucción de los ejércitos, imprescindible para cualquier cambio realmente radical en la metrópolis, en el Mediterráneo y en todo el planeta.

Proponemos radicalizar el movimiento ya que se está desencadenando una ofensiva por parte del Estado en todos los niveles: Presos, posible reforma de

90 Des de finals dels '80 es van començar a practicar presentacions col·lectives contra la mili i la PSS, el CAMPI les criticava perquè fomentaven la repressió i podien existir mecanismes tals com presentacions per escrit i, si es volia cridar l'atenció dels mass media, fent rodes de premsa. També proposà accions al carrer i accions puntuals i contundents contra centres militars, polítics, de la PSS i contra els jutges militars. La tàctica de les presentacions clàssica era presentar-se col·lectivament als jutjats i utilitzar possibles detencions davant dels mass media com a reclam publicitari.

1987-1996. De camí al mite

la LOC, rehabilitación de módulos en Alcalá de Henares, citación para cumplir condenas...

Estamos abiertos a colaboraciones puntuales con los colectivos y con todo el movimiento cuando sea necesario.

Barcelona, 5 de junio de 1990⁹¹.

Portada del zine
Campi qui Pugui,
portaveu del CAMPI
de Barcelona.

Font.: Arxiu de
l'Ateneu Llibertari del
Besòs.

91 CAMPI, "Carta de Separación de la Plataforma". A: *Atención: criminal peligroso, se busca a Narcís Serra*, número únic, estiu 1990, Barcelona, p.3.

Okupació a Catalunya

Potser es podria pensar que la gent del CAMPI filaven massa prim, però segurament era una sensació que moltes vegades es té quan es forma part d'una lluita assembleària en la qual, de vegades, pot participar gent d'altres organitzacions amb voluntat de fer-les una mera corretja de transmissió dels seus interessos organitzatius. En aquest sentit, sembla ser, que la gota que va fer vessar el got va ser que a una manifestació, partits polítics i organitzacions nacionalistes catalanes van fer acte de presència amb les seves banderes, en aquest sentit, com sol ser habitual, el sectors anarquistes no van portar gaire parafernàlia, ja que consideraven que era una lluita basada en una pràctica i que no calia fer un proselitisme ideològic per enfortir organitzacions que directament no formaven part de la lluita. Aquestes organitzacions esmentades van actuar sota els paràmetres que s'inclinen en pensar que cal participar en qualsevol lluita de masses, almenys públicament, per tal d'obtenir un creixement quantitatiu de l'organització vanguardia (partit, sindicat...). Aquest fet, entre d'altres, pot explicar aquesta decisió del CAMPI, el qual era bàsicament llibertari.

En tot cas, la lluita insubmissa i antimilitarista continuà, amb els seus alts i baixos. Amb la Guerra del Golf el 1991 es reactivà una mica, proposant la deserció de l'exèrcit, amb el codi penal de 1995 també, ja que mentre els governs tendien cada cop a fer més curt el Servei Militar, amb el nou codi penal s'endurien les penes. Per altra banda es van realitzar nombroses campanyes i accions contra organitzacions que reclamaven objectors sota el paraigües del treball gratuït de la PSS. En aquest sentit es va aconseguir que diferents organitzacions, especialment ONG's i organitzacions veïnals, renunciessin a fer ús de la PSS.

Finalment a l'època dels governs del PP el servei militar es va professionalitzar i aquesta lluita per a la insubmissió no va tenir raó de ser. Qui sap si va ser una victòria o realment el mateix poder veia més factible un exèrcit professional que no pas de lleves. El que és segur és que pels sectors més radicalitzats era insuficient, ja que l'antimilitarisme no només era la fi de la Mili i la PSS, també significava la destrucció dels exèrcits.

1987-1996. De camí al mite

A l'etapa final de l'aznarisme, abans de l'entrada del rei de taifes Zapatero, les protestes contra la guerra d'Iraq van significar un cert auge de les lluites antimilitaristes, en aquest cas, tal i com es podia anticipar anteriorment en lluites com les anti-OTAN o en els cas que va forçar la separació del CAMPI de la Plataforma, el control i mediatització d'organitzacions polítiques i sindicals integrades dins de la lògica i paràmetres del Sistema liberal-democràtic va ser més que evident i, per tant, va minoritzar visiblement el potencial de la lluita al carrer, enmarcant-la dins dels paràmetres de perfeccionament de l'ordre establert: reformes, reconeixement del sistema de partits, creença en la força de les mobilitzacions *ciutadanes* pacífiques, reconeixement i col·laboració amb els mass media, etc.

1987-1992. Reactivació de l'okupació.

Després de les primeres experiències de finals de 1984 i de tot el 1985, l'okupació a l'àrea de Barcelona va quedar durant tot el 1986 força aturada, no així en altres indrets com va ser l'àrea de Girona, tal i com hem pogut llegir a l'anterior tema. En aquest sentit l'any 1987 serà un any clau en la història de l'okupació a Cataunya i, especialment, a l'àrea de Barcelona, ja que retornarà amb certa força i estabilitat. Poc a poc aquesta pràctica va anar sent un focus de confluència de diferents lluites disperses, mogudes contraculturals i indiviudalitats inquietes que necessitaven espais per poder viure i desenvolupar els seus projectes. En aquesta nova reactivació, a més a més de l'entorn més Punk i contracultural, també àmbits antimilitaristes, joves estudiants, o campanyes com les contràries a tot el que representaven els Jocs Olímpics del '92, entre d'altres, seran peces claus per entendre aquest reactivament i consolidació de l'okupació a la zona de Barcelona, sempre tenint molt present que encara era un moviment força desconegut i marginal.

Al 1987 s'okuparà a Cornellà de Llobregat el que serà conegut com l'*Ateneu de Korneyà*, iniciant en aquesta població un dels moviments okupes

Okupació a Catalunya

més potents de tota Catalunya, amb contactes amb Barcelona ciutat però sempre amb un perfil propi i aglutinador de tota l'àrea del Baix Llobregat. Però si és recordat el 1987 serà per una de les okupes que, fins i tot, dins d'alguns estudis no del tot encertats, ha sigut considerada de vegades com el primer Centre Social Okupat de la Història de l'okupació a Catalunya. Com hem vist això no seria del tot cert, ja que anteriorment ja van existir projectes i okupacions, però com a mínim es pot afirmar que va ser el primer centre social al districte de Sants de Barcelona, em refereixo a l'okupació que es realitzà el 6 de juny de 1987 al carrer Cros número 10: l'*Ateneu Alternatiu i Llibertari de Sants*. Aquest nou espai va ser okupat per gent majoritàriament jove i va tenir un caire llibertari. El local va servir per difondre i donar cobertura a diferents àmbits de lluita des de 1987 fins a inicis dels '90: exposicions de diferents temàtiques, realitzacions de "graffities", difusió de lluites en suport a presos com la del pres polític Sánchez Casas, difusió de la lluita insubmissa, sobre alliberament animal... Van ser diferents exemples d'un centre social que va servir també com a *pedrera* per a diferent gent durant anys.

També va ser un dels primers centres que va iniciar una llarga lluita per tal d'evitar el seu desallotjament. A la tardor i inicis de l'hivern de 1987 començà la defensa legal de l'espai. Per exemple el 9 de novembre d'aquell any es va reclamar la presència dels i les okupes a comissaria i es van presentar 87 persones per a identificar-se solidàriament. Va ser una mena de *presentació* com les que realitzaven els insubmissos, però en aquest cas per solidaritat amb la lluita okupa. La defensa de l'espai es basà fonamentalment en la desobediència civil i la via judicial. Per exemple, es va reforçar la "defensa" de l'edifici en cas de desallotjament, es van realitzar manifestacions solidàries, com la que es va realitzar a Sants el 16 d'abril de 1989, amb 250 persones pels carrers defensant la continuïtat de l'espai, es va portar una lluita de defensa legal que va servir també per a iniciar una via legalista i fins a cert punt possibilista en els jutjats però que, en tot cas, connectava amb el maeix possibilisme que des dels seus inicis, el 1984, van mostrar les primeres okupes.

Fins el seu desallotjament va ser un espai actiu, amb els seus alts i baixos i problemes interns. El juliol de 1990, per exemple, no hi havia cap persona vivint a l'espai i era utilitzat bàsicament com a local d'assaig per a grups musicals i punt de reunió de diferents col·lectius. També una participant de l'okupació de Cros 10, sense concretar-me l'any, i que posteriorment seguirà en altres okupacions, em comentà que mentre estaven

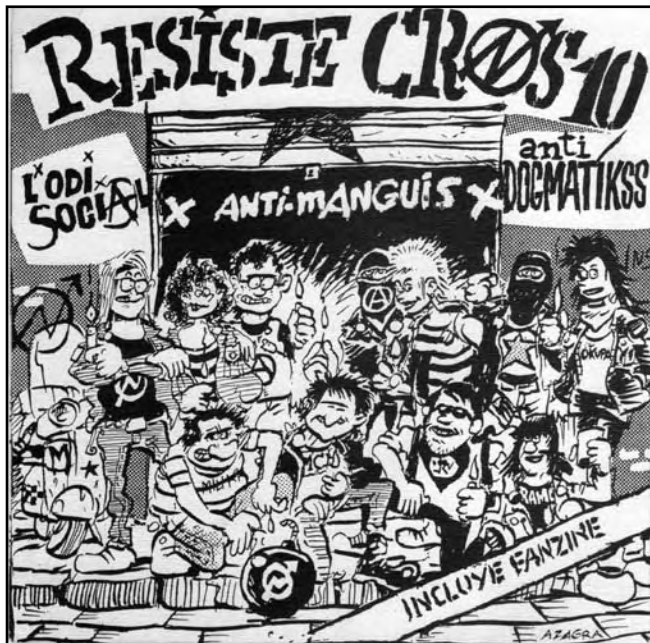
Imatge de la portada d'una cinta i zine en solidaritat amb Cros 10.

Dibuix realitzat pel dibuixant Azagra.

Van col·laborar grups musicals de l'ambient Punk: L'Odi Social, Anti/dogmatikss i Anti-manguis, cadascú d'ells amb dues cançons.

Editat per N.D.F.

Font:Arxiu At. Llib. del Besòs.

de viatges per Europa en altres okupes ella i altres companys, a l'okupa de Sants, una sèrie de Punks drogues i toxicòmans es van mig apropiar del local, a la tornada ja us podeu imaginar que el tema era com fer-los fora de l'espai... La problemàtica de la droga serà present sempre dins de gran part de les okupacions però, en certa manera, l'heroïna era un tipus de droga que en moltes cases i centres socials no serà ben rebuda.

Okupació a Catalunya

Cros 10, a més a més de ser un centre pioner, serà també important ja que serà la primera okupa de Barcelona ciutat que superarà la barrera psicològica d'un mes d'okupació, barrera que, per altra banda, superarà de llarg.

Si el 1987 serà un any de consolidació de les okupacions a l'àrea de Barcelona, bàsicament amb l'okupació de l'Ateneu de Kornellà i de l'Ateneu Alternatiu i Llibertari de Sants, el 1988 serà un any de certes dificultats. A Barcelona s'okuparà el *Cinema Versailles*, al districte de l'Eixample, però serà desallotjat al poc temps de l'acció, a poblacions com Esplugues de Llobregat o Gavà també es produiràn okupacions però les fonts consultades semblen indicar que no van durar gaire. Malgrat tot, les dues okupacions de 1987 es mantenen i a diferents poblacions de l'Estat comencen a generalitzar-se i consolidar-se altres projectes: Euskadi, Madrid, Saragossa, València, Vinaròs, serien només uns exemples.

El 1989 és recordat com l'any que va caure el mur de Berlín així com també l'any que es va okupar *la Casa de la Muntanya*, la que ha sigut, amb el pas dels anys, el Centre Social Okupat més influent de totes les okupacions que s'han fet a Catalunya. Però abans de parlar d'aquesta mítica okupació podem assenyalar altres projectes que es va dur a terme aquell any. A Sant Boi de Llobregat una vintena de joves van okupar la que serà

Façana de *la Casa de la Muntanya*, una de les més importants o la més important okupa dinamitzadora d'aquesta lluita a Catalunya
Font: *La Barcelona Rebelde*. Veure Bibliografia

coneguda com a *Villa Hortensia*, una masia abandonada des d'unes fortes riuades el 1971. Aquesta okupació va durar un parell de mesos, amb un desallotjament pràcticament sense resistència degut a la manca de gent per fer front al desallotjament. La coneguda frase de *desallotjaments són disturbis*, en aquests anys, encara era una utopia: no es tenia gaire força i el moviment era força minoritari quantitativament però, tot s'ha de dir, era molt actiu. Ara sí, comentaré el cas de la Kasa de la Muntanya: tot s'inicià quan el 10 de novembre de 1989, entre 25 i 30 persones, van decidir okupar una autèntica fortificació al carrer de Sant Josep de la Muntanya, al barri de La Salut del districte de Gràcia (veure annex nº5 per a més informació sobre aquesta okupació). Ràpidament es transformarà en un dels centres dinamitzadors de l'okupació i d'altres lluites. Segons em va comentar un okupa anomenat Felip, que participà i participa actualment en aquest projecte, ja que encara avui dia segueix sent un espai alliberat, *la iniciativa d'okupar la Kasa de la Muntanya va sortir de gent de Cros 10, que es van juntar amb gent de La Verneda* -nota: barri de Barcelona del districte de Sant Martí-, *d'Esplugues i d'altres llocs*. Altres fonts reforcen les afirmacions d'en Felip indicant que aquesta okupació es va realitzar, com es solia fer en les primeres okupacions, per gent diversa de diferents llocs que, davant la mancança numèrica de gent, s'ajuntaven solidàriament per poder realitzar accions d'aquests tipus. En altres paraules, va ser un projecte on va confluïr gran part de la gent activa i solidària amb l'incipient moviment okupa. Però, en el cas de la Muntanya, la consolidació de l'espai va servir també per crear xarxes de contactes arreu d'Europa amb altres realitats del moviment, principalment d'Alemanya, Països Baixos i França.

Malgrat que començaven a existir okupacions estables, la gran majoria d'elles aquests primers anys eren molt efímeres. Per exemple, el 23 de novembre de 1989, gent de Nou Barris (Barcelona) provinents de l'*AA.VV de la Guineueta* (majoritàriament joves), de l'*Associació de joves Consum Rebel* i del Mili KK van okupar un local propietat de la Generalitat de Catalunya per crear un centre social. Al dia següent van ser desallotjades per la Guàrdia

Okupació a Catalunya

Urbana, la qual acte seguit va soldar les portes per a evitar una nova okupació del local. Aquest cas era el reflex de com la major part dels projectes molt ràpidament eren desallotjats, fins i tot projectes que ja portaven cert temps, sense ser ben bé okupes, tals com resultà ser Can Bardina (o Can Vardyna), un dels precedents del moviment okupa i del qual en un capítol anterior ja s'ha dit alguna cosa, l'any 1990 va ser desallotjat. D'exemples d'aquest tipus, d'okupacions curtes en el temps, en podem trobar molts, per exemple, *La Farmacia Okupada*, que va durar només unes hores, entre els dies 29 i 30 d'abril de 1990. En aquest cas la gent que va realitzar l'okupació va fer un dossier sobre l'experiència que avui dia resulta molt útil per entendre gran part d'aquests primers projectes, tant els que van poder establitzar-se en el temps com els que no duraven gaire.

El projecte, com era habitual, va sorgir d'un grup previ i divers de gent que volia okupar, en aquest cas de veïns/es del Casc Antic de Barcelona i d'altres indrets de la ciutat solidaris amb l'okupació, entre elles persones de la Kasa de la Muntanya. Tota aquesta gent creà el grup d'*Amigos del Casc Antic para la Farmacia*. El lloc escollit per l'acció era un antic convent religiós (usat com a tal des de 1300 fins el 1714) que va tenir diferents usos posteriors: caserna d'artilleria, forn de pa i establiment de reclutes fins a mitjans dels '80 del s.XX. En aquestes dates l'exèrcit el va deixar en desús i en un estat de creixent degradació. Aquest lloc del Casc Antic, era conegut popularment com *La Farmacia*.

Les seves motivacions, com en d'altres okupacions eren, per una banda, denunciar el clima de creixent especulació existent a Barcelona davant la proximitat de les Olimpíades, i en aquest cas concret, les conseqüències que patia el Casc Antic, tal i com queda recollit en el seu dossier: *Considerem que és prou clar que les noves obres de remodelació del barri estàn dins un pla general de la ciutat en perspectives al 92, disposan serveis que no satisfan les necessitats primeres del barri, sinó de la ciutat en general. Els pàrkings, els hotels, l'encariment i venda dels locals no responen a les nostres mancances, al contrari,*

*les impossibiliten*⁹². Per altra banda, davant la manca de locals alternatius, la intenció també era que servís com a base d'aquest tipus d'activitats: es volia crear un taller de confecció de roba, no només "normal", també de caire artística com, per exemple, la destinada a obres de teatre. També es volia fer un taller de serigrafia, un altre de reciclatge, un menjador popular per a la gent del projecte i del barri, un alberg especialment pensat per a avis i àvies sense sostre, famílies en situació irregular d'habitatge i per a turistes europeus amb pocs recursos econòmics (actualment serien els que s'anomenen popularment com a *motxilers*). També es tenia la intenció de crear una *Escola Alternativa* i utilitzar l'espai com a sala d'exposicions i espectacles... En definitiva tot un exemple del per què s'okupaven espais: per cobrir necessitats bàsiques, tals com l'accés a un lloc per poder viure i, per altra banda, poder desenvolupar projectes de caire cultural i polític.

La Farmacia, com he comentat abans, va durar molt poc, de fet només unes poques hores. Potser, en aquest sentit, un dels factors que expliquen el fracàs podria ser l'oposició de l'AA.VV del Casc Antic. En altres exemples anteriors hem vist com associacions veïnals recolzaven les okupacions, però en aquest cas no va resultar així. Dies abans l'AA.VV del Casc Antic, concretament el dia 21 de març, va presentar *el seu projecte* al conseller del Districte, el que serà anys després alcalde de Barcelona, Joan Clos. Aquest projecte volia crear un espai de docència i formació professional institucionalitzat, supervisat per la *Federació de Societats Anònimes Laborals de Catalunya*, amb la col·laboració de *formadors associats* i de l'*Institut Català d'Antropologia*... En definitiva, un projecte integrat dins de la lògica del Sistema liberal-democràtic, per tant, un projecte rupturista com el que podia resultar de l'okupació no era ben vist per aquesta associació veïnal que, com la gran majoria d'organitzacions d'aquest tipus, estaven relativament

92 Anònim, "Proyecto de los Amigos del casc Antic para la 'Farmacia'". A: *Okupación, una forma de vida, de lucha por un espacio libre. Dossier de "La Farmacia"*, nº0, abril del 1990, Barcelona, p.10.

Okupació a Catalunya

ben controlades per partits polítics afins a les polítiques dels governs i/o subvencionades per les institucions.

L'okupació en aquests anys serà un moviment minoritari, encara no gaire reprimat per l'Estat de manera contundent, de fet aleshores okupar no era ni tan sols un delictes penal, ja que es jutjaven els casos per la via civil. Això, sens dubte, era un bon revulsiu per seguir okupant malgrat el relatiu poc nombre de persones integrants d'aquesta lluita, ja que el risc repressiu no era gaire alt, a més a més, les reconversions industrials, la proximitat de les olimpíades i el seu clima d'especulació urbanística, entre d'altres factors, feia que en tota l'àrea de Barcelona fos relativament fàcil trobar espais abandonats o en desús. Aquest factors, sens dubte van esperonar a aquesta lluita que, per altra banda, tampoc tenia gaire mala imatge per part dels mass media, a excepció d'algun mitjà dretà. Aquesta bona imatge que es donà era fruit de la pròpia natura marginal del moviment: no era vist com una amenaça a l'ordre establert. Fins i tot la manca d'episodis de resistència violenta o contundent en els desallotjaments, ja sigués per conviccions pacifistes en alguns casos o per pura incapacitat numèrica en els altres, podia contribuir a la relativa bona imatge que oferien els mass media.

Un altre factor més intern que va afavorir la lluita segurament va ser l'efecte imitador entre col·lectius polititzats. Els exemples que començaven a durar més en el temps van significar una esperonada d'altres okupacions i, fins i tot, podríem parlar d'una mena de *rivalitats* entre la gent que okupava, evidentment unes *rivalitats* sanes, en el sentit d'una competitivitat sense mals rotllos.

Finalment un altre factor que contribuirà a afiançar la lluita okupa va ser la seva pròpia naturalesa, la qual la feia, en si mateixa, part d'altres lluites, ja que dins d'aquests espais es participava i es promovien diferents lluites, com l'antimilitarista, que l'any 1991, amb l'escenari de la Guerra del Golf, va viure un relatiu creixement, o en lluites veïnals com la revolta a la zona del Besòs l'any 1990, on okupes de la Casa de la Muntanya i d'espais llibertaris com l'Ateneu de Gràcia no van dubtar en participar i

ESPECULACIÓ A LA BARCELONA PRE-OLÍMPICA

Increment del preu dels pisos nous entre el 1984 i el 1988:	187%
Increment de pisos de segona mà entre 1987 i 1988:	80 / 100%
Preu mitjà d'un lloguer l'any 1987:	25.000 ptas (150 euros)
Preu mitjà d'un lloguer l'any 1989:	70.000 ptas (420 euros)
Pisos de protecció oficial l'any 1986:	20.131
Pisos de protecció oficial l'any 1988:	3.500

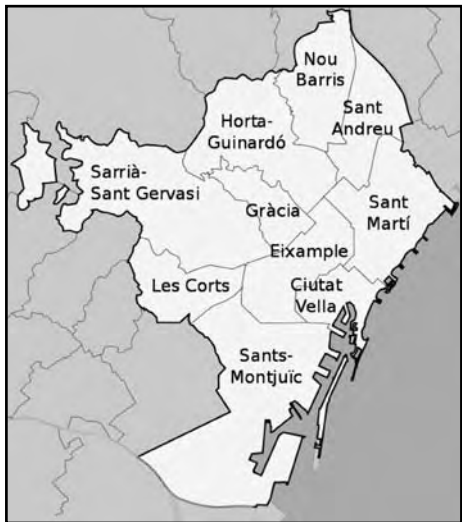
Font: ANÒNIM, *Nos quedamos sin Olimpiadas*, Barcelona, Sinapia, Febrer 1991

promoure solidàriament aquesta lluita. Fins i tot, en aquest cas, trobem un interesantíssim documental, anomenat *Besos al Besòs*, realitzat pel col·lectiu *Chigra*, del qual, es podria dir, que estava format per gent afí i/o participant de les okupacions i dels ambients autònoms i llibertaris. Però segurament en la lluita que de forma directa i indirecta més es va participar aleshores va ser tota la relacionada en contra dels esdeveniments de l'any 1992, la coneguda com a *NO'92*⁹³. En aquest context pre-olímpic i especulatiu destaquen una sèrie d'okupacions anteriors a les olimpíades, com les diferents okupacions el 1991 al districte d'Horta-Guinardó en una zona afectada per un mateix pla urbanístic: són les okupes del carrer Picó i Campanar (el *Casal Popular*

93 Moviment divers que a la primavera del 1989, per exemple, realitzà unencontre on sorgiren assemblees a barris de Barcelona com el Poblenou, la Barceloneta o Ciutat Vella en contra de les actuacions relatives als actes del 1992. Bàsicament es criticaven els plans urbanístics i l'especulació derivada dels events, així com d'altres problemàtiques veïnals com l'afectació a barris sencers, com al Turó de la Peira, d'edificis amb aluminosi, és a dir, construïts amb un ciment que amb la humitat es desfeia. Per descomptat, també resultaven un blanc de crítiques les celebracions del Vè Centenari de la *Conquesta i Colonització d'Amèrica*.

Okupació a Catalunya

La Mitja Lluna), Descans número 9, Mühlberg número 98, Font d'en Fargos número 72 i Wismark⁹⁴ número 14. Totes elles seran desallotjades

Mapa dels districtes de Barcelona

el desembre de 1993. Al mateix districte també destacà l'okupació del *Casal Popular Murtra* (carrer Murtra, 137), okupat l'any 1992. A la zona de Gràcia destacaren diferents okupacions com la de *Los Gatos* l'any 1990 al carrer de Nostra Senyora del Coll número 22, casa propera a la Casa de la Muntanya. Aquesta casa serà desallotjada l'any 1991, però els seus integrants s'instal·laran a la Casa de la Muntanya i el mateix 1991 tornaran a okupar una nova casa, coneguda com *Los Gatos II*. Altres cases a Gràcia van ser la del carrer Saragossa número 77 o la

d'en Benet Mercader número 15, que ràpidament seran també desallotjades, altres, com les del carrer Camèlies número 69 tindran més èxit, okupada l'any 1992, durarà fins el 1995.

A Sants continuarà en aquests anys, com he comentat abans, l'okupa de Cros 10, però abans de 1996 ja serà desallotjada, malgrat que en el carrer Cros diferents vivendes s'okuparan al llarg del temps. També cal destacar la creació l'any 1992 del *Casal Popular La Garnatxa*, futur embrió i camp de proves de la gent que ocuparà un dels centres socials mítics de la història de l'okupació a Sants i Catalunya: *L'Hamsa*.

⁹⁴ Les fonts consultades fan referència a aquest nom, però potser es refereix al carrer Bismark.

1987-1996. De camí al mite

A la resta de l'àrea metropolitana, abans de 1993 tenim consolidat l'Ateneu de Korneyà, alguna vivenda okupada en poblacions com Esplugues de Llobregat, El Prat de Llobregat i, a L'Hospitalet de Llobregat, un d'aquells centres que seran importants en el desenvolupament d'aquesta lluita: *La Vaqueria*, okupada el 1991 i que durarà 6 anys. Com veiem, si tenia una

Mapa de l'àrea metropolitana de Barcelona

cosa positiva aquest incipient moviment okupa, especialment actiu a l'àrea de Barcelona, era l'energia que desprenia, el lema d'*un desallotjament, una altra okupació*, no eren pas paraules buides, a més a més, paulatinament, es va anar incorporant gent nova en aquesta lluita. Però malgrat aquesta energia, encara era una lluita molt marginal i minoritària, possiblement

Okupació a Catalunya

bastant tancada i amb formes de gueto estético-polític molt marcades. En aquest sentit, com a dada indicadora, els dies 31 de gener, 1 i 2 de febrer de 1992 a Euskadi es van realitzar unes jornades estatals sobre okupació, amb gent de tot l'Estat: Euskalherria, Madrid, Saragossa, Catalunya... En aquestes jornades es va arribar a la conclusió que el principal problema de l'okupació era que no sortia del gueto que havia creat. Amb la voluntat de trencar-ho es va proposar fer activitats per apropar-se a la resta de la població i organitzar xarxes d'informació, tant internes com externes. De fet, veient la dinàmica d'aquells anys podem apreciar com més enllà de l'okupació, tot l'ambient autònom i llibertari buscava des de feia temps *sortir del gueto*, a Barcelona, per exemple, l'any 1987 es va crear un centre social i distribuïdor, anomenat *El Lokal*, que servirà com a base de diferents col·lectius i com a importantíssim centre difusor de propaganda, de gent d'aquest i d'altres projectes afins a inicis dels '90 sorgirà l'*editorial Virus*, amb un marcat accent crític i contestatari. A finals dels '80 també sorgirà el col·lectiu antifeixista *AENA (Al Enemigo Ni Agua)*, molt vinculat a l'ambient okupa i que tindrà un gran protagonisme en lluites d'aquest àmbit a partir d'aleshores. També es pot apreciar la dinàmica d'intentar créixer en la voluntat de contactar amb els veïns dels barris -fent comunicats de les okupacions-, o d'articular els propis mitjans de difusió, com la bona tasca que realitzà l'*ANA* (Agència de Notícies Alternatives) o la proliferació de zines o revistes. Malauradament els esforços, malgrat no ser inútils, tampoc van trencar l'aïllament social de l'okupació i, per extensió, de tot l'ambient autònom i llibertari. De fet, entre les lluites socials que sí que tenien cert impacte i interacció amb la resta de la societat, com podia ser l'Esquerra Independentista, amb organitzacions armades com *Terra Lliure* i les seves marques polítiques com el *Moviment de Defensa de la Terra* (MDT), abans de les Olimpíades va patir un dur cop repressiu tutelat pel jutge Baltasar Garzón, aquesta *garzonada* va significar el desarborament dels sectors més radicalitzats d'aquesta lluita i l'inici d'una etapa de crisi que es trigà molts anys en superar. Per sort per l'okupació, aleshores encara no era considerada com un problema greu...

Com he comentat anteriorment, els esforços per obrir l'espectre de la lluita per a les okupacions no va resultar gaire efectiu, malgrat que el clima no era objectiva i materialment el millor possible per a les persones explotades. Pot resultar difícil explicar aquesta situació de divorci entre la major part de la població i les lluites socials que, ja siguessin o no de caràcter revolucionari, buscaven totes, com a mínim, una millora de les condicions materials. Anteriorment he comentat com des de França, un periodista de *Le Monde* no entenia el motiu de l'eufòria de la població abans del '92, tenint en compte els diferents problemes que tenien. Jo crec que, en aquest sentit, la major part de la gent començava a integrar-se dins de la lògica del Sistema, una autèntica victòria mental del Capitalisme mundial va resultar un fet ja a inicis dels '90. De fet, potser aquesta integració dins de la lògica del Sistema es pot trobar ja en els mateixos '80, tal i com l'*arqueòleg del present i escriptor a destemps*, Antonio Orihuela, afirma en un estudi sobre la propaganda electoral en els últims anys del franquisme i primers de la democràcia, on analitza i mostra com la propaganda electoral i mediàtica van ser un dels factors per entendre la manipulació mediàtica i la conformació dels pensaments de la població: *En tres años (1977-1980), muchos españoles tuvieron la posibilidad de ir a votar hasta seis veces. A la altura de 1982, el rebaño estaba lo suficientemente domesticado incluso para dar el triunfo al PSOE. Si hubo alguna revolución en la España de la transición fue la de fabricar consenso democrático a través de la propaganda en los medios masivos, cuya misma naturaleza ya es consensual, pues en la fabricación de mayorías difunden contenidos normalizados, ajustados a valores conservadores, atractivos para muchos y ofensivos para pocos*⁹⁵. Mass media, que als '90 sumaven nous canals (*Antena 3, Telecinco i Canal +*), l'atur, el pacte social entre sindicats neoverticalistes com UGT i CC.OO, governs i Patronal, pèrdua de la centralitat obrera, compra i manteniment via subvenció d'associacions civils,

95 ORIHUELA, Antonio, *Libro de las derrotas*, La oveja roja, Torrejón de Ardoz (Madrid), 2008, p.88.

Okupació a Catalunya

heroïna pels carrers, promeses de millores de les condicions de vida (CEE, 1992...) i molts altres factors poden explicar com durant els '80 la pau social es va instal·lar a les nostres terres. Aquest procés, ja a inicis dels '90, era un fet molt clar. Jo mateix seria un testimoni de primera fila de tot això, quan era un nen, durant els mesos previs a les Olimpíades, recordo perfectament el clima que es vivia. A casa meva, malgrat no tenir ni un *duro* i viure en una casa mig ocupada (amb "c"), es vivia aquesta eufòria de manera molt visible. Recordo que un dels aspectes que més alegria donava a casa era veure que els carrers estaven *nets*, no de brutícia, ho estaven de *chorizos*, *gentuza* i *parásitos de la sociedad*, tal i com deia el meu pare, un ésser, en teoria, de classe treballadora, però a la pràctica insolidari amb gent marginada o sota l'infern de l'heroïna i amb aspiracions d'ascensió social, malgrat viure a un peu del *lumperisme*. La consciència obrera, per exemple, era vista a casa meva, i segurament no era un fet aïllat, com una situació vergonyosa, potser es sentien més aviat com a *classe mitjana baixa*. Potser és veritat que la victòria del Sistema postmodern és més mental que real... Recordo també escoltar molt sovint a la meva mare, amb el seu accent de Sevilla, defensar a Felipe González i la resta de polítics socialistes, afirmant que *están dejando mu' bonita la ciudad*. Realment amb el pas del temps no entenc gaire com gent tant explotada i exclosa dels privilegis socials acceptava l'estatus vigent i es mostrava contrària i insolidària a altres marginats socials. Però els fets així els recordo, no cal tampoc menjar-se gaire el cap en aquests assumptes.

Seguint amb el fil dels Jocs Olímpics però canviant de tema, encara m'enrecordo de la gran quantitat de gent, especialment jove, que es va apuntar a fer de voluntari/a pels jocs. Per a la gent de la campanya del NO'92 eren *la propuesta idealizada del buen ciudadano frente a la del joven insumiso, que ya existía en Barcelona entorno al rechazo al servicio militar y del servicio social substitutorio y cuyo movimiento no ha parado de crecer en los últimos tiempos, sobre todo por el conflicto del Golfo, hasta convertirse*

en aglutinante del cabreo de los jóvenes⁹⁶, però, sense negar la importància numèrica del jovent conscient, crec que els i les voluntàries van resultar tot un èxit, així com el seu recolzament social. També, per altra banda, el model de transformació urbana ideat per l'arquitecte municipal de Barcelona d'aleshores, Oriol Bohigas⁹⁷, que s'exemplificà amb la Vila Olímpica i totes les obres relatives als jocs, a més a més de ser un exemple de futurs projectes especulatius, malgrat comportar dures actuacions i plans urbanístics, va tenir el recolzament de la major part de la població, tal i com actualment, en ple clima de crisi del sector del totxo, encara es pot apreciar... Qui sap què és el que va originar aquest paulatí procés d'acomodament social, però els resultats materials encara són evidents.

Per tant, potser el debat de *sortir del gueto*, tan recurrent dins de l'okupació i moviments socials propers, és un debat difícil de superar ja que la població, en general, sembla que pateix apatia i prefereix el delegacionisme que l'acció directa, és a dir, sense intermediació. Per tant, si valorem aquesta lluita en els seus orígens és millor assumir que no ho van fer del tot malament, ja que poc a poc van crear tot un teixit de centres i vivendes okupades que serviran de base a gran part de les lluites socials no integrades que es produiran en els anys posteriors. A més a més, de manera paral·lela altres projectes antagonistes es crearan i consolidaran dins del marc d'un moviment de moviments que serà, amb el pas del temps, un dels majors "enemics" de l'ordre establert. Potser no van *sortir del gueto*, però és que potser això era un impossible. Catalunya i Espanya eren part d'Europa i aquesta d'Occident, i aquest, es podria considerar, tal i com el

96 ANÒNIM, *Nos quedamos sin Olimpiadas*, Sinapia, Barcelona, Febrer 1991.

97 Es basava en crear, amb una perspectiva d'anys vista, determinades zones elitistes en punts determinats i normalment marginats i/o deteriorats de la ciutat, per tal que siguessin marcs de referència per a posteriors inversions i fer d'elles *taques d'oli* que s'extenguessin al voltant del centre promotor inicial.

Okupació a Catalunya

*Comité Invisible afirma que es un turista perdido en medio de las llanuras de Mongolia, burlado por todos y que agarra con fuerza la tarjeta de crédito como su única tabla de salvación. Es un mánager que sólo jura por el juego del go. Es una joven que busca felicidad entre la ropa, los tíos y las cremas hidratantes. Es un militante suizo de los derechos humanos que acude a todos los rincones del mundo, solidario con cualquier revuelta siempre que sea derrotada. Es un español al que le da bastante igual la libertad política desde que se le garantiza la libertad sexual. Es un aficionado al arte que presenta ante un público pasmado de admiración, y como última expresión del genio moderno, a un siglo de artistas que, del surrealismo al accionismo vienés, rivalizan por el ecupitajo más certero a la cara de la civilización. Es, en suma, un cibernético que ha encontrado en el budismo una teoría realista de la conciencia y un físico de partículas que ha ido a buscar en la metafísica hinduista la inspiración para sus últimos hallazgos*⁹⁸. És, en definitiva, el reflex d'una societat que deixa definitivament els vells esquemes de la lluita de classes entre el proletariat i la burgesia i entra de ple en la postmodernitat, en la *fi de la història* d'en Fukujama, i on els que encara no han claudicat davant la *Pax Social* no deixen de ser minories disperses i moltes vegades aïllades entre si. Per això, malgrat la marginalitat de l'okupació, aquesta lluita era i potser ara és important, ja que en aquest context serà i potser és un dels pocs focus aglutinadors de gran part de la dispersió de lluites socials marginals encara existents.

El camí vers l'autonomia (1993-1996).

Després de les Olimpíades el clima social va despertar sensiblement del somni de 1992. Una important recessió econòmica es palpava en l'ambient, i les polítiques democràtiques de l'últim govern felipista van decidir que la gent jove fos qui majoritàriament pagués les conseqüències en forma de

⁹⁸ COMITÉ INVISIBLE, *La insurrección que viene*, Melusina, Barcelona, 2009, p.113.

reforma laboral amb els seus contractes escombraria, ETT's, escales salarials, acomiadaments més econòmics... En definitiva, més precarietat en un món laboral que mai havia deixat de ser el que era: una forma d'exploració social més. El moviment okupa va continuar la seva dinàmica ascendent i si a inicis del '94 es pot parlar d'uns 30 centres i cases okupades arreu de Catalunya, a l'any 1996 aquesta xifra ronda ja la seixantena. Poc a poc, però de manera constant, els desallotjaments són seguits de noves okupacions, amb un saldo sempre superior d'okupacions que no pas de desallotjaments. La repressió no és massa dura, ni tan sols és considerada com un delicte. Fins i tot per a les forces de l'ordre, en base a diferents estudis sociològics que emmarcaven l'okupació dins del concepte de tribu urbana, aquesta, cap aquestes dates, era poc més que "*un grup de tendència estable encara que en clara regressió*"⁹⁹. Certament un greu error per part de les forces repressives al servei del Sistema que, malgrat disposar de molts mitjans tècnics i humans¹⁰⁰, van menysprear a tota una lluita social.

A Barcelona es configuren abans de 1996 diferents centres impulsors d'aquesta lluita. Per una banda destacà el districte d'Horta-Guinardó, que

99 FERNÁNDEZ, David, *Cròniques del 6*, Virus, Barcelona, 2006. p.36.

100 Encara van fer més el ridícul si tenim en compte la infiltració policial que va existir en aquest ambient i d'altres propers, com van ser els casos de l'agent dels serveis secrets Albert Martínez, qui es va infiltrar en la lluita insubmissa (sent fins i tot redactor de la *Guia Antimili*), en els trotskistes del LCR per acabar a València infiltrat en els GRAPO. O el cas del policia Ángel Grandes Herreros que inicià la seva infiltració en el *Kau Subversiu* de la Universitat de Barcelona l'any 1994, va continuar en ambients pro-zapatistes, al CAMPI (sent redactor del Campi qui pugui), i dins d'aquesta última infiltració va tenir contacte amb l'Ateneu de Gràcia i amb els okupes que allà es reunien. Tot un *mega-militant* que intentà apropar-se a tot, des de l'ambient més llibertari al més independentista (com l'*Ateneu Popular Okupat Resistència Roja*). Finalment va passar de Catalunya a Euskadi, per acabar, imputat en un judici per l'assassinat de la seva ex-nòvia...

Okupació a Catalunya

malgrat els desallotjaments de gran part de les cases okupades existents a inicis del '93 o del desallotjament del Casal Popular Murtra del barri del Carmel, diferents habitatges seran okupats i l'any 1994 s'okuparà un important centre social: el *Casal Popular del Guinardó*. També actiu resultà el *Kasal del Duende*, al carrer Sant Pere i Miquel número 31 del barri d'Horta. Més important, quantitativament parlant, serà el districte de Gràcia, amb nombroses cases okupades, com el *col·legi Sanllehy*, a la plaça del mateix nom, okupat el 1993 i desallotjat el juny del 1996, que tindrà l'honor de ser el primer espai jutjat sota els nous paràmetres del Codi Penal de 1995 (s'executarà l'any 1996), el qual tipificarà l'ocupació com a delictes penal. Altres cases okupades van ser les del carrer Argentona número 19, ocupada el maig de 1996 i desallotjada el juliol del mateix any¹⁰¹, la del carrer Montmany número 32, okupada el 1994 i desallotjada el juny de 1997, o les diferents okupes del carrer Sant Marc i d'altres indrets del barri. Com a centres socials, a més a més de continuar la seva activitat la Kasa de la Muntanya o l'Ateneu Llibertari, el 1994 s'okuparà el *CSO Les Naus* o el 1995 l'*Ateneu Popular de Vallcarca*. Altres centres seran desallotjats en poc temps com el *Comedor Popular Güell* que després de resistir diversos intents, serà desallotjat definitivament el 8 de novembre de 1995. El tercer nucli important va ser el del districte de Sants-Montjuïc, que malgrat la desaparició de Cros 10 tindrà activitat amb La Garnatxa, al carrer Papin número 4, i a inicis de 1995 amb l'okupació del *Casal Popular de Sants*.

A l'àrea metropolitana de Barcelona destacà la comarca del Baix Llobregat. A Cornellà continuarà amb força l'Ateneu de Korneyà del carrer Barcelona número 23 i d'altres cases i okupes com la *Casa Okupada Las Hierbas* (desallotjada el 16 de setembre de 1996) o *Can Fairell* al carrer Vicenç Lliviana. A la població d'El Prat de Llobregat s'ocuparen *Les Cases*

101 En aquest cas es va desallotjar sense previ avís policial i amb un destacament de 50 antidisturbis. Dues persones que aleshores dormien a la casa van ser detingudes.

1987-1996. De camí al mite

d'en Puig el setembre de 1994 (resistiran fins el juliol de 1998), a Viladecans el 27 d'abril de 1995 s'ocupà una antiga cooperativa obrera per crear l'*Ateneu Llibertari del Baix-Sud*, al carrer Sant Josep número 49 bis. Serà un centre actiu en lluites diverses, especialment de caire antifeixista, pro-insubmissió o a favor de l'alliberament animal. Cal destacar que en aquest espai la CNT també s'integrarà el gener de 1996, en forma de Sindicat d'Oficis Varis. A Viladecans el novembre de 1995 es va okupar el *Kasal Popular Autogestionado*, però ràpidament va ser desallotjat.

Altres centres actius o favorables a la lluita okupa abans del '96 a l'àrea metropolitana de Barcelona van ser L'Hospitalet, amb el continuisme de La Vaqueria al carrer Major número 60 o centres diversos que sense ser okupes tots ells recolzaven la lluita, seria el cas a Sant Adrià del Besòs de l'*Antic Casal El Nord*. En aquest cas sembla ser que un treballador de l'Ajuntament va donar les claus de l'espai a un grup de joves, el qual de facto okupaven, però a la pràctica era realment l'Ajuntament qui cedia, per passivitat, l'espai. Aquesta gent continuarà a Sant Adrià en futurs projectes com l'okupa *Kunde-Kunde* i en okupacions d'altres localitats.

Fora de l'àrea de Barcelona abans del 1996 només existien okupes a zones de la província de Girona, com eren l'*Ateneu Alternatiu a Banyoles*, okupat el 1993 i desallotjat l'agost de 1996, o a la població de Salt, amb l'okupació de *La Maret* en aquest període o l'okupació el 1994 i posterior

Okupació a Catalunya

reocupació, el novembre del 1996, de *Can Pixera*. La zona de Girona, per tant, conjuntament amb l'àrea de Barcelona, eren els dos motors de la lluita okupa a Catalunya.

Totes aquestes okupacions ens mostren com abans de l'esclat del Cinema Princesa la lluita okupa anava creixent i, a més a més, també estaven integrant a gent més diversa d'una forma encara més accentuada: llibertàries, estudiants, insubmissos, gent que recolzava la lluita que des de 1994 inicià a Txiapes *l'EZLN (Ejército Zapatista de Liberación Nacional)*, comunistes, independentistes, feministes, ecologistes, antifeixistes, animalistes... Realment un gran *cul de sac* que malgrat una tendència majoritària a les diverses tesis llibertàries, sorprenen que no esclatés, organitzativament parlant.

A Madrid, per exemple, era visible que l'okupació feia compartir una lluita entre persones amb una base ideològica, moltes vegades, històricament parlant, enfrontades. El camí moltes vegades era el d'anar per lliure o el d'ajuntar-se, malgrat les diferències, per coses concretes, malgrat que també existirà un ambient propici, més pràctic que teòric, que servirà per organitzar-se més enllà de les afinitats ideològiques previsibles. En aquest sentit l'okupació, tant a Madrid, Barcelona o d'altres indrets, optà per emmirallar-se amb els moviments autònoms dels '60 i '70, tot i que la classe treballadora, com a tal, ja no fos, parafrasejant a les tesis obreristes, el *motor de la Història*. La base organitzativa es basarà en uns mínims comuns denominadors tals com l'assemblearisme, l'anticapitalisme i poca cosa més. A Madrid, després del desallotjament del carrer Amparo, el 1986, es creà l'*Asamblea de Okupas de Madrid (AOM)*, la qual serà el centre impulsor de diferents okupacions (sis en total) fins a la seva dissolució el 1988. Després hi haurà un parèntesi sense una coordinació organitzativa estable, malgrat existir centres dinamitzadors de l'okupació com el *Centro Social Minuesa*, o el pis llogat de la *Fundación Aurora Intermitente*, on es reunien diferents col·lectius com el contrainformatiu *UPA* o les feministes de *Liga Dura*, com tampoc cal oblidar el paper de diferents col·lectius dels extraradis de Madrid.

En aquest ambient naixerà la coordinadora *Lucha Autònoma* el 6 d'octubre de 1990, una organització que es reconeixia com autònoma i que serà un dels principals difusors d'aquesta lluita a Madrid sota una sèrie de premises: (...) *los puntos básicos que nos unen son la autoorganización y la asamblea como órgano decisorio, el antiautoritarismo, el rechazo a toda jerarquía o vanguardia y el planteamiento de alternativas de lucha y de organización que nos unan dentro de una línea anticapitalista y antipatriarcal (...). Dentro de Lucha Autónoma hay diferentes formas de pensar y distintos colectivos, pero esto no debe servir para paralizar los movimientos sino para enriquecerlos y generar debate*¹⁰². De fet en van tenir, tant dins de l'okupació com, especialment, amb sectors que no formaven part d'aquesta coordinadora, especialment amb les *Juventuts Llibertàries* de Madrid, adquirint en molts moments un to d'autèntica ruptura tal i com es pot veure en la revista *Jaque Libertario* de les *FIJL* (*Juventuts Llibertàries*) o la *Hoja Ácrata* del *KRA* (*Kolectivo de Resistencia Antiautoritaria*) adherit a *Lucha autónoma*. El problema de fons era com podia ser una organització autònoma i antiautoritària si dins d'ella existien marxistes i elements de l'esquerra extraparlamentària que no renunciaven a la futura gestió de l'Estat. Debat, per altra banda, gens nou i que en l'ambient anarcosindicalista va esclatar ja a finals dels '70 i inics dels '80. En el fons l'okupació a Madrid, com en d'altres indrets, optà per un tipus de coordinació on primava més el factor pràctic que no pas l'ideològic, podent-se superar així, almenys en un principi, les diferències teòriques i pràctiques entre gent de diferents bases ideològiques. Però basar-se més en la pràctica que no pas en la ideologia era un tret comú a totes les lluites parcials, com podien ser l'ecologisme, l'antimilitarisme o el feminisme, en el marc d'un clima tendent a la postmodernitat i que deixava enrere el centralisme obrer i les ideologies decimonòniques que dins d'ell s'havien històricament desenvolupat.

102 WILHELM, Gonzalo, *LUCHA AUTONOMA. Una visión de la Coordinadora de Colectivos. (1990-1997)*, Traficantes de Sueños, Madrid, 1998, p.192.

Okupació a Catalunya

Un altre aspecte que podria explicar que no esclatés internament, en un principi, aquest tipus de coordinacions pràctiques, a més a més de les seves característiques intrínseques que podien fer que les divergències no tiguessin lloc a representar-se davant l'acció, resultaria del fet del marcat component juvenil de la gent que s'integrava dins de la lluita okupa. Això creà un tipus d'activisme sense gaire formació i sense altres referents pràctics amb més anys d'experiència. La gent jove que s'integrava a l'okupació ho feia sense gaire formació teòrica. Només, amb el pas del temps, quan s'han produït situacions de gent en un mateix projecte amb criteris estatègics contraris, moltes vegades derivats del procés d'autoformació teòrica i pràctica d'alguns anys de lluita, és quan les disputes internes, escissions i liquidacions de projectes es produeixen, però això ja seria una altra història.

Retornant al tema d'estudi, s'ha de reconèixer que quasi tots els estudis que he llegit remarquen el gran component llibertari existent en l'okupació, però de fet no es pot dir que sigui una lluita llibertària, per això els estudis prefereixen, així com una part important dels i les okupes, definir-se com *autònoms*, però en aquest cas amb una certa perversitat del terme, ja que si l'autonomia, tant l'obra o dels grups d'acció dels '60 i '70 tenien com una de les seves màximes la no inclusió de partits i sindicats, la reutilització i inspiració dels i les okupes d'aquest terme no deixava això tan clar, ja que dins de l'ambient autònom okupa, sindicats i partits han tingut cabuda, sempre i quan assumissin el funcionament assembleari i un cert anticapitalisme (i això últim no sempre).

A Catalunya i d'altres indrets peninsulars, la influència de Madrid, així com d'altres indrets d'Europa, tals com Alemanya i Berlín, es reflecteix en les formes organitzatives i pràctiques que utilitzarà el moviment okupa. Sobre el cas alemany cal recorar que el mateix 1996, a l'abril, es va realitzar a

Imatge
extreta de
La Comun-A
nº10. Baix Llobre-
gat Sud. 1996

Berlín un encontre d'okupes d'arreu d'Europa, on representants de les okupes de Catalunya van assistir-hi. El lema d'aquell encontre era clar i explicatiu: *la resistència comença a casa*. Els contactes amb Europa ja feia temps que eren, per altra banda, una realitat i l'okupació, en el fons, es reivindicava a sí mateixa com una lluita basada en la pràctica i que, més enllà de l'anarquisme o del marxisme, era una forma de resistència al Capitalisme.

Si bé mai a Catalunya es va crear una organització tant visible i amb un cert culte a les sigles com podria ser Lucha Autónoma, si que és cert que el model serà molt semblant en molts aspectes. La base de l'organització okupa es basà en col·lectius assemblearis. Les primeres okupes a Catalunya, tant les de Barcelona com les de Girona, van ser impulsades per col·lectius d'aquestes característiques en els seus inicis. A partir de determinades xarxes solidàries entre col·lectius i individualitats es van crear coordinacions una mica més grans, a mig camí entre un col·lectiu gran o una petita coordiadora de col·lectius. Aquest seria el cas a Barcelona del col·lectiu *Cizalla*, una petita coordinadora de totes les cases i centres socials okupats existents a Barcelona abans de les Olimpíades. Després de les Olimpíades podem dir que comencen a sorgir petites assemblees d'okupes més o menys constants a les poblacions on existeixen okupacions, tals com l'*Assemblea d'Okupes del Baix Llobregat* i en el cas de Barcelona, fins i tot, en els barris i districtes on l'okupació va prenent força (per exemple l'*Assemblea d'Okupes del Guinardó*). Simbòlicament també es poden veure comunicats signats en nom de l'*Assemblea d'Okupes de Barcelona* que demostren certs contactes entre diferents projectes que, per altra banda, començaven a tenir certa estabilitat. En aquest sentit la coordinació a Catalunya era molt semblant a models com el madrileny o de diferents ciutats d'Europa, un model bàsicament assembleari. Però un fet en concret va motivar, poc abans de 1996, un cert grau de major coordinació entre les i els okupes de Catalunya, aquest fet resultà ser la Reforma del Codi Penal.

Fins aleshores, jurídicament parlant, okupar una propietat abandonada, és a dir, on no vivia cap persona o en fes ús, no era un delict

Okupació a Catalunya

penal i s'havia de jutjar pel Codi Civil. Això significava que cap okupa podia anar a la presó. El 1994 i a inicis de 1995 semblava clar que Felipe González i els seus volien reformar el Codi Penal. El redactat definitiu, el 1995 i la seva aplicació definitiva, el 1996 (25 de maig) semblava clar que per a l'okupació i d'altres lluites com era la insubmissió significava un enduriment de les penes. En resum, aquest nou Codi Penal significava un enduriment generalitzat de la repressió per part de l'Estat. Els petits robatoris o el tràfic de drogues de petit abast augmentaven les penes de presó, pels insubmissos estava previst la seva inhabilitació per a càrrecs públics, penes multes, les quals si no es pagaven significaven detencions de caps de setmana i treballs socials i, en el cas de l'okupació, fer que tots els casos poguessin ser jutjats per la via penal i, per tant, amb la possibilitat d'entrar a la presó.

Davant d'aquesta situació les persones integrants de la lluita okupa van començar tota una campanya informativa contrària al nou Codi Penal. Les bases argumentatives eren les següents: l'okupació no era un delictes ja que, sobre el paper, era un dret constitucional l'accés a l'habitatge digne, significava també una legislació encaminada a enfortir cada vegada més la repressió i el control social, a més a més de criminalitzar la misèria econòmica. Davant d'aquesta reforma calia, segons paraules de l'*Assemblea d'Okupes* del carrer Perill (adreça de l'Ateneu Llibertari de Gràcia) una resposta allunyada del *sectoralisme, el guettisme, el mirar-se el melic. És temps d'ajuntar-nos, de parlar i actuar, de preparar la resistència, de fer allò de 'cap agressió sense resposta'*¹⁰³. De fet aleshores aquesta resposta ja s'estava preparant. De la iniciativa de l'Assemblea d'Okupes del Guinardó va sorgir la temptativa de coordinar-se entre les diferents realitats existents a Barcelona, àrea metropolitana i altres poblacions de Catalunya, així el 7 de gener del 1996 es va realitzar al Casal Popular del Guinardó un encontre d'arreu de Catalunya per debatre sobre les conseqüències del nou Codi Penal per a l'okupació i què fer davant d'això.

103 ASSEMBLEA D'OKUPES, "Nou codi penal: criminalització de les okupacions". A: *La lletra A*, nº44, maig-juny 1995, Barcelona-Reus, pp.11-12.

Les fonts escrites d'aleshores parlen de més de 100 assistents a l'encontre, però un okupa, en Pau, que va ser present a la Mostra del Llibre Anarquista de 2009, durant una xerrada que va realitzar sobre l'okupació juntament amb mi, va remarcar que en aquell encontre tampoc havia gaire gent, va indicar una trentena de persones. En tot cas, després d'aquest encontre, si bé no va sorgir una organització com Lucha Autònoma de Madrid, sí que van sorgir tota una sèrie de propostes que es van dur a terme sota el paraigües de tres grups de treball: la comissió jurídica per a temes legals, la comissió de coordinació que havia de millorar els contactes entre les okupes i, finalment, la comissió informativa, encarregada de temes de difusió, tals com el butlletí *Usurpa que algo queda*, que poc després va començar a sortir al carrer, diferents pasquins, un tríptic informatiu d'activitats, preparació de noves okupacions, etc.

Els i les okupes havien decidit que el nou Codi Penal era una agressió a la qual calia respondre. Així el 1996 començarà la *Batalla del Princesa*.

1996. La Batalla del Princesa.

Hem vist que la reforma del Codi Penal va significar un revulsiu coordiandor per a l'okupació a Catalunya, ara bé, abans d'entrar de ple en aquest tema, comentaré un dels motius que van fer que el Govern Espanyol es plantegés endurir les penes vers aquesta lluita. Com hem vist anteriorment la lluita okupa va ser, d'una manera més o menys directa, controlada pels cossos repressius estatals, també hem vist que segons els estudis sociològics que disposaven aquests cossos eren considerats, els i les okupes, pocs més que una tribu urbana. Aleshores perquè una lluita que segons els propis cossos repressius era poc preocupant, seria des de l'aplicació del nou Codi Penal més durament perseguida? Bé, primer de tot, cal pensar que malgrat titllar-la de tribu urbana, potser no tots els estaments del poder establert tenien el mateix parer. A Madrid, per exemple, l'any 1994 es va desallotjar el *CSO Minuesa*, una antiga impremta i habitatges okupats des de 1988, un dels símbols de

Okupació a Catalunya

l'okupació a la capital estatal del moment. Un centre social important amb gimnàs, locals d'assaig, taller de serigrafia i on es feien actes culturals de tot tipus (teatre, ball, xerrades...), en definitiva, una okupació que durant anys va ser un dels centres més importants no tan sols a Madrid, també a tot l'Estat. Pel seu desallotjament estava previst, per part dels okupants, fer una resistència de tipus passiva mentre que a la façana de l'okupa una pancarta esperava el desallotjament amb els següent lema: *Menos comisarias y más viviendas. Alto al estado Policial*. Tot semblava indicar que seria un desallotjament sense gaire resistència. Sobre dos quarts de deu del matí un important contingent policial va iniciar el desallotjament, però la resposta, en aquest cas, va ser superior a l'esperada. Des de l'edifici okupat es van llençar petards i objectes als cossos repressius, als carrers propers a l'okupa persones solidàries van enfrontar-se a la Policia i van produir-se disturbis fins a primera hora de la tarda. El desallotjament en si mateix va durar més de 3 hores. El resultat final va tenir un balanç de 117 persones desallotjades, unes 21 persones detingudes, policies, okupes i persones solidàries ferides, desperfectes en entitats bancàries i símbols capitalistes propers a l'okupa, barricades pels carrers de Madrid i, per part dels mass media, una cobertura informativa en la que tampoc es criminalitzava gaire als okupes i solidàries. Tot un avís de la força que podria prendre aquesta lluita que demostrava que podia anar molt més enllà que els clixés d'una tribu urbana. De fet, el desallotjament va ser seguit d'una manifestació solidària que, sota el lema d'*un desalojo, otra okupación*, va finalitzar amb una nova okupació.

Per tant era previsible que tot el corpus repressiu sota el nou Codi Penal anés encaminat a eliminar aquest tipus de situacions. El nou Codi Penal va ser una mostra de la ineptitud, per sort per a la lluita okupa, del Sistema. Si realment els cossos repressius pensaven que era una lluita marginal, fets com el desallotjament del Minuesa o la consolidació i extensió d'okupes per diferents ciutats de l'Estat, demostraven que era una lluita prou seriosa com per ser considerada potencialment perillosa per l'ordre establert. Potser la repressió contra l'okupació va arribar un pel tard segons

Foto. Desallotjament del CSO Minuesa.
Madrid, 18 de maig del 1994.

Font: <http://www.okupatutambien.net/?m=200810>
Octaveta Minuesa veure annex n°6

els interessos del Sistema liberal-democràtic... Però això no treu que el nou Codi Penal estava pensat com a eina legislativa per intentar que aquesta lluita no creixés més, en el marc d'un context legislador més dur, però segurament aquesta reforma va arribar tard, tal i com afirma el sociòleg Miguel Martínez López: *La penalización de la okupación, pues, llega a aplicarse 'demasiado tarde'. De ser cierta esta hipótesis, el movimiento habría ganado tiempo y, afortunadamente, habría adquirido unas condiciones favorables (experiencia, habilidades, organización...) para comunicar su mensaje al resto de la sociedad. De*

*existir una legislación penal tan salvaje en 1985 y aplicarse con la contundencia que se hizo a partir de 1996, quizá no existiese el movimiento o, por lo menos, habría tenido que superar unas primeras barreras muy altas sin poder apoyarse en una trama previa de personas sensibilizadas y experimentadas*¹⁰⁴. Fins i tot,

104 MARTINEZ LÓPEZ, Miguel, *Okupaciones de viviendas y centros sociales*,

Okupació a Catalunya

podem afirmar, amb el pas dels anys, que l'elaboració d'aquest Codi Penal va significar un punt positiu per l'extensió de l'okupació ja que aleshores a Catalunya, al voltant d'aquesta reforma legal, es va articular una xarxa organitzativa que durant el 1996 va ser especialment activa i que va fer que l'okupació, almenys durant moments concrets, sortís de la marginació i desconeixement social per entrar dins de qualsevol conversa de qualsevol persona no especialment polititzada.

A Catalunya el 1996 va ser un any, per part de la lluita okupa, d'ofensiva vers l'ordre establert. A la dinàmica anteriorment coneguda de desallotjaments i noves okupacions es va respondre d'una forma més marcada. Es seguiran produint okupacions breus, com la d'una casa al carrer Galileu de Sants entre el 5 i 7 d'abril, així com en d'altres barris on l'okupació tenia certa base social. El 23 de març es va okupar a Sants una enorme fàbrica abandonada que serà un dels centres més importants de la història de l'okupació, em refereixo a *L'Hamsa*, al carrer Miquel Bleach, la qual no serà desallotjada fins l'any 2004, també dins de Barcelona s'okupà *Kan Mireia* a Trinitat Vella, un bloc de pisos de quatre plantes que portava 27 anys buit. Fins i tot a la serra de Collserola, pulmó verd de tota l'àrea metropolitana de la ciutat, s'okupà a finals de 1996 *Kan Pascual*, un projecte a mig camí entre l'okupació rural i urbana, que sentarà les bases de futurs projectes *rurbans*. A barris de la ciutat com La Barceloneta, el Clot, Poblenou o el Casc Antic també es produiran okupacions i desallotjaments d'okupes.

Fora de Barcelona, el 1996 destacà per l'extensió per diverses localitats catalanes d'aquesta lluita a indrets com Balaguer, una població propera a Lleida, amb l'okupació el 15 de març de l'antiga estació de la RENFE o la continuïtat de l'okupació a Banyoles¹⁰⁵ després del desallotjament el 22 d'agost de l'Ateneu Alternatiu de Banyoles, local que portava aleshores més

Virus, Barcelona, 2002, p.165

105 Una okupació breu d'una casa al novembre i una antiga fàbrica tèxtil al desembre després d'una manifestació de 75 persones

de 3 anys en funcionament. El desallotjament es va realitzar sense notificació als okupes i el van realitzar guàrdies civils i policies locals acompanyats de l'alcalde de la ciutat d'aleshores, Joan Solana. El desallotjament va ser per la força i ràpidament van enderrocar l'edifici. La resposta dels i les okupes va arribar tres dies després, quan unes 250 persones es van concentrar a la Plaça Major de Banyoles i van llençar pedres contra la façana de l'Ajuntament mentre els policies locals s'amagaven de la pluja lítica dins de les dependències consistorials... Un moment, segurament, d'autèntica poesia visual.

L'1 de maig de 1996 també està documentada l'okupació a Santa Coloma de Gramanet del CSO *Los Adokines*¹⁰⁶ al carrer Amèrica número 15, okupa que durarà fins l'any 2007 després de diferents judicis. Val a dir que dins de la llarga història judicial d'aquest cas, un jutge a l'inici del procés va afirmar que el Codi Penal de 1995 no castigava, ni explícitament ni literalment, la usurpació pacífica. La diferent interpretació del nou Codi Penal farà que, malgrat endurir les penes, tampoc signifiqués finalment un increment qualitatiu de la repressió. Ja el mateix 1996 i a inicis de 1997 quedaria clar que la seva aplicació més dura poques vegades es produiria. A prop de Barcelona, a Molins de Rei (Baix Llobregat), es va okupar, el 1996, la *Casa Okupa Kasablanka*, Molins serà una localitat que, amb el pas dels anys, tindrà un moviment okupa petit però constant amb diverses okupacions.

Casa okupa Kasablanka

Font: eleskondite.blogspot.com

106 Anteriorment el col·lectiu d'okupes de Santa Coloma okupà diferents espais d'on serien desallotjats o desistirien davant el ruïnós estat dels edificis.

Okupació a Catalunya

També el 1996 una altra població catalana entrarà a la Història de l'okupació amb força, en aquest cas la ciutat de Terrassa, a la comarca del Vallès Occidental. Allà es va crear una assemblea d'okupes, de gent diversa, des de gent de l'esquerra independentista fins arribar a llibertàries, passant per comunistes. L'Assemblea de Terrassa realitzà diferents okupacions durant aquell any. El 27 de setembre van okupar una antiga fàbrica al carrer del Bruc, el 4 d'octubre una manifestació en favor de les okupacions va congrega a 400 persones, mentre que la fàbrica del carrer del Bruc va ser desallotjada el 7 d'octubre, amb 13 persones ferides. Una assentada de protesta davant dels jutjats després d'aquest desallotjament també va ser reprimida per una càrrega policial, amb el resultat d'una trentena de persones ferides. A la nit, una manifestació en contra del desallotjament va aplegar a 700 persones. Posteriorment, del 8 a l'11 d'octubre es va realitzar una acampada al centre de la ciutat que finalitzà amb una manifestació de 1200 persones. El 12 d'octubre es realitzà una nova okupació al carrer Sant Gaietà, el segon centre social de Terrassa, una antiga fàbrica tèxtil d'una coneguda família industrial de la ciutat: els Torredemer. Setmanes després, poc temps després del desallotjament del mític Cinema Princesa a Barcelona, serà desallotjada amb el resultat de 17 persones detingudes que, anys després, seran condemnades a 50.000 pessetes de multa (300 euros) o 50 dies d'arrest substitutori. Cal comentar que després del desallotjament d'aquest segon centre social okupat van existir enfrontaments entre forces repressives i gent solidària arran d'una manifestació, el 28 de novembre, amb el resultat de quatre persones detingudes després de diversos incidents com càrregues policials i la resposta de la gent solidària en forma d'objectes contundents volàtils, com pedres i ampolles llençades a cossos repressius i edificis de la ciutat com l'Ajuntament i els Jutjats. Finalment, el 20 de desembre d'aquell 1996, l'*Assemblea d'Okupes de Terrassa* okupà una nau industrial de propietat municipal al carrer Rasa número 16, el que serà el tercer centre social autogestionat de Terrassa, centre que el gener del 1997 acollí un encontre okupa d'abast estatal.

En el context d'aquest ambient d'ofensiva okupa, hem d'emmarcar el "mite" del Cinema Princesa en ple cor de la ciutat de Barcelona. Aquest es va okupar el 10 de març de 1996, després d'una manifestació que demanava *el derecho a una vivienda digna y en contra de la especulación*. Una partícep de l'okupació, Sònia García, declarà en el futur judici que va *assistir a la cercavila, i van anar a parar allà davant de l'edifici, hi havia gent que ja havia entrat, que havien ocupat... Jo pertanyia a un col·lectiu a la Facultat d'Història de la Universitat, que havia participat en moltes campanyes i activitats, i hi havia una relació amb la gent. Ens havíem informat d'aquesta cercavila. Hi vam assistir i recordo aquell primer dia, quan estaven ocupant i nosaltres estàvem al carrer i la gent a dins*¹⁰⁷. Com la Sònia, moltes persones dels ambients crítics van participar d'una manera més o menys directa en aquesta acció emmarcada dins de la campanya en contra del nou Codi Penal i en favor de l'okupació. La sorpresa pels okupants resultà que el Cinema Princesa, en plena Via Laietana de Barcelona, durà molt més que els pocs dies que esperaven, de fet ho va fer fins l'octubre d'aquell any, sent durant aquest temps un símbol de la força que prenia aquesta lluita. Ràpidament s'hi varen iniciar diverses activitats lúdiques i culturals, típiques de les okupacions, dins d'un context de força simpaties per part de la gent del barri i d'altres indrets de la ciutat.

La gent que ocupà el Princesa era gent molt diversa i a les assemblees participà gent de diferents sensibilitats polítiques, des de partidaris només de tàctiques pacifistes fins a persones que no dubtaven en l'autodefensa com quelcom inseparable de la lluita. En el comunicat de l'okupació l'Assemblea d'Okupes de Barcelona explicaren el següent: (...) *El 10 de marzo hemos ocupado este cine para liberar un espacio donde se puedan llevar a término actividades populares abiertas o iniciativas de particulares, que por falta económica no se puedan hacer realidad. Queremos hacer de este espacio un lugar*

107 BATISTA, Antoni, *Okupes, la mobilització sorprenent*, Rosadelvents, Barcelona, 2002, pp. 55-56.

Okupació a Catalunya

*donde el debate y la comunicación sean una realidad, así como denunciar la especulación inmobiliaria con locales vacíos*¹⁰⁸. Un comunicat típic i genèric en el qual les diferents sensibilitats es podien sentir còmodes. Ara bé, les diferències pràctiques i teòriques internes dins de la lluita eren ben visibles. Si la mateixa okupació del Cinema es produí sota l'excusa d'una reclamació d'un dret no respectat -article 47 de la Constitució-, en el *Butlletí de l'Assemblea d'Okupes de Barna* un article afirmava que *cuando okupamos una casa nuestro principal objetivo no es el no pagar los alquileres que la especulación olímpica etcétera, etcétera, etcétera. Lo que queremos conseguir es crear focos de resistencia, espacios liberados donde no se reproduzcan los esquemas en los que el estado basa sus pilares. (...) aunque hubiera pisos baratos igualmente okuparíamos casas porque queremos vivir en colectivos y no individualmente en ninchos, poque queremos borrar el sentido de la propiedad privada, porque odiamos el papel primordial de la familia-pareja en esta sociedad, porque no queremos que nos controlen (...). Por eso okupamos y por eso nunca negociaremos con vosotros, porque no hay nada que negociar, porque es mejor un desalojo con resistencia y luego otra okupación que no una casa legalizada, controlada y permitida por el poder(...)*¹⁰⁹. En aquest sentit podem observar com una part de la lluita okupa radicalitzà el seu discurs arran de diferents factors com podia ser la Reforma del Codi Penal, els desallotjaments violents per part dels cossos repressius o de fets que s'estaven produint aleshores, com era el judici a la gent que okupà el Casal Popular Murtra, o diferents provocacions policials, tals com els cops que va rebre un jove per part de la Policia durant les festes de Gràcia per ser un *okupa*, tal i com li recordaren els agents uniformats, o els continuats seguiments a gent afí a les okupacions per part de la Policia Nacional. També resistències no pacifistes de diferents okupes van començar a ser un fet bastant real, per exemple, el juny de

108 *La Lletra A*, número 47, maig-juny 1996, pp. 24-25.

109 ANÒNIM. "Muerte al Estado y más Autonomía". A: *Butlletí de l'Assemblea d'okupes de Barna*, Assemblea d'Okupes de Barcelona, Barcelona, 1996?, p.5.

1996 es van produir incidents després d'un desallotjament d'una vivenda okupada al carrer Sant Marc a Gràcia, el comunicat d'aquest desallotjament el podeu veure a l'annex número 7, on els okupants relaten l'episodi que van viure. Però si bé en aquest sentit és evident que existeix una corrent dins de l'okupació que, ara sí, rebutjava el diàleg amb les institucions, l'ampliació del ventall ideològic dins de les okupes, l'entrada de persones de l'Esquerra Independentista, o de comunistes com podien ser nuclis de joves de la CJC, o més indefinits com els i les solidàries amb Txiàpes o gent univesitària de diferents corrents ideològiques, farà que també es comenci a apreciar dins del moviment okupa, fins i tot dins de la mateixa okupació del Princesa, individualitats que no reneguen del diàleg amb partits polítics i organitzacions integrades dins de les estructures democràtiques, i ho faran, i aquí raurà la novetat, per convicció i no pas per poca formació teòrica. A finals de juliol, per exemple, els i les okupants del Cinema Princesa van rebre l'ordre judicial de desallotjament, i a més a més de dues manifestacions de mig miler de persones, van realitzar dues rodes de premsa, continuant amb la línia de diàleg amb els mass media, hereva de les primeres okupes, malgrat que es reconegué que en cas de desallotjament es tindria la intenció de resistir. Igualment, a més a més de recursos judicials, els quals van començar a donar molt protagonisme a diferents advocats, tals com Francesc Arnau o Jaume Asens, i els seus discursos més o menys basats en el legalisme i en l'obtenció de drets, tampoc no es va negar el buscar suport d'organitzacions de la societat civil integrades a la lògica liberal-democràtica com la *Federació d'Associació de Veïns/les de Barcelona (FAVB)* així com tampoc, es va criticar que partits polítics formulessin una pregunta al Parlament de Catalunya a l'aleshores president de la Generalitat, Jordi Pujol. Aquesta pregunta va ser la següent: *l'okupació com a forma de rehabilitar espais morts i abandonats*, tal i com quedà recollit, fins i tot, dins dels mitjans contrainformatius del moviment okupa, tal i com surt a l'*Usurpa que algo queda* número 4 del novembre de 1996. Fins i tot, amb el pas dels anys, resulta evident que polítics de l'esquerra institucionalitzada van tenir ja aleshores contactes

Okupació a Catalunya

Foto. Polícies Nacionals durant el desallotjament del Cinema Princesa.

Font: Fotograma dels Informatius de TV3. A www.tv3.cat

amb la lluita okupa, mitjançant, com a mínim, algun/a *portaveu* okupa. Per exemple un cas documentat seria el de l'escriptor Ignasi Riera, aleshores diputat d'*Iniciativa per Catalunya* al Parlament de Catalunya, aquest reconeix que durant el desallotjament ell va ser *una de les primeres persones que no eren veïns del barri que va poder accedir al lloc dels fets. Em van telefonar a casa abans de les sis del matí, un dels que parlava en nom dels que estaven dintre del cine Princesa, del col·lectiu okupa*¹¹⁰.

Finalment quan semblava que el Cinema podria durar molt temps, ja que entre la propietat i els okupes hi havia un principi d'acord per poder quedar-se -bàsicament es va negociar utilitzar l'espai fins que la propietat

110 BATISTA, Antoni, *Okupes, la mobilització sorprenent*, Rosadelvents, Barcelona, 2002, p. 86.

decidís fer-ne algun ús aleatori-, el jutge José Alfonso Tello Abadía, titular del jutjat nº23 d'Instrucció de Barcelona, accelerà el procés de desallotjament al desestimar la inconstitucionalitat del cas del Princesa, una de les principals línies de defensa legal utilitzada pels advocats.

El dissabte 19 d'octubre una manifestació de 500 persones amb torxes recorregué els carrers de Barcelona en contra del desallotjament i, al dia següent es realitzà una marató d'espectacles on participà gran part dels artistes *progres* del moment i afins a l'okupació com *La Fura dels Baus*, *Lluís Llach*, *Manu Chao*, *Dusminguets*, *Roots Generator*, el mag *Tamariz*, *Rosa Zaragoza*, *Accidents Polipoètics*... En algunes cròniques, fins i tot, s'afirma que gent coneguda com l'actriu Rosi de Palma va anar al Cinema Princesa a algun dels actes. Aquests actes de la marató es van realitzar davant del Cinema i van finalitzar després d'una càrrega policial que caldejà molt l'ambient.

Però malgrat les negociacions obertes amb els propietaris, recursos judicials diversos i diferents manifestacions solidàries, la pressió policial fins el desallotjament va augmentar dia rere dia, amb vols d'helicòpter inclosos sobre el terrat de l'okupa o *secretos* voltant l'okupació... Però tot es precipità sobre tres quarts de sis de la matinada del 28 d'octubre de 1996. La *Batalla del Princesa* havia començat.

En aquell moment uns 200 antidisturbis van prendre els carrers del barri disposats a desallotjar el Cinema okupat. Al veure que les portes de l'edifici estaven tancades van prendre posicions als voltants de l'edifici: carrers i terrats propers van ser el camp de batalla des d'on prepararen l'assalt. Després d'aquest primer intent un megàfon policial bramà que actuaven per ordre judicial i que preparaven el desallotjament. Volien la rendició dels i les residents dins de les parets del Princesa.

El soroll de les aspes d'un helicòpter que voltava per l'aire no amagà el soroll dels trets de les escopetes de bales de goma i cartutxos de sal. El veïnat de la zona es despertà davant d'una actuació policial que feia anys que no es veia a la ciutat de Barcelona. Crits agonitzants des del Princesa reclamaven el suport veïnal davant d'aquest atac, però els okupes no van dubtar en

Okupació a Catalunya

Foto.
Cinema
Princesa en el
moment que
comencen a
accedir els
polícies pel terrat.

Font.
Fotograma dels
Informatius de
TV3.
www.tv3.cat

Foto.
Noia okupa del
Princesa ferida
després d'una
pallissa pro-
pinada per
agents de la
Policia
Nacional.

respondre amb tot el que tenien: gots, plats, pedres, electrodomèstics, mobles, matalassos en flames, cohets...

Sobre dos quarts de vuit del matí els cossos repressius, gràcies a escales propietat de Telefònica, ja que els bombers es van negar a facilitar-les, van poder accedir al terrat de l'edifici, mentrestant, a peu de carrer, altres polícies, amb malls, intentaven rebentar els accessos inferiors de l'immoble. La pintada a

1987-1996. De camí al mite

la façana del mateix Princesa, la qual avisava que *desalojos son disturbios* era quelcom més que paraules buides.

Als carrers propers començà a existir resistència solidària amb el Princesa. Els cossos repressors van detenir ja aleshores a 9 persones per recolzament al Cinema okupat. A tres quarts de vuit, aproximadament, els primers antidisturbis, visiblement enfurismats, entraren a l'edifici: una noia que es topà amb ells va ser apallissada fins quedar mig inconscient. Altres policies es van lesionar mentre caminaven pel sobresostre, el qual no resistí

el seu pes. La noia ferida va ser auxiliada pels bombers i introduïda en una ambulància camí de l'Hospital.

Mitja hora més tard els assaltants van arribar a la zona més elevada de l'okupa, on la major part de les persones resistents s'havien refugiat. Els cossos repressius van accedir rebentant les parets a cops de martell. Immediatament van començar a desallotjar i a detenir a 40 persones que estaven a l'interior del cinema amb insults, cops i amenaces, fins posar-los dins de les furgonetes policials amb destí a la comissaria del carrer Nou de la Rambla. Allà els cops i les vexacions sembla ser que van continuar. A les nou del matí les centenars de persones

Fotos. Jove okupa detingut en el Princesa i cantonada del cine després del desallotjament amb solidaris/es al carrer i cossos repressius. Aquell dia Barcelona va viure enfrontaments contra les forces repressives com feia anys que no es veien.

Okupació a Catalunya

Foto.

Okupes durant una roda de premsa després del desallotjament del Cinema Princesa. Molts okupes no tenien problemes per parlar davant dels Mass Media. Consideraven que eren útils per difondre les seves idees.

Font. www.lavanguardia.es
(arxiu digital. 30/10/96)

que voltaven el cinema okupat mostrant el seu rebuig al desallotjament patiren diverses càrregues mentre el dispositiu del desallotjament començava a retirar-se deixant un grup d'una quinzena de policies uniformats vigilant l'edifici.

A les 11 del matí, col·lectius veïnals testimonis dels fets van decidir denunciar l'assalt policial als Jutjats de Guàrdia. Un parell d'hores després el moviment okupa més organitzat decideix fer

una roda de premsa, en la qual assiteixen testimonis dels fets, pares i mares de les persones detingudes, membres de l'Assemblea d'Okupes i, fins i tot, polítics professionals.

A les vuit del vespre, una manifestació convocada durant la tarda començà a concentrar a mig miler de persones al Portal de l'Àngel, a tocar de la Plaça Catalunya i prop de la Via Laietana, on una de les façanes de l'edifici okupat estava situada. La Via Laietana és una via del centre de la ciutat que va, pràcticament, des del mar fins a la plaça Urquinaona, a uns 500 metres del lloc de concentració. Aquesta via es va obrir a principis del s.XX, seguint part dels esquemes previstos pel nucli històric barceloní pels plans de l'*Eixample* d'Ildefons Cerdà, els quals van començar a executar-se durant el s.XIX. Carrer emblemàtic de la ciutat on també existia la *Direcció General de Policia* de Barcelona. Com a dada anecdòtica: durant la Guerra

1987-1996. De camí al mite

Civil es va anomenar Via Durruti. Actualment, paradoxes de la vida, una estàtua del polièdric capitalista i nacionalista-regionalista Cambó presideix el carrer.

Aleshores començà la manifestació darrera de diverses pancartes amb lemes com *Okupa y Resiste* o *No al Código penal*, aplegant darrere

Barricades de foc a la Via Laietana la nit del 28 d'octubre de 1996.

Fonts. Fotogramens a les pp. 131, 129 i 128 (noia ferida) del documental *Okupa, crònica de una lucha social* de Octavio Royo i Ignasi P. Ferrer. 2005

d'aquesta a una multitud d'entre 1500 i 2000 persones. A la capçalera de la manifestació predominaven encaputxats/ades i alguna bandera okupa i anarquista. La ràbia era molt forta, fins i tot jubilats del barri increpaven i es *cagaven* en la genealogia de més d'un policia. S'arribà a atacar la seu de la Direcció General de Policia, on es van veure imatges de policies desbordats i amb por, perplexes davant l'allau de gent enfurismada que atacava amb tot el que podia als cossos repressius. Les barricades en flames fetes amb contenidors d'escombraries il·luminaren la nit de Barcelona, enmig de càrregues policials i disturbis generalitzats.

Una anècdota divertida és la que realitzà un policia que tot sol decidí atacar un grup d'avalotats, finalment sortí fugint després que aquest grup no mostrés cap símptoma de por, ans al contrari, el policia fugí sense

Okupació a Catalunya

porra ni escut. Segurament alguna persona encara té un d'aquest trofeus en algun raconet de casa seva. Autèntica resta arqueològica de la lluita okupa!

A partir d'aquest moment el ressò mediàtic dels okupes fou immens, tots els periòdics i informatius es van fer ressò d'aquesta batalla, fins i tot informatius estrangers van obrir els seus noticiaris posant aquesta notícia entre els titulars del dia. Fins i tot anys després (1999), a estats com el xilè, s'emetrà en horari de màxima audiència un reportatge sobre els okupes a Barcelona, ocupant un paper molt destacat els fets del Princesa. Aquesta emissió serà un dels eixos difusors, fins i tot, de l'okupació en aquelles terres. Aleshores no podríem afirmar que la premsa, a excepció de la més dretana i/o algun article puntual, tractés l'okupació de manera criminalitzadora, de fet les principals capçaleres de diaris o informatius, malgrat cert sensacionalisme, tractaren el tema amb un cert aire de simpatia vers l'okupació, davant una actuació policial que van considerar, en tot moment, desproporcionada.

La *Batalla del Princesa*, però, finalitzarà el 8 de novembre del 1996, quan unes 5000 persones es manifestaren a Barcelona en contra dels desallotjaments. En un ambient més calmat que el de la nit del 28 d'octubre, van marxar pel centre de la ciutat fins arribar a les entrades tapiades del Cinema on, a crits d'*un desalojo, otra okupación*, accediren a l'edifici destrossant amb malls, martells, pedres i altres objectes contundents les entrades tapiades després del desallotjament. Entraren al Cinema i van poder recuperar objectes personals i records del "mite". Semblava que l'okupació havia sortit de la marginalitat, en aquell moment semblava, fins i tot, que tot era possible.

Els cossos repressius, però, davant la seva falta de previsió, afirmaren que darrere d'un moviment tipus tribu urbana, la resposta del Princesa només es podia imaginar si rere els incidents existien grups organitzats contraris a l'ordre establert. Serà l'inici de la vinculació indirecta de l'okupació amb *ETA (Euskadi ta Askatasuna)*, els *GRAPO (Grupos Armados Revolucionarios del Primero de Octubre)* i finalment amb *conspiracions internacionals anarquistes...*

Deixant de banda la intoxicació policial, res millor que deixar a les persones protagonistes definir-se a si mateixes per veure com es consideraven mitjançant el full volant *Tots som okupes*, que per coses de la vida, aleshores, va arribar a les meves mans quan tenia 15 anys i estudiava a l'Institut:

Tots som okupes

A la ciutat del disseny i de la pau social li ha sortit una "almorrana". Tota la ingenieria del consens posada en marxa abans del 92 per vendre'ns la idea de que vivim a la millor ciutat del món, s'ha vist confrontada amb un fet inesperat. Al centre de Carcelona ha existit un espai alliberat. S'ha produït quelcom impensable: l'okupació del carrer pels qui defensàvem l'okupació d'una casa. Certament hi ha altres cases ocupades, però aquesta es trobava al cor del món dels negocis, de la normalitat. davant d'aquest fet la premsa del poder va reaccionar intentant ofegar-lo, presentant-ho com l'acció d'una tribu urbana -els okupes- que serien especialment fanàtics i bruts. És lògic. Són impresentables. la seva sola presència esdevenia un desafiament per al ordre establert.

A la Barcelona feliç dels voluntaris, dels ciutadans definitivament feliços perquè estan morts, de l'espectacle subvencionat permanentment, havia sorgit un ús diferent de l'espai. L'espai no servia, aquesta vegada, per especular com de costum. Amb totes les dificultats i contradiccions que es vulgui, aquest espai es va ocupar per a obrir-lo i inventar altres maneres de viure que no reproduïssin la lògica miserable d'aquesta societat.

Només per aquesta raó s'havia de defensar aquest espai i evitar que fos desallotjat. Només per aquesta raó s'havia de fer que el cost polític del desallotjament augmentés encara més l'aïllament de l'Estat dels Partits, el mateix que ha aprovat el nou codi penal. El Cinema Princesa ha estat pres després de varies hores de setge malgrat la valent resistència dels seus ocupants i davant la mirada perplexa, indignada i impotent dels veïns. Perquè s'ha de dir clar. Els okupes no són cap tribu urbana encara que de vegades ells contribueixin a crear

Okupació a Catalunya

aquesta imatge. Tots podem ser okupes. Només cal trencar amb les relacions mediocres que establim dia rera dia. Només cal trencar amb la quotidianitat feta de por i sumissió. Okupes són tots aquells que desokupen aquest ordre fet de mentida i hipocresia. Que buiden el seu cap de policia que portem dins. Que nuiden el seu cor de tristessa i d'impotència. Que buiden el seu cos de docilitat i de servitud perquè ja no s'agenollen. En definitiva, okupes són tots aquells que deixen entrar el buit per alliberar el seu ser i així poder vomitar tot el fàstic de ser el que som.

Com okupes vam ser els qui vam sortir al carrer per expressar la nostra rabia transformant l'impotència viscuda davant del desallotjament en un enfrontament festiu que feia anys que no es produïa a Carcelona. Durant hores Barcelona deixà de ser el gran supermercat amb façanes rehabilitades.

Tots som okupes. Donem-nos pressa. La vida és curta. Hi ha infinites cases per ocupar. Hi ha infinits móns per obrir. Móns on habitar, estimar i somniar. Móns de dels quals sabotejar aquest ciutat-meravellosa-perpètuament-entusiasmada. Hi ha massa entusiasme en aquesta ciutat. Però nosaltres sabem que el Mediterrani que ens volen vendre no existeix. ¡Il·lusos! Mai no evitarem que foradem el vostre ordre. Obrim espais de vida.

Almorrans Kabrejades¹¹¹

Sabies que...

...al Cinema Princesa va morir un okupa?

*Va ser poc després de l'okupació del cinema. Era un home de 42 anys que morí al caure del sostre de l'edifici. A l'*Usurpa que algo queda* número 2, de l'abril de 1996, se'l recordà com algúien que sin buscarlo dejó su vida por algo en lo que creía.*

111 ALMORRANES KABREJADES, *Tots som okupes*, full volant, Barcelona, 1996.

1997-1999. Creixement quantitatiu

Parlant català en la intimitat. L'Espanya d'Aznar.

En l'anterior tema he comentat la importància de la reforma del Codi Penal dels socialistes, però, de fet, qui realment la va aplicar va ser el primer govern del Partit Popular sota el manament de José Maria Aznar.

El PP va guanyar les eleccions del 3 de març de 1996 amb majoria simple, després d'una dura campanya electoral on el PSOE optà per l'atac i la vinculació directa de l'aznarisme amb els temps de la dictadura. Fins i tot van realitzar un vídeo d'atac directe a la dreta on sortia un gos rabiós amb actitud amenaçant on un suposat polític de la dreta estava dirigit per uns fils de titella... Una campanya molt dura que va fer que la previsible victòria aplastant de la dreta quedés només en una majoria simple.

Jo aleshores era un adolescent però recordo perfectament el clima que es respirava a casa meva. La meva mare, fanàtica del PSC, era una persona amb un gran cor, però massa innocent en molts sentits. Recordo com es deixava enlluernar per les paraules ensabonades dels polítics i polítiques professionals d'aquell partit i com ella pensava que feia coses per millorar el món. A la pràctica, conjuntament amb altres companys del PSC-PSOE, seguien les directius dels mandataris del mateix. La meva mare, per exemple, controlava, amb altra gent del partit, l'associacionisme del barri: l'associació veïnal, una associació cultural i esportiva i, sempre que podia, enlluernava al veïnatge dels grans progressos que es realitzaven gràcies a les gestions socialistes. A la pràctica criar-me en aquest ambient em va fer rebutjar la política professional, amb les seves manipulacions, jocs entre bambolines, utilització de jubilades i jubilats els dies d'eleccions per anar a votar¹¹², corrupteles internes i ànsies de poder dins del PSC-PSOE i un llarg etcètera que em regirava l'estómac. Però sí que recordo que la meva mare, pobreta

112 Bàsicament era gent solitària que aquell dia rebia la visita d'algun militant com la meva mare per anar a votar. Durant la resta de l'any aquesta gent gran tornava a la normalitat: la solitud

ella, tenia por de l'entrada del PP, pensava que els temps de la dictadura tornarien. Ara penso que el que ella no sabia era que mai se n'havien anat, la Democràcia era un continuisme del sistema dictatorial. Els objectius de les principals elits durant el franquisme es van aconseguir, com he comentat abans, durant els anys de la Democràcia.

La nit de les eleccions del 3 de març recordo que em vaig quedar a casa dels meus avis, ja que la meva mare i el meu pare estaven de *diada electoral*. Recordo que ja era de nit i que per la televisió sortia el carrer Gènova de Madrid amb la seu del PP al fons, ple de gent amb banderes del PP i espanyoles, algunes d'elles amb l'àguila imperial del franquisme i primers anys de la monarquia... Recordo a la balconada a José Maria Aznar, un trist personatge, inspector d'Hisenda en excedència, conjuntament a Àlvarez Cascos, Ana Botella, Mariano Rajoy i Rodrigo Rato. El carrer cridava eslogans i celebrava la victòria, aleshores un Aznar amb veu no del tot ferma digué: *Buenas noches, buenas noches... ¡Buenas noches a todos! ¡El Partido Popular a ganado las elecciones!*... El públic del carrer respongué amb crits encara més forts, mentre Aznar continuava amb un parell de típiques frases tòpiques d'algué que mostrava la seva alegria, però que en el fons estava trist per no haver pogut derrotar de manera aplastant a Felipe González, qui després d'uns últims anys oblidables encara havia pogut aconseguir uns

Foto. Aznar amb Ana Botella i Àlvarez Cascos la nit del 3 de març del 1996 després de guanyar les eleccions generals espanyoles.

Font. Fotograma dels Informatius de TV3.
A: www.tv3.cat.

Okupació a Catalunya

resultats no del tot lamentables. Però al carrer continuaven els crits al cant de *¡Presidente, presidente!* i sota les notes de l'himne del PP semblava evident que el proper govern tornaria a mans de la dreta, o potser mai se'n va anar? Bé, això seria altre debat.

El 4 de maig Aznar fou investit com a nou president del govern, gràcies al recolzament de la dreta nacionalista catalana de *Convergència i Unió* (CiU), la basca del *Partido Nacionalista Vasco* (PNV) i dels regionalistes de *Coalición Canaria* (CC). El PP en aquest govern encara no pogué demostrar tota la seva prepotència dretana ja que en certs aspectes polítics hagué d'aliar-se amb els odiats, però en el fons no tant diferents, nacionalistes. Durant aquells anys corregué l'acudit, qui sap si va ser fins i tot veritat, que al carrer Gènova es cridava: *¡Pujol, enano, habla castellano!*... Però quan semblava evident que la majoria absoluta s'escapava, la gent del carrer Gènova cridava: *¡Pujol, guaperas, habla lo que quieras!*... Sempre m'ha semblat un bon acudit, i més d'una persona m'ha assegurat que va ser un fet real, però més enllà de la veracitat d'aquest acudit, és interessant com a metàfora del posicionament del PP després de les eleccions.

Malgrat tot, el PP va tenir molta sort, després d'uns anys de fortes penúries econòmiques degudes a la recessió de la primera meitat dels '90, Espanya va rebre importantíssims fons estructurals de la Unió Europea, destinats aleshores als estats més pobres: Espanya, Portugal, Grècia i Irlanda. D'aquests fons Espanya va rebre'n aproximadament el 50%. Si sumem altres partides econòmiques com els fons de cohesió podem entendre un dels factors que poden explicar la bonança econòmica que històricament s'adjudicà al PP i al ministre Rodrigo Rato.

És cert que l'atur en la primera legislatura del PP, del 1996 al 2000, va disminuir en 7 punts, però també és cert que les xifres oficials parlen de com el benefici empresarial va créixer un 30% mentre els salaris augmentaren un 3%, una xifra per sota de l'encariment de la vida. Tant és així que les persones assalariades van perdre un 4% del poder adquisitiu.

1997-1999. Creixement quantitatiu

Un dels factors que expliquen també la millora estadística de les dades econòmiques les trobem en la continuació de les polítiques de privatització d'empreses estatals que el PSOE ja inicià en els últims temps dels seus governs. El primer govern d'Aznar aprovà un *Programa de modernización del sector público empresarial del Estado* que, com us podeu imaginar, consistí en privatitzar les empreses estatals més importants: *Telefónica, Endesa, Aceralia, Tabacalera, Repsol, Gas Natural* o *Argenteria*. Evidentment representaren

Foto. José María Aznar López, 76è President del govern d'Espanya, el 4rt del període monàrquic des de 1978.

De 1987 a 1989 va ser President de la Junta de Castilla y León.

El President més guapo i elegant de tota la Història d'Espanya?

uns ingressos extraordinaris pels governs de, tal i com ironitza en Bernat Muniesa, l'*Aznarato*. Van ser uns anys marcats per l'objectiu del govern d'entrar en la nova moneda europea, l'*Euro*. L'Estat entrà oficialment en el grup d'estats escollits el 1999, malgrat no complir-se el requisit d'assolir un deute públic inferior al 60% del Producte Interior Brut¹¹³. També cal destacar l'increment de la fiscalitat en un 10% durant aquesta primera

113 Valor total dels béns i serveis produïts pels residents o nacionals d'un estat en un període de temps, normalment un any, deduint la part consumida en la producció.

Okupació a Catalunya

legislatura, en part degut a la reforma de l'IRPF, que castigà especialment a tota la població a excepció de les rendes més altes. També la dificultat per l'accés a un habitatge continuà amb la dinàmica de finals dels '80 i inicis dels '90. De 1996 al 2000 el preu mitjà, a l'Estat, d'un habitatge augmentà en un 28%, a zones com Catalunya i a ciutats com Barcelona aquest augment encara va ser superior.

Pel que fa al terreny més polític que econòmic en aquest període destacà l'anunci el 1996 del final del servei militar i la PSS, després dels pactes entre CiU i PP durant les negociacions d'aliança governamental. Crec que més que una victòria de la lluita antimilitarista, més aviat va ser una aposta per un model diferent de militarisme, més professional, compacte i igualment efectiu. La mostra que la fi de la PSS i del servei militar obligatori no van fer canviar gaire el panorama està, per exemple, en la participació de l'Exèrcit Espanyol en els bombardejos de l'OTAN contra Iugoslàvia el 1999.

Un altre aspecte polític important d'aquest període foren les negociacions entre ETA i el PP durant la treva de 1998. Aznar, fins i tot, parlà en públic sobre l'entorn etarra amb cert respecte, evitant relacionar aquesta lluita amb les tàctiques terroristes. De fet, fins i tot, va aproximar a 135 presos i preses a territori basc, una vella reivindicació dels entorns abertzales. Malgrat tot, les negociacions van fracassar i van ser anys recordats pels diferents atemptats, segrestos i accions d'ETA i l'ofensiva mediàtica, política i policial de l'ordre establert. Van ser els anys del segrest del carceller i torturador de presos José Antonio Ortega Lara per part d'ETA o del segrest i tret a la nuca en un bosc del polític del PP Miguel Ángel Blanco, que desembocà en una histèria col·lectiva televisada que mostrà el poder dels mass media a l'hora de conformar opinions.

Com veurem, durant aquests anys és quan l'okupació va patir un increment de la repressió policial, van ser els anys de Julia García Valdecasas com a delegada del govern a Catalunya: la coneguda com a *època Valdecasas*. Més important, però, va ser l'increment de la criminalització mediàtica

1997-1999. Creixement quantitatiu

de l'okupació, deixant el terreny abonat per incrementar encara més en la següent legislatura la política repressiva estatal. Aleshores va ser quan l'okupació es va començar a relacionar mediàtica i repressivament amb ETA, els GRAPO i amb suposades xarxes anarquistes internacionals.

La primera legislatura van ser els anys que Aznar *parlava català en la intimitat*. Però també es poden interpretar com les primeres hores de la nit festiva d'un borratxo. El 1996 encara anava serè, el 1999 anava amb el *puntet*, en la seva segona legislatura Aznar arribarà al coma etílic, aliant-se amb George Bush Jr i la seva *croada* imperialista en l'escenari posterior als atemptats de les Torres Bessones de l'any 2001. Els atemptats de l'11M a Madrid s'haurien d'entendre en aquest context, els quals suposaren la fi del PP d'Aznar i l'entrada de Zapatero, àlies *ZP*, com a nou President del Govern.

Trencant el silenci, 1997-1999.

El moviment okupa català finalitzà el 1996 amb uns fets com els del Princesa que li donaven una gran força i esperança de cara al futur, ja que després del desallotjament van veure que tenien certa força quantitativa de mobilització social.

Dins d'aquest context, el 19 de gener de 1997, es va okupar l'*Economato* durant unes jornades estatals per potenciar l'okupació. Era

Imatge del CSO Can Vies del barri de Sants

un edifici al carrer Rec Comtal de Barcelona, propietat de l'Exèrcit. L'okupació es va realitzar durant una manifestació que va recórrer el centre de la capital catalana. Pocs dies després de la seva inauguració, el 22 de gener, van començar unes jornades antimilitaristes que van durar fins el 14 de febrer. Una altra

Okupació a Catalunya

mostra més de la vinculació de l'okupació amb altres lluites socials i en aquesta dècada amb la lluita antimilitarista. Semblava que l'Economato podria ser un nou símbol, com ho va ser el Princesa, però poques setmanes després fou desallotjat.

En aquest sentit la dinàmica durant el 1997 va ser bastant dura, ja que gran part dels habitatges i centres socials okupats van ser desallotjats. Una de les tàctiques que es van utilitzar per mantenir la dinàmica d'okupacions va ser la de realitzar okupacions en diferents llocs durant dies o setmanes de manera coordinada, però majoritàriament aquestes no van durar massa temps. En aquest sentit les excepcions van ser *Can Vies* a Sants i *el Palomar* a Sant Andreu. Van ser okupacions que s'emmarcaven dins d'unes jornades per difondre les okupacions, més concretament entre el 6 i 10 d'abril a Barcelona com en d'altres indrets de Catalunya: a la Verneda (Barcelona), a Gràcia, a Sants, Sant Andreu o a Cerdanyola del Vallès per part de l'*Assemblea d'Okupes de Cerdanyola*. Malauradament els dos únics projectes que van resistir en el temps van ser els dos citats.

També durant aquell any es va continuar amb campanyes que reforçaven *el anar a per totes* que significà l'okupació del Princesa i les mobilitzacions posteriors. El 27 de febrer, el mateix dia que es produí un

Desallotjament de Massens. Fotograma del documental *Resistir es vencer*, Chigra, Barcelona, 1998

desallotjament al carrer Massens de Barcelona d'un habitatge, amb resistència violenta dels i les okupes (barricades, llençament d'objectes a la Policia, fum d'extintors des de la casa contra els mateixos agents...) i de força bruta policial (pilotes de goma, porres i, com a novetat, una mena de parada d'autobús mòbil per protegir-se dels objectes llençats des de les finestres), aquell mateix dia, un petit grup d'okupes va planejar fer onejar

la bandera okupa a dalt de tot de l'edifici del Ajuntament de la ciutat. I ho van aconseguir, aconseguint alhora una imatge que mediàticament va tenir força ressò. També, aquell 27 de febrer, es va produir una manifestació en suport de l'Hamsa que esperava un desallotjament imminent. La manifestació va ser relativament tranquil·la i predominà un ambient lúdico-festiu, amb força pintades pel carrer i, com a anècdota, un parell de cotxes oficials dels jutjats atacats per manifestants. Una setmana i escaig més tard un grup d'okupes va intentar repetir una acció de caire espectacular penjant una pancarta que deia *Kontra su violencia resistencia okupa* a la Catedral de Barcelona. Malauradament aquest cop d'efecte no va sortir del tot bé i es va avortar per la intervenció d'uns Mossos d'Esquadra que casualment feien guàrdia en edifici oficial proper. Un parell de setmanes després, el 15 de març, s'okupà l'històric edifici del *Mercat del Born* on es realitzà un concert que aplegà a 10.000 persones.

L'okupació post-Princesa, malgrat els desallotjaments, es mostrava força activa i semblava que s'enfortia cada vegada que una casa o centre social era desallotjat, tant a Catalunya com a la resta de l'Estat. En aquest sentit la principal resposta del Sistema, a part de l'enduriment de la repressió, va ser intentar criminalitzar-la mitjançant la premsa mediàtica. Un exemple seria el desallotjament a Madrid del *CSO La Guindalera* el 10 de març de 1997. En aquell desallotjament es van produir diferents disturbis als carrers propers de certa magnitud, mentre que la resistència dins del centre social va ser més aviat de caire passiu. Cal dir que es van produir 160 detencions i diverses persones van resultar ferides, però això no frenà la lluita a Madrid. Arran del desallotjament s'okupà, poc temps després, un dels centres socials més referencials de Madrid i de l'Estat, el *CSO El Laboratorio*. Però aleshores ja començava a ser evident que la premsa jugaria un paper fonamental en la percepció social de l'okupació. Un dia després del seu desallotjament, l'11 de març, el diari *El Mundo* recollí a les seves pàgines unes declaracions de Fernando Martínez Vidal, president de la *Junta del Distrito de Salamanca* (Madrid), en les que digué tota una sèrie de bajanades que semblaven més

Okupació a Catalunya

aviat producte de varis cigalons que no pas d'una persona suposadament seriosa i fins i tot amb estudis, entre d'altres aspectes afirmà que a l'okupa *se han montado, durante año y medio, los fines de semana, todo un negocio de fiestas satánicas, fiestas antifascistas, con todo tipo de comercio de droga, alcohol y todas estas cuestiones que rodean a estos movimientos*¹¹⁴... Que es muntaven festes, evidentment, que possiblement el consum de drogues i alcohol fos potent, també, però que es fes negoci seria difícil d'afirmar, ja que, en tot cas, els diners recaptats serien per finançar diferents lluites i/o campanyes. Evidentment la vertent *narco-satànica* és una difamació molt grossa i que no es sostenia en cap argument mínimament vàlid, com la generalització de dir que tot aquest tipus de qüestions són inherents a les lluites socials no integrades en el Sistema... Però poc a poc, segurament, aquest clima criminalitzador va fer minvar el suport i simpaties socials vers l'okupació, a més a més d'alarmar a pares i mares desprevinguts, ja que dient això, qui deixaria a una filla o fill enmig d'aquestes bacanals orgàsmiques de sexe, drogues, satanisme i rock & roll... La realitat segurament era una mica més gris: entre

Defensa de L@s Gat@s II. Fotograma del documental *Resistir es vencer*, Chigra, Barcelona, 1998

el veïnat de les okupes hi havia diversitat d'opinions. Si per una banda havia una majoria, encara aleshores favorables a l'okupació, a una altra part no li agradaven les festes que es realitzaven. En aquet sentit podem veure com si bé l'okupació, per una banda, volia apropar-se a la gent del carrer, per l'altra, degut a les ganes de festa típiques de la joventut i per la necessitat d'aconseguir diners

114 Extret de l'arxiu digital d'El Mundo: www.elmundo.es/1997/03/11/sociedad/N0124.html. 11 de març del 1997.

1997-1999. Creixement quantitatiu

per campanyes, realitzava nombrosos concerts, festes i *kafetes*, els quals molestaven a una part del veïnat. En aquest sentit va ser un dels filons per atacar aquesta lluita i un aspecte que fins els nostres dies, de manera general, no s'ha pogut solucionar.

Tornant a Catalunya i més concretament al districte de Gràcia, el juny d'aquell 1997 es produí el desallotjament de L@s Gat@s II, on els resistents solidaris van atacar els antidisturbis amb objectes contundents i coets, van muntar barricades amb contenidors, a més a més d'omplir els carrers amb oli. Tot això va provocar forts incidents i més d'un policia pel terra, ja que cal tenir en compte que són uns carrers amb força desnivell. Finalment, però, no es va poder evitar el desallotjament.

A finals de juliol, el dia 28, el CSO La Vaqueria de L'Hospitalet estava en perill de desallotjament, per aquest motiu es realitzà una manifestació solidària que representarà una tendència a l'alça durant aquest període, com resultava ser la manifestació lúdico-festiva amb *performances*¹¹⁵, tambors, xiulets i gresca a la fresca.

Finalment en aquell 1997 destacà l'okupació del carrer Regomir número 7-9, un habitatge que s'okupà al centre de Barcelona l'1 de novembre i que va ser desallotjat 7 hores després per la Guàrdia Urbana obeint una ordre administrativa del Primer Tinent d'Alcalde Xavier Casas, amb el resultat de 14 persones detingudes. En un primer judici per usurpació realitzat el 24 i 28 de novembre van resultar absoltes les persones okupants, però la fiscal Maria Luisa García De Eulate presentà, el 17 de febrer de 1998, un recurs contra la sentència, malgrat que en aquell moment el fiscal en cap de Catalunya, Josep Maria Mena, va ordenar no portar d'ofici casos d'usurpació i el mateix Ajuntament de Barcelona no es presentà com a part denunciante. Una hàbil maniobra de *pal i pastanaga* entre els diferents poders estatals per condemnar finalment els okupes a 3 mesos de multa a raó de

115 Diguin el que diguin, en llenguatge planer i sense cap ànim desqualificatiu: gent disfressada fent el pallasso.

Okupació a Catalunya

1000 pessetes (6 Euros) diàries o 45 dies de presó...

Com veiem l'okupació va continuar amb la dinàmica de 1996

Imatge de 1999 del CSO Les Naus. Fotograma del documental xilè del programa "El Mirador" sobre okupació a Barcelona i rodalies.

malgrat els desallotjaments i una incipient repressió i, el que serà més destacat, creixerà malgrat tot d'una forma relativament ràpida, tant que el 1999 podem comptabilitzar entre 150 i 200 cases i centres socials okupats a Catalunya. Això sí, la coordinació entre les cases i centres okupats, que fins el 1998 serà força constant, entre el 1999 i el 2000 serà més intermitent i les afinitats entre elles disminuiran

per diferents factors teòrics i pràctics. Per tant, per fer més clara l'anàlisi d'aquests anys res millor, al meu parer, que parlar de les diferents àrees d'influència de l'okupació a Catalunya per tal d'entendre les diferències i similituds existents en una lluita cada vegada més diversa.

El centre neuràlgic de l'okupació a Catalunya era la zona de Barcelona dels districtes del Guinardó i de Gràcia. Per una banda existirà encara durant aquests anys el referent de la Kasa de la Muntanya, nucli aglutinador de diverses lluites i símbol per a la resta d'okupacions. Tindrà un paper actiu en la coordinació entre les okupes, en la difusió de lluites antifeixistes i, també, destacarà per ser una defensora de l'autonomia com a referent teòric-pràctic, entesa com que anarquistes, comunistes i independentistes podien ajuntar-se en les lluites sota els paràmetres de l'assemblearisme i l'anticapitalisme. Malgrat tot s'apreciava una certa tendència al possibilisme tàctic, ja que no renunciava a les típiques campanyes ciutadanes de recollida de signatures i de pressió a polítics per, no només evitar el seu desallotjament, també per

1997-1999. Creixement quantitatiu

a despenalitzar l'okupació. Destacà també el paper del CSO *Les Naus*, un centre potenciador del *vivencialisme* okupa i de difusió, especialment, d'activitats lúdico-artístiques. Finalment en aquests anys un altre centre destacat va ser *Kan Titella*, una okupa del carrer Astúries que destacarà per ser de tendència força anàrquica com també ho era *Los Blokes Fantasma*s que ja portava anys okupat (la seva foto la trobareu a la pàgina 15). *Kan Titella* tindrà un

Imatge de 1999 de Kan Titella. Fotograma del documental xilè del programa "El Mirador" sobre okupació a Barcelona i rodalies.

judici que s'arxivarà el gener de 1999, però s'aplicarà, a l'octubre de 2001, un *desallotjament preventiu*. L'independentisme d'arrel marxista també adquirí certa importància a Gràcia. A finals de 1999, al carrer Girona, s'okupà el CSO Puig Antich, però prèviament s'okupà durant 4 mesos el 1997 *Can Caca*u per part de la recent nascuda *Assemblea de Joves de Gràcia*, la qual formava part de l'organització independentista *Plataforma per a la Unitat d'Acció (PUA)*. El 2 d'agost de 1998 novament okuparen a Gràcia, concretament al carrer Verdi. Van ser desallotjats el 9 de maig de 2001, fins que l'agost del mateix any tornaren a okupar un nou local, el *Casal Ovidi Montllor* que serà desallotjat a l'octubre. És evident que ja en aquells anys, a més a més de la vertent més anàrquica o de gent més marxista, l'Esquerra Independentista era un motor important per a la lluita okupa, malgrat que molta gent desconfiava de la seva integració en la lluita. Un exemple d'això el vaig trobar en una entrevista a en Felip, okupa *històric* de la Casa de la Muntanya. No va tenir cap dubte en afirmar-me que els independentistes van entrar a l'okupació *per inèrcia o corrent juvenil, a més a més es van apropiat de les formes de resistir que sota el meu punt de vista, són impròpies d'una idiosincràcia clarament partidista com és el moviment independentista*. Seguint en aquesta zona d'influència, destacà

Okupació a Catalunya

l'important nombre d'okupacions d'habitatges en zones com Vallcarca i els nuclis antics de Gràcia i el Guinardó. De 1997 a 1999 serà una zona amb una alta densitat d'okupes, tantes que sembla ser que el nombre de joves que okuparen a Gràcia era tant important que hi havien més joves okupes que jovent en pisos per a joves construïts pels diferents poders estatals. Gràcia en aquests anys, per altra banda, es transformà en la principal zona d'oci nocturn i alternatiu, amb nombrosos concerts, festes i kafetes. De fet la primera vegada que vaig trepitjar una okupa va ser al barri de Gràcia a finals de 1999. L'okupa va ser el *Centre Antisocial Okupat Kampanilla*, aleshores freqüentada per punks i okupes de tota mena i que destacava per les seves kafetes i música contundent fins a altes hores de la nit. Aquella nit que vaig visitar Kampanilla també, crec recordar, vaig visitar l'Ateneu Llibertari de Gràcia i, la veritat, aleshores era ja un *antro* amb poc contingut de lluita social. La festa i el descontrol, malgrat les exageracions dels mass media, semblava que de vegades en part fossin reals. Com a dada reveladora d'aquest clima de festes i drogues en excés, la gent de Kan Titella, segons van deixar constància en un comunicat en mitjans contrainformatius, van estar a punt de deixar l'activitat pública del centre social perquè la gent d'altres col·lectius només utilitzava el local per a concerts i kafetes deixant-ho tot fet un merder.

Segurament la zona d'influència més important després de Gràcia va ser la del districte de Sants-Montjuïc, amb el tàndem de l'Hamsa i Can Vies. Durant aquest període la campanya en defensa de l'Hamsa va ser força constant, ja que el procés judicial va ser molt llarg (durarà fins el 2004). Aquest procés, com la pròpia dinàmica de l'okupació a Sants, van ser força possibilistes. No eren gaire partidaris, en general, de l'autodefensa en casos de desallotjaments i sempre van prioritzar tenir contactes amb altres organitzacions del barri polititzades així com amb la resta del veïnat, oferint per aquest motiu un llenguatge accessible i rebaixat de contingut en comparació amb altres discursos més "radicals". Ideològicament és difícil la definició de l'okupació en aquesta zona, ja que va ser i és actualment una

de les zones amb més ambigüitat ideològica dins del moviment okupa: gent llibertària, independentistes, marxistes *CJC (Col·lectius de Joves Comunistes, joventuts del PCC)* i d'altres identitats hi convergiren. Organitzativament van crear l'*Assemblea del Barri de Sants*, que centralitzarà gran part de l'activitat política i cultural del barri. Diguem-ne que seria l'expressió d'un *contrapoder*, en el sentit de crear un teixit capaç de gestionar diferents aspectes del barri. L'Assemblea de Sants, conformada per gent de col·lectius diversos com l'Hamsa, Can Vies, el *Centre Social de Sants* o del *Casal Independentista*, a més a més d'altres espais, serà la que configurarà l'activitat al barri, amb un perfil propi, molt preocupat en sortir del gueto. L'okupació a Sants, en termes generals, intentarà ser un embrió de *contrapoder*: festes alternatives, campanyes polítiques, actes culturals, propaganda... En el cas de la propaganda destacà a Sants la creació durant aquest període del butlletí *La Burxa*, una publicació que analitzada des del punt de vista d'un estudi històric, resulta imprescindible per fer una anàlisi de l'okupació a Sants. D'aquesta, per exemple, es poden extreure diferents exemples del possibilisme tàctic característic de Sants, com el que es troba, entre diversos exemples, en *La Burxa* número 5 de l'agost de 1998. En un article sobre l'Hamsa la gent de l'okupa reconeix, en referència a un possible enderroc de la finca que *qualsevol proposta d'enderrocament és ben lícita: ara bé, el centre social no pensa renunciar ni ara ni mai al treball realitzat durant els dos anys i mig d'okupació. Conseqüentment, qualsevol proposta d'enderrocament de la fàbrica ha de comptar amb la nostra participació i ha d'anar acompanyada d'una solució a la situació de l'espai okupat*¹¹⁶. Aquesta afirmació seria un clar exemple de la dinàmica dominant de Sants: per una banda s'utilitza un to no gaire dur que defuig de radicalismes verbals, a més a més no es nega ni el diàleg ni la negociació. De fet, fins i tot, es busca i es reconeix la terminologia del Sistema: reconeixement de les lleis (*és ben lícita*), voluntat de diàleg democràtic oferint-se a *participar*... En altres paraules, transferir la gestió

116 *La Burxa*, nº5, agost 1998, Sants (Barcelona), p.6

Okupació a Catalunya

o cogestió del poder estatal a mans de les okupes i de l'Assemblea del Barri de Sants. De fet el seu discurs genèric normalment es basava en la pressió social vers les diferents estructures estatals. Com a exemple de possibilisme, no només de Sants, va ser la constant campanya, la qual va tenir molta força discursiva a Sants, per a la despenalització de l'okupació, és a dir, pressionar a l'Estat perquè eliminés la tipificació penal de l'okupació. Un altre exemple d'aquesta dinàmica va ser la voluntat de tenir un paper destacat en la gestió dels assumptes del barri, això sí, sense negar tampoc el diàleg polític amb forces com podrien ser *Iniciativa per Catalunya* o *Esquerra Republicana de Catalunya*. De fet això no hauria d'estranyar ja que un nombre destacat d'okupes de Sants, per exemple a Can Vies, provenien o formaven part de les CjC o altres organitzacions més o menys satèl·lits d'organitzacions integrades dins de la lògica liberal-democràtica. Sobre el tema de la violència contra el Sistema existia la tendència a deixar-la de banda en molts sentits, en certa manera la tònica general durant aquest temps es centrava en posar l'èmfasi

Okupació de Can Vies. Fotograma del documental
Resistir es vencer, Chigra, Barcelona, 1998

i fins a cert punt mitificar les tàctiques de desobediència civil i, com a molt, una resposta “violenta” en cas d’una agressió molt flagrant. Aquesta *onda* pacifista quedaria reflectida simbòlicament, per exemple, en l’okupació de Can Vies: paradetes informatives

al carrer, malabaristes, musiqueta i tota una sèrie de martingales pròpies de les *performances*. Un altre exemple també el trobem en les diferents manifestacions lúdico-festives organitzades des de Sants en referència a

l'okupació i que descartaven tot allò que pogués anar més enllà de la estricta desobediència civil.

A simple cop d'ull aquestes pràctiques històriques semblarien un creuament entre les teories de l'aleshores incipient Toni Negri, del reformisme radical estatalista d'iniciatives que, per aquells anys, demanaven diferents col·lectius socials (el 0'7 pels països del Tercer Món, una Renda Bàsica Universal, etc.) passant per una interpretació *sui generis* del municipalisme llibertari de l'ara difunt Murray Bookchin... Avui dia més d'un/a definiria les pràctiques polítiques i culturals de l'okupació a Sants com una mena de *ciudadanismo*, però seguint les tesis del llibre *De la Protesta al Contrapoder* (veure bibliografia), manual de les tesis de Sants, es realitza una dura crítica al *ciudadanismo*, així que, en tot cas, segurament el *contrapoder*, seguint les tesis del llibre, seria l'expressió teòrica de la pràctica política de Sants, considerant-la diferenciada del *ciudadanismo* i més vinculada a la idea d'una revisió de l'autonomia dels '60 i '70.

Però què és el *ciudadanismo*? Seguint les tesis d'Alain C en el seu text *El Impase Ciudadanista*, afirma que *por ciudadanismo, entendemos en principio una ideología cuyos rasgos principales son: 1) La creencia de que la democracia es capaz de oponerse al capitalismo. 2) El proyecto de reforzar el Estado (o los Estados) para poner en marcha esta política. 3) Lxs ciudadanxs como base activa de esta política. La finalidad expresa del ciudadanismo es humanizar el capitalismo, volverlo más justo, proporcionarle de alguna forma, un suplemento de alma. La lucha de clases es sustituida aquí por la participación política de lxs ciudadanxs*¹¹⁷. Seguint aquesta definició veiem com en la dinàmica històrica de Sants seria un xic exagerat afirmar que era *ciudadanista*, ja que el concepte de ciutadà no era acceptat i tampoc es creia que la integració dins de la participació liberal-democràtica fos efectiva, malgrat que sí que de vegades contraposaven el concepte de Democràcia al de Capitalisme.

117 ALAIN C, "El Impase ciudadanista". A: VV.AA, *Aniquilemos la explotación*, Ateneo Libertario del Besós, Barcelona, 2008, p.80.

Okupació a Catalunya

Ara bé, tampoc queden, a simple cop d'ull, tan allunyats el *ciutadanisme* i el *contrapoder*. Si per ciutadà substituïm el concepte postmodern de *precarit/a*, que serà un dels preferits dels teòrics i pràctics del *contrapoder*, veurem que tampoc existeixen moltes diferències, i sobre el tema de com seria la societat futura i suposadament revolucionària, tenint present l'empremta de marxismes més o menys caducifolis en les bases teòriques dels *contrapoderistes*, podem aventurar com, segurament, el projecte del contrapoder seria una mena de federació de barris (?) que de baix a dalt construirien un nou Estat (?) -les teories del contrapoder en aquest sentit deixen moltes incògnites, ja que a l'Estat futur ni se l'anomena encara que tampoc se'l nega-. En aquest sentit tampoc quedarien tan allunyades del ciutadanisme i del seu projecte de reformisme estatal i fe cega en la Democràcia, com tampoc queden tan allunyats en la creença, fins i tot fanàtica, de que la desobediència civil és la solució a totes les estratègies de lluita.

Un debat certament difícil, aquest de classificar la corrent dominant en aquell moment a Sants i que amb el pas el temps es podria classificar com la precursora de les teories del *contrapoder*... Jo, personalment, m'inclino a veure-la com un corpus teòric i pràctic ambigu al fil de la navalla entre el revolucionarisme més clàssic i el ciutadanisme més postmodern. En altres paraules, el contrapoder estaria, dit vulgarment, entre dues aigües: a mig camí del ciutadanisme tal i com el descriu Alain C, i dels postulats de confrontació més directa contra les diferents formes d'explotació avui dia existents.

Un altre centre neuràlgic de l'okupació durant aquests anys va ser el districte de Sant Andreu, especialment potent a partir de l'okupació d'*El Palomar* (1997-2002). Aquest centre serà el principal centre social del barri durant aquest període. La gent que va realitzar l'acció de l'okupació formaven part del col·lectiu *La Mandràgora* adherit al Mili KK. Ràpidament, després d'acondicionar l'espai, es va obrir una kafeta, una biblioteca popular, una distribuïdora de material alternatiu, tallers diversos i actes de tot tipus,

1997-1999. Creixement quantitatiu

destacant, per exemple, el *II Encontre Intercontinental per la Humanitat i en contra del Neoliberalisme* convocat per l'EZLN, el qual aplegà a gent de més de 50 països diferents. A partir de l'experiència del Palomar les okupacions d'habitatges es difongueren pel barri amb més intensitat, arribant a una xifra gens menyspreable d'una vintena de cases okupades i algun altre centre social, com va ser durant un breu temps *La Gàl·lia*, okupada després del desallotjament de *Les Gàl·lies* de Trinitat Nova.

El Palomar a Sant Andreu (BCN). Foto de Guillem Valle. Extreta de la p.105 del llibre *La Barcelona Rebelde* (veure bibliografia)

La gent del Palomar i de Sant Andreu, dins de la diversitat lògica en aquestes alçades de la Història de l'Okupació a Catalunya, van ser de tendència llibertària-autònoma en la seva majoria, però tampoc destacaren per una excessiva radicalitat o dogmatisme en el discurs o pràctica. Per exemple, en diferents estudis realitzats per les administracions estatals algun/a okupa del Palomar no va tenir problemes en participar, però sempre defensant certs principis com la no integració i la no dependència de les institucions públiques. En aquets sentit, per exemple, podem parlar del

Okupació a Catalunya

cas de la *Festa Major Alternativa*: des de finals dels '80 aquestes festes les organitzava gent vincuàlda a La Mandràgora, a mitjans dels '90 el moviment okupa prengué el relleu i, fins i tot, l'any 1998, degut a la popularitat de les seves activitats, entitats del barri els hi van oferir gran part de les subvencions que l'Ajuntament destinava a la Festa Major. La gent del Palomar van rebutjar els diners seguint els criteris d'autogestió i autonomia que defensaven.

En un altre sentit es pot veure, seguint diferents comunicats que he trobat o fins i tot per un parell d'articles de diari, que a Sant Andreu es va arribar a una bona convivència entre el veïnat i els okupes, de fet, en el cas d'una vivenda okupada, *La Brusca*, al carrer Servet número 95, es pot apreciar un cas concret de fins a quin punt, en moments puntuals, la complicitat va ser força gran, tal com el moment previst del seu desallotjament (veure annexe 8), malgrat que aquest finalment es va produir un parell de mesos més tard, part del veïnat va recolzar l'okupa i, fins i tot, va col·laborar en fer barricades en els carrers pròxims per evitar el desallotjament al llarg d'aquell dia.

Arribat a aquest punt penso que Barcelona era el cor i els pulmons de l'okupació a tota Catalunya, i dins de Barcelona els principals motors estaven situats a la zona alta (per altitud) de la ciutat, amb Gràcia, Vallcarca i el Guinardó, una zona més propera al riu Llobregat amb el barri de Sants com a eix principal i una altra zona més cap a la zona d'influència del riu Besòs amb Sant Andreu com a principal referent. Igualment, però, es realitzaren okupacions i algunes tindran continuïtat en el temps en altres zones de la ciutat. Al centre històric el 1998 s'okupà una antiga oficina de recaptació de l'Ajuntament al carrer Avinyó número 15, coneguda com l'*Oficina 2004*, malauradament no arribà ni a les 24 hores d'existència. De fet, i serà una constant, les okupacions no solien durar gaire en el temps, però l'alt índex d'habitatges i locals en desús va fer que estadísticament fos fàcil trobar un nou objectiu i que a força d'intents algunes okupes sí que arribessin a perdurar cert temps. A la resta d'espais de la ciutat van proliferar algunes okupacions però sense tenir un ambient tant propici com en els

centres abans comentats. Així ens trobem amb algun habitatge a Sarrià, o experiències com *Kan Pascual* a Collserola, *Kan Mireia* a Nou Barris, alguna casa al barri de La Sagrera (com per exemple *Vila Künterbunt*), o centres com *Can Canadell* a la zona de Sagrada Família. Però en aquests llocs la densitat d'okupacions no va arribar als nivells de Gràcia, el Guinardó, Sant Andreu o Sants. Hauran de passar anys per tal que altres zones de la ciutat, tals com el barri del Clot al districte de Sant Martí de Provençals, tinguin una gran densitat d'espais okupats.

En aquests anys Barcelona també serà important, a banda de pel seu creixent volum de centres socials i cases okupades, per ser el centre de tot Catalunya que recollia gran part de les accions al carrer dels i les okupes en tot el seu conjunt: penjada de banderes okupes a l'Ajuntament i a l'edifici del Parlament de Catalunya, manifestacions, actes culturals, festes alternatives, actes antifeixistes, campanyes contra les *Empreses de Treball Temporal (ETT's)*, per l'absolució dels detinguts i detingudes arran dels diferents successos del Princesa, etc.

Canviant d'àmbit geogràfic, a part de Barcelona ciutat, també destacaren molt la resta de municipis que configuren l'àrea metropolitana de Barcelona. A Santa Coloma de Gramanet, malgrat no tenir un volum gaire gran de cases, existia el referent de Los Adokines, que s'okupà el 1996 i que serà un exemple a seguir per un petit però incipient moviment okupa a la ciutat. El 12 d'octubre de 1997, per exemple, s'okupà una caseta al barri de Singuerlín i a finals de 1999 s'okupà una casa destinada a centre social al carrer Balears número 55, on es realitzà abans de finalitzar l'any una xocolatada i una festa de cap d'any. Altres localitats com Sant Adrià del Besòs, juntament a la semi-okupa *CSA EL Nord*, diferents projectes van existir en aquell període i els primers anys del nou segle, tals com el *CSO Kunde-Kunde* o la vivenda okupada *La Revolta*, en d'altres localitats, com Sant Boi de Llobregat, no arrelà amb força cap projecte, malgrat que en aquesta existiren diversos intents des d'inicis de la lluita okupa. En aquests anys, per exemple, va existir el *CSO Tararín*, però va ser desallotjat en poc

Okupació a Catalunya

temps. A L'Hospitalet de Llobregat, La Vaqueria, un centre social okupat a l'Ajuntament, una masia de 1724 catalogada com a edifici històric, va ser desallotjada el febrer de 1998, després d'una llarga campanya en defensa de l'espai. Aquesta campanya va estar en tot moment enfocada a la mobilització i pressió des del carrer, amb un discurs gens agressiu i certa voluntat de possibilisme en el diàleg amb les institucions, de fet com a tall d'exemple, dies abans del desallotjament, el 28 de gener de 1998, un miler de persones es van manifestar pels carrers de la ciutat en una convocatòria anti-desallotjaments. Aquesta va finalitzar davant de l'edifici de l'Ajuntament i malgrat llegir un comunicat crític amb el cinisme de l'alcalde Celestino Corbacho (actual Ministre de Treball de *ZP*) per descatalogar un edifici de patrimoni històric de la ciutat, facilitant així el desallotjament, també se'l criticà per no escoltar les diferents demandes de diàleg que els i les okupes de La Vaqueria van realitzar. En aquest cas el diàleg era vist com una sortida vàlida, tal i com, de fet, va succeir en moltes de les okupes existents aleshores com també en la dècada dels '80. Per altra banda, el cop rebut pel desallotjament d'aquest símbol de l'okupació a L'Hospitalet no va durar gaire. Aproximadament un mes després de la seva demolició la lluita okupa realitzà una nova okupació al barri de La Torrassa, concretament a la plaça Espanyola, un antic ambulatori que s'anomenà *La Lokeria*. Un altre símbol de l'okupació en aquesta ciutat i on, com veurem, l'any 2001 gent vinculada al projecte editarà el zine d'Alain C crític amb el ciutadanisme, tal i com anteriorment, fa uns pocs paràgrafs, he fet referència. Segurament campanyes que es realitzaven com la que demanava la despenalització de l'okupació o certs intents de diàleg davant possibles desallotjaments van ser el germen de certs punts de vista crítics amb la deriva moderada i dialogant a la qual semblava que de vegades optava l'okupació.

Una altra zona altament activa de l'àrea metropolitana la trobem a la comarca del Baix Llobregat. La part sud, amb Viladecans com a epicentre, destaca pel seu caire eminentment llibertari. Va ser una zona certament activa, amb continuïtat de l'activitat dels centres okupats anys enrera i amb

1997-1999. Creixement quantitatiu

diverses noves okupacions, però altres van desaparèixer, com l'habitatge *Las Margaritas*, després de 4 anys d'okupació, desallotjada el 7 de juliol de 1998. Durant aquests anys van sorgir diferents campanyes actives a la comarca, a més a més de les vinculades a la defensa de l'okupació, van destacar la lluita contra les ETT's o les antifeixistes i, normalment, amb un to no tan possibilista si ho comparem amb Sants, certs espais de Gràcia o L'Hospitalet. Sant Boi va tenir intents d'assentar l'okupació però,

Xerrada el 2004 al CSO El Pati Blau de Cornellà de Llobregat.

Font: www.brigadescatalanes.org

com he comentat anteriorment, no van tenir èxit. En canvi, a Cornellà de Llobregat, a projectes com l'Ateneu de Korneyà se li sumaren altres okupacions com el *CSO El Salt* o el *CSO Pati Blau*.

Ideològicament dins de les okupacions de Cornellà predominava l'independentisme, malgrat existir una vessant més clàssica al voltant de l'Ateneu de Korneyà. Segurament, però, el que donava unitat a gran part del conjunt de les okupes eren campanyes com la contrària a les ETT's i, especialment, l'antifeixisme. La gent de Cornellà destacà per la seva radicalitat en les tàctiques a emprar i cert *macarrisme*. En un desallotjament, per exemple, es va fer un cercavila i es va anar buscant a gent del barri i es va finalitzar amb una manifestació improvisada que va finalitzar amb ous i pedres contra la façana de l'Ajuntament de l'aleshores alcalde José Montilla (actual President de la Generalitat) o, per exemple, en el desallotjament del

Okupació a Catalunya

CSO El Salt el 23 de novembre de 1998 es van produir incidents: es va desallotjar pel matí, sense ordre judicial ni previ avís, a les 20:00h¹¹⁸ una manifestació de protesta va derivar al seu termini en disturbis pels carrers de Cornellà. Es van destrossar 8 entitats bancàries¹¹⁹, una ETT i 3 immobiliàries, també es va atacar l'Ajuntament i la Delegació d'Hisenda, a més a més es van produir enfrontaments amb la Policia. Tota una petita gran batalla que finalitzà amb la detenció de dues persones per anar indocumentades.

Cornellà va ser un centre aglutinador del Baix Llobregat, amb connexions amb Barcelona i altres indrets i que, malgrat tenir un perfil autònom-independentista, va ser una de les zones amb menys voluntat de diàleg amb les institucions. Una zona que es merexeria un llibre per si sola i que podria donar, fins i tot, per estudis antropològics. De fet, encara em sorprèn veure avui dia tant *indepe jarrautxo* en aquesta localitat amb un català no gaire bo i un castellà, certament, amb un toc andalús que no deixa indiferent a ningú...

Seguint amb Cornellà, on l'Ateneu ja tenia més d'una dècada d'existència, destacà poc temps després del desallotjament del CSO El Salt l'okupació al mateix carrer (Rubió i Ors) del que es coneixerà com el Pati Blau, una antiga discoteca que portava 15 anys abandonada. Amb el pas del temps va ser un dels referents de tot Catalunya de l'Okupació i representava l'*estil* de Cornellà. En el sentit positiu destacaria el seu esperit combatiu, mentre que pel cantó negatiu destacaria l'excessiu consum de drogues, especialment *l'speed*. Res, per altra banda, que no es pugi veure en discoteques de reconegut prestigi o en bars de zones d'oci cèntriques de qualsevol població de Catalunya.

118 Davant desallotjaments imprevistos es transformarà en un costum que quan aquests es produïen, el mateix dia, a la tarda-nit, es convocava una manifestació en un punt prèviament decidit. En certa forma recorda al *modus operandi* del desallotjament del Princesa.

119 Una d'elles cremada.

1997-1999. Creixement quantitatiu

Cornellà segueix sent avui dia un referent de l'okupació, malgrat que tots els centres socials actius a la segona meitat dels '90 amb el canvi de segle han sigut desallotjats. Però aquests centres han sigut substituïts per altres de nous, actualment, per exemple, el *CSO La Bankarota* seria l'hereu de l'antic Ateneu de Korneyà.

Seguint en l'àmbit del Baix Llobregat, destacà durant aquests anys l'okupació a la població d'Esplugues de Llobregat de *Kan Kadena*. De fet aquesta okupació va servir com a base d'altres okupacions, per exemple, el 2 d'octubre de 1999 s'okupà prop d'aquesta okupa una masia al carrer Laureà Miró destinada a habitatges. Una altra okupació destinada a habitatges va ser la del carrer Joan Miquel Quintana número 49-53, un parell de setmanes després de l'anterior. En aquest cas concret serà desallotjada dies després, amb gent a l'interior, mentre una excavadora de *Budesa* va començar a enderrocar l'edifici, malgrat que la Policia Local estava al corrent de l'okupació, l'alcalde va dir que no en sabia res i que des de feia un any el permís d'enderroc ja estava concedit... Esplugues, en aquest sentit, va tenir una tradició d'okupació d'habitatges força constant que encara, avui dia, segueix viva.

Una altra localitat que durant aquests anys viurà diferents okupacions va ser El Prat de Llobregat, que viurà el procés de desallotjament de *Les Cases d'en Puig* alhora que noves okupacions i desallotjaments en els diferents "KOP"s (*Kasal Okupat al Prat*), com per exemple el *KOP Jaleo*, desallotjat el 29 de novembre de 1999. En una manifestació solidària, uns dies després, una cinquantena de persones van recórrer els carrers de la ciutat, pintant immobiliàries i alguna ETT, fins i tot a l'arribar a la porta de l'Ajuntament tres persones es van enfil·lar dins de l'edifici i van penjar una pancarta a la balconada. Actualment la tradició d'anomenar a les okupes com "KOP" continua vigent.

Finalment a la zona del Baix Llobregat destacaria el continuïsmes a Molins de Rei de la *Casa Okupa Kasablanka* i de noves okupacions que es van produir. Per exemple gent vinculada a l'*Assemblea de Joves de Molins (AJM)*, el dia 4 de desembre de 1999, després d'una manifestació d'unes 40

Okupació a Catalunya

persones demanant la despenalització de l'okupació, van decidir okupar una nau propietat de l'Ajuntament que s'anomenà *CSO La Federació Obrera*. El 8 de juliol de 2000 serà desallotjada. En aquesta localitat l'impuls de l'okupació tenia més aviat un component proper a les tesis de l'Esquerra Independentista. Com a dada anecdòtica l'alcalde d'aleshores, que es reclamava d'independentista i comunista, no va dubtar en fer fora els i les okupes de La Federació Obrera. Aquest fet va provocar una de les habituals campanyes de denúncia pública que l'Esquerra Independentista sol fer, a mig camí entre la denúncia pública i la pressió des del carrer a la partitocràcia. En altres paraules: ciutadanisme.

Seguint amb aquest repàs de les diferents àrees d'influència de l'okupació continuaré a la província de Barcelona però m'allunyaré fora de l'àrea metropolitana de Barcelona, concretament a l'àrea del Vallès Occidental, amb Sabadell i Terrassa com a principals nuclis actius. Terrassa, tal i com vam veure en un capítol anteriorment, ja tenia certa activitat i coordinació en l'àmbit de la lluita okupa. El març de 1997 s'okupà el que serà el *CSO Vallparadís*. Altres okupes de Terrassa van ser l'okupació al carrer Topete el 23 de maig de 98, nous *KORK's (Kasal Okupat Revolucionari i Kombatiu)*, habitatges com el del carrer Garcia Aumet el 30 de novembre de 1999 o l'okupació de *La Parra* el 20 de febrer de 1998. En aquest últim cas immediatament es denuncià a la gent okupa i s'inicià la seva campanya de defensa de l'espai. Cal destacar que el 1999, fins i tot, la seva defensa va formar part d'una campanya conjunta de protestes contra diversos desallotjaments executats i previstos aleshores per tot Catalunya. Aquest tipus de campanyes de protesta vers a desallotjaments múltiples no era nova, el 1998, per exemple, va existir ja una campanya contra els desallotjaments de diversos centres de l'àrea metropolitana de Barcelona on destacà l'okupació simbòlica de la Plaça Catalunya de Barcelona el juliol de 1998. En aquest cas, amb la campanya, duta a terme durant el mes de març, es van okupar els edificis públics de les oficines dels *Serveis Tècnics* i l'*Arxiu del Districte de Sant Andreu* i l'edifici de *Benestar Social* a Gràcia. També el 20 de març un

miler de persones es van manifestar pels carrers de Barcelona demanant la despenalització de l'okupació i per evitar més desallotjaments, entre el soroll de timbalers i, fins i tot, amb la companyia de les peripècies d'una geganta. Va tenir, com cada vegada era més habitual i ja més d'un/a es pot imaginar, un to eminentment festiu, malgrat que a la Via Laietana la manifestació es va aturar i es van tapiar les portes i pintar les finestres amb *graffities* d'un edifici de l'Administració.

Retornant a La Parra, cal pensar que en aquest cas l'okupació va tenir un procés de defensa complicat, amb un llarg procés judicial i amb episodis de diàleg infructuosos amb el nét del propietari, en Josep Rull, diputat de Convergència i Unió. Tot un melodrama típic en diferents okupes. En tot cas, assenyalo com, de nou, es repeteix una constant de moltes de les okupacions d'aquests anys i que els '80 ja es deixava entreveure: el possibilisme d'intentar dialogar amb la propietat per tal de buscar una solució. Personalment em costa de creure que després de tots aquests anys d'experiències encara es busqués forçar un diàleg que normalment mai arribava, i en els casos que arribà, com veurem més endavant, buidaren de contingut, en major o menor grau, l'activitat subversiva dels espais okupats, tal i com succeirà amb el *CSO Torreblanca* de Sant Cugat del Vallès, una masia abandonada, propietat de l'Ajuntament, okupada per un centenar de persones el 6 de març de 1999. En tot cas, dins d'un to amb certs tics victimistes, sobre aquest tema, els i les okupants de La Parra afirmaren en un comunicat que *al principi hi va haver un diàleg manipulat, després se'ns va denunciar penalment i un cop desestimada aquesta denúncia ara intenta fer-nos fora* (en Josep Rull) *per la via civil. Ara fa més de cinc mesos que no tenim cap mena de contacte amb ell, que no ha respòs ni tan sols escoltat dues propostes escrites i formals per la normalització i el retorn del diàleg. Els i les joves de Terrassa exigim que s'aturi el procés contra els okupes, iniciant el diàleg*¹²⁰. En aquets cas les paraules parlen per si soles.

120 VV.AA, *Anuari Contra-Infos 1998-1999*, Virus & Contra-Infos, Barcelona, 2000, p.172.

Okupació a Catalunya

Com he comentat abans, durant aquests anys un dels centres més importants va ser el CSO Vallparadís, que finalment es desallotjà a finals de 1999. Durant aquest temps la campanya al voltant de la seva defensa va tenir certa força: es van fer manifestacions, es va okupar la *Torre del Palau* de la ciutat i fins i tot es va fer un “*escrache*”¹²¹ davant de la casa del propietari. En aquest sentit existeixen fonts que indiquen que la jutgessa del cas, quan havia decidit aturar el procés, després de l'*escrache*, va rebre pressions de la propietat i va decidir accelerar el procés de desallotjament. Això va provocar que els advocats dels okupes presentessin una denúncia per prevaricació.

A finals de 1999, malgrat els desallotjaments, l'Assemblea d'Okupes de Terrassa seguia viva i la lluita tampoc va defallir, de fet, fins i tot, va resultar ser un referent al Vallès Occidental, ja que gent de la veïna Sabadell també van col·laborar en alguna de les okupacions de Terrassa i, en aquest context, es creà la KAOS (*K. Assemblea d'Okupes de Sabadell*) la qual, el 15 de maig de 1999, va decidir okupar un edifici modernista situat al carrer Arimon número 24. L'edifici okupat serà conegut com *La Fileria*, que es transformarà en tot un símbol per a futures okupacions i en un camp d'aprenentatge polític de molts joves que hi van participar. Les fonts escrites que he trobat en el cas de Sabadell m'indiquen que aquesta va ser la primera okupació, però parlant amb diferent gent implicada en lluites socials i en l'okupació d'aquesta ciutat em van comentar que anys enrera, a inicis dels '90 ja es va realitzar una okupació, per part de gent vinculada a la lluita antimilitarista, d'un històric edifici per a les lluites socials de Sabadell, com era l'antic edifici de la *Federació Obrera de Sabadell*, antic centre de difusió de la lluita obrera de caire socialista (anarquistes, marxistes...) a inicis del s.XX. Malauradament

121 Terme utilitzat al Río de la Plata, principalment a Buenos Aires i Montevideo, per referir-se a un tipus de manifestació en la qual un grup d'activistes es dirigeixen al domicili o lloc de treball d'algú que es vol denunciar, de manera que es facin coneguts aquests motius per a l'opinió pública. A Xile aquesta acció s'anomena *funa*.

1997-1999. Creixement quantitatiu

sembla que va durar poc. També, més o menys al mateix temps que s'okupa la Fileria, es va okupar el *K.E.O la Descàrrega*, que sembla ser que deuria el seu nom a un incident que va viure un okupa mentre intentava punxar la llum: va rebre una forta descàrrega que li va provocar diferents cremades a les mans. Igualment tant una com l'altra van ser desallotjades l'any següent. La Fileria, concretament, va ser desallotjada el 15 de febrer de 2000. Com a reacció els i les okupes van realitzar una manifestació a la tarda-nit i una roda de premsa. La Descàrrega, per la seva banda, va ser desallotjada uns mesos més tard, emetent el següent comunicat que explica força bé com va succeir tot plegat: *el pasado miércoles 19 de julio, a las 9h de la mañana, fue desalojado el K.E.O la Descarga de Sabadell. Por la tarde, un grupo de personas de la casa intentaron hablar con el alcalde Manolo Bustos en el edificio público Casal Pere IV, pero allí la policía municipal les impidió la entrada y cuando finalmente se consiguió entrar, los policías agredieron de manera desproporcionada a las personas que pretendían hablar con el alcalde. Por todo esto se convocó una manifestación el viernes 21 de julio a la que asistieron unas 50 personas, una manifestación que, rodeada de policías, empezó en la plaza España,*

Enganxina de la PAS. Font: arxiu personal

*pasando por la casa desalojada, los juzgados, el eix Macià y finalmente el Ayuntamiento, donde se lanzó mierda de perro en la puerta y a los pies de los policías que lo escoltaban*¹²². També, a part de La Descàrrega, he trobat informació d'una altra okupa amb el nom de *la Descàrrega II*, la qual també serà desallotjada, més o menys, al mateix temps que les altres dues.

122 KAOS, *Desalojo de la Descarga*. Sabadell, 2000. Comunicat extret de <http://squat.net/es/news/sabadell310700.html>.

Okupació a Catalunya

Aquests desallotjaments van significar un fre molt gran per a l'okupació a Sabadell, de fet, segons un estudi dirigit per Ricard Gomà (veure bibliografia), sobre aquest fet destaca que l'okupació en aquell moment no va tenir una entitat pròpia a Sabadell, ja que la veritable força dels moviments socials sabadellencs residia en la *Plataforma Antifeixista*. En tot cas, durant tres anys, fins el 2003, no es tornarà a okupar a Sabadell, quan es produí l'okupació del *CSO Els Maquis*.

Si analitzem ideològicament el perfil dels i les okupes de Sabadell a finals dels '90 podem veure que tenien el típic perfil divers i ambigu de molts llocs, malgrat que la tendència que més iniciativa tindrà, de la mateixa manera que a Terrassa, serà la de caire més proper a l'Esquerra Independentista, malgrat que dins d'aquest entorn l'ambigüitat donava peu a que a la pràctica diferents sensibilitats ideològiques hi tinguéssin també cabuda.

En aquest punt remarco un aspecte que segurament s'em podrà criticar. M'explico: durant la Mostra del Llibre Anarquista de 2009 a Barcelona vaig fer una petita xerrada sobre la història de l'okupació amb un noi okupa d'aquells considerats *històrics*, en Pau. Va remarcar que les meves anàlisis estaven profundament basades en conceptes ideològics, mentre que ell pensava que l'okupació estava més enllà de tot això, que era en realitat una pràctica i que qualsevol podia formar part d'aquesta lluita. Evidentment és un punt de vista respectable i possiblement, fins i tot, més proper als sentiments de gran part de les i els okupes durant aquells anys. Segurament tenia raó, però crec que també existien projectes okupes on la ideologia concreta jugava un paper destacat. Fins i tot, tinc la sensació, que moltes vegades, sota projectes aparentement diversos i ambigus, certes organitzacions o tendències ideològiques projectaven estratègies per créixer com a moviment social. Potser és especular molt, però segurament l'entorn de l'Esquerra Independentista, especialment el lligat a les incipients Assemblees de Joves i a la PUA, veien en l'okupació un instrument per enfortir el seus projectes i discursos, era un camp de proves perfecte per poder expandir-se entre la joventut. En aquet sentit no crec que s'hagin de fer judicis morals, però crec

que seria molt innocent pensar que tothom dins de l'okupació es movia pel *frontpopulisme* basat en una pràctica. Crec que era evident que en aquest sentit, dins d'un moviment amb força gent jove i amb certa ressonància social, des de la perspectiva d'una Esquerra Independentista encara feble, que ni tan sols encara havia començat el seu projecte unificador que sorgirà a partir de l'anomenat *Procés de Vinaròs* i que preconfigurarà l'actual estratègia, l'okupació era una lluita que els ampliava la militància, recursos i locals per difondre les seves idees. En certa manera, era fer una cosa semblant o igual a l'ambient més llibertari i autònom durant els '80. Però és clar, la diferència entre la vertent més anàrquica i la més independentista residia en que la gent més llibertària, quan parlava d'autonomia, realment s'ho creia, era una manera de no ser sectaris i de poder marcar distància, moltes vegades, de l'anarquisme més ortodox i poder obrir les tesis més llibertàries a gent polititzada o no, però que acceptaven una sèrie de premises bàsiques. En canvi, l'independentisme, i fins i tot certs marxismes no independentistes, a partir de l'anàlisi de diferents successos i formes possibilistes d'enfocar l'okupació, el concepte d'autonomia i l'ambigüitat resultant els hi era útil per poder utilitzar l'okupació com una corretja de transmissió dels seus projectes principals, els que es basaven més en l'afinitat ideològica que no pas en una pràctica. Segurament gran part de l'entorn més llibertari va pecar de certa innocència i *pardillisme*, de fet, entre diversa gent que he parlat sobre les seves experiències okupant espais m'han comentat, en diverses ocasions, que sovint es sentien *manipulats* per gent que utilitzava l'okupació amb fins partidistes o pels seus projectes polítics. En altres paraules, mentre que gran part de l'entorn llibertari dins de l'okupació, malgrat no renegar de les seves idees, eren els que realment es creien l'assemblearisme i l'autonomia, altres corrents polítics, amb estructures verticalistes i projectes molt més definits, no creien gaire en aquesta autonomia, en tot cas, era el pretext per poder entrar en un espai i utilitzar-lo en benefici del seu projecte socio-polític. També he constatat que quan aquests *entrismes* eren ben visibles, molta gent llibertària adonant-se d'aquest fet va decidir deixar les estructures

Okupació a Catalunya

transversals, tals com resultaven ser les diferents assemblees d'okupes i anar directament per lliure al marge d'aquestes o, en algun cas concret, expulsar de les dinàmiques de les okupacions a la gent que tenia aquesta voluntat.

En el cas de La Fileria de Sabadell, per exemple, poc abans del seu desallotjament, en una assemblea de l'okupa va existir un conflicte que, en certa manera, els va dividir i que seria un exemple pràctic de les afirmacions anteriors. Sembla ser que en aquella assemblea, en la qual s'havien de decidir temes importants, gent propera a les tesis de l'Esquerra Independentista i que seran les que crearan l'estructura coneguda com el *MPS (Moviment Popular de Sabadell)* van anar a l'assemblea amb molta més gent de la que era habitual, és a dir, en una reunió assembleària van decidir anar acompanyats d'amics partidaris de les seves tesis quan, a la pràctica, no formaven part del dia a dia de l'okupa en qüestió. La vella tàctica d'entrisme en una assemblea per tenir un *quorum* majoritari per controlar-la i dominar-la davant la possibilitat que aquesta decidís coses contràries als seus projectes específics es va produir. En aquest cas cal dir que finalment no arribà a bon port i la situació va provocar una ruptura, fent que la gent més propera a les tesis del MPS abandonés la gestió del centre okupat.

Retornant al tema de les diferents àrees d'influència que existien, i abans d'abandonar la província de Barcelona i endinsar-me a la de Girona, comentaré el cas de l'okupació a Mataró, a la comarca del Maresme. El setembre de 1998 es va okupar el que es coneixerà com el *Cafè del Mar*, un edifici abandonat des dels anys '50. La propietària era la *Nova Aliança de Mataró*, malgrat que el local havia sigut expropiat durant el franquisme a la *Unió de Cooperadors*. Quan es va okupar el president de la Unió va declarar que intentarien fer tot el possible perquè no es tramités cap denúncia vers els okupants. Al poc temps també a Mataró es creà el col·lectiu *Dret a Sostre*, partidari del que s'anomenarà masoveria urbana i procliu a participar en el *Consell Local de Joves*¹²³ per tractar la problemàtica de l'habitatge. Mentre

123 Mecanisme de participació cívica basat en les tesis ciutadanistes.

L'okupa va ser desallotjada a mitjans de 2001, el col·lectiu pro-masoveria urbana va aconseguir dialogar amb les institucions i fins i tot algun contracte de masoveria... Només remarco aquest apunt per veure com la Democràcia utilitza diferents tàctiques per respondre a diferents plantejament sobre un mateix tema, en aquest cas la problemàtica derivada de la propietat privada, l'accés a l'habitatge i sobre els locals per a realitzar activitats. L'okupació no agradava perquè tenia certa independència vers les institucions, en canvi els joves "bons" de la masoveria, respectuosos amb les lleis i tolerants, alhora que transigents i ciutadanistes, sempre van tenir algunes *engrunes* per poder dir que la seva lluita havia sigut positiva. Amb el pas dels anys la masoveria urbana no ha deixat de ser una espècie d'anècdota estranya, ja que tampoc ha fet variar les polítiques d'habitatge de les institucions, més enllà de quatre brindis al sol que finalment han tingut cert rèdit electoral pels polítics *progres* de torn. De fet, les *engrunes* han sigut tan petites que a partir de les fonts consultades es podrien resumir només en algun contracte de masoveria legalitzat, diàleg infructuós i poca cosa més.

Finalment, sobre la província de Barcelona, comentaré que a Vilafranca del Penedès, capital de la comarca de l'Alt Penedès, el 21 de març de 1999 es va okupar l'antiga fàbrica abandonada de "Paif-Itàlia" al barri de la Rovira de la ciutat. L'objectiu d'aquesta okupació era crear un centre social pel barri. Remarco aquesta okupació perquè és un exemple del creixement i extensió de les okupacions per arreu de Catalunya, i no tan sols en àrees urbanes molt denses com serien l'àrea de Barcelona i la seva àrea metropolitana o el tàndem de Sabadell i Terrassa, amb Sant Cugat a mig camí de Barcelona i elles. Ja aleshores començarà a ser habitual que vagin apareixent okupacions en poblacions petites i mitjanes.

En aquest context de creixement d'okupacions, la província de Girona viurà durant aquests anys una guerra de desgast que deixarà, finalment, força inactiva la lluita per les okupacions. Després del desallotjament de *La Maret* (Salt) el 1998, la gent vinculada a aquesta okupa, una de les més mítiques d'aleshores, va intentar aglutinar a diferents col·lectius de l'àrea

Okupació a Catalunya

per poder coordinar-se conjuntament, però el pes de la repressió va ser més fort que les seves forces. En aquest context a la ciutat de Girona s'okupà *La Fleka* i diferents habitatges, com un del carrer Valls de la mateixa ciutat. Malauradament, *La Fleka* durà poc temps i els dos habitatges que s'okuparen en resposta al seu desallotjament van ser tapiats pels Mossos d'Esquadra. Quan a la tarda d'aquell dia, quatre joves van decidir tornar a entrar a buscar les seves pertinences, van ser detinguts i acusats de destrosses i danys, malgrat que després de declarar a comissaria van ser posats en llibertat.

En tot cas, malgrat la pèrdua de centres socials importants com era La Maret, l'okupació a la província de Girona ha estat sempre present, tot i que la coordinació entre les okupes, en aquest àmbit geogràfic, ha estat força escàs.

Actualment *Can Rusk*, a Sarrià de Ter, prop de Girona, seria un exemple del continuïsmen de l'okupació en aquesta àrea de Catalunya. Encara que s'ha perdut gran part del potencial que va tenir pocs anys abans.

Finalment, comentar que a la província de Tarragona l'okupació encara no tindrà gaire força, de fet, l'única okupació que he trobat abans de l'okupació llibertària de l'*Hostal del Sol* a Tarragona l'any 2000, va ser un *hort popular okupat* a Reus, sí, efectivament, no és broma, l'acció entre reivindicativa i graciosa la va reivindicar un grup anomenat *La Pastanaga Autònoma* i ho va fer amb el següent comunicat: *La nit del 15 de març* (nota: any 1999), *s'okupà el cèntric c/ de Prat de la Riba de Reus, per plantar un hort, amb arbre inclòs. L'acció, reivindicada per "La Pastanaga Autònoma", denunciava les polítiques territorials i urbanístiques de la comarca, que s'està convertint en un nus de carreteres i trens d'alta velocitat. L'Hort Popular Okupat, fou aterrat a mig matí, davant la mirada atònita dels i les vianants*¹²⁴. Semblava que a la zona de Tarragona encara no existia un moviment suficientment fort per crear okupes, ja que la presència d'un ambient llibertari al voltant

124 VV.AA, Anuari Contra-Infos 1998-1999, Virus & Contra-Infos, Barcelona, 2000, p.176.

de la CNT, la CGT i d'algun ateneu, no feia necessària, per part de la gent llibertària, l'opció d'okupar, segurament l'Esquerra Independentista tampoc veïés una gran necessitat d'okupar aleshores per motius semblants. En tot cas, malgrat el relatiu distanciament amb l'okupació, les influències de la resta d'okupacions de Catalunya van motivar que a l'any 2000 s'okupés a Tarragona, sent un precedent immediat aquest hort urbà de Reus. En els darrers anys altres okupacions s'han produït, tals com el *CSOA La Colomera* (2007-2008) o l'any 2008 l'*Ateneu Popular l'Espina*, gestionat pels independentistes de l'*Assemblea de Joves de Tarragona* i les *Brigades Antifeixistes*.

Com he deixat entreveure, les dinàmiques internes dins de l'okupació a Catalunya foren força diverses i, en certa manera, la dinàmica dominant va estar cada cop més allunyada de l'esperit de les primeres okupacions. El pes del moviment llibertari, del Punk o de la crítica més radical al poder establert van minvar. No era que les primeres okupes fossin *pures* i les okupacions d'aquests anys possibilistes, ja que el possibilisme i certes ànsies de negociació sempre van ser-hi presents, més aviat era l'enfocament de la lluita el que realment va canviar. Dins de l'ambigüitat ideològica del projecte autònom *sui generis* de l'okupació han tingut molt més pes les tesis del contrapoder de Sants, les tesis estatistes relacionades amb l'Esquerra Independentista i, fins i tot, en un context d'augment repressiu, de criminalització i de certs cants de sirena per part de forces de l'esquerra institucionalitzada, tal i com veurem en aquest tema en el capítol del *Sistema Vs Okupació*, tàctiques més pacifistes i discursos més tous. Les tàctiques més contundents, malgrat que continuaven existint, van deixar pas a altres tàctiques que mitificaven i defensaven la desobediència civil com a única eina vàlida de lluita. Tot això quedarà reflectit en les jornades de *Trenquem el Silenci* que es realitzaren l'any 1999 a la ciutat de Barcelona. Sembla ser que les inspiracions per realitzar aquestes jornades i actes van ser, tal com reconeixen Enrique Leiva, Ivan Miró i Xavier Urbano en el seu llibre d'apologia edulcorada i acrítica del contrapoder (*De la protesta al Contrapoder*), unes jornades amb el mateix

Okupació a Catalunya

nom realitzades a Madrid el 1998 i les mobilitzacions de l'aturats i aturades de França que s'estaven produïnt aleshores.

El precedent de Madrid es va realitzar durant l'última setmana de maig de 1998. En resum van resultar ser tot un seguit d'accions, majoritàriament simbòliques, basades en la desobediència civil¹²⁵ i l'acció directa no-violenta, amb la voluntat de sortir del gueto polític denunciant diferents situacions d'explotació i d'injustícia social. Amb aquesta voluntat es va mirar de contactar amb altres realitats i lluites més enllà de les integrades o amb un contacte més o menys proper a l'okupació. En altres paraules, es van buscar contactes i complicitats amb l'esquerra tradicional. El discurs es va rebaixar de tot radicalisme, ja que més enllà de la crítica a injustícies, les propostes que van sorgir eren les típiques que l'esquerra tradicional en la seva nova etapa postmoderna i ciutadanista: repartiment de la riquesa i el treball, refomes de lleis, despenalització de l'okupació... De fet, fins i tot, després d'aquestes jornades, es va recolzar una manifestació, convocada per *CGT, Izquierda Unida, Aedenat, Movimiento contra la Europa de Maastricht* o *STES*, sota el lema de *Por el reparto del empleo y la riqueza, contra la moneda única y por la libertad*, on les organitzacions reclamaven a l'Estat tota una sèrie de refomes tals com una disminució de la jornada laboral a 35 hores, un salari social o Renda Bàsica, prohibició de les ETT's, enfortiment del cada cop més malmès Estat del benestar... És a dir, l'aplicació del nou ciutadanisme, fill de tota l'antiga esquerra més o menys marxista (i llibertària) perduda en els nous temps postmoderns i sense consciències socials vehiculants, tal com podia ser l'antiga consciència de classe treballadora.

125 Les accions es podrien resumir en petits furtis d'aliments i productes d'ús quotidià en grans magatzems i supermercats, okupació d'edificis buits i oficines de l'administració, un intent d'okupació d'un hotel de luxe, debats sobre diferents temes, teatre, participació en manifestacions obreres, com les de les i els treballadors del metro de Madrid, concentracions davant els jutjats, manifestacions denunciant les tortures a presos/es, etc.

1997-1999. Creixement quantitatiu

Acte de les jornades Trenquem el Silenci del 1999 a la plaça Catalunya de Barcelona. Fotograma del documental xilè emès al programa "El Mirador" sobre l'okupació a Barcelona i rodalies.

Amb aquests precedents ja ens podem imaginar quines característiques van tenir les jornades de Trenquem el Silenci a Barcelona entre el 21 i 27 de maig de 1999... Els camps de denúncia i acció van ser diversos:

drets socials bàsics (transport, educació, llum, aigua, habitatge...), migracions i solidaritat internacionalista, ecologia i ciutat sostenible, treball, atur i precarietat laboral, presons i control social, mitjans de comunicació i manipulació informativa... En definitiva, diferents àmbits d'exploració i control social. Com a Madrid, la major part de les accions van ser lúdico-festives, basades en la desobediència civil i en accions directes no-violentes: okupació de seus de partits i ONG's, acampada a la Plaça Catalunya de Barcelona, *performances*, llançament de pintura contra la façana de *la Vanguardia*, boicot d'actes electorals de partits polítics, diferents pamflets de denúncia social, etc. Va quedar constatat que amb tàctiques de desobediència civil, pacífiques i reivindicatives es podia arribar a més gent i també denunciar les diferents injustícies inherents. El problema, potser, va ser d'actitud. La imatge que es va transmetre va ser innòcua i ridícula. Innòcua perquè en el fons el que es buscava, més enllà de la denúncia raonable i amb fonaments, era una mena de reformisme estatal que, per altra banda, des de l'inici de les tesis ciutadanistes, a finals dels '70 i '80, no havia aconseguit cap canvi significatiu en les polítiques del Sistema. Evidentment, després d'aquestes jornades no només no es van aconseguir canvis, també la criminalització

Okupació a Catalunya

d'aquestes lluites va continuar exactament igual o fins i tot es van agreujar. Per exemple, després del boicot d'un *meeting* de l'alcalde Joan Clos a Barcelona, a més a més de rebre cops de simpatitzants del PSC i de policies, la premsa va criticar durament aquesta acció, afirmant que no s'havia de *jarraizar* la vida catalana (*El Periódico*, 29/06/1999).

Segurament la criminalització, ja aleshores present entre els mass media i l'Estat, va fer que entre la lluita okupa i afins es busqués un canvi d'enfocament, de fuga vers les imatges violentes que els mass media oferien d'elles, això explicaria l'acceptació en l'okupació de tanta *performativitat*, ja que era una mena de tàctica de fuga de la imatge violenta, sobreposant la imatge de la persona disfressada de pallaso/a o amb un xiulet i/o timbal a la imatge de la persona encaputxada. Malgrat aquests canvis de tàctica, els mass media van silenciar gran part de les accions (veure annexe 9), a més a més els cossos repressius també les van reprimir, tal com va succeir en una concentració davant del *Centre d'Internament d'Immigrants* de l'antiga comissaria del barri de La Verneda de Barcelona i, segurament, la visió que va tenir la gent del carrer de les accions va ser folklòrica ja que, més enllà de les simpaties o antipaties, es visibilitza que la gent que es manifestava ho feia festivament, amb disfresses o amb actituds gens comprensibles per la majoria de mortals, ja que eren força estrambòtiques i, fins a cert punt, *freakies*. Potser no és criticable, i potser des del meu pensament, possiblement massa condicionat, ho reconec, sigui molt poc objectiu a l'hora de fer aquestes valoracions, fins i tot es podria dir que un historiador no ha de fer valoracions pròpies o morals, però sempre ho han fet, i jo prefereixo fer-ho de forma clara.

No cal però cercar teories o pràctiques anarquistes per poder trobar arguments contraris al camí que estava prenent l'okupació i que amb aquestes jornades semblava que prenia forma definitivament. No cal, ja que fins i tot dins del pensament democràtic i estatista podem trobar exemples que discuteixen els camins pacifistes fills d'una desobediència civil idealitzada. En aquest sentit crec interessant seguir les tesis d'un ecologista com Günther Anders,

que durant molts anys de la seva vida havia sigut un pacifista convençut, però que amb els anys, i sense ser un sospitós d'anarquisme radical, va arribar a tota una sèrie de conclusions interessants que es podrien aplicar

Manifestació durant les jornades de Trenquem el Silenci.
Fotograma del documental xilè sobre okupació emès al programa
"El Mirador" (1999)

perfectament a la dinàmica que l'okupació i altres lluites van prendre durant aquestes jornades. Sobre l'ús de la violència o no, Anders afirma que *no es posible mostrar una resistencia eficaz a través de métodos afectuosos como la entrega de ramilletes de rosas y 'nomeolvides', ya que los policías no pueden cogerlas porque tienen las porras en las manos*¹²⁶. Seguint aquesta tesi, queda clar que davant un Sistema capitalista i estatalitzador, patriarcal, antiecològic i basat en l'explotació humana, animal i del planeta, tal i com és, resulta un error estratègic absolut rebutjar les accions considerades violentes, ja que el Sistema obté el control social, entre altres factors, per la força de l'engany i quan falla, per la raó de la força. És evident que tàcticament, en una acció pública, optar per tàctiques no violentes pot ser beneficiós ja que pot servir per conscienciar a la gent, en aquet sentit es combat el domini de l'engany, però negar la possibilitat de l'efectivitat i, fins i tot, de la necessitat de la violència per la transformació social és negar no només un dels motors de

126 ANDERS, Günther, *Estado de necesidad y legítima defensa*, Centro de Documentación Crítica, Madrid, 2008, p.11

Okupació a Catalunya

la Història, és també hipotecar el futur de qualsevol lluita. Si un Sistema es basa també en la raó de la força, només amb paraules és impossible, malgrat que es digui democràtic o fins i tot si reconeix el diàleg, que aquest reformuli la seva naturalesa. No és possible la destrucció de l'Estat o el Capital, o fins i tot de qualsevol forma d'explotació, sense la necessitat, en algun moment o altre, de l'acció violenta. No és una qüestió d'apologia de la violència, que a totes les persones que creiem en un món millor ens repugna, és una qüestió d'acceptació de la realitat en la qual vivim. Personalment, veient aquestes tàctiques apologístiques del pacifisme i la *performance* penso en el que va escriure Anders: *no soporto seguir viendo que nosotros, que estamos amenazados de muerte por los violentos, nosotros y nuestros descendientes, nos crucemos de brazos y no nos atrevamos a emplear la violencia contra la violencia que nos amenaza*¹²⁷. Però, segurament la metàfora que millor pot explicar el perquè del canvi de tàctica brutal de l'okupació, després de la criminalització, la repressió i, fins i tot, de l'entrada en ella de moviments polítics que ni tan sols es qüestionaven la propietat privada, va ser la por: *lo del miedo es un problema difícil. La mayoría de la gente tiene miedo del miedo y considera peligrosos sólo a los alarmistas convencidos, como yo. Por lo que concierne a los que ya están medio informados, cuando se reúnen a miles, se olvidan de que se reúnen para poder tener miedo juntos y para poder hacer algo contra aquellos que les dan miedo. Porque, en efecto, en cuanto se reúnen cien mil, automáticamente surge una divertida fiesta popular. Una fiesta con salchichas, Chernóbil con salchichas. Después aparecen las guitarras. Y donde empiezan éstas, allí empieza también la estupidez emotiva. La mayoría de los guitarristas se sirve sólo de tres acordes, que la audiencia o los acompañantes banalizan de tal forma, que ya no son capaces de escuchar la verdadera monstruosidad que les ha hecho reunirse en aquel lugar*¹²⁸. Trenquem el Silenci va ser una mostra de la por, i en el fons,

127 Idem. p. 37.

128 ANDERS, Günther, *Estado de necesidad y legítima defensa*, Centro de Documentación Crítica, Madrid, 2008, p.15

la metàfora d'Anders és perfectament aplicable a les jornades, les quals no van deixar de ser, en el fons, una sèrie de *happenings*, que seguint de nou les tesis d'Anders no deixaven de ser *pseudo-actividades lúdicas, son 'como-sis' que pretenden ser algo más, a saber, acciones de verdad o, cuando menos, bastardos de ser y apariencia, de seriedad y juego*¹²⁹.

Després de tot això, penso que aquestes jornades no van trencar cap silenci, va ser una mostra que determinades tàctiques del Sistema començaven a funcionar, així que les afirmacions defensores de l'èxit d'aquestes jornades semblen més properes al *happenning* sociològic que no pas a un estudi mínimament realista, en tot cas en alguna crònica o estudi ens trobem amb paraules adoloradores d'aquestes jornades: *a banda de la innovació que suposà en continguts i formes de confrontació, la setmana de 'Trenquem el Silenci' fou una manera de fer balanç de les energies que donaven cos a les resistències metropolitanes i que anaven coincidint en una similar experimentació, en*

Sabies que...

...no tots els desallotjaments els provoca la Policia?

Per exemple *Can Mario* el 1998, una okupa de Palafurgell, a l'antiga fàbrica Armstrong. Sembla ser que els okupants van desallotjar-la voluntàriament després que aparegués el cos sense vida d'un jove magrebí que vivia a la nau okupada però sense gaire contacte amb els okupes... L'espai okupat no va tenir gaire sort, setmanes abans del "desallotjament" va patir un incendi intencionat per part de gent que es va barallar amb els okupes.

Can Mario podria ser considerada com una de les okupes amb més mala sort de tota la Història de les okupes catalanes. Veient el *panorama* és normal que la millor opció fos deixar un altre vegada l'espai abandonat...

129 Idem, p.28.

Okupació a Catalunya

*un inclassificable i proper gust per la subversió*¹³⁰. Un happenning és una innovació? Resistir a què? De quina subversió es parla? Trenquem el silenci serà un símbol dels ambients okupes, i en anys posteriors es repetirà, però considero que vist amb perspectiva, no ha deixat de ser una mostra que part de l'okupació finalment s'integrava dins dels paràmetres del Sistema, com anteriorment ho van fer, aquí a Catalunya, moltes de les lluites socials dels '60 i '70. I, de la mateixa manera que aquestes, en els casos dels sectors que mai van acceptar el discurs del diàleg i la Pau Social, la repressió va ser l'eina utilitzada per part del Sistema. Encara en aquest període, malgrat els avisos i l'enduriment repressiu, la repressió més real i efectiva no havia encara arribat. En el segon *Aznarato* això serà un altre tema...

Dones preokupant.

L'okupació des dels seus inicis ha tingut com un dels camps de denúncia i d'atac el rebuig al patriarcat, que en poques paraules seria una forma d'explotació que otorga al rol d'home un poder sobre les dones, la descendència i la resta de rols no hegemònics. Cal pensar que el patriarcat és també un producte històric i que això fa que en diferents latituds i en diferents èpoques tinguin diferències substancials. No és del tot igual, per exemple, el patriarcat dels anys '50 del s.XX a occident que el de la Grècia clàssica en zones com Atenes on, per exemple, entre els homes, les relacions homosexuals eren assumides com quelcom bastant normal i fins i tot fomentat socialment, mentre que en el món occidental dels anys '50 l'homosexualitat era repudiable.

Per tant, l'aspecte fonamental del patriarcat, el que realment el defineix, és la preminència del rol o paper masculí per sobre de la resta de rols. En la Grècia clàssica el rol masculí admetia l'homosexualitat, ja que la condició de les dones era tan detestable pels esquemes establerts que només

130 LEIVA, Enrique. MIRÓ, Ivan, URBANO, Xavier, *De la protesta al Contrapoder*, Virus, Barcelona, 2007, p.168.

servien, dins del món patriarcal, com a mitjà reproductiu. Als anys '50 del s.XX, per contra, l'homosexualitat era considerada aberrant pel rol masculí dominant i les dones, després de la II Guerra Mundial, eren poc més que objectes sexuals tancats a casa on havien de fer totes les tasques domèstiques. Un electrodomèstic, en tot cas, era la màxima expressió de llibertat que la societat podia concebre per a les dones. Però en el fons, malgrat les evolucions dels rols, tant a la Grècia clàssica com al món occidental dels anys '50 del segle XX, el paper important, qui realment ostentava el poder dins de la cultura, en l'economia i la política era el rol d'home blanc¹³¹ i heterosexual.

Des de la perspectiva de la Història occidental podem trobar referents de lluita antipatriarcal en diferents períodes històrics, però si ens centrem en allò que es coneix com a Història Contemporània, la *primera onada* del feminisme i de lluita antipatriarcal seria la que representarien lluites com la de les sufragistes a diferents indrets del món, especialment l'anglosaxó. De fet, aquesta primera onada moltes vegades inclou lluites feministes que ni tan sols s'autodenominaven així, ja que el concepte es començà a utilitzar a la França de finals del s.XIX. En tot cas, aquesta primera onada la podem interpretar de diferents maneres. Personalment, més enllà del concepte d'*onada*, molt assumit des del feminisme per descriure diferents períodes històrics del feminisme, és evident que en el s.XIX i inicis del XX ja podem trobar precedents del feminisme o de les lluites antipatriarcal tal i com les entenem avui dia. Podem considerar que el moviment de les sufragistes, que bàsicament reclamava el dret a vot entre les dones, i en molts casos només per a les dones de classe alta o mitja-alta, seria un antecedent de lluites feministes més actuals, com també considero, per exemple, precedents del feminisme actual a personalitats que, si bé no es reclamaven com a part d'un moviment feminista, sí que lluitaven per trencar amb les cadenes del patriarcat. Un exemple ben clar seria l'anarquista Emma Goldman, una de les figures

131 El concepte d'ètnia o raça també té la seva importància dins del patriarcat.

Okupació a Catalunya

històriques de l'anarquisme més interessants i que, moltes vegades, dins del feminisme i/o lluita antipatriarcal més lligada a l'okupació s'ha reivindicat. Emma, de molt jove, va ser obligada a casar-se amb un home masclista i molt més gran que ella. El seu pare, per altra banda, era un personatge també amb un fort component patriarcal i, en general, tant en l'àmbit social com polític, el masclisme era molt generalitzat. Emmigrant d'origen jueu i lituà (aleshores Imperi Rus) als EUA, Emma va abandonar el seu marit i va fugir. Entrà aleshores en contacte amb els cercles anarquistes de diferents ciutats dels Estats Units d'Amèrica i destacà ràpidament com a propagandista. En aquest sentit els fets dels *Màrtirs de Chicago* la van impressionar moltíssim i

Dibuix d'Emma Goldam extret de
LA C.U.L.O, revista degenerada feminista, nº1, BCN, 2009

va ser una de les causes que motivaren la seva consciència anàrquica. Va tenir contacte polític i amorós amb Johan Most, una de les figures més importants de l'anarquisme més radical, el qual li deixà empremta i actituds per ser una impressionant i apassionada propagandista. Emma també serà coneguda com una de les precursors de l'amor lliure, tal i com es pot apreciar en els dos volums de *Vivendo mi vida* (veure bibliografia), imprescindible obra

autobiogràfica on Emma explicà en un llenguatge clar i sincer diferents episodis i records de la seva vida. Allà explicà la seva història d'amor amb l'anarco-comunista Alexander Berkman, com amb ell i altres companys van intentar assassinar a un empresari durant una vaga obrera, com l'intent d'assassinar-lo va sortir malament i com Alexander Berkman va ser detingut i empresonat. En aquell context la seva relació amb Johan Most es trencà, quan aquest criticà l'acció, segurament per gelosia vers a Berkman. Emma, enfurismada, en un *meeting* de Most va sortir entre el públic i, amb insults, va colpejar amb un fuet de varies puntes a Most: per traïdor i hipòcrita. Un personatge amb caràcter, essencial per entendre els ambient llibertaris, socialistes i obrers de finals del s.XIX i primeres dècades del XX. També destacà en la defensa pública de Leon Czolgosz arran del seu atemptat contra el president ianqui McKinley. Emma no dubtà, al llarg de la seva vida, en defensar, si calia, una via violenta en contra de l'explotació humana.

El 1919 va ser deportada dels EUA per les seves activitats polítiques i viurà els esdeveniments dels primers anys de la Revolució a Rússia, Estat on anirà a l'inici del seu exili, però marxà al poc temps desilusionada per les derivacions autoritàries del nou règim suposadament socialista. En aquells anys va ser, possiblement, una de les millors propagandistes de l'anarquisme i de la lluita d'alliberament de les dones per diversos estats del món. També serà testimoni de la Guerra Civil Espanyola (1936 a 1939), sent una de les figures aliades de la causa revolucionària i llibertària en els estats de parla anglesa. Emma serà un referent per a moltes dones posteriors i en l'àmbit de l'okupació és recurrent veure com en publicacions feministes o antipatriarcal es reivindica la seva figura. Les seves aportacions a les teories i pràctiques de l'amor lliure seran molt importants, així com una visió de la condició femenina que, particularment, em recorden a molts plantejaments del que es coneixerà com a feminisme de la diferència, malgrat que Emma no era partidària de grups no mixtes.

No només Emma Goldamn serà un dels referents pel feminisme autònom actual i típic en l'ambient de les okupacions, altres personatges

Okupació a Catalunya

de l'ampli ventall de les idees socialistes ho seran. Per exemple Voltairine de Cleyre, coetània d'Emma Goldam. Va ser una anarquista partidària de l'anarquisme sense adjectius i autora d'un text anomenat *Acción Directa*, el qual serà àmpliament difós en el món dels zines típic de l'ambient llibertari i okupa. És important perquè és un exemple de dona que defensa l'acció directa que de vegades pot ser violenta, trencant així certs essencialismes que preconfiguren una imatge femenina com a símbol de la pau.

En aquest sentit, en els últims anys, sembla que existeix un interès dins del món feminista autònom, proper o integrant de l'okupació, en buscar referents més enllà dels típics referents de les sufragistes, les quals, en molts sentits, només buscaven el reformisme del Sistema amb una base ideològica profundament liberal i capitalista. Altres referents importants del feminisme dins de les okupacions també seran les aportacions realitzades des del marxisme, amb figures com Rosa Luxemburg, protagonista de la Revolució Espartaquista, o aportacions teòriques com les d'Engels en obres com *L'origen de la família, la propietat privada i l'Estat*¹³², obra on s'explica com en l'origen de la propietat privada i de la configuració dels estats també existeix l'inici del patriarcat.

Però si realment volem entendre el feminisme autònom i okupa hem de pensar en els antecedents més directes, en aquest cas parlariem del que es coneix com a feminisme de la *segona onada*. Aquest, comunament s'assumeix que neix arran de la publicació de *El segon sexe* (1949) per part de Simone de Beauvoir, una novel·lista i filosofa francesa, entroncada dins del que es coneix com a existencialisme, una corrent filosòfica que bàsicament tractaria temes com la llibertat, l'acció i la responsabilitat individual en els nostres actes. Si l'existencialisme, amb figures com el seu company Jean Paul Sartre, és una corrent clau per entendre el pensament occidental posterior a la II Guerra Mundial, l'aportació de Beauvoir ho és també per entendre

132 Podeu trobar una edició online a <http://www.marxists.org/espanol/m-el/1880s/origen/index.htm>

la nova onada feminista i antipatriarcal que recorrerà el món occidental en els anys '60 i '70. La tesi bàsica de Simone en el marc del feminisme giraria entorn al concepte de que una dona no neix dona, una arriba a ser-ho. En aquest sentit remarca com el concepte de dona és un element cultural, un rol assumit i après i, en certa manera, independent del sexe. Això significava també que el paper atorgat culturalment a la dona en la societat podia ser diferent al que aleshores tenia, obrint esclletxes en el camí del seu propi alliberament. En aquest sentit, ja durant les dècades del '60 i '70 el feminisme no es conformarà com un tot unívoc, sinó que tindrà diferents corrents, filles d'aquest pensament existencialista. Per una banda ens trobem amb el que s'anomena el *feminisme de la igualtat*, una corrent que bàsicament buscava l'equiparació en drets i deures entre homes i dones. Bàsicament la seva plasmació a la pràctica serien tota una sèrie de reformes socials que, amb el pas dels anys, en el món occidental, s'aniran aconseguint, moltes vegades per l'assumpció per part del mateix Sistema d'aquests conceptes. En altres paraules i fent una petita manipulació anacrònica, representarien totes les polítiques actuals de governs com el de Zapatero, amb polítiques *d'igualtat*, de paritat de ministres, discriminació positiva vers a les dones, dones a l'exèrcit, etc. En aquest sentit, dins del feminisme autònom i okupa aquesta corrent feminista serà durament criticada, ja que consideraria que és un sinònim d'integració dins d'una estructura, com l'estatal, que en si mateixa és considerada patriarcal. En altres paraules, la *igualtat* de les dones passaria per l'adopció del rol masculí clàssic. Un altre dels molts feminismes serà l'anomenat feminisme de la diferència, el qual sí que serà un gran referent per gran part del feminisme okupa i autònom. En aquest sentit aquest feminisme, tot i que amb diferències entre diverses autores, destaca que entre els homes i les dones, independentment de la seva tendència sexual, existeix una diferència natural donada pel sexe. Un neix home o neix dona, i a partir d'aquí la seva evolució cultural i natural serà molt diferent. Autores clàssiques del feminisme de la diferència, com Lucy Irigaray, seran claus per entendre, per exemple, l'anàlisi del llenguatge masclista dominant

Okupació a Catalunya

o altres més *recents*, com la historiadora María-Milagros Rivera Garreta, tindran molta influència entre moltes feministes dels ambients autònoms més actuals. Sobre María-Milagros Rivera destacaria certes tesis comunes a altres feminsites de la diferència, com la crítica a l'Estat, per ser una estructura patriarcal, o certes característiques femenines com pot ser el concepte de llibertat, que per a les dones, segons ella, va més relacionat amb una llibertat compartida, mentre que en els homes patriarcals seria més aviat un tema més individualista. Un altre tema interessant assumit pel feminisme autònom i okupa del feminisme de la diferència serien conceptes com la diferència entre poder i autoritat. Mentre el poder seria coercitiu o basat en la força de l'engany, l'autoritat és una qualitat que s'otorga lliurement a algú per les eves actituds o qualitats. En el cas de Rivera cal pensar que com a professora universitària ha tingut com alumnes seves a més d'una feminsita més o menys propera als ambients okupes i que encara, a dia d'avui, és un referent per a moltes d'elles. També en època més recent en ambients més ecologistes i anarquistes les teories de la diferència de Casilda Rodríguez han tingut molta força, des d'una perspectiva amb tenyida d'anticivilització i remarcant molt el paper que juga la maternitat en les dones. En resum, les teories de la diferència aposten per una visió de diversitat entre la condició de ser home o dona, però no per això deixen d'apostar per una societat sense jerarquies socials per aquest motiu. Finalment remarcar que els espais no mixtes dins de l'okupació també són una influència d'aquesta corrent feminista.

Dins d'aquesta *segona onada* no només hi trobem representats els feminismes de la igualtat i de la diferència, també podem trobar-hi altres corrents més o menys properes que critiquen les dues corrents dominants per diferents motius. Per exemple, existiran feminismes que remarcaran altres aspectes com el concepte de raça o el paper de les lesbianes dins del feminisme. En aquest sentit és molt normal escoltar dins dels ambients feministes i okupes frases com *dones i lesbianes*, en el sentit que les lesbianes en si mateixes també són un altre gènere amb el mateix sexe que una

dona heterosexual. També resultaran una font d'inspiració i influència pel feminisme okupa i autònom diferents grups armats dels '70 i '80 amb forta presència femenina, especialment casos com la *Rote Zora* d'Alemanya (format exclusivament per dones).

Com veiem, dins del feminisme autònom i okupa existeixen moltes influències i podem entreveure el seu gran grau d'eclecticisme, diversitat que, en les últimes dues dècades encara s'ha fet més evident amb l'adopció de la teoria *Queer* i d'altres teories postmodernes. La teoria *Queer*, nodrida teòricament per la professora universitària nordamericana Judith Butler entre altres, afirmaria que si bé es pensava que una cosa era el sexe (masculí o femení) i una altra diferent el gènere (home, dona, lesbiana, gay), ara, en plena postmodernitat, no es pot concebre aquesta diferenciació: sexe i gènere són la mateixa cosa, essent ambdós configurats culturalment. En aquest sentit s'atacaria els conceptes essencialistes típics del feminisme de la diferència entorn els sexes (masculí i femení) amb casos de persones intersexuals i es potenciarà una mena de trencament del binarisme clàssic (masculí i femení) dels feminismes de la segona onada per adoptar una gran diversitat de rols que, en teoria, podrien ser tants com persones hi ha al món. La teoria *Queer*, per altra banda, té a l'Estat espanyol una destacada impulsora en una personalitat com Beatriz Preciado i serà molt assumida dins de l'ambient okupa, no només per dones, també per homes i, especialment, entre homosexuals, bisexuals i tendències fins aleshores marginals... Per últim, dins d'aquest breu i inexacte repàs per diferents influències claus per entendre el feminisme autònom i okupa parlaria de la postmoderna Donna Haraway i les seves teories que relacionen a les persones amb les màquines, afirmant que a dia d'avui seríem cyborgs. Tant la teoria *Queer*, com teories postmodernes com les de Haraway, en el fons, són una crítica a certs essencialismes que diferents feministes de la segona onada van fer seus a l'explicar el que significava ser dona, és per això que aquests feminismes o lluites antipatriarcal se'ls considera com una *tercera onada*.

Canviant de tema i abans d'endinsar-me dins de la Història del feminisme dins de l'okupació, m'agradaria comentar diferents estudis

Okupació a Catalunya

i aportacions que s'han realitzat sobre aquesta temàtica. Per una banda destacaria en el llibre *¿Dónde están las llaves?* (veure bibliografia) les aportacions de Marina Marinas Sánchez des d'una anàlisi sociològica. Per exemple, afirma que dins de l'okupació les dones fan una *traïció* al seu rol clàssic i renuncien a gran part dels conceptes lligats a la feminitat: *lo más fácil es negar o disimular su condición de mujer. Ropas asexuadas, amplias y andrajosas, una ausencia total de maquillaje o de cualquier otro rasgo de coquetería revelan, cierto es, un rechazo a la consideración de la mujer objeto, pero también, la deliberada búsqueda de un feísmo que reduce el riesgo de ser acosada sexualmente -importante cuando se convive en una okupa-. Al mismo tiempo, esta singular androginia infunde una sensación de fuerza y seguridad incluso en el momento de participar en las asambleas. No es casual que las utopías de las Amazonas, aquellas mujeres que se amputaban el pecho con tal de disparar mejor el arco, gocen de tan buena acogida entre las preferencias literarias de estas jóvenes*¹³³. Si bé és cert que dins de l'okupació podem trobar moltes estètiques i fins i tot no descartaria el cas de dones que opten per estètiques andrògenes per evitar violacions, penso que aquesta estètica que ella descriu com lletja i andrògena, també es podia relacionar amb homes, ja que dins de l'okupació també és habitual veure homes amb les ungles pintades i estètiques igualment andrògenes. Però en línies generals les aportacions estan força ben fonamentades.

Si les aportacions de Marina Marinas Sánchez estan bastant fonamentades, les aportacions del deixeble de Ricard Gomà, Robert González, no ho són tant sota el meu punt de vista. En Robert, doctorand actualment i a punt de presentar la seva tesi sobre la Història de l'Okupació a Espanya, a més a més de formar part del *Centre d'Estudis dels Moviments*

133 MARINAS SÁNCHEZ, Marina. "Derribando los muros del género: mujer y okupación". A: ADELL ARGILÉS, Ramón i MARTÍNEZ LÓPEZ, Miguel (coords.), *¿Dónde están las llaves? El movimiento okupa: prácticas y contextos sociales*, Catarata, Madrid, 2004, p.208.

Socials, si no m'equivoco de la Universitat Pompeu Fabra, i de l'*Institut de Govern i Polítiques Públiques* de la Generalitat de Catalunya, entre classe i classe de professor d'institut de secundària, té temps per a realitzar diferents estudis sobre l'okupació i el moviment antiglobalitzador. Dins dels seus estudis, en molt sentits ben treballats i documentats, una de les temàtiques que més ha treballat és el paper de les dones dins d'aquests moviments. Personalment vaig tenir el gust de poder veure'l en acció en un seminari que es va realitzar aquest estiu (2009) a la UPF de Barcelona. En la seva intervenció, anomenada *Feministes i Okupació: dones, okupació i moviments globals*, va exposar les seves tesis sobre les dones i el moviment okupa. Bé, malgrat el títol genèric, més aviat va parlar d'aquella part de l'okupació i dels moviments antiglobalitzadors que creuen només en el reformisme social i en la democràcia participativa, és a dir, en el ciutadanisme. Les corrents més radicals o contestatàries, directament, van ser *oblidades*. En fi, a dia d'avui, qualsevol pot fer un exercici de manipulació i quedar-se tan ample, aspecte que remarco ja que després de la seva xerrada vam conversar amistosament una estona i em va quedar clar que el seu oblit no era innocent, més aviat era fruit de tota la mala llet de qui pensa que tot allò que no encaixa dins dels seus esquemes, millor ignorar-ho per fer allò que tan bé fan els mass media: *el que no surt, no existeix*. En tot cas, les seves tesis anirien en la direcció que malgrat ser una minoria en l'okupació, les dones, poc a poc, han anant feminitzant la lluita okupa, aspecte que segons ell ha quedat reflectit en diferents pràctiques, temàtiques i procediments, essencialment, això sí, pacifistes i favorables a la democràcia directa. Fent coincidir aquests paràmetres amb la feminitat. Les seves tesis, en aquest sentit, són tot un seguit de tòpics vers la condició femenina, i això que en el fons sabia perfectament que moltes de les seves afirmacions estaven més aviat en el seu cap que no pas en el món real, ja que ni totes les dones okupes són defensores del pacifisme, ni tot el moviment s'ha feminitzat en els paràmetres que ell afirmà.

En qualsevol cas, per a estudis acadèmics interessants, cal dirigir-se un altre cop a Miguel Martínez López en el seu llibre editat per Virus,

Okupació a Catalunya

Okupaciones de viviendas y centros sociales (veure bibliografia), allà parla breument sobre les dones i l'okupació fent una reflexió que trobo indispensable per entendre una mica la dinàmica d'aquestes dins de l'okupació. Afirmà que les dones feministes dins de l'okupació solen prioritzar més la lluita feminista que no pas l'okupa, en el sentit d'utilitzar l'okupació de manera instrumental, diferenciant, en tot moment, les dones que no estan integrades en col·lectius o grups feminsites amb les que sí ho estan: *mi hipótesis a este respecto es que las chicas y mujeres okupas que se dedicaban también de forma muy central a las luchas feministas, le han seguido dando más importancia a esas reivindicaciones y con mucha frecuencia no han encontrado todo el respaldo y apoyo que deseaban dentro del movimiento okupa, en prácticas cotidianas sobre todo. De ahí su necesidad por okupaciones específicas de mujeres o por crear una red de contrainformación feminista entre okupaciones. En cambio, las chicas y mujeres okupas que no realizaban un trabajo específicamente feminista, sin mostrarse necesariamente reacias a él, se han sentido integradas en bastante igualdad de condiciones (con los malestares y discriminaciones que, en ocasiones, también manifiestan) en las actividades y reivindicaciones centrales de cada okupación* (pàgina 263).

Deixant de banda aquesta llarga introducció de la lluita feminista i antipatriarcal dins del moviment okupa, començaré ara a perfilar una mica la Història del feminisme dins de l'okupació. Com hem vist entre línies en la resta del treball, la presència femenina sempre ha estat present dins del moviment okupa, el qual, des dels seus inicis sempre ha promocionat el seu perfil antipatriarcal i no sexista. Si bé sembla ser que la presència de les dones sempre ha sigut inferior a la dels homes, en comparació amb altres lluites i moviments socials, aquesta ha sigut bastant superior. Ja a les primeres okupacions a Catalunya la presència de dones era habitual, part del *Colectivo Squat* eren dones, per exemple. A més a més dins de les okupacions sempre ha existit la possibilitat de tenir qualsevol tendència sexual i ser acceptat sense gaires inconvenients. Malgrat això, el substrat cultural heteronormatiu i patriarcal present a la Societat, també ha quedat reflectit dins de les

okupacions. En aquest sentit ja als '80 comencen a aparèixer col·lectius de dones, feministes, de gays o lesbianes dins de l'ambient okupa. El que no deixa de ser simptomàtic és que molts d'aquests col·lectius van sorgir com a resposta per actituds homòfobes, sexistes i masclistes. Per exemple a Madrid, ja als '80, un col·lectiu de dones, *Liga Dura*, sorgirà a causa d'aquests problemes que perduraran en el temps dins de les okupacions. A la revista *Sabotaje* número 6 trobem un comunicat d'elles on afirmaven que *¿Dónde empieza la revolución? La revolución no es un juego de vaqueros, sino que empieza por cuestionarse el comportamiento de uno mismo hacia los demás y su propio entorno. Teniendo en cuenta que el Patriarcado es el pilar fundamental del Capitalismo, creemos que todo movimienro radical tiene que romper con el tipo de relaciones entre los sexos, que nos vienen dominando desde pequeñas/os. Ya que estas estructuras se reproducen en los movimientos más 'revolucionarios', hemos decidido cortar por lo enfermo. De ahí la necesidad un grupo de mujeres dentro del movimiento autónomo de Madrí. Hasta que no seamos capaces de funcionar todas/os juntas/os como personas y no como hombres y mujeres, seguirá teniendo sentido nuestra lucha. Esta debe ser un hilo rojo que atraviese todos los frentes revolucionarios. Enteraros: la Revolución empieza por uno mismo*¹³⁴. Resulta evident que dins de la lluita okupa i dels ambients contestataris no tot era tan bonic com, sobre el paper, semblava. Les noies de *Liga Dura* criticaven tota una sèrie d'actituds típiques aleshores: llenguatges sexistes i homòfobs, alguna agressió, discriminació vers a les dones, lideratges eminentment masculins... Tota una sèrie d'aspectes que van fer que algunes dones dins de l'okupació i ambients afins comencessin a interessar-se per la lluita feminista. En aquest cas, però, segurament més per una qüestió pràctica que no pas teòrica, malgrat que a l'endinsar-se en aquest àmbit concret el seu bagatge teòric cada cop era més ampli. En aquest sentit, una reflexió de Marina Marinas Sánchez sobre *Liga Dura* afirma que tenien una

134 LIGA DURA, "Comunicado de Liga Dura". A: *Sabotaje*, nº6, maig del 1988, p.28.

Okupació a Catalunya

influència del marxisme i de l'anarquisme més clàssic, però que alhora tenien influències del feminisme de la segona onada *con un lenguaje que recuerda las críticas que algunas intelectuales, como Simone de Beauvoir y Ann Foremann, realizaron a la miopía del comunismo anárquico, torpe a la hora de liberar a la mujer de la moral tartufo que la quiebra y humilla*¹³⁵. Estaria d'acord amb ella i remarcaria que col·lectius i grups com Liga Dura, malgrat certes reticències de determinats sectors que menyspreaven la lluita parcial antipatriarcal, van influenciar notablement l'ambient autònom, en aquest cas el madrileny, bàsicament conformat per la lluita okupa i estudiantil. Exemples d'aquesta afirmació els podem trobar en el llibre *Lucha Autónoma* (veure bibliografia), on s'explica part de la Història d'aquesta organització, en la qual s'integraren en un principi diferents dones i on la lluita antipatriarcal va ser un dels seus referents propagandístics. De fet en el llibre, com a part dels arguments per crear una organització, destaquen certes cites de la feminista nordamericana dels '60 Jo Freeman, amb el seu assaig *La tiranía de la falta de estructuras*, text que fins i tot es va debatre dins del CSO Minuesa i de la coordinadora Lucha Autónoma i que amb el pas dels anys ha sigut una lectura habitual en l'àmbit feminista autònom i okupa.

A Catalunya poc a poc i per motius semblants van anar apareixent col·lectius i grups antipatriarcal, bàsicament de dones. Però cal reconèixer que la dinàmica de Madrid, amb experiències com el grup Liga Dura o amb okupacions com *La Eskalera Karakola*, va influenciar molt a la dinàmica del feminisme lligat a l'okupació a Catalunya. Sobre l'okupació de La Eskalera Karakola, un espai de dones i per a dones, on no podien entrar homes, s'ha escrit i parlat molt. El tema de ser un espai no mixt va crear alguna discrepància i recel dins del moviment okupa però, en tot cas, i

135 MARINAS SÁNCHEZ, Marina. "Derribando los muros del género: mujer y okupación". A: ADELL ARGILÉS, Ramón i MARTÍNEZ LÓPEZ, Miguel (coords.), *¿Dónde están las llaves? El movimiento okupa: prácticas y contextos sociales*, Catarata, Madrid, 2004, p.219.

seguint els comentaris d'en Miguel Martínez López, cal tenir present que això entroncaria amb el perfil del feminisme okupa, on prima més la lluita concreta feminista que no pas la lluita okupa en si mateixa. En aquest sentit, cal recordar que aquesta okupa finalment va entrar en un procés de diàleg amb l'administració per tal de poder gestionar el seu propi espai feminista amb alguna subvenció. Seguint amb La Escalera Karakola, una companya okupa i feminista de barcelona, anomenada Vero, em va comentar certes impressions que ella tenia del fet de la legalització de l'espai i, en certa manera, reforçaria el tema de que primava més el projecte feminista que no pas el projecte okupa: *la ocupación suele ser un proyecto en sí mismo muchas veces y puede llegar a ser muy desgastante y absorbente, por eso es importante tener claro el objetivo del proyecto que se lleve a cabo si además implica una ocupación. Un ejemplo de esta situación es el de la ESKALERA KARAKOLA, un proyecto feminista de ocupación en Madrid que se dio a finales de los 90. La ocupación de una casa por y para mujeres era un proyecto muy potente; se abrió un espacio para trabajar la deconstrucción de roles de género establecido con la práctica de rehabilitación del espacio y apareció un lugar creativo para desarrollar el feminismo y proyectos que les apetecía hacer en un espacio no mixto. Pese a lo enriquecedora que fue la experiencia, el constante deterioro que sufría la casa hacía que no pudieran dedicar el tiempo que querían a los proyectos personales y colectivos, teniendo que invertirlo en la reconstrucción del espacio. El paso siguiente fue el plantearse utilizar un espacio alquilado donde poder desarrollar sus actividades sin tenerse que preocupar tanto del espacio físico y darle fuerza al proyecto feminista. La polémica de la escalera se dio a raíz de este hecho, pues pidieron subvenciones para poder desarrollar el proyecto político que implicaba, entre otras cosas, montar un taller de ordenadores según tengo entendido. Pese a que no desprestigiaré el proyecto político que me parece muy potente, sí que veo un peligro el hecho de perder la capacidad de autogestión colectiva y pedir dinero al estado. Por un lado, el proyecto pierde parte de la rabia y la fuerza que tenía (en parte también por la marcha de aquellas que no están de acuerdo con esta opción) y por otra, puede implicar un peligro en la*

Okupació a Catalunya

forma de organizaci3n colectiva para futuros proyectos.

Malgrat que en els cercles feministes i aut3noms encara avui dia La Eskalera Karakola, ja en un local de lloguer, segueix sent un referent, aleshores aquest proc3s de diàleg per demanar subvencions va servir per desprestigiar molt el projecte, especialment per aquelles persones que anteriorment havien criticat el projecte per ser un espai no mixte. Segurament l'alt grau d'incomprensi3 vers a la lluita feminista, considerada com un parcialisme sense gaire sentit per diferents okupes, anarquistes i aut3noms, ja que consideraven que els plantejaments antipatriarcals estaven perfectament assumits dins de la mateixa dinàmica de lluita i que calia més aviat prioritzar altres àmbits com la lluita okupa en si mateixa, l'anticapitalisme, l'antifeixisme, en el fons, va ser una de les causes de la reproducci3 d'actituds sexistes dins del moviment okupa...

Per3 si bé es pot afirmar que va existir un alt grau d'incomprensi3 vers la lluita feminista, sí que és evident que la tasca d'aquests grups, com a mínim, generaven un debat i tot un seguit de qüestionaments de diferents dinàmiques existents dins de l'okupaci3 i altres moviments socials.

També cal reconèixer que en el dia a dia, malgrat el relatiu grau de consciència antipatriarcal dins de les okupacions, de molts anys de *pedagogia* per part dels grups i col·lectius feministes dins del moviment okupa i afins, d'experiències d'okupes amb espais temporals o permanents dedicats a la dona, fins i tot en la creaci3 d'espais no mixtes, sempre ha estat present tota una sèrie de problemes que constaten que una forma d'explotaci3 com és el patriarcat, dins d'ambients que en teoria haurien de romandre lliures d'explotaci3, contràriament, hi és latent. Per exemple, ja als anys '90, malgrat la implantaci3 dins de l'okupaci3 del feminisme, amb experiències de grups diversos en vàries temàtiques, del debat sobre el tema dins dels espais i col·lectius, o fins i tot d'activitats divulgatives com les *Kafetes* que es realitzaven a Kan Titella *amb l'objectiu principal de trobar-se, crear espais de debat i posta en comú de diferents temes i sobre tot portar l'antisexisme tant*

als centres socials com a la societat en general¹³⁶, la problemàtica derivada del patriarcat va continuar plenament vigent, de fet, a la pràctica, semblava que tots els problemes que als '80 havia denunciat Liga Dura i altres col·lectius, una dècada més tard encara continuaven plenament vigents. Per exemple, el grup de dones okupes de Catalunya anomenat *Les tenses*, en l'*Usurpa que algo queda* nº5 (maig de 1998), van publicar un comunicat anomenat *Per què parlem de sexisme als espais alliberats?* (veure annexe 10) on, en certa manera, repetien els mateixos arguments que 10 anys abans Liga Dura havia exemplificat a Madrid. Es podria afirmar que alguna cosa fallava en la lluita antisexista, ja que aquesta dinàmica, malgrat la pressa de consciència col·lectiva de molts espais, no aconseguia eliminar els problemes derivats d'una societat patriarcal.

Si analitzem les causes d'aquests problemes en podríem trobar moltes. Per exemple no deixa de ser evident que l'okupació té qualitats com per a definir-la com una contracultura o subcultura contestatària, però que en el fons, no deixa de ser part també d'una societat que, malgrat les pantomimes del feminisme de la igualtat, encara té molts

Dibuix extret de l'*Usurpa que algo queda*, nº5, maig de 1998. El símbol de la mitja lluna amb el símbol feminista serà recurrent dins dels ambients del feminisme autònom. El grup de *Les tenses*, per exemple, ho van fer servir.

136 *Zitzània*, nº2, maig del 1998, Barcelona, p.5

Okupació a Catalunya

components patriarcals que la travessen. Que una dona sigui jutge, policia o militar no implica cap avenç significatiu en la destrucció del patriarcat, ja que els valors que finalment es transmeten, malgrat que potser d'aquí a 50 ó 100 anys una dona, un home, una lesbiana o un homosexual, tinguin la mateixa consideració social, assimilaran els rols que tradicionalment han sigut associats als homes. El masclisme de fet, a dia d'avui, segueix més viu que mai, malgrat els suposats avenços en els sistemes liberal-democràtics occidentals. Només cal veure una estona la televisió, amb els spots publicitaris o les telesèries, per veure que el paper de la dona no deixa de ser encara avui dia la d'un objecte sexual o inferior en comparació als homes. Personatges com una ministra de defensa com Carmen Chacón, o una vicepresidenta com Teresa de la Vega, o una presidenta com Esperanza Aguirre, així com una Margaret Thatcher, no deixen de ser exemples de dones que assumeixen el paper, en tot cas, tradicional dels homes. I aquest és el futur del patriarcat: postmodern, relatiu, gris, poc definible, però al cap i a la fi, present i en plena forma. Després d'aquest incís, considero normal i completament comprensible que dins del moviment okupa gran part de la cultura dominant estigui igualment present, ja que malgrat les seves característiques contraculturals o subculturals, no deixa de ser part també de la cultura dominant. Com deia un company de la CNT i de l'Ateneu Llibertari del Besòs, en Miguel Ángel, *nosotrxs no veremos la revolución, estamos "contaminados", en todo caso si algún día hay una revolución, hasta que no la vivan nuestrxs nietxs no podremos decir que es una revolución de verdad.* Doncs això.

Lligant-ho amb l'argumentació anterior també és evident que en lluites com la insubmissió els homes eren els principals protagonistes, de la mateixa manera que tradicionalment molts més homes s'han vinculat a grups musicals. Cal pensar aleshores que tots dos camps, la lluita insubmissa i l'escena musical, dins de l'okupació solien ser font de prestigi. En aquest sentit es poden crear perfils de determinades personalitats masculines molt segures de si mateixes i que pensen que són *sex symbols*, autèntics *matxirulos*,

que a les festes, concerts i kafetes, enmig d'un clima moltes vegades amb un excés de drogues, no dubten en ser autèntics *babosos*. Per tant no és estrany que aquesta gent, dins d'un context on l'amor lliure per moltes persones és plenament assumit, el confonguin, tal i com de vegades diu una companya molt especial, amb el *coño libre*. Per tant no hauria d'estranyar que entre els suposats líders del moviment okupa, vinculats a mil lluites i batalles, es produeixi un alt nombre d'actituds denigrants vers a les dones, així com diferents casos de maltractaments o violacions. Personatges destacats, i només parlaré en els últims anys, com Fernando Paniagua, habitual del centre social *Miles de Viviendas*, o històrics com *El Gos*, part del mític grup punk l'*Odi Social*, o personatges com un skin anomenat Piotr, o membres destacats de l'*Ateneu La Torna* (independentista), o de l'ambient okupa de Terrassa, per posar només uns quants exemples, hagin sigut protagonistes d'agressions físiques i/o sexuals vers a dones. Alguna cosa falla en l'okupació i lluites afins quan actualment la problemàtica del sexisme continua plenament vigent i, veient els comunicats dels '80 i '90 per part de col·lectius feministes i antipatriarcal, sembla que el tema ve de lluny.

Un altre aspecte, i possiblement se'm criticarà molt, que pot explicar el tema del sexisme, a més a més d'una mala interpretació de l'amor lliure, l'excés de drogues, lideratges de certs militants, la pròpia influència de la cultura dominant, de la falta de solidaritat i consciència vers la lluita feminista o l'existència de comportaments autoritaris, rau en què els homes davant un clima pedagògic feminista no veien cap tipus d'amenaça en poder exercir actituds sexistes. Fins a finals dels '90, tot i que existien espais i segur que experiències d'autodefensa, es pot veure com la major part de la pràctica visible del feminisme dins de l'okupació girava entorn a la conscienciació de la lluita antipatriarcal. Altres col·lectius també oprimits pel patriarcat, com podien ser els de gais, per exemple, també havien optat fins aleshores pel diàleg i la pedagogia. Fins i tot, això que us explico, en la mítica revista de dones okupes, *Mujeres Preokupando*, en els seus primers números queda reflectit ja que hi ha una mena d'actitud de protesta enfront del patriarcat,

Okupació a Catalunya

però tampoc s'ofereix cap tipus de resposta clara en contra d'aquest fet, i per a un moviment que reclama la seva autogestió, aquesta mancança és un clar exemple que a la pràctica l'autogestió front el patriarcat no es realitzava.

El Mujeres Preocupando, una revista símbol de la lluita feminista autònoma i okupa va néixer arran d'unes jornades estatals sobre okupació realitzades a Barcelona el febrer l'any 1997. En les jornades esmentades diferents dones de diferents col·lectius de l'Estat, especialment de Madrid (Eskalera Karakola era el més destacat), València o Barcelona, van decidir aprofundir separatament dels homes sobre temes concrets sobre dona i okupació. Arran d'aquest fet l'any 1998 sortirà el primer número d'aquesta revista que, alhora, ha sigut un mitjà de comunicació entre dones de diferents espais de l'Estat. Del número 2 de la revista se'n encarregà La Eskalera Karakola i ha voltat per diferents ciutats, com València, Tenerife i, actualment, a Barcelona (en el moment d'escriure aquestes línies falten pocs dies per a la presentació del número 8 d'aquesta revista). En tot cas, després de llegir diversos números, em queda la sensació que gran part de la temàtica recollida dins de la revista (un reflex de les dinàmiques pràctiques d'aquest ambient), a més a més d'anar encaminada a crear una xarxa entre dones amb preocupacions, problemes i afinitats semblants era, bàsicament, pedagògica. En cap moment en el primer número, per exemple, s'opta per altres tàctiques, i el més destacat que vaig trobar era la defensa de l'espai no mixt de La Eskalera Karakola, on s'intueix que vers a una realitat okupa distant, una opció era la separació i la construcció d'un espai des de dones i per a dones. El que es coneix dins de l'argot feminista com a *continuum lesbic*¹³⁷...

De fet, hauran de passar alguns anys i ja entrar en temps més propers per començar a veure certs canvis dins del moviment feminista autònom i

137 Aquest concepte aniria més lligat a crear un espai separat dels homes i format només per dones que no pas una interpretació de dones amb una tendència sexual lesbiana.

okupa. Si bé és cert que l'experiència de La Eskalera Karakola, ja com a centre legal, en els últims anys ha derivat vers a postures legalistes i fins a cert punt ciutadanistes, en altres indrets el feminisme encara lligat a l'okupació ha introduït noves temàtiques i no ha perdut gens de la seva radicalitat en la crítica al patriarcat. Per exemple, a la ciutat de Manresa el març de 2005 s'okupà uns baixos abandonats de la companyia elèctrica FECSA al carrer de Sant Salvador, per part d'un col·lectiu de dones anomenat *Columna Clitoriana*, el qual portava un parell d'anys en funcionament. El desembre d'aquell 2005 realitzaren una jornada d'inauguració oficial. Aquest centre serà un dels espais, malgrat certs altibaixos, més actius del moviment okupa manresà. Allà, a més a més de propaganda clàssica en contra del patriarcat, començarà a sorgir, de manera intermitent, certs postulats encaminats a tancar la percepció d'impunitat masculina vers a actes sexistes. Certs victimismes es deixaran enrera per començar a teixir una resposta no només teòrica vers el patriarcat. En el cas de Manresa, com a anècdota, malgrat que en un primer moment els homes propers i part de l'okupació van poder veure amb certs recels o pors una okupa gestionada per només dones (malgrat que les seves activitats solen ser mixtes), a la pràctica es va assumir sense gaires problemes i, fins i tot, es va crear un grup d'homes sobre el tema del patriarcat, recollint, en part, certs plantejaments del feminisme de la diferència però adaptats a la crítica del patriarcat des del punt de vista masculí. Això sí, una cosa quedarà clara en els ambients okupes manresans: si una persona dins d'un espai té actituds sexistes, segurament el mínim que li pot pasar és ser expulsat immediatament del local. Un altre exemple mític recent que deixava entreveure certs canvis dins del feminisme autònom representà l'okupació a Barcelona de la MAMBO¹³⁸ el 2006. En aquest sentit serà una okupació molt influent per entendre l'actual moment que viu la lluita feminista i antipatriarcal a Barcelona, ja que va servir com un punt de contacte entre dones de l'entorn okupa. La MAMBO segons Vero, que

138 Momento Autónomo de Mujeres y Bolleras Osadas.

Okupació a Catalunya

formà part d'aquesta okupació va ser important ja que *el hecho de que muchas mujeres hayan luchado dentro de estos espacios (les okupes) para reivindicar su lugar y redefinir formas de ocupar, hicieron surgir a lo largo de los años 90 y del 2000 grupos de mujeres que, no demasiado satisfechas con las realidades que vivían dentro de la ocupación decidieran y vieran imprescindible crear espacios ocupados de mujeres donde los feminismos pudieran*

desarrollarse con más facilidad y más cómodamente que en espacios mixtos donde hay unas formas de hacer y unos cuestionamientos incómodos. La prueba de eso es una realidad y no un capricho de “cuatro lesbianas separatistas” es que cuando en Barcelona se ocupó la MAMBO en el 2006, muchas mujeres se unieron al proyecto entusiasmadas. La MAMBO se ocupó en el barrio del raval, un barrio en el centro de Barcelona castigado por la especulación y el acoso policial, ya que en él convergen clases acomodadas y hordas de turistas, con clases deprimidas como migrantes, trabajadoras sexuales o ancianas de rentas bajas. Pese a que el proyecto solo duró un año en el raval, allí convergieron feminismos diferentes y mujeres y lesbianas de diferentes regiones con diversas experiencias, se creó un espacio que albergó a diferentes colectivos, se puso mucha fuerza en la visibilización del lesbianismo y se hicieron talleres, charlas y debates de diferentes temáticas, siempre con el feminismo como componente transversal. Por ejemplo se realizaron debates sobre agresiones dentro de los “movimientos sociales” entre bastantes mujeres y lesbianas ya que era un tema poco tratado y una realidad demasiado constante para todas nosotras. Estos debates crearon una base común para empezar a visibilizar y poner encima de la mesa este tema

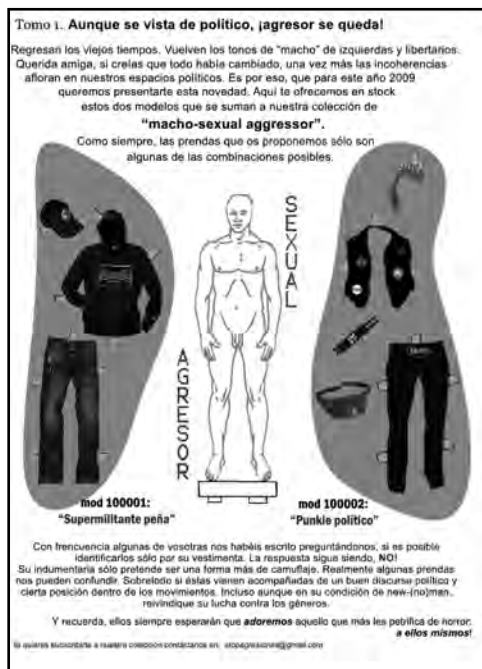

Flyer de l'okupa MAMBO.

Font: mambo.pimienta.org

1997-1999. Creixement quantitatiu

en los “movimientos sociales”, así como una articulación de diferentes mujeres y lesbianas para dar respuestas sin mediaciones externas. Por eso, para mí la importancia de la MAMBO fue que posibilitó un espacio donde se pudieron desarrollar conexiones, redes y afinidades entre mujeres y lesbianas de distintos círculos que luego han dado lugar (después del desalojo) a la creación de otros espacios ocupados para mujeres visibilizando la necesidad de existencia de estos espacios y de un feminismo autónomo desde el cual poder articularse y crear respuestas a las realidades que cada una cree necesarias. Creo que el proceso de la MAMBO fue una experiencia muy potente (pese a los fallos y carencias que tuvo) porque, aunque por un lado se crearon espacios donde muchas pudimos desarrollar y compartir distintos feminismos, por otro abrió heridas y creó rechazos de una parte del movimiento ocupa-político (provocados por el miedo al autocuestionamiento y la destrucción de la paz social) visibilizando la necesidad del feminismo y su práctica en las relaciones y proyectos. Aún y así, este rechazo ha tenido varios efectos, desde la voluntad y ganas de incorporar el feminismo en la lucha política en algunxs al rechazo total en otrxs. Lo que está claro es que el feminismo es una lucha necesaria y que no deja a nadie indiferente. En tot cas, la MAMBO va ser un referent, però tampoc cal mitificar-la com de vegades es sol fer dins del moviment okupa. És cert que va ser un espai que va servir per fer créixer el moviment feminista dins de l'okupació i dels moviments socials, ja que les problemàtiques de les dones en tots aquests ambients eren comuns, ja que com abans he comentat, el patriarcat no ha deixat mai de ser-hi present, també va ser un revulsiu per a futurs projectes com podria ser la kafeta feminista que actualment es realitza al CSO La Revoltosa al barri del Clot de Barcelona, com també és cert que va patir certes crítiques i incomprensió per ser un espai no mixt, a més a més que, fins a cert punt, va significar un cop a la taula al plantejar obertament el debat sobre les agressions sexistes dins dels moviments socials i, especialment, en l'ambient okupa. De fet, a partir d'aquests debats es pot entendre certes respostes contundents, lligades a alguna pallissa a algun agressor, o algun sabotatge, o a l'expulsió i no tolerància de persones sexistes dins dels espais alliberats

Cartell que exemplifica els problemes de les agressions sexistes en els moviments socials

Font: mambo.pimienta.org

i altres respostes que han creat un clima dins de l'okupació que indica que actualment les coses estan canviant i que una agressió no quedarà sense resposta.

Però també opino que el discurs de la MAMBO, així com d'altres experiències com pot ser *La Tremenda* o similars, han suscitat crítiques degut a les ambigüitats teòrico-pràctiques lògiques d'un moviment que prima més la categoria dona que no pas la ideologia de cadascuna d'elles. Això, en part, pot explicar com no només el rebuig d'aquests espais per part de diversa gent no era per la qüestió de ser un espai feminista, tot el contrari, el rebuig també podia originar-se

se per l'ambigüitat ideològica inherent dels espais de lluites concretes on es produeix una convergència de persones altament polititzades i amb ideologies moltes vegades ben definides o que fan del feminisme, en si mateix, una ideologia. De vegades podia donar la sensació que aquests eren uns espais massa radicals per a la gent més partidària del ciutadanisme, mentre que per a altres persones més vinculades a l'anarquisme eren, de vegades, massa tendents al ciutadanisme. Per altra banda des de lòptica de l'Esquerra Independentista podien ser espais on la qüestió nacional, especialment la MAMBO, no pas La Tremenda, on diferents dones integrants són partidàries

de l'independentisme, no fos tractada. En aquest sentit aquests projectes han tingut el perill de transformar-se paulatinament en un gueto dins del gueto i, fins i tot, afegiria, moltes de les problemàtiques típiques d'ambients no mixtes i lligades habitualment al patriarcat, han seguit reproduint-se com certs lideratges i actituds que en boca d'homes serien considerades una aberració patriarcal... Però malgrat aquesta crítica, remarcaria que els aspectes positius han sigut més importants que no pas els negatius i que, en el fons, aquestes crítiques haurien de tenir present que si s'ha arribat a certs punts de separació ha sigut per anys d'acceptació i passivitat front actituds que qualsevol moviment que en teoria lluita per l'alliberament humà hauria de rebutjar enèrgicament.

Però si parlem d'un cop a la taula en l'àmbit del feminisme autònom i okupa, sens dubte, possiblement el més sonat el van representar els comandos SCUM, especialment el de Barcelona. Aquests grups, van irrompre en l'actualitat dels moviments socials catalans arran d'una sonada aparició en un acte a cotxeres de Sants que cada any la CNT *desfederada* (sector Joaquim Costa) i col·lectius afins realitzen per reivindicar l'1 de maig. Va ser a l'any 2007 quan van sortir els primers comunicats *incendiàris* del comando SCUM¹³⁹ Barcelona, concretament el número 1 va sortir al mes de març. Ja al Primer de Maig van llegir, després de prendre el micro en l'acte, el comunicat n°8, i a partir d'aquí el cop a la taula ha sigut tan gran que fins i tot tot aquell feminisme que ha dit prou a tanta pedagogia i que busca l'autogestió més enllà del pamflet, es sol considerar com "SCUM" sense necessàriament ser-ho.

Si analitzem els textos i comunicats dels diversos grups o comandos SCUM (van sorgir comunicats del comando Barcelona, de Sant Andreu i de

139 Prenen el nom del manifest SCUM (Sociedad Para el Exterminio del Hombre) editat per l'*enfant terrible* del feminisme de finals dels '60 i '70, Valerie Solanas, coneguda popularment per l'intent d'assassinat de l'artista Andy Warhol.

Okupació a Catalunya

Manresa) és evident que contenen molta ràbia vers els homes, ja el seu propi nom indica que volen l'extermini de l'home¹⁴⁰, a més a més el llenguatge utilitzat era molt agressiu i poc típic en escrits fets per dones, trencant així,

Membre del Comando SCUM Barcelona a l'acte de cotxeres de Sants de l'1 de maig del 2007

Font: Luna, n°13, gener del 2008, p.26.

en certa manera, el mite de que les dones van sempre associades al diàleg, la tendresa i més aspectes típics que el patriarcat i certs discursos feministes, al llarg del temps, han assumit i fomentat. Al mateix temps, els comunicats dels comandos SCUM eren una mostra de ràbia acumulada front la pedagogia típica del feminisme

autònom, front els feminismes institucionalitzats, front l'heteronormativitat i front, en definitiva, d'un patriarcat que es nega a morir.

Els comunicats SCUM se'ls va acusar, amb certa raó, de buscar l'espectacle i de ser molt tremendistes, en tot cas, altres lectures dels ambients okupes i afins van ser solidàries, per exemple el periòdic *Antisistema* (febrer de 2007 a desembre de 2009) de Barcelona i rodalies, va recollir una secció anomenada *Terrorismo Feminista*, on es van divulgar diferents textos de comandos SCUM i del feminisme menys dialogant i pedagògic. Mentre que per a alguns els textos van ser assumits com quelcom destructiu, espectaculars i sense criteri, ni sentit, per altres van ser assumits com quelcom a considerar, com una mostra de que les actituds sexistes en espais alliberats s'havien d'eliminar, i que els textos de les SCUM eren un símptoma de que alguna cosa havia de canviar.

140 Més aviat caldria precisar que voldrien l'extermini de l'home i la dona que accepten i fomenten el patriarcat, el que en el seu argot s'anomena home-masclé i dona-masclé.

El resultat de tot això va ser una divisió dins de l'okupació enfront aquest tema, una crítica i boicot a tot el que fos sospitós d'estar relacionat amb aquests comandos, ja que no eren pedagògics, per una gran majoria dels espais mixtes okupats. Per exemple, en la secció de Terrorismo Feminista del periòdic Antisistema va aparèixer un comunicat que s'estava difonent per Catalunya en contra del sexisme en els espais alliberats i que donava noms de dos coneguts i populars agressors, front a això es va iniciar una campanya de desprestigi i atac de la mateixa publicació, escrits de l'entorn d'un dels agressors defensant-lo i alçant-lo a la categoria de màrtir de feministes sense raó ni arguments, en definitiva, tot un seguit d'aspectes que van provocar força problemes interns a la publicació, especialment quan a finals de 2008 gent vinculada a la publicació va deixar-la per discrepàncies amb aquesta secció. Un altre exemple de rebuig, en aquest cas fruit segurament d'unes quantes cerveses de més i d'actituds sexistes típiques del moviment okupa, va resultar per part d'un grup de nois que dins del CSO La Farga de Sants van realitzar un comunicat sexista en contra de les SCUM, acompanyat de tota una sèrie de fotos vexatòries de l'anomenat *Comando Falo* publicades a Indymedia Barcelona.

Com a conclusió final i encara oberta, ja que la proximitat en el temps d'aquests fets és encara molt recent, crec que tota aquesta polèmica va forçar un posicionament de col·lectius, per exemple el mateix CSO La Farga va emetre un comunicat on s'explicava que *volem que quedi clar que no existeix cap tipus de relació entre aquest "comando" y el CSO. ENS OPOSEM RADICALMENT AL SEXISME, vingui d'on vingui, i no tolerarem que es relacioni l'activitat del centre social, amb actes on es fomenta el MASCLISME, NI EN BROMA!*¹⁴¹. També va provocar que el tema de les agressions dins dels espais alliberats fos tingut en compte, a més a més de visibilitzar molt més el tema de la lluita antipatriarcal, malgrat que alhora l'etiqueta SCUM va fer que diferents projectes antipatriarcalcs hagin sigut catalogats com a

141 <http://barcelona.indymedia.org/newswire/display/337256/index.php>.

Okupació a Catalunya

Còmic irònic sobre certes pràctiques del feminisme autònom i okupa
LA C.U.L.O, revista degenerada feminista, n°1, BCN, 2009

passiva i pedagògica per una altra més activa i d'atac ha sigut, o no, una eina útil per eliminar una problemàtica que des dels inicis de l'okupació s'arrossega.

Finalment, s'hauria de comentar que actualment la lluita antipatriarcal viu un cert auge dins de l'okupació, no només pels posicionaments més contundents per part de certs sectors feministes, també per la difusió de les

scums quan en veritat no ho eren. També, en època més recent sembla que els comunicats de l'entorn SCUM han sigut més calmat, possiblement perquè després d'un cop a la taula, tal i com van fer, tocava el torn d'explicar i actuar en conseqüència.

Actualment la problemàtica de la violència i actituds sexistes dins dels espais alliberats, especialment els de caire més llibertari, sembla que comença a superar-se, malgrat que les ferides que han obert aquestes feministes autònomes encara, en molt llocs, estan obertes. El temps serà el que ens indicarà si aquest canvi d'una tàctica més

teories Queer¹⁴², per activitats i espais diversos en okupes de marcat caràcter antipatriarcal, per posicionaments públics de diferents col·lectius i espais autogestionaris en contra del sexisme i el patriarcat, per la proliferació de grups d'atac i autodefensa de dones conscients, per la difusió teòrica de la temàtica en llibres i zines... En definitiva, agradi o no, sembla ser que la radicalització del feminisme autònom en els últims anys ha servit per estendre la lluita antipatriarcal de forma seriosa dins d'uns espais massa acostumats, fins aleshores, a certa laxitud front a certes actituds que durant anys certs col·lectius van denunciar. Per contra, en el fons, aquest ambient antipatriarcal, tampoc ha trencat certs tics estètics i d'aïllament que, per altra banda, també són comuns en la resta de l'okupació.

Antifeixisme i okupació.

Si el moviment antimilitarista i insubmís va ser la lluita més important que es desenvolupà dins del moviment okupa a la primera meitat dels '90, durant la segona meitat de la dècada, en un context on el servei militar obligatori ja estava destinat a desaparèixer, va minvar la seva força, produïnt-se un relleu d'aquest àmbit de lluita per l'antifeixisme.

De la mateixa manera que l'antimilitarisme era un àmbit de lluita on diferents ideologies des de feia anys hi havien dit la seva: comunistes, anarquistes, independentistes o demòcrates, l'antifeixisme era també un àmbit on diferents individualitats i col·lectius d'ideologies diferents podien ajuntar-se front l'*enemic comú*, en aquest cas l'extrema dreta.

142 Per exemple a Barcelona l'any 2008 es va realitzar el VIIIè *encontre internacional Queer*, anomenat *Queeruption*, on es realitzaren diferents activitats i una manifestació per l'anomenat "gayxample" de Barcelona que finalitzà amb enfrontaments amb la Policia i diferents participants detinguts. Per a la realització de diverses activitats el col·lectiu organitzador va okupar una fàbrica temporalment al carrer Juan Ramón Jiménez número 22 de Barcelona.

Okupació a Catalunya

Possiblement el referent català de la lluita antifeixista era l'antifeixisme alemany que en els ambients okupes tenia molts seguidors i seguidores. A Alemanya aquest moviment girava entorn de la coneguda *Antifaschistische Aktion*¹⁴³ (AFA), activa des de la dècada dels '80 i que prenia el nom d'un moviment alemany actiu en la dècada dels '20 i inicis dels '30. Principalment a Europa el conformen individualitats de l'àmbit anarquista i comunista i durant anys ha anant creant una xarxa per diversos estats europeus, com Alemanya, Països Baixos, Dinamarca o Suècia. Normalment és un moviment defensiu, que neix en resposta d'atacs o ofensives de l'extrema dreta. Per exemple, a Dinamarca sorgeix el 1992 arran de l'assassinat, mitjançant una bomba, del membre de *Socialistes Internacionals*, Henrik Christensen, per part d'un grup de l'extrema dreta. A Suècia, per exemple, sorgeix el 1993 arran d'un clima d'augment de la presència de l'extrema dreta al carrer i de diversos enfrontaments entre feixistes i antifeixistes.

A Catalunya l'anifeixisme no només tindrà presència d'elements del moviment més comunista i anarquista, també l'esquerra independentista i certs grups de l'esquerra institucionalitzada integraran aquesta lluita. Malgrat que formalment mai es crearà una xarxa com l'AFA, almenys de manera tan visible com al centre i nord d'Europa, des del moviment okupa es tindrà contacte amb aquesta xarxa i gran part de la plasmació pràctica de l'antifeixisme que sortirà de l'okupació s'inspirarà en aquest moviment. De fet, en diversos actes antifeixistes o en els ambients okupes és molt habitual veure el logotip de l'AFA en moltes samarretes, *parxes*, banderoles i demés parafernàlies simbòliques.

L'enemic comú *feixista*, en poques paraules, serà el principal aglutinant de molts ambients okupes i afins malgrat ser distants ideològicament. No cal oblidar que els atacs de l'extrema dreta a centres socials i habitatges okupats ha sigut i és un fet bastant habitual. Per exemple, diverses cases van patir atacs, com el del maig de 1999: el CSO *La Jungla* del

143 Acció Antifeixista.

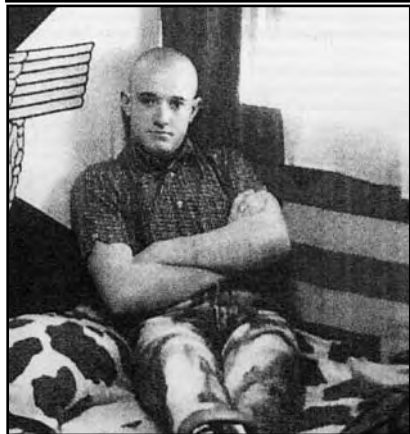
Guinardó (Barcelona) va rebre un atac amb còctels molotov; també centres socials com Can Vies, a Sants, van rebre atacs. A poblacions com Terrassa o Sabadell, on existeix històricament una presència destacada de grups skins nazis, els atacs o baralles han sigut també molt normals. De fet, en aquest sentit, l'any 2002, mentre vivia amb altres persones en una casa okupada a Sant Adrià, anomenada *La Revolta*, vam patir dos atacs en una mateixa setmana per part d'un grup d'extrema dreta de l'MSR¹⁴⁴. El primer atac sofert va quedar només en un ensurt. Els nazis havien preparat tres ampolles amb líquid inflamable amb uns petards com a detonadors. L'invent era tan *cutre* que només van esclatar els petards i l'artefacte va fallar, però uns dies després l'invent sí que va funcionar i l'artefacte es va incendiar dins del portal de l'edifici okupat, al carrer Ricard de Sant Adrià de Besòs. Més que les flames, el problema sorgí del fum que pujà per les escales i que inundà tots els habitatges. Per sort aquella nit jo estava treballant en un torn nocturn a la fàbrica de cerveses Damm, però els diferents companys i companyes que estaven dins de l'edifici ho recorden encara amb certa angouxa. Van demanar auxili des de les balconades i els veïns van trucar als bombers, els quals van apagar el foc. Com a dada significativa cal remarcar que la Policia també va fer acte de presència i demostrà un interès especial en veure quanta gent erem dins de l'edifici, també ens va indicar que el millor que podíem fer era marxar per evitar futurs problemes, a més a més d'identificar a un parell de persones...

Bé, en tot cas, i per explicar el perfil dels neonazis: joves mig atontats i semianalfabets funcionals, vam decidir fer la nostra pròpia investigació. I res millor que fer-nos passar per *skingirls* en diversos xats nazis. A partir de certes descripcions d'algun veí, que havia vist fugir un jove amb estètica skin per un carrer proper a l'okupa, i pels comentaris que vam fer pels xats, en poc més d'una setmana vam obtenir les fotos dels autors materials de l'atac. Eren un parell de joves nazis habituals de la zona del Vallès Occidental (Sabadell,

144 Movimiento Social Republicano.

Okupació a Catalunya

Castellar del Vallès i Terrassa) que davant la possibilitat de quedar amb una skinring no van dubtar en afirmar que havien donat una lliçó a aquests *guarros*, van explicar com ho havien fet i, de postre, ens van passar unes fotos

Fotos dels dos nazis del MSR que van atacar amb artefactes explosius, l'estiu del 2002, la Casa Okupada Anarquista La Revolta a Sant Adrià de Besòs (BCN).

Font: *Tensión*, nº1, Barcelona, febrer 2003, pp. 16 i 17.

seves. Realment dignes d'una *intel·ligència suprema*. Ara bé, els cossos repressius, deixats en evidència en una setmana de “contrainvestigació” possiblement tenien més interès en investigar a la gent de la casa que no pas en detenir a gent que volia provocar ferits i morts. Pocs mesos després, dues de les persones que formàvem part de l'habitatge, el febrer de 2003, vam ser detingudes sota la llei antiterrorista conjuntament amb diversos companys de l'àrea de Barcelona. En aquest sentit, cal dir que després de l'atac vam fer un comunicat

crític amb diverses tendències victimistes, i amb un to molt agressiu i, ho he de reconèixer, fins a cert punt molt *flipat* i curt de vista, el qual segurament

va alertar l'atenció de la Policia Nacional en nosaltres, tal i com podeu veure a l'annex 11.

Com veiem els atacs nazis són un tema bastant habitual dins de l'ambient okupa, d'exemples en podem trobar moltíssims, només cal pensar en la bomba que un grup de nazis van posar al centre cívic de *Les Cotxeres de Sants* l'any 2001 abans d'un acte organitzat pel moviment okupa, o diverses baralles que en alguns casos van finalitzar amb la mort de persones. Per exemple la matinada del 15 d'agost de 2004, al barri de Gràcia de Barcelona, un grup de nazis va començar a voltar pel barri cercant *gresca*. En aquest context es van topar amb un grup de gent amb estètica punk i antifeixista. Després d'una sèrie d'insults entre els dos grups, un dels nazis clavà diverses ganivetades a en Roger, un punk habitual dels ambients okupes de Gràcia. En Roger romangué diversos mesos en *coma vigil*, mentre que el seu assassí des del 25 d'agost estava en llibertat sota fiança. Finalment el Roger va morir i provocà un esclat de ràbia que finalitzà en una manifestació el 23 de desembre de 2004 pel centre de Barcelona on s'atacà l'edifici de l'Ajuntament amb pedres, ampolles i diferents objectes, mentre els cossos policials es refugiaven dins de l'edifici. Fins els nostres dies la memòria del Roger continua vigent, i de fet, el desembre del passat 2008 una manifestació per Gràcia en la seva memòria va finalitzar en disturbis i barricades pels carrers d'aquest barri. Un altre cas recent¹⁴⁵ i que encara fa mobilitzar a la gent va ser la mort del jove antifeixista de 16 anys, Carlos Palomino, en el metro de Madrid, arran d'una ganivetada d'un militar espanyol d'extrema dreta que aquell dia es dirigia a una convocatòria *ultra*.

Com veiem el feixisme i l'extrema dreta han sigut un element que de vegades ataca moviments socials com l'okupació, per tant no és gens estrany que dins de l'entorn okupa al llarg dels anys el tema de l'antifeixisme ocupés un paper destacat. En aquest sentit les mobilitzacions del 12 d'octubre -data en la que Cristòfol Colom va arribar a Amèrica i ja en època de règim

145 11 de novembre de 2007.

Okupació a Catalunya

liberal-democràtic diada nacional espanyola, a més a més de ser el dia de la verge del Pilar, matrona de la Guàrdia Civil- seran un referent mobilitzador de l'entorn antifeixista i de la pròpia extrema dreta.

El 12 d'octubre de l'any 1983 va ser el primer any en el qual l'extrema dreta convocava un acte a Barcelona per celebrar el dia de la hispanitat. Aquell any uns 3000 *fatxes* exaltats es van aplegar a Barcelona convocats per l'*Asociación Nacional de Excombatientes*, l'any següent, l'acte es va repetir a la plaça dels Països Catalans de Barcelona amb 2000 fatxes congregats. L'any 1985 unes 3000 persones van acudir a l'acte ultradretà, mentre l'MDT realitzà una manifestació amb el lema de *No a l'espanyolització* que finalitzà amb l'apedregament de la seu de *Radio España*. L'any 1986, amb la designació de la Barcelona Olímpica i de l'Expo de Sevilla, es celebrà a Barcelona un acte en contra d'aquests esdeveniments convocat per la *Comisió Catalana Contra el Cinquè Centenari (CCCCC)*, a l'acte es produïren enfrontaments amb la Policia i es llançaren còctels molotov contra la seu del Banc d'Espanya. Ja a l'any 1987 l'Estat espanyol oficialitzà aquest dia com a *Festa Nacional Espanyola*. Per a celebrar-ho es començà a organitzar la desfílada militar típica a Madrid. Unes 1000 persones a Barcelona es manifestaren en l'acte feixista, mentre la CCCCC convocà una manifestació on 3000 persones van recórrer el centre de la ciutat comtal fins a Colom, sota el lema *Hispanitat és Genocidi*. Cal remarcar que aquell any un grup d'uns 70 ultradretans armats amb pals i barres de ferro es van dirigir a la zona del centre de Barcelona. Aquesta provocació va provocar diferents incidents entre feixistes i antifeixistes, amb el resultat final de 4 antifeixistes detinguts. L'any 1988 tant l'extrema dreta, aquest cop molt dividida i la CCCCC van convocar diferents actes, l'acte antifeixista finalitzà amb enfrontaments amb la Policia amb el resultat final de 7 detingudes, tres de les quals van ingressar a presó (dues a la Model i una a Wad-ras), acusades de la crema d'una bandera espanyola.

L'any 1989 va ser molt similar als dos anteriors, així com el 1990, mentre que el 1991 serà recordat per un escamot d'ultrés d'extrema dreta vinculats a les *Brigadas Blanquiazules* que van atacar a un grup de tres joves

1997-1999. Creixement quantitatiu

al voltant de la Plaça dels Països Catalans, un dels quals a l'intentar fugir es va amagar en un solar, on aquest escamot entrà i l'apallissaren de tal manera que el noi va haver de ser ingreſst en un Hospital. Aquell mateix any una marxa d'uns 300 ultres es va dirigir vers el centre de Barcelona on s'atacaren diferents paradetes d'organitzacions (Iniciativa per Catalunya, ERC, CNT...), a immigrants i a *rojos e independentistas*. La convocatòria de la CCCCC va rebre el suport d'un miler de persones, finalitzà amb petits enfrontaments amb la Policia i amb la detenció de dos joves de 14 anys acusats de cremar una bandera espanyola.

Ja a l'any 1992 la CCCCC perd una mica de protagonisme, ja que part dels grups que la composaven decideixen no realitzar cap manifestació i fer un acte a l'antic pavelló del *Joventut de Badalona* el 9 d'octubre. Aquell any la convocatòria antifeixista l'organitzà tota una sèrie de grups al voltant de la campanya del NO'92 com l'Assemblea d'Okupes de Barcelona, l'Ateneu Llibertari de Gràcia, El Lokal o l'Ateneu de Korneyà. A la manifestació es van produir disturbis i es van detenir a 26 persones, entre elles un catedràtic de la UAB, Joan Martínez. A l'acte d'extrema dreta s'aplegaren unes 600 persones, el nombre més baix fins aleshores, en part per la negativa de la CEDADE (neo-nazis) a sumar-se a l'acte.

El 1993 apareix la *Plataforma Antifeixista* la qual no va poder ni tan sols concentrar-se al lloc previst pel seu acte. A més a més es van produir diferents detencions, destacant, per exemple, la detenció de 4 persones que estaven dins d'El Lokal del carrer de la Cera de Barcelona. L'acte feixista va seguir celebrant-se a la plaça dels Països Catalans, convocat aquell any pel *Frente Nacional* i *Juntas Españolas*. Arran d'aquell any la Plataforma Antifeixista decidirà convocar unes jornades culturals a les Cotxeres de Sants, en comptes d'una manifestació, ja que cada any era reprimida. A l'any 1996 es celebrà també el primer Festival Antifeixista organitzat pel col·lectiu antifeixista AENA (Al Enemigo Ni Agua) al poliesportiu del carrer Bac de Roda al barri del Poblenou de Barcelona.

Okupació a Catalunya

En un clima d'incidents habituals entre grups nazis o ultradretans i antifeixistes, el 1997 una manifestació a la tarda no signada per cap organització va pujar les Rambles fins la seu del Frente Nacional, on es cremà la bandera del seu balcó i es llançaren pedres.

Manifestants del 12 d'octubre de 1999
realitzant pràctiques de *tir al madero*.
Font: www.elmundo.es/1999/10/13/

A partir de l'any 1998 es decidí convocar una manifestació de confrontació directa amb els *fatxes* que cada any es reunien a Barcelona. Aquell cop l'acte d'extrema dreta va gaudir de la protecció policial. L'AUN de Ricardo Saenz de Ynestrillas era l'organització més representativa, malgrat que cada any menys gent anava a l'acte ultra (500 persones aquell any). A la manifestació antifeixista els enfrontaments contra la policia van durar prop de 3 hores, amb policies i manifestants ferits. El balanç repressiu van ser 7 persones detingudes que dos anys més tard

van ser condemnades a un any i mig de presó per un delictes de d'atemptat, desordres públics i lesions. Tres d'ells van estar a punt d'entrar a presó degut a una condemna prèvia per ser insubmissos. A la campanya per les seves absolucions es realitzaren concentracions davant d'Ajuntaments. A Sants, unes 100 persones es van aplegar davant la seu del districte, el 7 d'octubre, en una concentració per demanar la il·legalització de l'acte feixista. La proposta es va presentar al ple i va ser aprovada amb els vots favorables del PSC, els "ecosocialistes" i ERC. L'any 1999 serà el més recordat, ja que en un clima

tens proper a unes eleccions (17 d'octubre) i per diferents atacs feixistes¹⁴⁶, es van produir uns fortíssims enfrontaments entre Policia i manifestants durant l'acte organitzat per la Plataforma Antifeixista. El resultat final va ser més de 4 hores d'enfrontaments i disturbis, amb bancs, ETT's, caixes d'estalvi, multinacionals i una seu del PP destrossades, a més a més de diverses barricades als carrers... Un autèntic episodi de guerrilla urbana amb molts ferits i diferents detencions, a més a més destacà l'assetjament policial del centre social Can Vies, el qual patí dues hores de setge al ritme de pilotes de goma, gasos lacrimògens i cops de bastó. Com a dada anecdòtica entre les prop de 30 detencions estava un fill d'Albert Batlle, regidor aleshores d'Esports de l'Ajuntament de Barcelona. Com era previsible va ser la primera persona en sortir de les dependències policials del barri de la Verneda de Barcelona.

Aquesta manifestació provocà tot un setge criminalitzador per part dels mass media, tal i com podrem veure més endavant. Els i les detingudes van estar majoritàriament uns dies tancats a les dependències policials, malgrat que des del carrer s'inicià tota una campanya en defensa de la seva llibertat sense càrrecs.

A partir d'aquell any les convocatòries antifeixistes van començar a minvar, ja que era evident que després de la criminalització mediàtica, que tan fortament s'havia exercit, diferents sectors de la Plataforma Antifeixista no volien més incidents, ja que aquests trencaven amb el seu model polític, on els mass media, malgrat ser vistos com a enemics, tampoc es dubtava en *fer-los servir*. Aquest fet quedà reflectit en els actes de l'any 2000, realitzats conjuntament per la Plataforma Antifeixista i la recent nascuda *Plataforma Cívica* de caire ciutadanista i propera a tesis de la *FAVB* (*Federació d'Associacions de Veïns/les de Barcelona*). El resultat ja us el podeu

146 Cocretament la nit de l'11 al 12 d'octubre, a Esplugues de Llobregat, es va atacar el centre social Kan Kadena, mentre que a Sants el mateix 12 d'octubre es va apunyalat a un mestre prop de la plaça dels Països Catalans.

Okupació a Catalunya

imaginar: xiulets, cercaviles, colles de diables, actuació dels castellers de Sants, una acampada i molta, però molta, festa i xirinola. A la manifestació lúdico-festiva van assistir unes 5000 persones, i malgrat les intencions dels i les organitzadores, es van produir petits incidents al final de la marxa. Igualment grups diversos hores abans van atacar amb còctels molotov una seu ultradretana i a L'Hospitalet es van llençar diversos artefactes incendiaris a la façana d'una comissaria. Un caixer de *La Caixa* va ser incendiat pel posicionament d'aquesta entitat vers els detinguts i detingudes de l'any anterior.

Mentre els actes feixistes cada cop eren més minsos, per exemple, ja a l'any 2001 es van aplegar només unes 200 persones i es van barallar entre elles¹⁴⁷, els actes conjunts entre la Plataforma Antifeixista i la Plataforma Cívica continuaven amb la dinàmica de l'any anterior, amb, això sí, menys poder de convocatòria. A la manifestació del dia 12 d'octubre, després de dies previs de diferents actes, van acudir unes 800 persones les quals s'enfrontaren a les càrregues policials i atacaren diferents caixes i immobiliàries. El resultat final van ser 28 persones detingudes.

Els actes antifeixistes, així com els feixistes, van anar perdent força. Per exemple l'any 2002 l'acte antifeixista havia de sortir de plaça Universitat, però uns pocs minuts després de l'inici de la marxa les càrregues policials van dispersar els manifestants. Aquella data va ser recordada perquè la gent que portava la pancarta principal va ser detinguda abans de començar l'acte, a més a més la presència policial va impedir a molta gent concentrar-se al punt d'inici. La marxa va haver de sortir una hora més tard del previst i va ser encapçalada per una pancarta del *FAGC* sota el lema de *Prou Homofòbia, Prou Feixisme, Gais i Lesbianes Contra el Feixisme*. L'època antifeixista es pot dir que finalitzà d'aquesta manera, amb actes habituals cada any, però cada cop amb menys força. L'any passat (2008), per exemple, es va decidir fer una

147 Concretament entre membres del *MPC* (*Moviment Patriòtic Català*) i membres de las Brigadas Blanquiazules.

1997-1999. Creixement quantitatiu

manifestació per Sants, la qual es deia que no defugiria els enfrontaments amb la Policia. La marxa va començar amb retard amb la presència d'unes 500 persones. En teoria les banderes no havien de fer acte de presència, però diferents joves *Capitans Catalunya*¹⁴⁸, com sol ser habitual, no van poder resistir davant les més que pevisibles càmeres dels mass media. La manifestació va sortir, i malgrat la poca gent va començar amb determinació, però els antiavalots dels Mossos d'Esquadra no van deixar que la manifestació fes el seu recorregut, encerclant la manifestació després d'un parell de càrregues les quals van deixar quasi

Manifestants del 12 d'octubre de 2008 atonyinats pels Mossos d'Esquadra.

Font: barcelona.indymedia.org

sense pals defensius als manifestants que en portaven. La manifestació va quedar parada enmig del carrer envoltada per Mossos d'Esquadra, i així van anar passant unes 3 hores, amb manifestants a pocs centímetres dels policies i mig ofegats per manca d'aigua. En tot cas va ser la constatació que l'antifeixisme estava vivint les seves hores més baixes.

I fins aquí el balanç cronològic de les diferents mobilitzacions habituals al voltant del 12 d'octubre, un dels actes paradigmàtics i emblemàtics de la lluita antifeixista a l'entorn okupa de Catalunya. Com hem pogut veure aquests actes han sigut històricament o bé convocats per l'Esquerra Independentista o recolzats per altres corrents ideològiques al voltant de plataformes. No és gens estrany, tal i com ja he remarcat, que aquesta lluita fos un dels pocs punts en comú entre diferents ideologies que

148 Nom pel qual es coneixen a tots aquells militants de l'Esquerra Independentista que sempre porten tota la parafernàlia propagandística a sobre seu: samarretes, pins, parxes i, fins i tot, una estelada penjada al coll.

Okupació a Catalunya

conviuen dins de l'entorn okupa. Per exemple, en un dossier antifeixista datat de l'any 1995 ens trobem propaganda d'AENA -un col·lectiu antifeixista emblemàtic de l'entorn okupa, de caire bàsicament autònom i que a més a més de propaganda durant diversos anys ha organitzat macro-concerts per a la financiació d'activitats-, de la *Plataforma per a la Unitat d'Acció (PUA)* -una coordinadora de grups i col·lectius independentistes embrió de l'organització *Endavant*-, de la Joventut Comunista (*CJC*), del *Casal Independentista Poca Broma* de Gràcia, entre altres col·lectius i grups. I, el que és més important, sota l'aixopluc de l'antifeixisme no tenien cap problema en treballar conjuntament.

Aquest fet és important per entendre un dels mecanismes que van fer que dins de l'okupació, a més a més d'autònoms i llibertaris, gent provinents d'altres àmbits comencessin a interessar-se per l'okupació. Sense aquestes campanyes antifeixistes difícilment, durant la segona meitat dels '90, el moviment independentista hagués entrat en l'okupació. A llocs on la presència independentista ha sigut forta, tals com Cornellà, Terrassa, Sabadell o a barris de Barcelona com Sants i Gràcia, apareix, dins d'aquests ambients, un fort moviment antifeixista aglutinador de les diferents corrents que, en molts casos, no cal oblidar-ho, tenen més diferències que punts en comú. En aquest sentit la feina de col·lectius com AENA, amb molt prestigi dins de l'okupació més clàssica (llibertària i autònoma), ha tingut molt a veure perquè aquesta entrada del moviment independentista es fes, almenys en els seus inicis, sense molts problemes. Igualment cal destacar el paper de l'associacionisme de Sants en la integració de no només gent provinent d'organitzacions leninistes com la CJC o de grups independentistes que, en el fons, d'una manera més o menys directa formaven part de la dinàmica associativa del barri, també d'altres àmbits integrats en el Sistema com la FAVB o la Plataforma Cívica que, sens dubte, van rebaixar molt el caliu de les mobilitzacions del 12 d'octubre de l'any 2000 i posteriors. I no només per marginar les postures d'autodefensa en benefici d'un pacifisme educat i mitificat, més aviat per buscar la pressió ciutadana com a única eina

de lluita. Per tant, vist en perspectiva, malgrat moments puntuals de forta radicalitat de la lluita antifeixista, amb gent molt contundent, no només d'àmbits llibertaris i autònoms, ja que exemples com *Resistència Antifeixista de Kornellà (RAK)* demostren que dins de l'independentisme també existien elements radicalitzats i poc integrats en el diàleg i pau social que tota societat democràtico-liberal aspira aconseguir, a la llarga, la lluita antifeixista va passar a ser una caricatura més dins del circ democràtic malgrat l'episodi del 12 d'octubre de 1999.

Però, com aquesta lluita es va anar desinflant? Bé, primer de tot cal pensar que la dinàmica dominant al barri de Sants no era gaire partidària d'enfrontaments amb la Policia, ja que les teories dominants, encaminades a *fer barri*, de desobediència civil com a única eina de lluita i demés aspectes que la configuren no entroncaven gaire amb possibles disturbis al seu barri. I aquestes teories, no ho oblidem, més enllà de Sants, en el sí del mateix moviment okupa, tenien cada dia més força. Un exemple clar d'aquesta dinàmica la trobem en Jesús, àlies *Albert Martínez*, conegut popularment com el *Portaveu dels Okupes*. Un personatge estimat per molts i moltes okupes, però que al mateix temps desperta forts rebuigs pel seu grau d'influència i per les seves teories moltes vegades poc clares. En Jesús, poc després dels incidents del 12 d'octubre de 1999 va decidir donar la cara, tal i com va fer en una roda de premsa, uns anys abans, arran del desallotjament del Cinema Princesa. En aquest cas és paradigmàtic un escrit que realitzà, en el qual afirmà *que yo estuve en la mani hasta el comienzo de los disturbios, momento en que me retiré pues no creo que la violencia en esa ocasión pudiese servir de algo, y más cuando con esa mani pretendía expresar mi repulsa al significado de la fecha. También me asqueaba la idea del mitin facha, pero sabia lo inútil que era ir a por ellos, pues los antidisturbios los tenían protegidos (a ellos) y el año pasado me fije que quienes empezaron el enfrentamiento (lo juraría) fueron los secretas. En vista de la caza de brujas que a precedido la mani del 12-O prácticamente lo doy por seguro. Se ha caído en una trampa. (...) tenemos que reflexionar más antes de actuar, y que si nuestro objetivo es el cambio social tendríamos que ver*

Okupació a Catalunya

*más como llegar a la gente, hacerla pensar y reaccionar, y no ir tan a lo fácil, pues, como hemos visto, es lo que quiere el Estado*¹⁴⁹. Cal destacar com d'una manera bastant clara renega dels disturbis i fins i tot arriba a afirmar que són provocats per la Policia, un recurrent argument de moltes tesis pacifistes i defensores de la desobediència civil com a única eina de lluita que, amb el pas dels anys, cada cop serà més habitual escoltar-ho. En tot cas, per això de *desar la roba*, fa un petit incís afirmant que la violència *en esa ocasión* no era necessària, tot un petit gest propi d'un gran polític, sempre intentant ser neutre i deixar portes obertes segons el que el *poble vulgui escoltar*, o dit en altres paraules, mera demagogia clàssica i de tota la vida. Per acabar-ho d'adobar i fer més consistent el seu discurs, res millor, i ho torno a repetir, que una mica de teoria de la conspiració amb policies que són els únics que creen disturbis per tal d'assenyalar com a necessari un canvi de tàctica per tal d'arribar més a la gent del carrer. Malauradament, si considerem l'entorn okupa i altres propers com a guetos, no podem oblidar que allò que es coneix com a societat civil també ho és a la seva manera: en un context postmodern, on un nihilisme passiu és el que domina dins de la societat, pretendre obrir-se a la gent apropant-se a organitzacions integrades al Sistema, normalment per subvencions estatals, conegudes com a societat civil, és una aposta ferma no per obrir-se a la gent, sinó més aviat per passar d'un gueto a un altre, però a diferència de l'anterior, més inofensiu i incapaç igualment de cap tipus de transformació social. Per segona vegada -la primera va ser el Princesa i el 12 d'octubre de 1999 la segona-, el moviment okupa d'una forma més o menys directa va viure una mena de creixement qualitatiu en la seva acció, i evidentment si aquesta acció es transformava mínimament en molèstia, patiria més contundència repressiva i mediàtica, però en tot cas, històricament, en aquets moments és quan un moviment social pot anar més enllà i en determinades o, fins i tot, impensables situacions, les seves tàctiques d'atac al Sistema poden ser assumides per part de la resta de la

149 VV.AA, *Dossier Antifascista 12-O-1999*, -, Barcelona, 2000, p.37.

població que viu sota el signe del nihilisme passiu¹⁵⁰. Però per segon cop, la por a no se sap ben bé el què, va provocar que gran part de l'entorn okupa optés per la via del pacifisme i la negació de qualsevol forma de violència, tal i com si aquest Sistema no es basés en la violència. Va pretendre la transformació social mitjançant l'únic camí del pacifisme i, com és normal, el que va passar és que van acabar desactivant una lluita en un punt de forta tensió. El 12 d'octubre de 2000 i successius seran la plasmació d'aquesta decadència. Tot plegat una mostra flagrant de la minoria d'edat de moltes lluites socials que avui dia existeixen arreu de Catalunya, com també una mostra més de la tirania postmoderna del dogmatisme pacifista i del diàleg i pressió ciutadana a l'Estat.

Sistema Vs Okupació.

Un sistema jeràrquic o una relació jeràrquica, en el fons, tenen pocs camins per tal d'arribar a ser realitat. La manera més explícita d'aconseguir-ho és mitjançant l'exercici de la força bruta. I en aquest sentit les estructures jeràrquiques estatals han sigut i són la màxima representació, sent un dels seus valors fonamentals la voluntat de ser l'única organització social que directa i indirectament utilitza la força. En altres paraules, volen exercir el monopoli de la violència. No és, per tant, cap coincidència que tots els estats del món tinguin policies, cossos militars i/o paramilitars o sistemes tecnològics de control social. No cal oblidar que un estat és una organització

150 La revolta del desembre de 2008 a Grècia seria un exemple com un moviment social marginal, com és el llibertari i autònom, després d'anys de tàctiques de no col·laboració amb els mass media, sense acceptar el diàleg amb l'Estat i sense menysprear les tàctiques que poden ser titllades de violentes, va aconseguir que molta gent, en un principi no polititzada, adoptessin aquestes tàctiques, ja que en una situació de ràbia i d'enfrontament poden ser un referent molt útil.

Okupació a Catalunya

social centralitzada i jeràrquica, és, en poques paraules, una estructura mafiosa que controla i domina a les persones i recursos existents en el marc del seu territori sobirà. I en això l'Estat espanyol, representat institucionalment pel govern central, els autonòmics i locals, a més a més de tribunals de tot tipus, sempre al servei del Capitalisme i amb una aliança estratègica amb l'Església Catòlica, no és cap excepció.

Per a tot sistema jeràrquic és imprescindible poder tenir la capacitat suficient de respondre per la força a qualsevol intent subversiu que no respecti l'ordre establert, però encara és més important, com a mesura preventiva, poder tenir mecanismes que facin assolir la pau social mitjançant mecanismes no coercitius: l'engany, el rentat de cervell, la compra de voluntats, el xantatge... I l'Estat espanyol, com veurem, amb el tema de l'okupació, en el transcurs del seu particular enfrontament, utilitzarà tot un seguit de mitjans per tal de, primer, reprimir el moviment marcant uns límits en la seva actuació i, segon, aïllar-lo socialment a més a més de condicionar la seva pròpia dinàmica per tal de que aquest accepti l'ordre legal imposat.

Com intentaré demostrar, l'estat liberal-democràtic d'Espanya utilitzarà bàsicament tres tipus de tàctiques per tal de condicionar el desenvolupament de la lluita per les okupacions. La tàctica principal ha sigut la repressiva, però dues tàctiques més han sigut també pedres angulars de la seva estratègia: la pressió mediàtica i la integració en el Sistema.

La repressió abans de l'entrada en vigor del Codi Penal de mitjans dels '90 era bastant suau, i les okupacions per si mateixes no eren vistes com un problema greu. Pel Sistema establert i per l'Estat l'okupació era una petita molèstia sense gaire importància. Amb quatre cops de porra, uns quants insults del policia de torn i petits judicis o litigis sobre la propietat de l'immoble en tenien suficient. Ara bé, amb la reforma penal del 1995 es va tipificar l'okupació com a delictes. Possiblement els legisladors van veure que el moviment okupa podia tenir cert potencial de perill, potencial que, després del desallotjament del Cinema Princesa, quedà del tot clar.

Si ben és cert que la repressió va augmentar, amb el desallotjament de més de 50 cases només a Catalunya i uns 500 detinguts entre el 1995 i l'any 2000, l'okupació, malgrat ser tipificada com a possible delicte, en pocs casos ha sigut condemnada per la via penal, quasi sempre els judicis han entrat per la via civil i en alguns casos, fins i tot, s'han arxivat les causes, s'han absolt imputats o, fins i tot, més d'un cop, determinats jutjats han sentenciat que l'okupació no podia ser considerada com a delicte per diferents arguments legals. A la pràctica, per tant, la repressió no s'ha manifestat d'una manera contundent en els desallotjaments. En aquest cas la repressió és més aviat psicològica que no pas material, ja que l'augment de detencions i de gent imputada, més que fer entrar a gent a la presó, el que creava era tot un seguit de judicis i feina, molta feina, per l'estament social dels i les advocades. En aquest sentit no és estrany que més d'un/a expert/a en la temàtica de l'estudi de l'okupació siguin advocats, tals com en Jaume Asens o en Francesc Arnau.

En tot cas, al realitzar un estudi sobre el tema, un pot veure en les fonts una certa mitificació de la repressió patida per part de sectors de l'okupació i afins arran de l'aplicació del Codi Penal de 1995 i del primer govern de José Maria Aznar. Com d'altres mites aquest no té gaires fonaments.

Aquest mite és el que popularment es coneix com a *època Valdecasas*, perquè és el període, entre el 1996 i el 2003, en el qual Julia García-Valdecasas Salgado, filla de l'exrector franquista de la Universitat de Barcelona, Julia García-Valdecasas, qui va exercir el càrrec de delegada del govern a Catalunya. Aquesta època de García-Valdecasas es podria dividir en dos períodes ben diferenciats. Per una banda un primer període que finalitzaria amb el primer mandat del govern d'Aznar, en la qual es podria qualificar la repressió vers l'okupació com a moderada, malgrat que una mica superior en comparació amb etapes anteriors, i una segona, més dura i contundent però sense arribar a extrems com la repressió exercida a Euskalherria, que coincidiria amb el segon mandat d'Aznar & Co. Però en la major part dels

Okupació a Catalunya

casos l'època García-Valdecasas de finals dels '90 ha sigut explicada per certs sectors de l'okupació com una etapa de duríssima repressió. El moviment okupa ha mitificat tot aquest primer període i quasi sempre amb un discurs victimista ha intentat fer veure que la repressió era excessiva. Només cal veure dossiers realitzats des de l'entorn okupa, zines o fins i tot periòdics per adonar-se d'aquesta visió. Però la veritat és que cap okupa va entrar a la presó per okupar i, encara aleshores, l'Estat no es sentia amb la suficient força com per detenir a okupes i fer-los ingressar a presó per activitats ideològiques o per muntatges policials. Això, en tot cas, es realitzarà en el segon mandat de l'esperpèntic José Maria Aznar, l'amic de George Bush Jr i Tony Blair.

Si mirem els casos repressius a l'okupació i el seu entorn veiem com a finals dels '80 eren molt dèbils i això va significar un cert impuls a la pròpia dinàmica d'okupa. Ja als '90 ens trobem el 1992 l'operació Garzón contra l'independentisme, amb un saldo de 44 persones detingudes, 21 ingressos a presó, 3 ingressos hospitalaris i 31 denúncies per tortures. Va ser una operació que pràcticament desarticulà l'independentisme català d'arrel més radical, encara que aleshores les aportacions a l'okupació de l'Esquerra Independentista eren molt anecdòtiques i marginals, malgrat que ja a la primera meitat dels '90 l'okupació s'obria a altres corrents ideològiques més enllà de la llibertària i autònoma. Si continuem amb la repressió veiem com el 1995, per exemple, es va detenir el comando Barcelona d'ETA, amb la detenció de quatre persones de Catalunya, entre elles en Zigor Larredonda, que serà un membre actiu del moviment okupa de Terrassa, però aleshores aquella operació va quedar molt en entredit per les seves formes i perquè tot semblava indicar que moltes de les detencions havien sigut força arbitràries. Al cap de pocs dies en Zigor va quedar en llibertat sense càrrecs i va ser impossible aleshores fer cap tipus de relació més o menys creïble sobre la vinculació entre l'okupació i la lluita armada d'ETA.

Durant aquest període no és que l'okupació no importés al sistema repressiu, més aviat es veia com un perill minúscul, tal i com algun informe policial o fins i tot d'algun infiltrat deuria realitzar, però en tot cas, a la

pràctica, no s'augmentà la pressió policial fins a la segona meitat dels '90. La teoria de vinculació entre l'esquerra abertzale proetarra i l'okupació catalana ja va sorgir després del desallotjament del Cinema Princesa, quan el subdelegat del govern a Catalunya, David Bonet, afirmà que *hay elementos del movimiento okupa que se forman, se instruyen y se adiestran en Jarrai*¹⁵¹. Evidentment, tal i com explicaré, part dels mass media en van fer ressò i propaganda d'aquesta retòrica d'okupes catalans abduïts per les *ordres malèfiques dels cadells d'ETA: Jarrai*. En tot cas encara el suport social era força ampli i aquesta línia encara hauria de madurar uns anys per tal de ser creïble pel votant mitjà de tota la faràndula política.

Un cas tràgic de repressió es va patir a Cornellà de Llobregat, quan un jove de 17 anys, en Jorge Bolancel, va ser detingut l'octubre de 1997 arran d'una campanya en contra de les ETT's¹⁵². En Jorge va ser detingut, interrogat i deixat en llibertat, però al dia següent tornà a ser detingut i se'l pressionà per tal que donés noms de companys i companyes involucrats en les protestes anti-ETT's així com en altres lluites. Sembla ser que en Jorge finalment després d'hores d'interrogatori va acomplir els *desitjos* policials, però quan va sortir en llibertat, el primer que va fer, va ser suïcidarse llençant-se a les vies del tren. Des d'aleshores el record a Cornellà d'en Bolancel és present, i sens dubte, mai cremar o sabotejar una ETT o un banc pot ser comparat amb la forta pressió que deuria patir, ja que després d'aquell turment en Jorge va decidir abandonar d'una manera digna aquest món. Era una persona massa jove per morir i els cossos repressius de l'Estat, sens dubte, van ser els responsables del seu tràgic final.

Altres fets repressius són els representats per diferents episodis on policies van treure i apuntar amb les seves pistoles a gent participant en manifestacions o actes. Per exemple, en la manifestació en resposta al desallotjament de *La Totxana* el 1998 o a Cornellà de Llobregat arran d'una

151 VV.AA, *Que ens deixin en pau!*, Barcelona, febrer-març 2001, p.6.

152 Empresa de Treball Temporal.

Okupació a Catalunya

protesta en contra del Ministre de Treball, Manuel Pimentel, el 1999. Com a dada anecdòtica o no, sembla ser que un agent va estar involucrat en els dos casos (veure annexe 12). A Terrassa també ens trobem amb el síndrome del *poli que la treu molt fàcilment*, va ser arran del desallotjament del CSO Vallparadís el 14 de desembre de 1999. Després de la manifestació de rebuig al desallotjament es van produir incidents, i en aquest context, d'un cotxe de la Policia Nacional va sortir un agent, segurament *fan de Harry el Sucio*, o potser de *Torrente*, que no dubtà en apuntar amb la seva pistola als participants en els incidents.

També es considera una mostra de repressió els incidents a la Universitat Autònoma de Barcelona que es van produir per la visita del president José Maria Aznar al *Centre de Microelectrònica del CSIC* situat en aquesta universitat. La visita es va realitzar el 14 de gener de 1999 i va provocar incidents entre estudiants i policies nacionals: càrregues, cops de porra i pilotes de goma pels aires. El cas va crear un fort aldarull mediàtic i fins i tot va ser blanc de les crítiques vers el govern de certs mass media d'aquells que tenen un *target* d'esquerres tal com podia ser El Periódico o El País.

També durant aquests anys van existir muntatges *bananers* com la creació d'una suposada organització terrorista, anomenada *Acció Radical Catalana*, el desembre de 1997, a la ciutat de Terrassa. Sembla ser que el grup VI, els de la *Brigada Provincial d'Informació* de la Policia Nacional, van inventar-se del no res aquesta organització i van detenir sota la llei antiterrorista a 4 joves egarencs. El cas era tan patètic que fins i tot en el mateix jutjat de Terrassa els acusats van ser posats en llibertat al cap de poques hores...

També destacaria els incidents que es van produir el 24 d'abril de 1999 arran d'una bicicletada en contra dels desallotjaments a Barcelona. En aquella marxa es van produir incidents entre manifestants i policies. Al dia següent una imatge a El Periódico mostrava una fotografia d'un agent perseguint els manifestants amb la pistola en la mà. En els dies posteriors es produïren diferents detencions, seguiments i requeriments judicials, però al

final tot quedà, un altre cop, en res. Finalment els incidents del 12-O dels anys 1998 i 1999 significaren detencions i processos judicials, tal i com hem vist en el capítol anterior, però el que resultarà més important d'aquests fets serà el factor criminalitzador dels mass media i la pressió que aquests faran contra l'okupació.

El mass media normalment, almenys els que es deien d'esquerres, tampoc oferien una imatge excessivament negativa de l'okupació fins a mitjans dels '90, fins i tot, immediatament després dels incidents del Cinema Princesa no van exercir una visió altament negativa. Els mitjans clàssics de la dreta, en tot cas, sí que van oferir sovint, tal i com hem vist anteriorment en aquest estudi alguna petita pinzellada, una visió negativa de l'okupació i el seu entorn, malgrat que també de vegades ens trobem articles força neutrals o fins i tot partidaris de l'okupació.

Dins de l'okupació, malgrat existir gent, bàsicament des de posicionaments llibertaris i autònoms més radicalitzats, contrària a qualsevol utilització dels mass media, sí que és cert que ja des dels '80 eren normals rodes de premsa i certs comunicats i entrevistes en aquests mitjans. Si en Jesús, àlies Albert Martínez, és conegut com el *Portaveu del okupes*, més que per exercici real d'aquest càrrec, ho era per la seva relativa facilitat per oferir la seva opinió a qualsevol mitjà que pogués copçar la seva cara o enregistrar la seva veu. Ara bé, aquesta opinió favorable a sortir als mass media podria ser una de les causes de la relativa moderació del discurs i pràctica de forces sectors de l'okupació a la segona meitat dels '90. Personalment penso que sí ho va ser, ja que crec que aquesta gent moderà el seu discurs i pràctica, en part, per evitar tenir mala imatge cara els mass media.

A partir del desallotjament del Princesa des d'aquests mitjans es criticà durament el tema dels desallotjaments violents, les manifestacions més dures i els diferents actes amb violència o sabotatges perpetrats per part dels okupes, i sembla molt evident la relació entre aquesta imatge criminalitzadora dels grans mitjans i l'auge dins de l'okupació de discursos pacifistes extremistes, crítics amb els actes de violència o, directament,

Okupació a Catalunya

difamatoris sota l'acusació de que eren obra de secrets. És evident que per aquells sectors partidaris d'utilitzar els mass media, la bona imatge que hauria de sortir en aquests havia de condicionar la pràctica quotidiana de l'okupació. És normal, per tant, que durant les jornades de Trenquem el Silenci de 1999 una de les frustracions més escoltades era la referida al poc eco mediàtic de la campanya...

Però és sensat pensar que es poden fer servir els mass media? Hem de pensar que aquests mitjans normalment tenen un contacte directe amb els cossos policials i partits polítics i que, si bé és cert que de vegades poden oferir una imatge més o menys bona d'una lluita, en aquest cas l'okupació, segurament això es produeix més aviat perquè al mitjà en concret li beneficia puntualment oferir una bona imatge per tal d'utilitzar-ho com a eina d'atac contra un partit en el govern o en l'oposició que no pas pel suport real d'una lluita com l'okupació. Un altre factor que s'ha de tenir en compte és que els mass media sempre tenen al darrera poders fàctics de l'ordre social establert, així que malgrat poder sortir "bé" en un d'ells de manera puntual, això passa necessàriament per la rebaixa del discurs per part dels okupes o per la ridiculització dels pensaments més radicals que des de l'okupació poden sorgir.

Durant aquells anys va ser evident que els cossos repressius no reprimien més durament a l'okupació perquè mediàticament encara no s'havia aconseguit un bon rentat de cervell de la major part de la població. Arran dels fets del 12 d'octubre de 1999, la cosa canvià, ja que tots els mitjans de comunicació al servei del sistema, a pocs dies d'unes eleccions, van coincidir en criminalitzar fortament els fets sorgits d'aquella manifestació i, de retruc, es va criminalitzar l'entorn okupa. Les teories de vinculació directa entre Jarrai, ETA i els okupes van ser àmpliament acceptades des d'aleshores. Fins i tot en alguns casos, tal i com ho demostra el periòdic de dretes *La Razón*, la manipulació va ser tan clamorosa i evident que va provocar, el 28 de novembre de 2000, un comunicat del *Consell de la Informació de Catalunya*, òrgan oficial del *Col·legi de Periodistes de Catalunya* que vetlla

pel seu codi deontològic, on es conclouia que els redactors d'una notícia referida als incidents contra la desfilada militar de Barcelona del maig de 2000, on s'afirmava en el titular que *Autobuses con activistas de Jarrai llegaron a Barcelona para reventar el desfile*, havien incumplert els articles 1 i 2 del codi deontològic, els referits a la clara distinció entre fets i opinions i a la no difusió de conjetures i rumors, per una banda, i per l'altra el que afirma que s'han de publicar informacions fonamentades. En les seves al·legacions, els periodistes de La Razón, J. Clemente i E. Montánchez, van assegurar que la redacció de la notícia es va fer en base a la col·laboració amb la Delegació del Govern de Catalunya, el CESID¹⁵³ i els cossos i forces repressives de l'Estat. Aquest fet, denunciat per la seva clamorositat, en el fons, era un exemple de com funcionaven i funcionen els mass media: quasi sempre publiquen la versió que directament ve donada des de la comissaria o per les institucions estatals. I aquí rau la seva importància, ja que com a mecanismes de formació d'opinió, són l'instrument que en una societat com la nostra, occidental i postmoderna, configuren els hàbits, la moral, les opinions i fins i tot el que és real i el que no en el sí de la població. Evidentment un Sistema funciona a dia d'avui molt millor amb uns mitjans al servei del poder o dels partits polítics que poden gestionar total o parcialment aquest poder, que no pas amb un veritable sistema horitzontal d'informació. Alguns/es okupes van pensar (i pensen) que es podien utilitzar les pàgines de grups com PRISA o Zeta per tal de difondre la lluita okupa. La pràctica ha demostrat que no és factible. No es pot confiar en un mitjà que no es propi i que té interessos diferents a una lluita que, com a mínim, es qüestiona la distribució actual de la propietat privada. Però després de tants i tants errors, en forma d'entrevistes, rodes de premsa i comunicats públics, encara avui dia part dels i les okupes segueixen entortolligats per aconseguir uns quants segons o línies d'incerta glòria.

Els mass media van ser els que més van contribuir a crear una

153 Agència d'espionatge del govern espanyol.

Okupació a Catalunya

imatge de l'okupació com a sinònim d'una tribu urbana, han sigut els que amb el pas dels anys han diferenciat entre els i les okupes dolents (violents) i els bons (pacífics), però igualment han ofert, tant dels *bons* com dels *dolents*, la imatge de ser paràsits socials, *perrosflautes*¹⁵⁴, *pijos/es*, etc. A més a més han sigut en molts casos els altaveus de les tesis cuinades dins dels cossos repressius i als despatxos dels polítics, i aquesta dinàmica, amb el pas dels anys, encara s'ha anant accentuant, fins arribar al punt actual on publicacions com El Periódico publicà una suposada enquesta on el 80% de la població de Barcelona estava en contra dels okupes (04/03/2007). A partir d'aquella enquesta s'ompliren diferents pàgines sense cap desaprofitament. S'afirmà, per exemple, que *los barceloneses rechazan con claridad el movimiento okupa y piden a la Administración que se emplee con más dureza contra él*¹⁵⁵, a més a més d'afirmar que la concepció social dels okupes era molt negativa: *la más generalizada es que se trata de aprovechados y caraduras, pero en la misma línea se les tacha de gandules que no quieren trabajar, libertinos, sucios, niñatos, drogadictos y así un largo etcétera. Por contra, también hay respuestas comprensivas que ponen de relieve el problema de la vivienda, hablan de jóvenes necesitados sin techo o de protesta mal enfocada*¹⁵⁶.

Després d'anys d'experiències traumàtiques amb els mass media com aquest exemple de l'any 2007, encara avui dia sembla que existeixen sectors força amplis del moviment okupa que consideren que es poden utilitzar. Evidentment aquests posicionaments solen venir per part dels sectors que

154 Okupa brut, normalment enganxat a alguna droga psicoactiva, amb un cànid famèlic al seu voltant i que el pots trobar a les estacions del metro o en alguna cantonada de la ciutat fent sonar una flauta i demanant almoïna. Normalment els seus *best-sellers* flauters són cançons pròpies de les classes de música de Primària o EGB o alguna versió poc encertada d'*A les barricades*.

155 http://www.elperiodico.com/default.asp?idpublicacio_PK=46&idioma=CAS&idnoticia_PK=385098&idseccio_PK=1008

156 Ídem.

estan més propers a les teories ciutadanistes que no pas a teories d'un caire més autogestionari.

En aquest sentit és evident la coincidència dins de l'okupació entre els posicionaments moderats, contraris a la violència i propis d'aspirants a polítics o, directament, en els últims anys, sota el paraigües de partits polítics com la CUP¹⁵⁷, encaminats a fer servir el mass media per canalitzar els seus missatges, sent l'okupació, més que una lluita en la qual es creu, un mer mitjà per poder tenir una notícia inserida a les pàgines d'un periòdic. Un exemple d'això seria la dinàmica d'okupacions que en els últims anys s'han realitzat en poblacions com Manresa per part de joves vinculats a l'Esquerra Independentista. En aquesta ciutat la CUP gaudeix d'un regidor a l'Ajuntament des de les eleccions locals de 2007, a més a més és habitual al periòdic *Regió 7* que un membre de la CUP tingui un o dos cops a la setmana una columna d'opinió. L'any 2008, per exemple, joves independentistes van decidir okupar un local propietat de l'Ajuntament, un antic bar en desús, ni tan sols es va arribar a obrir cap dia al carrer, però els murs i parets de la ciutat van aparèixer plens de pintades en contra del desallotjament de l'okupa en desús per part dels mateixos okupants. Aquella okupa es deia la *Vallfonollosa*. En tot cas varies notícies van sortir al *Regió 7* donant *canxa* a la CUP, i en tot aquest temps la CUP als plens municipals ha demanat la cessió de locals pel jovent i ha fet campanya al carrer explicant la gran quantitat de pisos buits existents a la ciutat i ha demanat solucions com lloguers més baixos i més habitatge de protecció oficial. Creuen veritablement en l'okupació com a eina de transformació social? Segurament no, però sí que veuen que pot ser un instrument útil per sortir en mitjans com el *Regió 7*, com a mecanisme de pressió política dins dels plens municipals i com a

157 Les *Candidatures d'Unitat Popular*. Partit polític de l'Esquerra Independentista que en els últims anys es presenta a les eleccions locals en diferents poblacions catalanes. De vegades es defineixen com el paraigües dels moviments socials (sic).

Okupació a Catalunya

forma de *reclutar* militància pel seu projecte polític integrat en el Sistema.

Però aquestes maniobres de la CUP a ciutats com Manresa no són tampoc un cas alarmant d'integració en el Sistema, encara podria ser molt pitjor des del punt de vista de l'okupació més radical i intransigent a possibles pactes amb les administracions... Com veiem, una tercera eina per part del Sistema liberal-democràtic per a desarticular el potencial conflictiu de l'okupació és la integració d'aquesta lluita dins d'uns paràmetres assumibles. En altres paraules, intentar que l'okupació, així com els sindicats oficials, ONG's i altres estructures d'allò que es coneix com a societat civil, sigui un instrument més per canalitzar el descontent social fins a posicionaments inofensius i defensors de l'ordre social i econòmic establert. Per tant, potser seria força interessant veure diferents casos i agents que han intentat o intenten integrar l'okupació dins d'aquesta òrbita:

- El paper de les Associacions de Veïns/es. Han estat, des dels inicis de l'okupació, un pont de contacte entre el moviment i l'administració. No cal oblidar que malgrat existir excepcions, normalment aquestes associacions depenen econòmicament de les subvencions estatals per tal de poder funcionar. A més a més solen ser un focus on les bases de diferents partits polítics poden promocionar-se internament dins dels seus propis partits així com un mecanisme d'atracció de gent del carrer. En casos com l'okupació fallida de La Farmàcia l'any 1990 el paper de l'AA.VV va ser contrari a l'okupació i això facilità el desallotjament, també cal pensar que mai cap organització d'aquest tipus en les últimes dècades ha defensat la violència com a mecanisme de pressió i/o transformació social i que ha sigut, alhora, un dels focus difusors dels ideals ciutadanistes. Per tant, és força estrany que de vegades els i les okupes busquin el recolzament en aquestes associacions que, malgrat excepcions, són a la pràctica parts integrants de les estructures estatals.

Històricament han destacat per defensar la despenalització de l'okupació, i arran del fets del 12 d'octubre de 1999 van decidir involucrar-

se en els actes antifeixistes dins de la Plataforma de caire ciutadanista que, a mig termini, va ser una de les impulsores de la crisi dels discursos més radicals en el marc de les mobilitzacions antifeixistes.

Per tant les AA.VV s'han d'interpretar com un mecanisme estatal que serveix com a mediació entre els i les okupes i les institucions democràtico-liberals.

- L'estament dels advocats i dels jutges. A partir de l'aplicació del codi penal de mitjans dels '90 surten veus de diferents jutges i per part del Col·legi d'Advocats per tal que l'okupació no fos considerada com a delicta. És a dir, des d'uns estaments que normalment creuen en les estructures democràtiques es fomenta la tàctica de que l'okupació tingui com a finalitat la no penalització de la pràctica, afirmant que hauria de ser un dret okupar espais i immobles abandonats.

D'aquests sectors, per altra banda, sorgiran lideratges de perones com l'advocat Jaume Asens el qual, en més d'una entrevista, xerrada o escrit no amaga els seus posicionaments ciutadanistes, assumint que l'okupació és un moviment de la societat civil que pressiona amb mitjans pacífics per tal que el dret a l'habitatge sigui reconegut per la legislació estatal d'una manera real.

Sembla clar que el protagonisme d'aquest estament de jutges i advocats partidaris de l'okupació ha fet que les veus partidàries de les tesis ciutadanistes tinguin un suport més enllà de la pròpia lluita okupa. A més a més mitjançant informes i manifestos es van crear contactes entre okupes i membres d'organitzacions integrades en el Sistema. Un exemple d'això serà el *Manifest per la despenalització de l'okupació* que va ser signat per catedràtics i professor de dret penal, una vintena de professors universitaris d'altres disciplines, nou jutges, advocats i unes 300 persones més com Antoni Lucchetti¹⁵⁸, Eulàlia Vintró (ex-regidora de l'Ajuntament

158 Membre d'EUiA i del qual es deia que tenia un fill okupa al barri del Guinardó de Barcelona

Okupació a Catalunya

de Barcelona), Ramon Espasa (ex-conseller de Sanitat de la Generalitat de Catalunya i membre del PSC-Ciutadans pel Canvi), Joan Coscubiela (CC.OO), Fèlix Martí (Centre Unesco de Catalunya)...

El col·legi d'advocats i determinats jutges van ser un pont de diàleg entre okupes i partits polítics i una forma per entendre també com en els moments que els discursos que fomentaven obrir-se a la gent, moltes vegades, pensaven que un primer pas era obrir-se a polítics i polítiques que podien, des de les institucions, fer alguna cosa per l'okupació, ja fos despenalitzar-la, donar l'absolució d'okupes condemnats o, fins i tot, legalitzar l'okupació.

-Partits Polítics. En un Sistema liberal-democràtic la partitocràcia és l'element fonamental que utilitza el Sistema per vendre's com quelcom lliure. Periòdicament les i els ciutadans, és a dir, les persones que tenen uns drets i uns deures, poden votar a un partit polític que en teoria defensarà els seus interessos. En aquest sentit dins de l'okupació van existir i existeixen veus que no veien amb mals ulls col·laborar amb determinats partits polítics. Això tenia la seva lògica si pensem que ja als '90 una part significativa de gent que okupava era propera a partits polítics com Iniciativa per Catalunya o Esquerra Unida i Alternativa. Durant el desallotjament del Cinema Princesa l'excomunista Ignasi Riera va ser avisat per part d'un suposat *portaveu* dels okupes del desallotjament. En aquest sentit és evident que els contactes amb determinats sectors polítics era una realitat. Per exemple, els encausats i posteriorment condemnats pels fets del Princesa, finalment van rebre un indult anys després gràcies a diferents propostes parlamentàries, fins i tot, tant al Parlament de Catalunya com a l'espanyol, altres propostes encaminades a la despenalització de l'okupació a la segona meitat dels '90 i inics de la dècada del 2000 es van fer realitat. Per exemple, a partir de les gestions efectuades per Ignasi Riera el diputat aleshores del Congrés espanyol, Joan Saura, efectuà l'any 1998 una proposició no de llei per despenalitzar l'okupació, Saura afirmà que *la función del derecho en relación a la propiedad privada viene modulada*

*en la Constitución por la función social de la propiedad privada. Cuando planteamos la despenalización de la ocupación no pretendemos la legalización de la ocupación: estamos diciendo que hay otros mecanismos, vía derecho civil, para proteger la propiedad privada, pero en ningún caso la ocupación de inmuebles abandonados puede tener la sanción en el Código Penal*¹⁵⁹.

Realment no és que les propostes dels partits polítics fossin massa radicals, més aviat anaven encaminades a tornar a l'estatus legal d'abans de l'aplicació del codi penal de 1995, però en tot cas aquestes mostres que van ser una senyal, en el context de governs del Partit Popular a Madrid, per tal d'aproximar-se al col·lectiu okupa. En aquest sentit encara recordo un debat realitzat a Manresa sobre el tema de l'okupació, quan enmig d'un intercanvi d'opinions i en el context sobre el diàleg amb partits polítics, una participant a l'acte, veterana dins de l'okupació, va afirmar que sobre aquest tema *ens haviem cregut les seves promeses*. Bé, personalment estaria d'acord amb aquesta afirmació però crec que a més a més, més d'un/a va assumir el diàleg amb les institucions com quelcom factible i beneficis per l'okupació. Anys després, amb Saura de Conseller a la Generalitat i governs socialistes a Madrid, l'okupació no tan sols no s'ha despenalitzat, sinó que a les ordres d'en Saura els Mossos d'Esquadra han continuat amb una dinàmica semblant a la tan criticada època García-Valdecasas. Com deia un professor del meu col·legi: *un bon polític és aquell que menteix bé*.

- Legalització d'espais. No serà un dels factors més comuns en la Història de l'okupació a Catalunya, però sí que en altres indrets s'han viscut processos d'aquest tipus, especialment a l'estranger, on la legalització d'espais a estats com l'italià, o legislacions històricament força permissives (Anglaterra o Països Baixos) han fet que l'okupació estigués bastant integrada o que fos una cosa relativament normal i assumida socialment. En tot cas la dinàmica de legalitzar espais en altres estats ha significat que aquelles okupes que no volien integrar-se al Sistema tinguessin importants

159 BATISTA, Antoni, Okupes, Rosadelvents, Barcelona, 2002, p. 111.

Okupació a Catalunya

problemes per poder continuar existint, ja que el Sistema podia argumentar que eren centres antisocials, marginals, que no es volien integrar, que eren massa radicals, entre altres típics arguments estigmatitzadors. En aquest sentit aquelles cases i centres que es legalitzaven forçaven una brutal divisió dins de la lluita okupa, fent que en aquests països, arran de les legalitzacions, els centres legalitzats perdéssin gran part del seu contingut contestatari i els centres no legalitzats encara augmentéssin més el seu aïllament social. Coneixent experiències internacionals d'aquest tipus sembla estrany que

Fotografia de La Escalera Karakola de Madrid.

Font: wikipedia

l'Estat espanyol no volgués entrar en diàleg amb determinades okupes, ja que com hem vist, des dels inicis de l'okupació a Catalunya més d'una okupa volia o veia factible dialogar amb la propietat, en molts casos de titularitat estatal (ajuntaments, diputacions, ministeris, comunitats autònomes, etc). A Madrid experiències com La Escalera Karakola no seria del tot

ajustat afirmar que va ser legalitzada, ja que en el fons la gent de l'okupa volia un nou local i el que van fer va ser demanar subvencions. Malgrat tot la polèmica va ser gran, i segurament el discurs contestatari va perdre força per diferents factors, tals com l'abandonament del projecte de les dones que no estaven d'acord en rebre subvencions. En tot cas, va ser un cas força criticat, com també ho va ser el cas a Catalunya del, fins els nostres dies, exemple més clar de legalització d'un centre social okupat. Em refereixo al cas del *CSO Torreblanca* de Sant Cugat del Vallès.

El CSO Torreblanca va néixer arran d'una okupació d'una antiga masia okupada a la població de Sant Cugat el 6 de març de 1999. La titularitat d'aquesta masia era de l'Ajuntament, governat per una coalició

de CiU i PP, situada a la zona coneguda com el *pla del Vinyet*. L'okupació va patir uns primers mesos típics, amb denúncia, desallotjament uns mesos després i nova reokupació, fins i tot atacs per part d'elements contraris a l'okupació... Res que en un principi fes sospitar que la masia acabaria legalitzada. O potser sí. Si pensem que, com la major part de les okupacions, aquesta va ser molt diversa, amb la participació de gent adscrita a idees llibertàries, comunistes, arribant fins i tot a partidaris de partits com el PSC, podem entendre que tot plegat era possible la legalització. Torreblanca no va ser ni la primera ni la última casa o centre social que intentà dialogar i buscar una sortida legalitzadora a la seva situació, però a diferència d'altres casos sí que va accedir finalment a dialogar. La clau de tot plegat la trobem en la constitució d'un *Consell Local de Joves* que agrupà a col·lectius diversos d'allò que es coneix com societat civil amb l'objectiu de desencallar la situació de la Masia Torreblanca arran del seu desallotjament i posterior reokupació. Aquest consell de joves, conjuntament a una part dels i les okupes van decidir abandonar l'espai a canvi que l'Ajuntament es comprometés a que fos un centre gestionat pels joves. A partir d'aquí el diàleg entre administració, okupes i consell de joves es fa realitat i després d'un temps de diàleg s'arribà a un acord. L'Ajuntament reconeixia que el gestor de l'okupa fos el Consell de la Joventut de Sant Cugat, però la titularitat de la mateixa encara fos municipal.

Sobre el paper semblava que tot podia ser una victòria del i les okupes, però a la pràctica ens trobem com dins del col·lectiu d'okupes el paper de diferents joves vinculats a partits polítics va ser clau, de fet, personalitats com Aintzane Conesa van participar en l'okupació. Per qui no la conegui, només dir que va ser regidora del PSC-CpC de 2003 fins l'any 2008, i que des dels 16 anys era membre de les joventuts del PSC.

El resultat final d'aquesta legalització ha sigut la transformació de l'espai en poca cosa més que un centre cívic on es realitzen cursos pagant diners (entre 30 i 50 euros de mitjana), sense cap tipus d'esperit crític i sent, a la pràctica, un exemple de propaganda política pels partits que romanen a l'Ajuntament de Sant Cugat.

Okupació a Catalunya

Torreblanca, a dia d'avui, segueix funcionant com a centre cívic i encara està en el record de l'okupació com exemple pragmàtic del que es pot obtenir d'un diàleg amb l'administració. Malgrat tot, encara avui dia existeixen veus que aspiren a seguir els passos de Torreblanca.

1 2 3

TORREBLANCA ÉS TEVA

EL SALÓ ÉS DEL TONY
LA BASTA QUE S'CONSE
IDES TRANSGRESSORES

EL JUC D'ASSAG
ÉS DE L'ARRE
EL FET DE LA BASTA

LA MUSESTICA
ÉS DE LA LAIA QUE
S'ENLLOCAIANT EN
AMM A BERLIN

EL TALLE ÉS DEL
DIOAC QUE ÉS UN
CINQUENT ROLES DE
MALABART

LA TERRASSETA ÉS
D'ANDRÉS RAELL QUE
HI FA LA PARTIDETA

LA SALA D'ORDINADORS ÉS
DE LA LAIA QUE XATEJA
TOT EL DIA

LES DUTXES SÓN DEL JOAN
QUE BUA LA CANALLOJA

LA SALA D'EXPOSICIONS
ÉS DE LA SUSY QUE
HA MUNTAT UN CURS
DE CAPOEIRA

16/12/06 a partir de les 17h
vine a obrir la casa!
ESTRENA-LA!

Casal de Joves
Torreblanca
Av. 88 del Tinent 81-85
casaldejoves@torreblanca.cat
Consulta la programació:
www.santcugat.cat

MUSICA
DANCE
JMES

Ajuntament de Sant Cugat

Cartell de 2006 de l'antiga okupa Torreblanca de Sant Cugat del vallès
Font: Arxiu personal

La mort de l'okupació, 2000 - 2009

Okupació fins els nostres dies

En diferents estudis es comenta que el moviment okupa a inicis del nou segle a Catalunya perd la centralitat que des de mitjans dels '90 havia tingut en les lluites socials existents, en aquest sentit s'apunta que davant el clima de lluites antiglobalització s'integraria dins d'aquesta nova dinàmica que a la primera meiat de la primera dècada del s.XXI significà un resorgiment mundial de lluites contràries al Capitalisme o, com a mínim, crítiques amb la seva versió neoliberal.

La Globalització econòmica s'ha d'entendre com a resultat de la integració de l'economia mundial en un sol sistema econòmic -el capitalisme de mercat-, així com per un augment de la interdependència entre tots els sistemes productius i per una progressiva manca de capacitat de gestió o control de la societat vers la seva economia i gestió de les necessitats quotidianes. Aquest fenomen rep el nom de Globalització. Tampoc cal oblidar que aquest procés s'ha pogut realitzar, també, gràcies els canvis econòmics i socials derivats de la Revolució Tecnològica en la qual actualment encara estem vivint: la revolució del *xip* i les *noves tecnologies* derivades d'ell.

El moviment antiglobalització, alterglobalització o altermundisme és una corrent de diversos moviments polítics i socials que protesten contra les formes i els mètodes que està prenent l'actual procés d'integració econòmica global, dirigit bàsicament per l'Organització Mundial del Comerç, el Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial. Aquesta corrent engloba des de grups socialdemòcrates, i per tant partidaris d'un Capitalisme "més humà", com *Attac* (vol la condonació del deute Extern i aplicar una taxa a les transaccions internacionals), a col·lectius com els *Sense Terra* (a Brasil ocupen terres per viure), *Via Camperola* (a França, reformistes del Sistema encapçalats per José Bové), ecologistes, socialistes, fins a individualitats i organitzacions revolucionàries que volen la destrucció del Sistema Capitalista i la seva substitució per un altre Sistema. En aquest sentit les diferents branques anarquistes o llibertàries serien l'exemple més destacat,

així com certes actuacions pràctiques de moviments com l'EZLN (Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional) a Txiapes (Mèxic), o les actuacions més contundents del moviment indígena Maputxe a Xile i Argentina.

En un món dominat per la lògica d'un Capitalisme global, on qui té més recursos econòmics gaudeix normalment d'una qualitat de vida millor que aquells que no els tenen, les desigualtats i injustícies socials derivades d'aquesta lògica mercantilista són un fet. Actualment al Primer Món veiem com encara existeixen bosses de pobresa extrema, amb persones que no tenen les seves necessitats bàsiques o vitals cobertes, a més a més en els darrers anys s'ha generalitzat el fenomen anomenat "mileurisme"¹⁶⁰, és a dir, una gran part de la població guanya sous que amb prou feinen són suficients per anar tirant. A d'altres estats de la UE, com Grècia, aquest fenomen del "mileurisme" existeix també, però en aquest cas amb sous al voltant dels 600 ó 700 Euros mensuals. A Portugal el clima és encara pitjor, amb sous al voltant dels 500 Euros... Mentre això es generalitza, grans fortunes es consoliden, tals como les d'Amancio Ortega (Propietari d'Inditex) o d'Emilio Botín (President del Banc Santander) a Espanya, Bill Gates als EUA, etc.

La desigualtat econòmica entre països rics i països pobres, o bé entre el que s'anomena Primer i Tercer Món, és cada vegada més gran. Observem aquestes dades, ja que parlen per si mateixes:

- Cada dia moren 30.000 nens al món, i d'aquests, la meitat per fam.
- Cada dia neixen 60.000 nens amb pes insuficient.
- A l'Àsia, 515 milions de persones subsisteixen amb 1 euro al dia.
- Tan sols 225 persones acumulen tanta riquesa com la meitat de la humanitat.

160 Això a l'Estat espanyol, en altres indrets aquesta homogeneïtzació econòmica de classes mitges-baixes segurament tindria altres noms depenent dels ingressos mitjans. El nom deriva de la tendència de guanyar al voltant de 1000 Euros mensuals.

Okupació a Catalunya

- Només amb una quarta part de les despeses anuals en begudes alcohòliques que es consumeixen a Europa es garantiria la salut i nutrició del Tercer Món.

- El 20% dels països més rics posseeix una riquesa 150 vegades superior al 20% de països més pobres. El terme mitjà d'ingrés dels 20 països més rics és 37 vegades més gran que el dels 20 més pobres; una diferència que s'ha duplicat en els últims 40 anys.

En aquest sentit, a Catalunya la lluita antiglobalització ja començà a tractar-se als '90, amb l'aparició de col·lectius de suport a la lluita de l'EZLN poc després de l'aixecament armat d'en subcomandant Marcos a Txiapes l'1 de gener de 1994. En aquest sentit encontres diversos, tals com els encontres contra el neoliberalisme, seran precursors de la lluita antiglobalització a Catalunya¹⁶¹.

En aquest context la lluita okupa no serà un front unit, ni tan sols mínimament homogeni, com veurem les diferències internes es manifestaren al voltant de com participar en el context antiglobalització. En aquest sentit l'okupació perdrà la seva centralitat malgrat ser una base permanent de conflictivitat social.

Per altra banda, tal i com he explicat en el tema anterior, sostenc la hipòtesi que a la segona meitat dels '90 dins el moviment okupa a Catalunya es va fomentar uns tipus de pràctiques que en certs sentits s'aproximaven a les tesis conegudes com a ciutadanistes. Això va provocar crítiques internes, especialment des dels àmbits llibertaris i autònoms més radicalitzats.

Per exemple ens trobem ja a finals de 1997 i amb una dura crítica per part del grup *Araña* de la Federació Anarquista Ibèrica en referència a l'okupació. La crítica va aparèixer a *Solidaridad Obrera*, portaveu de la CNT de Catalunya. En aquella crítica s'afirmava que els projectes okupes no eren revolucionaris i que bàsicament eren espais d'oci on es creava un gran negoci

161 L'annexe número 13 és una cronologia de la lluita antiglobalització.

al voltant del concerts amb la venda d'entrades, alcohol i, segons ells, altres tipus de drogues. De fet afirmaven que *las justificaciones de la okupación son puro reformismo, solicitando a gritos (aunque no lo quieran decir) lugares subvencionados para que los chavales se pongan hasta arriba*¹⁶² Afirmaven que en molts concerts la recaptació anava directament a la butxaca d'uns quants que gràcies a l'okupació podien viure molt bé. També es criticava la suposada *autonomia* de les okupes, la qual era considerada una fal·làcia, ja que tenien cabuda idees nacionalistes *filo-etarres* i es criticaven projectes com el de la CNT. A l'escrit també eren crítics amb el tema de la suposada autogestió dels espais ja que *montar un bar-discotheca es un insulto a todas las experiencias de autogestión verdaderas*¹⁶³. En definitiva, una dura crítica que s'ha d'entendre en un context on la CNT, després del llarg judici amb la quèefinalment seria la CGT, no havia aconseguit créixer de manera important, en part pel creixement de moviments com l'okupació -especialment a la zona de Madrid amb Lucha Autónoma-, i amb diferents conflictes interns (una escissió recent a Catalunya) que, sens dubte, feien que tingués una actitud defensiva davant d'una lluita com l'okupa que a llocs com Madrid, al voltant de Lucha Autónoma, tenia un cert contacte amb *Solidaridad Obrera*, una escissió de la CGT amb certa presència a Madrid. A més a més no cal oblidar que en aquells anys també a Catalunya des de l'okupació es tenien certs contactes amb la CGT o fins i tot amb partits polítics com la formació d'en Joan Saura. Per tant s'ha d'entendre aquesta crítica en aquest context i segurament cal valorar-la com un xic exagerada, però el que és una realitat és que posava sobre la taula certs temes que en un futur seran també tema de debat dins de les pròpies okupacions, tals com la relació amb l'esquerra independentista més o menys propera a les tesis basques de l'entorn

162 GRUPO ARAÑA (FAI), "Okupación + centro social = Negocio redondo (para el Estado)". A: *Solidaridad Obrera*, nº276, Octubre del 1997, Badalona, p.8.

163 Ídem.

Okupació a Catalunya

abertzale, el problema dels grans concerts i l'excessiu consum de drogues, les relacions amb partits polítics, la legalització o no dels espais... En definitiva, una crítica dura i sense cap tipus d'intenció d'establir punts de contacte amb l'okupació, malgrat que la CNT, com a organització, depenent de la localitat, no només recolzava les okupacions sinó que també, en alguns llocs, les creava. En certa manera des de posicionaments llibertaris es començava a reclamar la construcció d'un moviment propi, ja que la via okupa, engegada bàsicament per llibertaris i llibertàries, semblava que era més una forma de debilitament d'una lluita antiautoritària que no pas un reforçament de la mateixa.

Deixant de banda a la CNT, que per a moltes persones dins de l'okupació tampoc era un referent gaire estimat, sí que és cert que des de la resta del moviment llibertari, no tan vinculat o fins i tot contrari a l'anarcosindicalisme, serà altre focus important de crítiques vers l'okupació, moltes vegades, fins i tot, a partir d'okupacions que es desmarcaven de les línies dominants d'Assemblees d'Okupes i de campanyes transversals com les diferents jornades de *Trenquem el Silenci*.

En aquest sentit per entendre el moviment llibertari català de la segona meitat dels '90 i inicis del segle XXI cal pensar en la renovació ideològica que es va produir. A la segona meitat dels '90 els debats al voltant del que es coneixerà com *anarquisme insurreccionalista* entraren amb molta força a Catalunya i la resta de l'Estat. Malgrat que anys abans ja es va fer alguna referència d'aquestes idees per part d'algun grup o col·lectiu, o fins i tot de gent vinculada a l'anarcoindependentisme -van tenir contacte amb insurreccionalistes italians en encontres-, les idees penetraren amb molta força a partir d'un atracament fallit el 1996 a la ciutat de Còrdoba per part d'un grup anarquista adscrit a aquesta corrent que fugia d'Itàlia, on la repressió vers aquesta lluita estava en un punt àlgid. La resposta solidària en l'ambient més llibertari va provocar diferents debats que van ser la base de molts dels plantejaments anarquistes futurs. Si bé és cert que en uns pocs anys va ser impossible filtrar tots els debats que ja portaven lustres produint-

se a Itàlia, sí que és cert que nombroses traduccions de textos de l'anarquista teòric i pràctic Alfredo Maria Bonanno, de Constantino Cavalleri, de Pierleone Porcu, entre d'altres, van anant, poc a poc, arribant al context català i espanyol. Aquestes idees *noves*, malgrat interpretar-se genèricament d'una manera massa espectacular i amb un gran culte a la violència, van suposar un reforçament i actualització del discurs anarquista.

Per una banda aquestes idees criticaven les estructures organitzatives clàssiques o formals tant de l'anarquisme com de la resta de moviments, per ser una font de lideratges, jerarquies internes i de passivitat pràctica. L'enfocament insurreccionalista, amb els seus matisos, pensava que era molt millor crear una xarxa de grups basada en l'afinitat i amb una organització flexible i informal que no pas buscar un creixement quantitatiu sota el paraigües d'una organització clàssica amb els seus estatuts, els seus conceptes vanguardistes, la seva burocràcia interna i, fins i tot, seguint diferents plantejaments insurreccionals, les seves nul·les opcions de teixir un projecte revolucionari. Per a les tesis insurreccionalistes l'acció directa, ja fos violenta o no, no podia esperar, ja que era imprescindible per entrar, per una banda, en una estratègia de tensió permanent vers les diferents estructures de dominació i intentar, per altra banda, participar en conflictes socials espontanis des d'una perspectiva revolucionària, intentant que aquestes revoltes o insurreccions vinculades a la irracionalitat o al mer reformisme, gràcies a la participació anarquista, esdevinguessin insurreccions conscients i revolucionàries. A la pràctica aquesta part última va ser la que menys es va entendre o intentar aplicar, ja que molts cops les idees insurreccionals es van entendre com la creació de grups tancats, sense gaire vinculació entre ells i amb idees molt elitistes i puristes, ja que sota l'excusa de preferir l'afinitat i el creixement qualitatiu front el quantitatiu, aquestes pràctiques es transformaven moltes vegades en inaccessibles per a persones que començaven a interessar-se en les idees llibertàries.

Malgrat la deficient interpretació i execució de les idees insurreccionals va ser un fet que molta gent jove vinculada a la CNT va

Okupació a Catalunya

deixar l'anarcosindicalisme per les dinàmiques internes que es produïen, ja que el culte a l'organització, el control assembleari intern per part del sector més vinculat a la FAI o certs plantejaments criticant a tot allò que fes olor a insurreccionalisme¹⁶⁴ va fer que molts joves cansats de la dinàmica cenetista trobessin un refugi en aquests plantejaments. Fins i tot la històrica FIJL (Federació Ibèrica de Joventuts Llibertàries), branca juvenil de la CNT, en els primers anys del nou segle va declarar que ja no era una *organització germana* de la CNT i que optaven pel que van anomenar *Federalisme Insurreccional*, una mena de punt d'unió entre els plantejaments insurreccionals i el manteniment d'una estructura clàssica, això sí, molt menys burocràtica que abans i amb un pes molt més important de l'afinitat.

Però no només d'idees insurreccionals italianes es va nodrir i enriquir el debat d'idees llibertari, a finals dels '90 i inicis dels '00, també ho va fer d'idees anarquistes i similars de caire anticivilització. Aquests plantejaments, bàsicament provinents dels EUA i del món anglosaxó, amb autors com John Zerzan, Ted Kaczynski (àlies Unabomber), de l'ecologisme més radical, així com de textos de col·lectius com *Willfull Disobedience*, van tenir força seguidors i seguidores. Bàsicament tenien un plantejament pràctic molt similar a les tesis insurreccionalistes italianes, però hi sumaven plantejaments crítics amb la civilització i defensors de l'ecologisme més radical. Aquests discursos van significar una renovació de molts plantejaments, especialment

164 En aquest sentit cal pensar en la imatge mediàtica que es va fer de l'anarquisme a Itàlia, on existien anarquistes bons, al voltant de la filial de l'AIT d'allà, l'*USI* i la *Federació Anarquista Italiana (FAI)* i el anarquistes dolents al voltant de l'insurreccionalisme i de figures com Alfredo Maria Bonanno. Per tant, una vegada el fenomen de l'insurreccionalisme apareix a l'estat espanyol, els sectors més propers a les tesis de la FAI de la CNT el veuran com un perill pel seu projecte anarcosindicalista, el qual, segons els seus paràmetres, havia de centrar-se bàsicament en la lluita laboral i buscar un creixement sostingut en una època de vaques magres.

en certs ambients ecologistes que aleshores estaven majoritàriament integrats i ancorats sota la dictadura dels plantejaments sectaris del pacifisme més intransigent, no-violent i favorable al diàleg amb les institucions estatals. A Catalunya el col·lectiu *Llavors d'Anarquia* va ser un dels principals difusors de les teories anticivilització i, fins i tot, van organitzar mesos abans del desallotjament de Kan Titella una xerrada amb John Zerzan, el més conegut difusor d'aquests plantejaments, i Constantino Cavalleri, un dels màxims exponents de les idees insurreccionalistes d'Itàlia. Possiblement va ser la xerrada on més gent he vist en tots els anys que he estat dins del moviment llibertari.

És important entendre aquesta assumpció de plantejaments més radicals per entendre moltes de les crítiques que es realitzaran per una part important de gent, més o menys propera a les idees llibertàries, dins i fora de la pròpia okupació. Abans de l'entrada d'aquestes idees els plantejaments llibertaris en molts sentits van entrar en una mena de decadència on l'única sortida era formar part d'una esquerra més àmplia amb plantejaments clarament identificats amb les tesis ciutadanistes, tals com el suport a campanyes per aconseguir una *Renda Bàsica Universal*, la condonació del deute extern als països del Tercer Món, el suport a mesures com la *taxa Tobin* per a les transaccions internacionals, entre altres propostes que en el context de les lluites antiglobalització van aparèixer i van ser font de divisions. Fins i tot es podria considerar que un sector important de l'entorn llibertari, com va ser la CGT, va entrar de ple en el marc d'aquests plantejaments, sent considerada, avui dia, per una part important del moviment llibertari, com un sindicat radical però no entroncat amb els principis anarquistes d'autogestió i lluita contra l'Estat i tota forma de dominació.

Al tema anterior, en el capítol sobre l'antifeixisme, vaig ser certament crític amb el desenvolupament de les manifestacions del 12 d'octubre després de 1999, especialment pel que fa al fet que determinats sectors d'okupes no van tenir cap problema en coordinar la campanya amb organitzacions ciutadanistes. Una de les meves tesis és que aquella aliança

Okupació a Catalunya

va significar una deriva de la lluita antifeixista i de part de l'okupació vers a plantejaments cívics tolerats pels Sistemes, una mena de camí vers a la integració. En aquest sentit el meu plantejament no és gens nou, ja que aleshores ja provocà tot un seguit de crítiques internes, especialment per part de gent vinculada a les pràctiques llibertàries. Per una banda si mirem les diferents notícies aparegudes als mass media es pot apreciar com el principal protagonisme mediàtic dels fets del 12-O de 1999 girava entorn a la vinculació de sectors de l'independentisme radical com la PUA o el RAK¹⁶⁵, amb Jarrai i l'entorn d'ETA i l'esquerra abertzale. A més a més es pot apreciar com des d'aquests sectors en aquell moment no es tingué massa problemes en afirmar als mateixos mass media que eren moviments agermanats amb Jarrai i l'esquerra abertzale. Això va provocar crítiques dins del moviment llibertari i autònom, tant de sectors llibertaris partidaris de la defensa violenta en manifestacions com per part de sectors favorables a una deriva més pacifista dels actes. Els primers van tenir la sensació que l'esquerra independentista utilitzava els fets per donar-se un excessiu protagonisme mentre que els segons pensaven que la criminalització mediàtica no era profitosa per les seves expectatives polítiques. Finalment el 12 d'Octubre de 2000 les tesis més ciutadanistes i autònomes moderades semblava que s'imposaven als actes, mentre que el moviment independentista més radical estava ja en un context de reflexions internes i possiblement esperant un cop repressiu davant de tant protagonisme mediàtic durant tot aquell any, on les tesis de vinculació entre okupes i l'entorn abertzale semblaven que tard o d'hora farien que la repressió avortés, ja fos amb una certa base real o amb més imaginació i bricolatge policial, qualsevol aliança entre els dos moviments.

Per tant, amb l'any 2000 ens trobem fortes crítiques de sectors llibertaris front un 12 d'Octubre que s'allunyava dels plantejaments d'acció directa i confrontació que dins dels cercles llibertaris els plantejaments

165 Resistència Antifeixista de Kornellà

insurreccionalistes havien reforçat. Un exemple d'això seria la revista en format zine del Baix Llobregat¹⁶⁶, anomenada La Comun@, on ens trobem unes reflexions crítiques després del 12 d'octubre en llibertat, lema que s'utilitzà a l'any 2000. Afirmaven, seguint plantejaments clarament inspirats per les idees insurreccionalistes que *"Ser antifeixista no és cap delictes" es el ejemplo en eslogan de la aberración consumada. ¿Qué es delito y qué no?, ¿quién impone ese límite más que las leyes que dicta el sistema?, si estamos en contra del sistema, bien está que seamos delincuentes (...). Una vez más la consigna supera la lucha, el análisis se obvia frente a una necesidad ficticia de unidad en la lucha, apoyada por una estética y un merchandaising suficientemente extendido como para excluir cualquier esbozo de crítica razonada*¹⁶⁷. Aquesta crítica, en el fons anava més enllà de l'estricta àmbit antifeixista, era també una crítica a les lluites parcials que demanaven drets i reformes a l'Estat i evidenciava, per altra banda, que moltes vegades l'acceptació d'aquestes terminologies transversals, a més a més de condicionar la pràctica d'una lluita, també eren una mostra de la poca anàlisi que es feia de les campanyes per una part important de la gent vinculada a l'okupació i altres lluites properes. També es criticava que malgrat ser un ambient suposadament autònom la presència de partits polítics i organitzacions similars era força habitual, ja que d'una forma més o menys directa, formaven part de la lluita antifeixista. En aquest sentit en el tema anterior, en el capítol sobre antifeixisme, he explicat com organitzacions vinculades a l'esquerra independentista, tals com la PUA, o del marxisme més clàssic, com la CJC, van tenir gràcies a l'antifeixisme una porta d'entrada a la lluita per l'okupació, en part gràcies al prestigi de col·lectius com AENA (Al Enemigo Ni Agua) que no van tenir gaires problemes en treballar, amb l'excusa de la unitat antifeixista, amb

166 Possiblement la zona de Catalunya on més força tenia l'antifeixisme en discurs i en pràctica.

167 ÁCRATA, "Ni el fascismo es el problema, ni el antifascismo es la solución". A: *La Comun@*, n.º?, 2000/1.?, Baix Llobregat, p.19.

Okupació a Catalunya

organitzacions que en principi no recolzaven l'autonomisme més enllà de certes referències a un anticapitalisme més o menys accentuat i una defensa de l'assemblearisme com a mitjà de coordinació.

En tot cas la crítica a l'antifeixisme i que per extensió també es podria associar a l'okupació també entrava en certs aspectes referents a l'ús de la violència i les noves derives pacifistes que semblaven començaven a ser defensades en certs cercles polítics. En aquest sentit a l'article s'afirmava que *como consecuencia de una política de “acercamiento a la sociedad” cuando en realidad es un acercamiento a los media, se maquillan los granos radicales que dan mala imagen al movimiento “cívico” “popular”. La unidad antifascista se plantea en defensa de la democracia y en consecuencia se vende el discurso de que lo que pretende es la superación de los errores de facto de la democracia actual para llegar a crear un ideal de democracia “mejorada”. (...) Se olvida todo el transfondo de crítica al sistema democrático parlamentario, se cree en la posible solución dialogada, l@s polític@s no son más que demócratas equivocadas, que reprimen a quien no tienen que reprimir, y se pide justicia al juez, coherencia y honradez al político, se denuncia que la policía se excede a la hora de reprimir*¹⁶⁸. Sens dubte, de nou, aquesta crítica no només anava dirigida a la lluita antifeixista, en el fons era una crítica a una dinàmica que pràcticament es va iniciar amb les primeres okupacions, era una crítica a plantejaments com els de Jesús, el *portaveu* dels okupes, o fins i tot de certs plantejaments que a Sants començaven a ser dominants.

Però quins eren aquests plantejaments de Sants? A la segona meitat dels '90 i primers anys del nou segle, semblava que el concepte d'Autonomia, posteriorment rebatejat com a *contrapoder*, era el que més s'assimilava. S'entenia que, tal i com quedà reflectit en un pamflet en format zine, editat pel CSO Can Vies el febrer de 2000, anomenat *De la necessitat d'articular el moviment autònom anticapitalista*, que l'autonomia era el mínim comú denominador de lluites com l'okupació, l'alliberament animal, l'antifeixisme,

168 Idem. p.21.

l'antisexisme i demés *ismes*. Aquesta autonomia, per altra banda, es sentia hereva de les velles lluites de la CNT dels anys '30, de les col·lectivitzacions del '36, del ateneus populars d'inicis de segle i tot un refregit que connectava des de posicionaments vinculats a l'esquerra independentista, passant pels comunistes, fins arribar a les tesis llibertàries. L'objectiu de tot aquest refregit no podia ser altra cosa que potenciar tot allò que es tenia en comú: per una banda l'anticapitalisme, que serviria per fer que les diferències ideològiques entre les persones integrants d'aquest *moviment autònom* s'esborressin, ja que *ens encaminarem, des d'una coincidència en l'anticapitalisme, vers a una superació de les antigues etiquetes generadores d'enfrontaments estèrils*¹⁶⁹, l'autogestió del moviment era un altre pilar d'aquesta articulació, en el sentit clàssic de no dependre econòmicament del Sistema i amb l'objectiu de construir un *contrapoder econòmic*. Un altre factor important era el reconeixement sui generis de l'acció directa, en el sentit de vincular-la estretament a la democràcia directa i com el pilar bàsic de l'autonomia. Tots aquests plantejaments, posteriorment els i les contrapoderistes, els assumiran com a propis. En aquest sentit no deixa de ser revelador com es critica o ridiculitzen les concepcions d'acció directa vinculades a l'atac d'estructures, símbols i persones que configuren el Sistema d'explotació vigent. Aleshores, en referència a l'acció directa afirmaven en el text que *l'acció directa serà un concepte útil si el ressituem, si el separem de l'ús restrictiu que se li ha donat. Així, l'acció directa no és només apedregar a la policia, malament aniríem, sinó que és l'expressió concreta de la democràcia directa, antagònica a la democràcia representativa burgesa (parlament, eleccions) i que, a través de l'assemblea, retorna als individus la plena capacitat de decidir quotidianament tot allò que els afecta sense delegar en els polítics. Així, l'acció directa seria simplement l'expressió de la democràcia horitzontal*¹⁷⁰. Aquests tres factors: acció directa

169 ANÒNIM, *De la necessitat d'articular el moviment autònom i anticapitalista*, CSO Can Vies, Barcelona, 2000, p.2

170 Idem. p. 4.

Okupació a Catalunya

entesa com el resultat de les decisions assembleàries i preferiblement no violenta, anticapitalisme unificador front les diferències ideològiques i autogestió clàssica, serien els pilars capaços de crear un moviment autònom i anticapitalista segons les doctrines de Sants. A partir d'aquesta interpretació *light* de l'Autonomia es derivarà a les tesis contrapoderistes de Sants i que actualment són acceptades per altres espais de Barcelona i Catalunya, sent, en certa manera, les tesis pràctiques dominants en esdeveniments com les Jornades de Trenquem el Silenci de 1999, o menys accentuadament en el actes cívics que predominaren en el 12 d'Octubre de 2000.

Com veiem les diferències començaven a ser molt visibles a inicis del nou segle, des de posicionaments llibertaris començava a ser molt normal la crítica a certes dinàmiques, no és casualitat que l'any 2001 gent vinculada al CSO La Lokeria (L'Hospitalet) publicués l'*Impase Ciudadanista*, o que en el context antiglobalització el col·lectiu de Llavors d'Anarquia criticués en xerrades, pamflets, zines i llibres el paper del nou reformisme postmodern que representava el ciutadanisme amb propostes tipus taxa Tobin o rendes bàsiques. Per altra banda des dels posicionaments autònoms ens trobem un gran nombre de persones que es podria dir que ja els hi estava bé com era la dinàmica okupa, però molta gent d'aquest àmbit tendirà, així com els i les partidàries de les tesis llibertàries més crítiques, a optar per un moviment llibertari amb perfil propi.

Resumint i reiterant-me, per una banda existia la tendència anarquista i autònoma radical crítica amb la dinàmica dels últims anys de l'okupació i que recolzava una okupació més anarquitzada o, en tot cas, reforçar la consciència anàrquica front la consciència ambigua que existia darrera de gran part del moviment okupa. Per altra banda existia una tendència autònoma moderada, que posteriorment es podria dir contrapoderista, la qual fomentava l'ambigüitat okupa i que era un focus de moderació pràctica al deslegitimar l'acció directa violenta a més a més de coquetejar amb organitzacions plenament favorables al ciutadanisme. I per descomptat la corrent ciutadanista que amb exemples com Torreblanca a Sant Cugat ja mostrava el perill que suposava dins de l'okupació.

A les mobilitzacions antiglobalització en contra de la reunió prevista (finalment es suspengué) del Banc Mundial l'estiu de 2001 a Barcelona, quedaren paleses les diferències existents al voltant de l'okupació. Per una banda existia una coordinadora al voltant de l'okupació que participà en la manifestació unitària on participaren organitzacions de tots els colors. Durant aquella marxa es van produir incidents força greus i disturbis al voltant de la Plaça Catalunya. Altra cop s'aixecaren veus provinents de posicionaments autònoms moderats i ciutadanistes afirmant que tots els disturbis van ser obra de secretes. Si bé va existir infiltració i alguna provocació policial, s'ha de ser molt cínic per titllar de secretes a persones que coneixien de feia temps i que pensaven diferent a les tesis anti-violència de certs sectors. Aquell dia aquella polèmica manifestació es realitzà pel matí, però a la tarda existien convocatòries pròpies de sectors de l'Esquerra Independentista i per part d'una coordinadora anarquista¹⁷¹. Totes dues manifestacions van ser reprimides i en el cas de l'anarquista els cossos policials no van deixar sortir a la manifestació de Plaça Universitat, punt d'origen previst de l'acte. Les càrregues policials es van anar succeint i diverses barricades i objectes volàtils van interferir com van poder l'ingent desplegament policial.

En aquest context antiglobalització seria important destacar el paper que jugà el *Moviment de Resistència Global*, una coordinadora que agrupà a tot l'espectre ciutadania, per primer cop, a Catalunya. En aquestes mobilitzacions representaren el reformisme del Sistema i va ser la base de futures lluites plenament fonamentades en els principis d'un capitalisme liberal més humà i intervencionista.

Si fem una anàlisi de l'okupació veiem com en aquests actes de protesta o els realitzats durant la cimera de la Unió Europea a Barcelona (2002), en totes les branques del moviment antiglobalització ens trobem

171 C.A.C.G (Coordinadora Anarquista Contra la Globalització). D'aquesta coordinadora sorgirà el conegut portal anarquista de contrainformació "Alasbarricadas" (www.alasbarricadas.org).

Okupació a Catalunya

okupes. Una mostra que l'okupació cada cop estava més dispersa. Amb les mobilitzacions globals contra la Guerra d'Irak es va repetir el cas, amb l'afegit que les mobilitzacions pròpiament okupes van ser els *Espais Okupats contra la Guerra*, que seran, sota el meu punt de vista, un altre pas de tesis plenament ciutadanistes dins de l'okupació. No serà pas casualitat que el mot "Espai Okupat" sigui recurrent en projectes que han derivat a voler obertament la negociació amb els poders polítics assumint que l'okupació era una eina més per pressionar. Un cas paradigmàtic serà l'*Espai Okupat Magdalenas* de Barcelona, que el 2008 públicament assumirà aquesta via de negociació i pressió política. Altres projectes que han existit en aquests anys d'aquest tipus han sigut *Miles de Viviendas*, al barri de la Barceloneta de Barcelona, manifestos en *contra de la violència immobiliària i urbanística* o, fins i tot, certes pràctiques de l'entorn més independentista. Si bé és cert que l'independentisme ha sigut un dels principals difusors de la lluita okupa arreu de Catalunya en els últims anys, especialment gràcies a l'acció de la militància vinculada a la CAJEI (*Coordinadora d'Assemblees de Joves de l'Esquerra Independentista*), també ho és que la dinàmica molts cops ha sigut la d'utilitzar l'okupació com a forma d'estratègia per pressionar des dels consistoris o per reforçar projectes polítics propis. Un cas paradigmàtic és l'existent al voltant de Sabadell. Després d'un temps sense okupes, es creà a Sabadell la típica Assemblea d'Okupes. Sobre el paper una organització autònoma, però on participaran moltes individualitats provinents del que es coneix com a MPS (*Moviment Popular de Sabadell*), marca de l'independentisme en aquella ciutat. L'any 2003 es reactivaren les okupacions amb el CSO *Els Maquis* i *Can Barba*. En el procés d'okupació de Can Barba va sorgir un procés negociador on d'una manera directa l'MPS intervingué en favor de les negociacions. Finalment es va arribar a un acord amb l'Ajuntament, el qual cedí diversos locals destiant a col·lectius diversos. Parlant amb diferents fonts de l'entorn okupa de Sabadell aquell procés es va viure de manera decebedora, ja que molta gent sentia que no havia sigut un procés horitzontal, ja que l'MPS imposà el seu criteri de

manera quasi aplastant, sent l'Assemblea d'Okupes poca cosa més que una corretja de transmissió dels seus interessos. Posteriorment la gestió dels locals es transformà en un autèntic malson: desarrelament en barris sense gaire teixit associatiu contestatari, locals sense aigua, convivència forçada en els espais entre col·lectius, etc. Davant aquest fracàs en el procés de negociació, l'MPS decidí que s'havia de tornar a okupar, i en aquest sentit s'obrí un altre període d'okupacions, destacant l'okupació del *CSO Euterpe*, un bestial equipament, antic Cinema, just al costat de l'Ajuntament de Sabadell. Com a dada curiosa, cal dir que des de l'Euterpe sorgirà una assemblea llibertària que serà el germen del futur Ateneu Llibertari de Sabadell, qui gestionarà un local patrimoni de la CNT, tot just al costat de la seu anarcosindical. Sabadell seria un exemple extrem del predomini ciutadani d'una lluita social. Una tendència que agrupa els revisionistes de totes les idees vinculades als ideals ultrapacifistes, a trotskistes, passant per leninistes i socialdemòcrates, ecologistes de pandereta, tots ells sota la nova *bíblia* de l'Imperi (2000) de Toni Negri i Michael Hardt. Un altre exemple de ciutadanisme en aquests anys ha sigut tot el moviment al voltant d'*V de Vivienda*, un moviment que sorgí un parell d'anys abans de l'esclat immobiliari. Bàsicament gestat a cop d'Internet i d'una bona campanya de propaganda, la seva praxis es podria resumir en manifestacions lúdico-festives criticant la problemàtica de l'accés a la vivenda en ple *boom* del sector del totxo. Aquelles manifestacions, que seguien la moda de la nova era digital, convocades per sms, correus electrònics i webs d'Internet, van aconseguir mobilitzar a milers de persones, però sota uns paràmetres inofensius per l'ordre establert. L'objectiu era demanar com a finalitat reformes per facilitar l'accés a l'habitatge, i poca cosa més. Aquests exemples, com a mecanismes de mobilització social sense transcendència, han sigut uns clars exemples, ja que no van arrencar cap reforma del Sistema. Retornant a V de Vivienda, ja des dels seus inicis, aquest moviment, proper a les tesis *contra la violència immobiliària i urbanística*, feia certa pudor a partits polítics integrats en el Sistema. En una de les primeres manifestacions d'V de Vivienda recordo perfectament com un militant d'EUiA em va donar una

Okupació a Catalunya

propaganda amb les cançons que es corejaven des de una furgoneta amb un equip de so. També recordo com una representant del *moviment*, la qual va fer un *tour* per diversos mass media, era una vella coneguda de les campanyes antiglobalització al costat de les tesis més ciutadanistes, segurament deuria de participar també en els Espais Okupats Contra la Guerra, per passar posteriorment per Miles de Viviendas o Magdalenas i fer els seu viratge militantesc fins a la campanya d'V de Vivienda.

Davant el protagonisme dels últims anys de les tesis ciutadanistes, en un context de mort de l'okupació com a centralitat d'un moviment contestatari, les tesis, tant les autònomes moderades com les més vinculades a l'autonomia més radical i del moviment llibertari, no han aconseguit establir-se amb la mateixa força que els projectes utilitaristes vers l'okupació en el marc del ciutadanisme: l'Esquerra Independentista per una banda, i per l'altra el ciutadanisme fill de l'alterglobalització. El projecte del contrapoder, en certa manera, malgrat aspirar a anar més enllà de l'okupació en favor d'un moviment més ampli, només ho ha aconseguit de manera estable a Sants, a partir de l'articulació de l'Assemblea del Barri de Sants com a eix del seu projecte, mentre que altres projectes més o menys similars en els seus plantejaments tàctics i teòrics, com *Can Masdeu*, una antiga leproseria a la falda de Collserola (Barcelona), semblen que perduren en el temps i que són un referent dins de l'ambient okupa. Cal reconèixer a Can Masdeu l'excel·lent projecte d'autogestió pràctica que cada dia ha generat sota uns paràmetres ecològics i no jeràrquics, però també cal veure que ha sigut un dels centres que va reforçar la visió d'okupes dolents i okupes bons que existeix gràcies als mass media.

Can Masdeu s'ocupà el desembre de 2001 a partir de gent diversa, una part provinent del frustrat procés negociador de Torreblanca a Sant Cugat. L'any 2002 va estar a punt de ser desallotjada, però la resistència eminentment passiva que es va oferir, des dels mass media, va significar tot un allau de bones crítiques davant uns okupes que, a diferència d'altres, no utilitzaven aparentment tàctiques violentes i feien una gran tasca social...

Potser la defensa passiva de Can Masdeu, amb gent penjada a l'exterior de la finca, i amb solidàries resistents pels voltants, en realitat va tenir també algun episodi d'enfrontament entre solidaris i cossos policials, però la imatge mediàtica, en general força bona amb els okupes de Can Masdeu, contrastava amb les referències negatives a altres formes d'okupació. La separació entre okupes bons i dolents ja era molt visible, i no tant per la voluntat dels okupants de Can Masdeu, més aviat per la tasca distorsionadora dels Mass Media. Només caldria comparar les declaracions mediàtiques arran del desallotjament del CSO El Pati Blau el 2004 o el de Kan Titella l'octubre de 2001, amb prop d'una trentena de detencions arran d'una manifestació solidària que finalitza amb forts disturbis a Gràcia, o l'assalt de la Casa de la Muntanya l'estiu de 2001 per part de la policia, sota el pretext que des de l'edifici es van llençar objectes contra l'actuació que en aquells moments estaven fent, desallotjant una casa okupada veïna, per constatar com els mass media fracturaven i dividien encara més l'okupació.

Sense cap dubte dubte, els mass media no només van aconseguir variar els enfocaments de determinats sectors okupes a finals dels '90, amb el nou segle estaven aconseguint el rebuig social vers l'okupació. El diferent tractament mediàtic que es podia oferir de l'okupació va ser un caramel enverinat que condicionà molt la pràctica de moltes okupacions. Amb el pas dels anys, els disturbis en desallotjaments han sigut molt menors, potser els més recordats serien els derivats del desallotjament del *Forat de la Vergonya*, una lluita amb caràcter propi que aplegà a okupes i sectors del veïnat assetjats per immobiliàries i plans urbanístics, al cor del Casc Antic de Barcelona o els disturbis que van realitzar a Gràcia abans del seu desallotjament la gent solidària amb el *CSO La Fera*, però d'això ja fa un parell d'anys. En tot cas s'han transformat més aviat en excepcions que en norma, mentre que les manifestacions més festives o les resistències (quan es produeixen) passives han sigut l'estrategia més habitual.

Però potser una clau per entendre la desarticulació de l'okupació menys integrada en la lògica liberal-democràtica va ser l'efecte atemoridor

Okupació a Catalunya

que es creà a partir dels diferents cops repressius vers l'okupació i lluites properes en el nou segle. L'any 2001, per exemple, es van detenir a diferents persones de l'entorn okupa acusades de formar part de l'entramat de l'organització ETA. En diferents espais i llocs, ràtzia darrera ràtzia, van ser detingudes tot un seguit de persones. Des de gent vinculada a la Kasa de la Muntanya (com en Juanra, cantant dels KOP, o Puri), a gent de Terrassa vinculada a okupacions com els Kork's i al col·lectiu *Acció Autònoma*¹⁷² (Zigor Larredonda i la Laura Riera. Actualment, després de 7 anys, encara preses), l'any 2003, després d'un parell d'anys amb cops repressius a tota la geografia espanyola vers l'anarquisme, el febrer vam ser detinguts diferents anarquistes de l'àrea metropolitana de Barcelona (Viladecans i Sant Adrià de Besòs) i un company d'Almeria sota la pretesa acusació de formar part d'un grup terrorista de caire anarquista amb contactes internacionals. Uns joves de la població de Torà (Lleida) poc temps abans havien sigut detinguts per una sèrie de sabotatges que se'ls adjudicà, el setembre del mateix 2003, sis anarquistes de Barcelona van ser detinguts: Rafa, Carol, Roger, Igor, Teo i Joaquín, un setè processat, Íñigo, de Burgos, abans de ser detingut va passar a la clandestinitat. Amb algunes armes de foc velles i amb acusacions de diferents sabotatges, atemptats, l'enviament d'un paquet bomba a l'ambaixada grega en solidaritat amb els detinguts arran de les manifestacions antiglobalització de Salònica¹⁷³ (Grècia) i, entre altres acusacions, l'intent d'assassinat d'un conegut periodista, es creà un xou mediàtic que farà romandre a aquests companys, en la majoria dels casos, uns anys a la presó...

La repressió en la segona etapa d'Aznar i d'una manera més feble durant el període de Zapatero al govern, ha sigut constant, especialment entre els sectors de l'okupació o propers que tenien plantejaments més

172 Col·lectiu que neix als '90 a Terrassa que sota un principis antiestatals reclama l'autonomia. També mostrava simpaties per la lluita d'alliberament nacional.

173 En aquells moments estaven portant a terme una vaga de fam.

radicals, tals com determinats sectors de l'Esquerra Independentista o de l'anarquisme i/o moviment autònom més radicalitzat. A partir de 2003 la llista de noms serà cada cop més gran: Rubén i Ignasi, Núria Pòrtules, joves de Gràcia, etc.

Paraules finals

L'okupació naixerà als '80 a Catalunya de manera tímida però amb moltes expectatives, poc a poc va anant creixent i establint-se arreu del territori català. El predomini llibertari dels seus inicis es decidí suavitzar sota el paradigma d'una organització autònoma. Aquest no sectarisme provocà l'entrada de gent nova que es polititzà gràcies a les okupacions. Sense elles molts projectes no haurien pogut néixer mai, i la resistència al Capitalisme tal i com el coneixem pràcticament no existiria en la Història de les dècades dels '80 i '90 a l'Estat espanyol. Fets com els del Cinema Princesa van fer sonar les alarmes de l'Estat, a partir d'aquí començarà una batalla entre okupes i institucions que finalitzà el 1999 amb l'okupació com a moviment dividit i amb ressentiments interns, primer a l'àrea metropolitana de Barcelona i posteriorment, de manera més feble, a la resta de Catalunya. La integració en altres projectes més amplis com l'antiglobalització, les postures contrapoderistes o el sorgiment de posicionaments ciutadanistes com l'Okupació 2.0¹⁷⁴, em fan pensar que actualment no es podria parlar d'un moviment social, ja que existeixen més punts de desunió que d'unió. En aquets sentit l'Esquerra Independentista, així com el ciutadanisme alterglobalització o fins i tot el projecte autònom i moderat dels contrapoderistes, tenen bastant clar què significa l'okupació en els seus projectes, els quals són prioritaris davant de lluites parcials com l'okupació. El moviment llibertari, després

174 En el sentit d'una nova generació d'okupacions encaminades a aconseguir drets socials pressionant a les institucions. La seva única finalitat és reformar i enfortir l'actual Sistema, sense cap tipus d'alternativa al mateix.

Okupació a Catalunya

d'anys de crisis, debats interns i cops repressius, malgrat alguna minoria que intenta veure a l'okupació com una estratègia o un mitjà estratègic més, o de criticar durament certs plantejaments negociacionistes, té el problema que segueix sent un dels pocs *actors* de l'okupació que encara creu realment en l'autonomisme *sui generis* okupa, en part per la manca d'un projecte llibertari¹⁷⁵ sòlid i estable més enllà de l'anarquisme al voltant de la CNT. Amagar-se sota l'ambigüitat d'autoanomenar-se autònom/a és una opció vàlida per no plantejar-se nous projectes o per seguir inèrcies còmodes que, en molts casos, han sigut pensades i executades des de posicionaments que no creien en l'autonomia més que com a mera corretja de transmissió d'altres moviments. Com explicava en una pre-presentació entre companys i companyes llibertàries d'aquest llibre: els llibertaris i llibertàries són les úniques que no tenen ni idea de què s'ha de fer amb l'okupació en el moment actual, mentre que la resta ho tenen tot molt més clar. Els temps de "glòria" dels '80 i '90 són cosa del passat i tal com hem vist, malgrat un gran nombre d'èxits i grans moments, no van ser tan perfectes com moltes hem sentit per part de la gent que va viure aquells fets. El sentiment general de molta gent integrada a la lluita okupa a partir de les lluites antiglobalització és que en general té més coses negatives que positives, malgrat que mites com el del Princesa encara perduren i donen cert estatus a qui els ha viscut directa o indirectament.

Aquests últims anys són de difícil anàlisi, la proximitat en el temps encara no permet veure determinats processos encara oberts, així com el condicionament vinculat a la subjectivitat de qui fa l'estudi, més encara quan es tracta d'algú/na que ha participat activament, tal i com seria el meu cas, fa que tot plegat sigui difícil d'analitzar. Aquest llibre és una prova d'un intent honest i de ben segur, massa subjectiu, d'analitzar històricament un moviment tant recent com és el cas de l'Okupació. El futur, en tot cas, podrà servir per mostrar les possibles virtuts d'aquest treball, així com les nombroses

175 Caldria preguntar-se si l'okupació en el fons havia de ser aquest projecte.

mancances i llacunes que encara existeixen en ell. M'hauria agradat parlar de realitats més diverses que la dels espais que he mencionat, sent conscient que existeix un cert i marcat protagonisme de l'àrea metropolitana de Barcelona en l'estudi. Ciutats com Manresa, per exemple, m'hauria agradat aprofundir-hi més, amb un relativament potent moviment okupa, especialment actiu en els últims anys (*Na Bastardes, La Tremenda, Can Cristu, Les Bigues, La Font, Ladistri, CSO Valldaura*, les vivendes okupades de l'entorn de la CNT, Punk i Antifa, etc) i que segurament seria un microcosmos que ens podria servir d'exemple de moltes de les problemàtiques i evolucions en aquest treball esmentades. També crec que un major aprofundiment en les fonts orals podria haver enriquit encara més el treball, així com explicar l'evolució del nombre d'okupacions en els últims anys, la qual no només s'ha mantingut en referència a la última meitat dels '90, fins i tot ha crescut, però a l'hora de fer un estudi, crec que cal saber dir prou i treballar amb allò que es pot abarcar. Podria haver parlat del desallotjament de l'Hamsa el 2004, la victòria judicial recent de Can Vies, d'altres realitats, de certs corrents ciutadanistes que potser comencen a radicalitzar-se¹⁷⁶ i de moltes altres coses, com la vinculació entre la lluita d'alliberament animal i l'okupació, o de l'auge, arran de la pel·lícula *Salvador*, basada en la vida d'un membre del MIL, o per les aportacions teòriques d'intel·lectuals com Miquel Amorós, de certs discursos autònoms dels '70 de manera mitificada i acrítica, o d'altres temàtiques que segurament farien aquest estudi molt més ric i rigurós, tal com una anàlisi de propostes interessants com l'*Oficina de l'Okupació*, amb la finalitat de servir d'assessorament per a gent que vulgui okupar, o l'impacte que té la comunitat d'okupes d'arreu del món que viu a Catalunya... En qualsevol cas sóc dels que penso que en la Història mai existeix un punt i final, en tot cas aquest llibre pot ser considerat un punt i seguit.

176 En part podria explicar el sorgiment de personatges com l'Enric Duran, mecenes de lluites socials (bàsicament moderades, això sí) gràcies als diners estafats a la Banca.

Francisco de Paula Fernández Gómez
Manresa, desembre de 2009

Fi.

Annexes

1.

OCUPANDO QUE ES GERUNDIO -Ajoblanco, nº28, diciembre de 1977, pp 23 y 24-.

Font: Arxiu Ateneu Llibertari del Besòs

Por un tiempo las ocupaciones de casas, invasiones ilegales más o menos estables, semejó una costumbre extranjera: cosa de progres ingleses, americanos o nórdicos; costumbre beatnick, vaya, gente que quiere más teniéndolo todo, juventud y tristeza -que es un lujo- inclusive.

En este país pedestre la lógica de la dinámica social es muy otra. No está el horno para bollos; vivimos a caballo entre el tercermundismo y un neocapitalismo pirata, cojo, tuerto, y sin la poesía de la Isla del Tesoro. Los marginadetes jóvenes con inventiva y conciencia actual no encuentran su sitio. Son, a pesar de ellos y su querencia, modelo, vanguardia y balbuceo. A falta de más -y la gente sigue a medias los dictados del hambre y los de la televisión- tienen suficiente con tratar de mantener el tipo, subsistir sin perder las pocas señas de identidad, escurrir el bulto a la rigurosa caza de las fuerzas vivas de siempre -fascistas y logreros- o de ahora -rojetes y concienciados de pro- que andan a la busca de la épica.

No. En España no es la ocupación de casas una actitud de jóvenes enragés. Se sigue un poco los pasos de nuestra hermana en mediterraneidad y modelo económico, Italia. Es, por parte de los ocupantes, ir un poco más allá de la frontera marcada por la conducta de buenos chicos que llevan últimamente las organizaciones. La necesidad empuja y la gente, simplemente pobre, olvidada, bacilada y estafada quiere un techo bajo el que vivir. Un techo, además, que en muchos casos ha pagado en gran parte. Toman lo que es suyo.

La historia se va repitiendo en distintas ciudades españolas. Escasez de viviendas -faltan 20.000 en Valladolid, 35.000 en Sevilla, etc.-

subarriendos, chabolismo y hacinamiento. Sorprendentemente resulta que existen unos cuantos bloques de viviendas oficiales muy terminaditos y rigurosamente vacíos. La gente se mete en ellos. Solicitudes y zarandejas de ese tipo seguirán su trayecto habitual, pero ellos ya tienen su piso en mano. Cuatrocientas viviendas de Alonso Vega -un polígono en este caso- de La Coruña. Número indeterminado e importante en Sevilla; trescientos en Valladolid -donde continúan desafiantemente terminadas y sin conceder casi mil viviendas de promoción oficial-, Zaragoza, San Blas en Madrid... Es una plaga

El caso de Zaragoza es característico, el del bloque de 600 viviendas de Las Delicias (!!) levantado por construcciones Cinca. El paradigma. Un caso típico plagado de todos los excesos que han hecho de la construcción el negocio más tenebroso imaginable. Chanchullos (al descubrirse que no había licencia de obras, el angelical <<promotor>> movilizó a los compradores <<humildes>> para dar pena a las autoridades). Estafadas (obligó a pagar 1.200.000 pesetas más de lo pactado y pagado. Compró 400 pisos a los más necesitados y los revendió). Todo ello aderezado con la figura de un promotor exlegionario y siniestro. Las ocupaciones se han realizado en pisos que eran de los ocupantes desde 1972. Característico.

Los órganos de información les dejan solo. Este tipo de mierda debe salir a la luz pública. Una ocupación debe realizarse en solidaridad con el barrio, al igual que debería abandonarse esa timidez resignada y ocupar lo mejor en lugar de lo que nos dejan. El movimiento, para acabar, está confuso. Las Asociaciones de Vecinos se pierden en charlas con funcionarios que no funcionan. Las entrevistas con Garrigues no sirven para nada. Los delegados declaman que prefieren soluciones incongruentes (?) y prometen viviendas sociales (¿existen viviendas sociales?). La asamblea de ocupantes, más drástica, coge el toro por los cuernos y ocupa.

Más vale piso en mano que mil promesas volando.

RIAU

Tríptic "*Jornadas de información del movimiento de okupación*",
"Barcelona 6-15 diciembre 1985". Font: Arxiu At. Llibertari del Besòs

PRESENTACIÓN:

Las "Jornadas de información del movimiento de ocupación", pretenden informar sobre todos los grupos de ocupantes del estado; así mismo, los ocupantes pretenden explicar la real situación del movimiento, y el porqué de este.

UN DESALOJO, OTRA OCUPACIÓN

ORGANIZAN: N.D.F. y M.O.V.
COLABORAN: Colectivo Squat de Barcelona, Katakarak, Anlousing Gasteen Asanblada, KOKA, ocupantes de Galleses y Ateneo Libertario de Gracia.

N. D. F.
 Ando. 23.270 Aguilers 18
 08080 Barcelona Barcelona

ACTOS:

Viernes 6. A las 20'00 horas: inauguración de las "Jornadas de información del movimiento de ocupación".

Sábado 7. A las 20'00 horas debate: "Colectivo de Ocupación de la Calle Anlous 51".

Domingo 8. A las 19'00 horas debate: "Colectivo Squat de Barcelona".

Lunes 9. A las 19'00 y a las 21'00 horas: paseos del vídeo "CAMBIO EN ANTICIPADO".

Martes 10. A las 20'00 y a las 21'00 horas: paseos del vídeo "OCUPANTES EN SOLICITUD".

Miércoles 11. A las 19'00 y a las 21'00 horas: paseos del vídeo "VOLANTES EN SOLICITUD".

Jueves 12. A las 21'00 horas debate: "La ocupación de Galles".

Viernes 13. A las 21'00 horas debate: "Industria Gasteen Asanblada".

Sábado 14. A las 19'00 horas debate: "VALANZAN".

Domingo 15. A las 18'00 horas: clausura de las "Jornadas de información del movimiento de ocupación".

La asociación, los meses de video y la inauguración se llevarán a cabo en el local situado en la calle Aguilers, 18.

Los debates y la clausura se llevarán a cabo en el Ateneo Libertario de Gracia situado en la calle Perill, 52.

¿POR QUÉ?

- Por falta de ayudas estatales para el desarrollo de actividades artístico-culturales y de ocio.
- Por la inutilidad de conseguirlos sin estar en las asociaciones y los alquileres abusivos cada vez más agravados por los inquilinos.
- Alrededor de 30 equitativos que se ven fuera de los límites de la casa que ocupan en la calle Bolívar, en el barrio de Gracia, en Barcelona. Los alquileres son de 100.000 pesetas al mes, lo que es imposible pagar. La casa está en un estado de ruina y se necesita una gran inversión para poder vivir en ella.
- Los jóvenes equitativos, el colectivo de ocupantes de la casa que ocupan en la calle Bolívar, en el barrio de Gracia, en Barcelona, se ven fuera de los límites de la casa que ocupan en la calle Bolívar, en el barrio de Gracia, en Barcelona. Los alquileres son de 100.000 pesetas al mes, lo que es imposible pagar. La casa está en un estado de ruina y se necesita una gran inversión para poder vivir en ella.
- Los movimientos equitativos como el movimiento de Gracia, en Barcelona, se ven fuera de los límites de la casa que ocupan en la calle Bolívar, en el barrio de Gracia, en Barcelona. Los alquileres son de 100.000 pesetas al mes, lo que es imposible pagar. La casa está en un estado de ruina y se necesita una gran inversión para poder vivir en ella.
- Por la falta de vivienda.
- Como alternativa a la desocupación juvenil.
- Por que no queremos formar parte ni ser víctimas del esquema de violencia que funciona en la calle.
- Utilizando el alto porcentaje de edificios y locales abandonados.
- Utilizando nuestra iniciativa y nuestro trabajo para hacer habitables estos mismos locales.

LIBERTAD SQUATERS

3.

Sobre la utopía -TODOS A UNA, nº9, Octubre 1985, p.3-

Font: Arxiu Ateneu Llibertari del Besòs

El conservadurisme y la utopia són les dues forces contraposades que tradicionalment han estat configurant el panorama polític on s'ha mogut la societat occidental dels darrers dos segles. El conservadurisme pretenent deixar les coses tal com estan, la utopia inspirant avenços i experiències més enllà de la realitat present.

Actualment la gent en general i els treballadors en particular semblen haver perdut la confiança en les utopies tradicionals. El coneixement de la realitat als països de l'Est han buidat de contingut un determinat nucli de doctrines polítiques. El contingut terrorífic de l'horitzó futur promou el desconsort: la carrera d'armaments, la difusió incontrolada d'armes nuclears, l'empobriment progressiu dels països en vies de desenvolupament, l'atur i els creixents desequilibris socials als països desenvolupats, problemes ecològics que escapen al control, tecnologies que operen quasi al límit de la catàstrofe.

Les utopies tradicionals basades en la societat del treball trontollen. Es creia que la correcta organització de la producció havia de néixer la forma de vida comunal de treballadors associats lliurement. La idea de l'Autogestió dels treballadors va inspirar el moviment de protesta dels anys seixanta. Aquestes utopies han perdut la seva força de convicció a mesura que la força que té el treball de formar estructures i configurar la societat està disminuint.

Les tendències polítiques que encara defensen aquest tipus d'utopies tendeixen a sacralitzar les seves doctrines i prenen una forma religiosa.

Okupació a Catalunya

D'altres formacions polítiques, tradicionalment utòpiques, han abandonat les seves posicions i n'han adoptat de conservadores: mantenir l'aconseguit sense expectatives de ca(n)vi en profunditat.

Les societats modernes disposen de tres recursos que permeten el control: els diners, el poder i la solidaritat. La utopia de la societat del treball es fonamenta en la solidaritat que generen les rel·lacions de cooperació a la fàbrica reforcen (reforçant) la solidaritat viscuda i sentida en els altres àmbit de la vida. I és arrel d'aquesta solidaritat que és possible plantar cara als altres dos elements de control: els diners i el poder.

Avui el treball industrial ha vist desaparèixer aquesta capacitat creadora de solidaritat tant o més que ha desaparegut en els altres àmbits de la vida, i només se la veu rebrotar en situacions límit. Això és essencialment un problema de comunicació. Únicament si partim del reconeixament de la situació històrica i de la nostra posició actual serà possible regenerar l'utopia, això, però, requereix restablir la comunicació i revaloritzar la solidaritat. Al món del treball és poca la gent que treballa en aquest sentit o és capaç d'anar-se plantejant alternatives de signe positiu, que no siguin simples negociacions. Per això creiem tan important donar a conèixer aquestes experiències. Encara que siguin inipients. Encara que visquin contradiccions gruixudes. D'altres grups treballen en aquesta direcció: ecologistes, antimilitaristes, squatters. Mirant d'aprofundir la solidaritat i la comunicació. Lluitant per reestructurar la utopía. Una utopia viable, engrescadora i revitalitzadora.

4.

“Octaveta de l'okupació del carrer Bolívar”, 14. Febrer de 1985.

Font: Arxiu Ateneu Llibertari del Besòs

EL COLECTIVO SQUATER OS COMENTA QUE LA NOCHE DEL SABADO 15 AL DOMINGO 17 DEL PRESENTE MES FUE OCUPADA POR MIEMBROS DE ESTE COLECTIVO UN INMUEBLE SITUADO EN LA CALLE SOLIVAR Nº14, CON EL FIN DE ACONDICIONARLO PARA SU USO COMO VIVIENDA, TALLERES DE CARPINTERIA, ARTESANIA EN CUERO, BISUTERIA, SERIGRAFIA, ETC....ASI COMO PARA ACONDICIONAR EL LOCAL PARA ENSAYO DE GRUPOS TEATRALES Y MÚSICALES.

EL INMUEBLE DISPONE DE UN SOTANO QUE SE UTILIZARA PARA SALON DE ACTOS Y POSEE UNA SERIE DE HABITACIONES QUE SE ACONDICIONARAN PARA LOCAL DE ENSAYOS, SALON DE REUNION PARA LOS VECINOS Y GENTE DE BARCELONA, Y TIENDA DE VENTA DE LA COOPERATIVA DEL SQUAT. EL RESTO DEL EDIFICIO SE DESTINARA PARA VIVIENDA, PARA UNAS QUINCE PERSONAS, SE DISPONE DE UN TALLER QUE SERA DIVIDIDO EN DOS PARTES, UNA PARA TRABAJOS INTELECTUALES Y OTRA PARA TRABAJOS MANUALES.

EL FUNCIONAMIENTO SERA DE TIPO AUTOGESTIONARIA ABIERTO Y SOLIDARIO A LOS VECINOS DEL BARRIO. ACTUALMENTE INICIAMOS EL TRABAJO DE LIMPIEZA DEL LOCAL....SABEMOS QUE LA SITUACION DE LA CASA ES DUDOSA, EN CONSECUENCIA PEDIMOS VUESTRO APOYO FRENTE A UN POSIBLE DESALOJO DEL QUE HACEMOS RESPONSABLE AL AYUNTAMIENTO DE BARCELONA POR SU IMPOSIBILIDAD DE SOLUCIONAR PROBLEMAS, DESPUES DE CONTACTOS CON EL AREA DE JOVENTUT Y DEL CONSEJO DE DISTRITO, SABEMOS QUE LA SOLUCION DE NUESTROS PROBLEMAS Y DE LOS PROBLEMAS DE LOS BARRIOS DE BARCELONA NO ESTA EN SUS MANOS.....EN LAS NUESTRAS.....EN LAS VUESTRAS.

NO SOMOS UN PROBLEMA, SINO UNA SOLUCION.

POR EL DERECHO A LA VIVIENDA Y EL ESPACIO VITAL.

CONTRA LA ESPECULACION, NO AL PERU.

COLECTIVO SQUATER.

5.

La Kasa de la Montaña. Trece años de okupación. Text extret del llibre *La Barcelona Rebelde* (veure bibliografia). Autor: Carlos López-Prieto.

La Kasa de la Montaña no es una casualidad o algo que saliera de la nada, sino el resultado de unos cuantos años de acumular experiencias y algunas derrotas. Las okupaciones durbaron, a lo sumo, un día. Eran los años de los “socialistas”, se intensificaba la reconversión industrial, con ella el paro, la precariedad laboral y la “crisis”, como se decía entonces.

En esta Barcelona del diseño, que se preparaba para la Olimpiada de 1992, la intervención urbanística alcanzaba a todos los barrios. Los órganos de poder de la ciudad tenían una obsesión: vender la imagen de Barcelona como un gran supermercado en el que todo se compra y se vende. La vivienda empezó a ser, y lo será cada vez más, un bien (valor) especulativo al alza.

La primera okupación, como centro social, se desarrolla en el barrio de Sants; Cros 10 nace como Ateneo Libertario el año 1987. Es la primera que se reivindica públicamente y que resistirá años. Es también el embrión del que surgirá, dos años más tarde, parte del colectivo que ocupa la Kasa de la Montaña, junto a personas procedentes de colectivos que habían participado en okupacons en Gràcia (Torrent de l'Olla, Bolívar, etc.).

La okupación de la Kasa de la Montaña fue una cuña que se clavó en la cabeza del poder del Ajuntament de Barcelona. Su política abusiva en la especulación con la vivienda (...)

El 11 de noviembre¹⁷⁷ de 1989 una veintena de jóvenes que buscaban

177 Altres fonts consultades situen l'inici el 10 de novembre o el mateix dia de la caiguda del mur de Berlín, el 9 de novembre de 1989. Davant aquesta dispersió en les fonts consultades, opto pel valor intermig, el dia 10.

un espacio para vivir y desarrollar juntos formas y prácticas de autogestión y socialización ocuparon la Kasa de la Montaña.

Esta kasa tiene una situación privilegiada, con más de 80 años de antigüedad, fue construida en una montaña, junto al Parc Güell. En 1909 la familia Güell cede la propiedad al Ministerio de Defensa con el objetivo de construir un cuartel de caballería para la Guardia Civil. Sin embargo, con el tiempo pasó a tener un peso específico en las telecomunicaciones debido a su emplazamiento estratégico. El cuartel funcionó hasta 1982, año en que fueron abandonadas sus instalaciones hasta la okupación de 1989. Más que una kasa es un castillo, con sus paredes diseñadas para la defensa, sus contramuros y fosos, su patio interior, las diferentes dependencias...

El principio fue duro, debido al visible estado de abandono. Estaba todo por hacer, pero desde el primer día nos pusimos manos a la obra. La forma organizativa empezó y siguió siendo asamblearia. Durante los primeros meses, las asambleas eran diarias (...).

ya la primera noche se redactó un comunicado dirigido a los vecinos del barrio, como carta de presentación, explicando los motivos de la okupación; se repartió por todo el vecindario. En las semanas siguientes, todos los grupos y colectivos que se movían por Barcelona supieron de la existencia de la kasa, en ella se realizó una presentación, haciendo hincapié en que la kasa no era sólo un lugar para dormir, sino también un centro de agitación y, por lo tanto, parte del movimiento difuso anticapitalista.

Los primeros meses fueron los más duros, la dinámica de la kasa era un todo en sí misma, exigía un trabajo físico importante, los espacios no estaban habilitados, por ejemplo dormíamos todos juntos. a medida que el trabajo progresaba se rehabilitaron diferentes espacios individuales y colectivos: habitaciones, biblioteca, comedor, duchas..., y gran variedad de talleres: vídeos, fotografía, mecánica, serigrafía, etc. Para tener una pantalla legal se creó la asociación Amigos del Reciclaje, la cual resultó de vital importancia como cobertura legal a la hora de presionar.

(...)

Okupació a Catalunya

Desde el inicio de la okupación focalizamos nuestra atención en las siguientes cuestiones: la propia dinámica organizativa de la Kasa como grupo; las relaciones exteriores formalizadas con los vecinos cercanos y del barrio en general, y especialmente la denuncia contra la especulación inmobiliaria, con el objetivo de extender la lcuha para crear y liberar espacios. Así, en la Kasa de la Montaña se gestaron nuevas okupaciones en el barrio. La primera fue la Kasa de Los Gatos, cercana a la de la Montaña; duró poco tiempo, finalmente fue desalojada y derribada, lo que supuso un duro golpe, la gente desalojada permaneció en la Montaña hasta una nueva okupación, y llegamos a ser más de 50 personas conviviendo. Poco tiempo después se okupó Los Gatos 2. Estábamos en un barrio con un alto índice de casas abandonadas. Kasas no faltaban, sólo ganas.

Comenzamos a confeccionar un archivo, de uso colectivo, de casas abandonadas en Barcelona, con el objetivo de facilitar y ayudar a realizar nuevas okupaciones. (...)

Se participaba activamente en grupos y colectivos, como el Ateneo Libertario de Gràcia, en el Movimiento de Insumisión al Ejército, en las Radios Libres, Contrabanda, Radio Pica...; con el grupo NO'92, por la denuncia y crítica de los fastos olímpicos barceloneses, y posteriormente en "Aparte". Se luchó directamente junto a vecinos contra los planes urbanísticos del Ajuntament en el Besòs: en la plaza de la Palmera, esta lucha fue reflejada en un vídeo realiado por el colectivo Chigra, con el título de Besos al besòs. Asimismo se retomó el 12 de octubre como fecha histórica de lucha y reivindicación, por coincidir con los eventos de la Olimpiada, la "Expo" de Sevilla y la concentración anual fascista-racista en Barcelona (...).

6.

¡Defenderemos Minuesa con cualquier medio necesario! Madrid, text en defensa del CSO Minuesa poc abans del seu desallotjament (18 / 05 / 1994), Font: www.alasbarricadas.org/ateneuvirtual/ndex.php/Defenderemos_Minuesa_con_cualquier_medio_necesario/

DEFENDEREMOS MINUESA CON CUALQUIER MEDIO NECESARIO! Movilízate y defiende las okupaciones!!! 10, 100, 1000 CENTROS SOCIALES AUTOGESTIONADOS

Tenemos encima la amenaza de desalojo para MINUESA; una vez construida la comisaría, y contradiciendo una reciente sentencia anterior, otro juez ha dictado orden de lanzamiento -desalojo- contra 17 personas.

Aunque en teoría esto solo afecta a estas personas, ocupantes de los pisos, parece claro que intentarán aprovechar la ocasión para desalojar el CENTRO SOCIAL AUTOGESTIONADO, que en los años que lleva funcionando, viene cumpliendo un importante papel como lugar de agregación y socialización de mucha gente que no se reconoce en los valores dominantes hoy en día.

Lejos de proponer una crítica estéril, el CENTRO SOCIAL AUTOGESTIONADO MINUESA pretende que es posible demostrar las relaciones entre personas basadas en la solidaridad y el respeto a la diversidad y que mediante la autoorganización podemos acabar con el egoísmo, la intolerancia y la ignorancia que en definitiva, son la base de este sistema.

En un mundo donde la injusticia no deja de aumentar y donde cada vez se gasta más dinero en armas y policía y menos en educación, cultura y bienestar social, no nos queda más remedio que defender colectivamente nuestros derechos.

Okupació a Catalunya

Mientras haya una persona sin techo, no respetaremos la propiedad privada. Mientras existan necesidades de locales o espacios para actividades sociales y culturales, seguiremos ocupando y reclamando lo que es nuestro y de todas y todos.

¡NO al desalojo del C.S.A. MINUESA!

¡MINUESA RESISTE!

7.

Octaveta del desallotjament de “Sant Marc” (Gràcia). 1996

Font: Arxiu de l'Ateneu Llibertari del Besòs

8.

NO VAN PASSAR

Font.: VV.AA, *Anuari Contra-Infos 1998-1999*, Virus & Contra-Infos, Barcelona, 2000, p185.

Sant Andreu.- El passat dimecres 21 (juliol del 1999), a les 9:30h, s'havia de fer efectiu el desnonament de la casa okupada al c/Servet 95, coneguda com La Brusca. L'ordre de desnonament en principi anava destinada a l'antic llogater, però afectava als actuals okupants, amb la conseqüent amenaça de desallotjament. A primera hora del matí, un grup de

ÚLTIMES INFORMACIONS SOBRE
EL DESALLOTJAMENT DE SANT MARC.

El passat dia 17 de juny, o sigui un dia abans del que era previst, es varen presentar davant de la casa okupada del c/Sant Marc n°14 del barri de Gràcia de Barcelona, el Secretari Judicial amb dos ajudants, els advocats del propietari, i una patrulla de la Policia Nacional, acompanyats de tres curreles contractats per l'amo de la finca, que anaven equipats amb grans mazes, pics i pales. Després de negociar amb el Secretari Judicial, es va aconseguir un marge de temps de prop de 3 hores per poder buidar la casa de tot aquell mobiliari que hi havia a dins degut a la precipitació del desallotjament. Un cop buidada la casa, els okupants varen decidir tancar-se a l'interior per protestar per l'actuació judicial.

Quan el Secretari Judicial va comprovar que la gent no abandonaria la casa en la que havien viscut durant prop de 3 anys i mig, va demanar l'intervenció policial. En pocs minuts varen aparèixer 6 furgones d'antidisturbis, 2 cotxes patrulla de maderes i prop de 10 agents de la Guàrdia Urbana que varen tallar el trànsit als carrers Berga i Sant Marc, així com també van "recomanar" a les botigues properes que baixessin les persianes, inclòs el McDonalds proper a la casa. La Policia Nacional va carregar durament contra alguns dels concentrats davant de la casa per recolzar als que eren a l'interior, produint-se com a mínim tres ferits de cops de porra, i moments de tensió, en els que els policies varen carregar les escopetes de pilotes de goma, i fins i tot, un d'ells va amenaçar amb la pistola carregada. Tot seguit varen fer diversos cordons policials per evitar que la gent s'apropés a la casa, i varen començar a derribar la porta de l'entrada i d'altres a l'interior fins que varen accedir al primer pis, on van comprovar que els ocupants sorprenentment no hi eren (ja, ja, ja).

Durant el desallotjament, un grup de gent va fer una barricada a Gran de Gràcia, cosa que va donar treball als Pitufs.

El dia 18 de juny, com a resposta al desallotjament de Sant Marc, un grup de més de 50 persones van okupar una casa al carrer Benet Mercadé n°15 i hores d'ara mentre escrivim aquest comunicat, continuen a la casa, ja que encara no hi ha denúncia de l'amo. (CONTINUAREM INFORMANT).

Okupació a Catalunya

70 persones es va concentrar davant La Brusca per defensar-la de la policia. De banda a banda del carrer, es va posar una gran pancarta amb el lema “*NO PASSARAN!*”, mentre un veí acompanyava l’espera amb música al seu balcó. Eren més de les 9 quan es va tallar amb barricades tots els carrers que envoltaven la casa, per impedir el pas dels antiavalots i companyia. Alguns veïns i veïnes van ajudar a tallar els carrers, i en tot moment van estar donant suport a la defensa de La Brusca. Sobre 3/4 de 10 va arribar la comissió judicial que venia a fer efectiu el desnonament, però davant del panorama, va decidir que: “*sin policía no hay deshaucio*” i van marxar per on havien vingut. Sota l’atenta i llunyana mirada dels agents de paísà, la gent va seguir defensant La Brusca fins a les dues del migdia, quan es va recollir les barricades es va convidar a marxar als “*secretos*” a cops de pedra. El fet de defensar la casa en aquell moment, no ha aturat el procés judicial, i el més probable és que tornin un altre dia a desallotjar la finca. Els okupants van destacar, sobretot, el suport i l’ajuda dels veïns i veïnes, que en tot moment van entendre l’actitud (gent encaputxada, pedres, barricades,...) de les persones que defensaven La Brusca. NO PASSARAN!!

Zitzània 27/07/1997

9.

¿QUE ESPERABAI DE LOS MEDIOS OFICIALES?

Font: *InfoUsurpa*, nº63, Barcelona, del 26 de maig a l’1 de juny de 1999

Una vez más estamos con el tema de siempre. La noticia esta vez eran las Jornadas de Lucha Social que comenzaron el viernes. Y ¿nuestra? queja otra vez la misma: el “bloqueo” informativo al que han sometido desde los mass media a estas jornadas, o el escaso y parcial tratamiento que les están dando.

En primer lugar sorprende observar que a una parte de la gente que participa en estos días de lucha social, le asalta un sentimiento de rabia y/o frustración. Es como si por el simple hecho de no apa-recer en los medios oficiales, quedase negada la existencia de dichas jornadas. Esto, evidentemente, no es así. Pero a much@s, o algun@s, de nosotr@s le queda esa sensación, casi podríamos atrevernos a decir, de haber realizado unas protestas inútiles. Así, cabría preguntarnos a nosotr@s mism@s: ¿Y qué esperábamos?

A estas alturas, desde un medio contr@informativo como éste, no vamos a insistir en la obviedad de recordar qué son y a quién sirven estos medios. Sabido esto, nada más lógico que actúen de la manera que lo están haciendo: escasísimas, breves y, a veces, descontextualizadas noticias, utilización en estas de un tono jocoso, peyorativo o incluso insultante, cuando no marcadamente tendencioso contra estas jornadas, ocultación/censura de acciones (la “reapropiación” en un supermercado de Hospitalet) que no conviene mostrar a la gente (no vaya a ser que cunda el ejemplo...), etc...

Teniendo asumida esta realidad, y sin olvidar que sí, que es cierta la menor repercusión de lo que está aconteciendo en estos días debido a este escaso/negativo tratamiento en la prensa, nos vemos en la necesidad de recordar la otra cara de la moneda: Nosotr@s. O sea los medios de contr@información. Durante estos días se han hecho esfuerzos superiores a los habituales para dotar a estas jornadas de su voz propia, la voz de la gente que la esta viviendo, ya esté implicada o no en su organización. Se están elaborando programas especiales en las radios libres, publicando un contr@infos especial diario con todo lo que se hace, etc.. Por tanto, insistimos, debiéramos preocuparnos más por potenciar y mejorar nuestros propios medios y su difusión, que no de lo que puedan decir los de arriba sobre l@s de abajo. Lo dicho, lo de siempre.

Usurpa, 25/5/99

10.

Per què parlem de sexisme als espais alliberats?

Font: *Usurpa que algo queda*, nº 5, maig de 1998, Barcelona, p.8.

*Perquè vivim a una societat capitalista i patriarcal, basada en l'imperi del mascle sobre la dona, i hem estat educad@s en base a aquests valors. I perquè per a construir una alternativa a aquest sistema, el primer pas és canviar nosaltres mateix@s: la nostra concepció de la vida, les relacions, la sexualitat... La dificultat no està en teoritzar sobre el canvi, sinó en portar-ho a la pràctica. I això és precisament el que més costa.

*Perquè malgrat que som tots i totes les que combatim el capital, el feixisme i el sexisme (toma ya), encara hi ha alguns que compten més que algunes. Potser per costum, veterania o simple to de veu, a determinats llocs, assemblees, kafetes... s'escolta i es dóna més credibilitat a la veu d'aquests.

*Perquè no volem alliberar espais, sinó també ments i actituds. I a les festes dels centres socials encara hi ha personal que s'allibera babosejant a *les* (no a *els*) de la barra per pur disfrute, o pitjor encara, perquè creu que és així com es lliga.

*Perquè no **som les nòvies ni les companyes de**, sinó que tenim prou entitat i personalitat per nosaltres mateixes. Però, al nostre alternatiu ambient, encara es paral de fulano com "aquell que és insubmís i està a tal col·lectiu" mentre que s'oblida que fulana, a més de ser la *seva* parella, és tan insubmissa com ell però potser fa menys soroll.

*Perquè encara hi ha gent que creu que ser fort@ significa anar de dur@ i s'avergonyeix de mostrar debilitat en públic i menysprea a l@s que ho fan. I prou repressió tenim a sobre com per reprimir-nos les llàgrimes o la tristesa perquè hi hagi qui no les considera revolucionàries.

*Perquè nosaltres mateix@s, que en teoria tractem de trencar amb els tòpics i rols establerts de família, parella, relacions... seguim reproduint en ocasions el mateix repartiment de rols, la incomunicació i la incomprensió entre homes i dones.

Perquè a tot@s se'ns omple la boca de sexe segur, però encara es tristament cert que, en molts casos (parelles establertes, obertes, esporàdiques, trios, nits boges i demés), aquesta responsabilitat bàsica està lluny de ser compartida per totes i tots, i la iniciativa continuem assumint-la les que podem quedar prenyades.

*Perquè mentre a fora la societat avança cap a una major repressió de la sexualitat de l@s nen@s i ens vén que les dones ens hem alliberat perquè ja podem ser militars i agressores enlloc d'agredides; mentre continua la desigualtat de sexes, l'homofòbia i, en definitiva, la perpetuació dels rols sexistes; mentre seguim patint el sexisme fins i tot als espais alliberats, encara hi ha qui no veu l'antisexisme com una lluita col·lectiva, necessària i urgent. O no entén perquè algunes dones escollim trencar amb això obrint espais de debat, d'acció, de festa... per a nosaltres soles. serà perquè tenim més urgència?

-Aquests text vol recollir les impressions, debats i discussions que moltes de nosaltres mantenim diàriament sobre el sexisme entre la *penya* i creiem que reflecteix prou bé la nostra realitat. No es tracta de fer crítiques destructives, sinó de trencar amb el que ens imposen amb una mica d'autocrítica sicera i rient-nos de nosaltres mateix@s.

Salut i antisexisme

Les tenses

11.

Atac a la casa okupada La Revolta a Sant Adrià.

Casa Okupada Anarquista La Revolta.

Font: VV.AA, *Anuari Contra-Infos 2001-2002*, Zitzània, Barcelona, 2002, p228.

El dimecres 24 de juliol, als voltants de l'1 de la matinada va haver un intent frustrat d'atac a la casa okupada La Revolta, a Sant Adrià de Besòs. Va consistir en dos petards subjectats a tres ampolles de litre i mig de querosè; la jugada els va sortir malament perquè un dels petards que servia de metxa no va arribar a explotar i les ampolles no es van trencar, per tant no va succeir el que els autors havien desitjat. Els i les habitants de la casa es van alarmar davant l'explosió del primer petard i van sortir al carrer a buscar-los, sense tenir sort. Dos dies després, ésa dir, la matinada del dijous al divendres, es va repetir l'atac, aquest cop amb èxit. Cap a les dues de la matinada es van sentir dues fortes explosions dins la casa, la gent que hi havia va intentar pujar cap al terrat però els va ser impossible ja que el fum era molt dens i es feia impossible respirar, el veïnat alarmat va trucar als bombers, i també va venir la Policia. Els i les okupants van ser evaquades, i algunes interrogades per la policia, que els va demanar les dades. Fins aquí el que va succeir. Nosaltres no ens considerem víctimes de res, considerem que en qualsevol lluita contra el poder, la repressió ataca a les persones que estan en revolta, però això no ens desanima, ens enfurisma. No tenim por, sentim odi. I animem a tota la gent que vulgui a donar resposta a aquests fet, a que ho faci com més li agradi, però sobretot volem deixar clar que no som uns "pobrets" okupes, seguim sent tan dolents com sempre. No

volem pidolar una columna en un diari que condemni aquest “bàrbar atac”, no volem concessions, qui ho hagi fet que es prepari, nosaltres no pactem, disparem...

Mort a l'estat i visca l'anarquia!

Casa Okupada Anarquista La Revolta (29/07/2002)

12.

LA POLICIA AMENAZA Y APALEA EN CORNELLÀ

Font: <http://www.ainfos.ca/99/mar/ainfos00083.html>

El agente número 75.963 vuelve a sacar su arma y apunta a l@s manifestantes, tal y como ya hizo el 20 de enero de 1998 en la c/Hartzenbusch de Sants. El pasado viernes 5 de marzo, el PP celebraba un miting del Ministro de Trabajo Manuel Pimentel en el Polideportivo de Sant Ildefons de Cornellà de Llobregat. Durante toda la celebracion del acto, un grupo de jóvenes de Cornellà estuvieron en el exterior del edificio con cazuelas y cacharros con los que hacian ruido para protestar contra la celebración del acto. Con esta protesta expresaban tal y como decian en una octavilla que repartian durante el mismo, su postura crítica hacia el PP, ya que consideraban una hipocresia que se hiciese un acto en favor de la mujer, cuando el PP potencia las desigualdades y el machismo. Durante las dos horas que duro el miting, un numeroso grupo de agentes de la policía secreta, estuvieron en las puertas y alrededores del edificio, amenazando y insultando a los manifestantes. En un momento en que los policías se dirigieron corriendo hacia l@s jóvenes, un grupo de l@s manifestantes quedó retasado, hecho que los policías aprovecharon para detenerlo de forma muy violenta, ya que llegaron al

Okupació a Catalunya

extremo de sacar una pistola y apuntar la cabeza a tres chicas y un chico que intentaban impedir la detencion, mientras otro agente los amenazaba con un palo de madera. Cabe resaltar, que el agente que saco la pistola ya ha protagonizado situaciones similares en otras manifestaciones, como por ejemplo la manifestacion del pasado 20 de enero de 1998, donde unas 150 personas que protestaban contra el desalojo de “la Totxana”, fueron apuntadas por policías secretas, entre los que se encontraba el agente número 75.963, el mismo agente que en Cornellà. Durante y después de la detención el joven recibió una gran cantidad de patadas, puñetazos y amenazas, y le leyó los derechos en comisaría un policía de paisano encapuchado. Todos estos hechos han levantado una polémica muy grande a nivel político, ya que han estado instrumentalizado para atacar a J.G Valdecasas, como si la violencia policial fuese causa no solo de quien la gobierna, sino también por su propia existencia. El chico detenido y apaleado por la Policía, está preparando la presentación de una denuncia, en contra de los agentes que le pegaron, esta denuncia sería por detención ilegal, amenazas, coacciones y lesiones. Como complemento de la denuncia se presentaran los partes médicos efectuados en el ambulatorio de Sant Ildefons, Bellvitge, y el médico forense de los juzgados de Cornellà.

Contra-Infos 9/3/99

(EL PRECEDENTE: El pasado domingo, el Jefe de la Policía Nacional en Catalunya, Francisco Arrebola, consideró que el hecho de que un policía de paisano apuntase con una pistola en la cabeza de un@s manifestantes, era una anécdota. Pero cabe recordar, que cuando Francisco Arrebola era comisario de la Policía Nacional de Sevilla, el año 1992, un grupo de policías tambien sacaron sus pistolas y apuntaron contra unos manifestantes que protestaban por la celebracion de la EXPO 92. Pero esa vez, no se trato de una “anécdota”, ya que dispararon, y tres personas

resultaron heridas de bala. Debido a que durante aquellos días se inauguraba la Exposición Universal de Sevilla, los hechos no tuvieron demasiada trascendencia mediática y fueron escondidos.

Contra-Infos 9/3/99).

13.

Cronologia de la lluita antiglobalització.

Novembre de 1999

Seattle - Unes 50.000 persones es manifesten contra “la Ronda del Mil·lenni”, la reunió que l’Organització Mundial del Comerç celebrà en aquesta ciutat nordamericana. Integren les mobilitzacions persones de diversos interessos i procedència: ecologistes, sindicalistes, joves, pagesos, anarquistes, ONG’s, etc. Però amb un objectiu comú: mostrar la seva disconformitat amb l’estatus quo vigent aleshores. A les manifestacions es combinen diferents tàctiques per crear una enèrgica protesta que aconsegueix boicotejar la reunió. Es produeixen 500 detencions. Seattle es considera el primer graó de les lluites antiglobalització al Primer Món. Uns anys abans, el 1994, la rebel·lió zapatista a Txiapex (Mèxic) va ser el primer focus destacat de conflictivitat i enfrontament al procés globalitzador. A partir de Seattle es va anar teixint tot un seguit d’estructures organitzatives i d’acció en què participen, entre d’altres, moviments indígenes, ecologistes, pacifistes, defensors dels drets humans, o grups que ho són tot alhora, amb reivindicacions socials de tots colors.

Okupació a Catalunya

Febrer de 2000

Bangkok - Coincidint amb la X Assemblea de Desenvolupament i Comerç de les Nacions Unides, un centenar d'ONG's es traslladen a aquesta ciutat per protestar sobre la política de desenvolupament fomentada per l'ONU.

Abril de 2000

Washington - Reunió del Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional. Uns 30.000 activistes per la "justícia global" són continguts per 10.000 policies quan intenten boicotejar la reunió.

Juny de 2000

Ginebra - Durant la Cimera Mundial de l'ONU sobre Desenvolupament Social, s'organitza una manifestació de resistència global.

Setembre de 2000

Praga - 55a assemblea conjunta del Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial. Més de 10.000 persones de diferents països europeus i de l'exterior participen en les protestes que organitza el moviment aniglobalització. La reivindicació principal és la condonació del deute extern als països pobres, una de les premisses bàsiques de l'ala moderada del moviment. Les protestes aconsegueixen que la reunió s'acabi un dia abans. Amb un dispositiu de seguretat de 13.000 agents, es produeixen 900 detencions i 150 ferits. Per alguns analistes, Praga és l'inici del que s'ha anomenat intent de criminalització del moviment. L'acció violenta de l'anomenat Black Block (Bloc Negre) crea divisions entre els partidaris de la no violència i els partidaris de l'ús de la força

contra els símbols, institucions i persones que defensen l'ordre establert.

Desembre de 2000

Niça - Reunió del Consell Europeu de la UE. El moviment antiglobalització organitza una contracimera, amb reunions, debats i tallers, com també una macromanifestació. A diferència de Praga, en aquesta ocasió hi participen els sindicats majoritaris, juntament amb plataformes diverses i xarxes alternatives. Per primera vegada el moviment de lluita contra la globalització s'uneix als actes alternatius a les cimeres europees. En aquesta ocasió la reivindicació principal és “una Europa de plena ocupació, els drets socials i la igualtat en el treball”. A Niça també es produïrien xocs entre manifestants del Black Block i forces dels cossos repressius, la fractura entre partidaris de la desobediència civil pacífica i la acció directa, sigui violenta o no, es fa més evident. Els primers acusen als “violents” de donar mala imatge de la lluita, els segons afirmen que els primers només volen reformar el Sistema i que cada cop estan més “integrats” dins dels esquemes del Capitalisme, tot buscant una mica de publicitat benevolent als mass media.

Gener de 2001

Porto Alegre - Es celebra el primer Fòrum Social Mundial, paral·lel a la reunió del Fòrum Econòmic Mundial de Davos (Suïssa). Hi participen gairebé 20.000 persones, les quals representen unes 1.000 organitzacions de tot el món. Bàsicament acudeixen representants d'organitzacions que aspiren a la reforma del Sistema Capitalista. De fet, el Partit dels Treballadors, de Lula da Silva (actual president de Brasil), va organitzar gran part dels actes.

Okupació a Catalunya

Juny de 2001

Goteborg - Celebració del Consell Europeu que tanca la presidència sueca de la UE. Bush hi assisteix com a convidat. Es convoquen mobilitzacions en les quals participen unes 25.000 persones. Es produeixen disturbis, i la intervenció amb foc real de la policia sueca finalitzà amb diversos manifestants greument ferits.

Barcelona - A la ciutat comtal s'havia de celebrar una trobada del Banc Mundial que finalment es suspèn per por a les mobilitzacions que els integrants de la campanya contra el Banc Mundial, Barcelona 2001 ja fa sis mesos que preparen, així com diferents coordinadores existents com la Coordinadora Anarquista Contra la Globalització o diferents actes preparats pel moviment okupa i altres lluites socials. La conferència del BM es portà a terme a través d'Internet. Tot i això, es mantingueren les mobilitzacions que finalitzaren en violència a causa dels incidents provocats per contraris a la reforma del Sistema i per una polèmica i dura actuació policial, amb secrets que van atacar algun establiment que no entraria dins de la lògica dels atacs habituals, a les diferents manifestacions que es van produir. La fractura entre reformistes i revolucionaris es va fer més gran. En el cas de Catalunya, fins i tot, entre els suposats "reformistes" estaven partits com el PSC...

Juliol de 2001

Gènova - Cimera del G-8. 150.000 manifestants, la més gran manifestació antiglobalització fins aleshores. La zona de reunió va ser literalment buiqueritzada. La desmesura de la Policia va fer que fins i tot elements partidaris de la no violència finalment ataquessin també a la Policia. Gènova va quedar col·lapsada i, durant els enfrontaments, un jove anarquista de 23 anys, Carlo Giuliani, va morir després d'un tret i ser arrossegat per les rodes d'un 4x4 policial. Van existir més de 200 ferits, diversos periodistes

contusionats i uns 50 detinguts. Després de Gènova i abans de l'11 de setembre, els governs belga, alemany i francès accepten parlar i intentar integrar la Taxa Tobin (impost a les transaccions internacionals) dins el calendari de discussió de la UE. Finalment quedarà en l'oblit. La fractura entre reformadors i revolucionaris era total, en dies posteriors les acusacions entre els dos bàndols van ser ferotges. A nivell internacional es produiran centenars de sabotatges contra interessos italians en solidaritat del jove assassinat

Febrer 2002

Porto Alegre - Segona reunió del Fòrum Social Mundial.

Nova York - Conferència del Fòrum Econòmic Mundial.

Al mateix temps, però en diferents ciutats, es celebren dues trobades que mostren les dues concepcions Capitalistes del que ha de ser el desenvolupament del nostre planeta. A Porto Alegre els partidaris d'una globalització reformada i a Nova York els partidaris d'una globalització sota els paràmetres del Capitalisme més salvatge.

Març de 2002

Barcelona - Paral·lelament a la cimera de caps d'Estat i de Govern de la UE (presidència espanyola), es celebren les primeres Jornades del Fòrum Social de Barcelona (reformadors) i es convoca una manifestació en la qual assisteixen unes 300.000 persones. A diferència d'altres ocasions, la manifestació no s'organitza des d'una plataforma única, sinó dividida en tres blocs: el col·lectiu del Fòrum Social de Barcelona d'una banda (ONG's, partits polítics parlamentaris i extraparlamentaris, sindicats com UGT i CC.OO...), el moviment de la Campanya contra l'Europa del Capital (okupes, anarquistes, CGT, CNT...), i en últim lloc un bloc vinculat a

Okupació a Catalunya

grups de l'esquerra independentista. Es mobilitzen més de 9.000 agents, caces F-18 i C-101. La fractura entre reformadors i revolucionaris és total, els primers, en previsió de greus enfrontaments, munten el seu propi cos de seguretat per evitar incidents. Malgrat això a Via Laietana un bloc de més de 2000 persones ataquen tots els bancs, immobiliàries i s'enfronten a la Policia... Els disturbis es traslladen a tot el Passeig Colon, fins arribar a l'inici del Paral·lel on la manifestació quedà totalment dispersada. Un noi serà detingut i condemnat a diversos anys de presó pels fets. Aquest detingut afirmarà que va ser subjecte de tortures policials.

Juny de 2002

Sevilla - S'organitza una cimera alternativa a la reunió de caps d'Estat i de Govern de la UE (finalitzava la presidència espanyola de la UE). El Fòrum Social de Sevilla es desenvolupa al voltant de diversos eixos temàtics, entre els quals cal destacar els següents: medi ambient, exclusió social, immigració, feminisme, contrainformació i el món laboral. Segons els organitzadors més de 100.000 persones participen a la marxa organitzada contra "l'Europa del capital, la guerra i la política d'immigració de la UE". No es van produir incidents. Cal dir que el seu ressò mediàtic va ser pràcticament nul.

Novembre de 2002

Florència - Seguint l'esperit de Porto Alegre, se celebra el I Fòrum Social Europeu amb la idea de constituir un espai de trobada dels moviments socials de tot Europa. S'obren debats, s'intercanvien experiències i es formulen alternatives a l'actual globalització. Les activitats giren entorn de tres eixos temàtics: el liberalisme, la guerra i la democràcia participativa. Es programen 160 seminaris, 200 tallers, conferències i debats, com també una manifestació contra la guerra de l'Iraq. En total hi participen unes 28.000 persones. Les idees ciutadanistes semblen que comencen a visibilitzar-se

sense complexes.

Gener de 2003

Porto Alegre - Tercera reunió del Fòrum Social Mundial. Participen unes 100.000 persones i es consolida la trobada anual. Alguns dels principals eixos de debat són l'oposició a la guerra de l'Iraq i la voluntat de reforçar les campanyes contra l'Acord de Lliure Comerç de les Amèriques (ALCA) i l'OMC.

Juny 2003

Evian/frontera francosuïssa - Des de Ginebra i des d'Annemasse (a l'est de França) surten dues columnes de la marxa alterglobalització organitzada per protestar contra la reunió del G8 a Evian (França). Hi participen unes 100.000 persones.

Juny de 2003

Salònica (Grècia) - Cimera del Consell Europeu. Unes 20.000 persones participen a la manifestació anti-cimera. Es mobilitzen uns 7.000 policies i es practiquen 130 detencions. En el cas grec la majoria dels manifestants eren anarquistes i revolucionaris. Els incidents van ser d'una gravetat similar o superior a Gènova. Entre els detinguts hi hauran diferents estrangers, entre ells un noi de Madrid i altre de Burgos. Aquest últim, conjuntament amb altres detinguts, inicià una vaga de fam per la seva llibertat. Diferents proves demostren que les detencions van ser aleatòries. Existeix un video que voltà per Internet on es veia la detenció de l'anglès Simon Chapman, durant la seva detenció la policia grega canvià la motxilla que portava per altra diferent amb còctels "molotov" al seu interior.

18.

Les FAQ (frequent asked questions) sobre okupació. Assemblea d'Okupes de Barcelona. Font: <http://www.okupesbcn.net/faq.html>

Tot el que sempre havies volgut saber sobre els okupes i mai t'havies atrevit a preguntar. Hi ha preguntes que es repeteixen una vegada i una altra, te les expliquem aquí per que no les hagis de repetir:

Hola, que tal?

Aquesta és la pregunta que més ens fan i més ens costa respondre. Tot i això, com som sers humans, ens sentim afalagats quan s'interessen per nosaltres, i no ens importarà que ho continuem preguntant. Nosaltres també ho farem, per que ens agrada cuidar el nostre entorn.

Saps que el que fas és ilegal?

Si, però okupar és una pràctica que posa sobre la taula el problema de l'habitatge. Quan la legalitat permet tot un seguit de pràctiques especulatives, coactives, represives, ... és legítim okupar

De debó creus que canviaràs el món?

Uffff... m'encantaria. Com a molt canviaré la meua pròpia vida, que ja és prou. Després, si ens ajuntem unes quantes, potser podem fer alguna cosa. Però el que tinc clar és que les lluites que mai es guanyen són les que ni s'intenten.

Tens la teua pròpia habitació?

En general, si, però cada casa s'organitza de manera diferent i decideix sobre la seva estructura interna. Hi ha gent que demana la seva pròpia intimitat i n'hi ha que prefereixen optar per compartir habitació.

Però si tot ho compartiu, que passa amb la teua parella?

Aquesta és una pregunta que es fan molts col·lectius que treballen per una transformació de les relacions socials i afectives des de fa una pila d'anys, i encara no hi ha una resposta clara. Seguint intentant-ho...

Per què els okupes fan pudor?

No entenc aquesta pregunta

Però saps que aquesta casa no es teva?

Obiament no tinc un paperet que digui que aquesta casa sigui de la meua propietat. Però com que li donc ús i vida a una finca que havia estat abandonada, de moment és meua.

Què faràs quan vigui la policia?

Primer de tot, tancar la porta. Després hi ha diferents estratègies per fer-ne front... i molta creativitat.

Que faràs quan tinguis nens?

No tothom vol tenir fills. Hi ha gent que educa els seus nens en cases okupades. I també n'hi ha que els matriculen a La Pinya

Que faràs quan et fotin fora?

Com diu la dita popular: *un desalojo, otra okupación.*

Com vas entrar?

Secret professional

Però vosaltres treballem?

Doncs si. Eduquem als vostres fills, repartim les vostres cartes, fem pàgines web tontes (però amb estil), traduem els vostres textos, estem al darrera de la finestra quan feu els vostres tràmits,...

Però la pregunta adequada es: perquè treballem? Si em volgués comprar una pantalla plana hauria de dedicar-hi sis mesos del meu sol, d'aquesta manera em puc permetre buscar-me la vida.

Perquè predomina la música dels anys 80 en les festes okupes?

No se, fa molt de temps que no vaig a Can Vies

Què fas a més de fer festes i molestar als veïns?

En general intentem respectar a la gent que viu als voltants dels centres socials. Moltes de les activitats que fem no només no molesten als veïns sino que ells mateixos hi participen.

I si vols saber més detalls de les altres activitats que fem pots consultar l'infousurpa.

Okupació a Catalunya

La policia t'ha pegat alguna vegada?

La policia no només pega als okupes. Reprimeix als pobres i a tothom qui pensa diferent. Llàstima que els resulti més pràctic pegar als okupes que als perillosos polítics i als violents especuladors.

I no tens res millor que fer amb la teva vida?

Sí, precisament tinc millors coses que fer, per tant me'n vaig!

Fonts consultades

Notes prèvies

Les fonts consultades han sigut diverses: llibres, documentals, entrevistes personals, qüestionaris a gent, xerrades, debats en centres socials, propaganda de la temàtica analitzada, contrastació amb premsa i televisió d'allò conegut com a mass media, webs d'Internet diverses... Els principals periòdics dels mass media consultats, a excepció d'algun exemplar concret o publicació molt concreta com el Regió 7, han sigut consultats a partir dels arxius digitals. Aquest periòdics són El Periódico de Catalunya, El Mundo, ABC, La Vanguardia, L'Avui, El País i La Razón.

Dins de l'ambient més proper a l'okupació i altres lluites analitzades en el llibre digitalment he fet servir els principals webs de contrainformació, tals com IMC Barcelona, A-Infos, Alasbarricadas, Klinamen, o directament d'assemblees d'okupes com les de Barcelona o Sabadell, o de pàgines vinculades a cases específiques.

Sobre les fonts orals ha prevalgut el principi de no utilitzar noms complets per aquelles i aquells que ho demanin, en algun cas pseudònim i en algun cas concrets directament s'utilitza com a font anònima, la qual no crec que es pugui utilitzar com a argument històric, per això he preferit rebutjar-les a l'hora de realitzar el treball. Val a dir que la majoria no han volgut que se'ls reconegui pel nom complet.

Els arxius i biblioteques utilitzades han sigut l'Arxiu i Biblioteca de l'Ateneu Llibertari del Besòs, la biblioteca Casino de Manresa (pel Regió 7), l'arxiu i biblioteca personal i els de la meua companya, també historiadora, les diferents biblioteques i arxius de la Universitat Autònoma de Barcelona i la *Fundació d'Estudis Llibertaris i Anarcosindicalistes (FELLA)*, així com tot tipus de documents i publicacions prestades per conegudes i coneguts, així com amics i amigues. En aquest sentit va ser d'especial interès en Juan José González, que a més a més d'una entrevista, va deixar-me força temps llibres i documents referits a una de les temàtiques de l'estudi. Els fulls volants, pamflets, octavetes, enganyines i altres documents utilitzats no figuren a la relació de fonts però alguns dels quals, que surten citats en el treball, els podeu trobar a l'Arxiu de l'Ateneu Llibertari del Besòs.

Fonts Orals.

-*Vero* - Feminista i okupa.

-*Felip* - Okupa de La Casa de la Muntanya.

-*Pau* - Okupa de l'època del Cinema Princesa i actiu en diferents projectes com el CSO Les Naus.

- R.G.P - Anarquista.
- José Gil* - Vell activista del moviment autònom i membre actualment de l'Ateneu Llibertari del Besòs.
- Ferran Alegre* - Vell activista del moviment autònom i de la CNT, actualment membre actiu de l'Ateneu Llibertari del Besòs.
- R. - Activista de Sabadell.
- T. - Activista de Sabadell.
- N. - Activista de Manresa.
- Felipe* - Treballador de la Letona-Cacaolat que a inicis dels '80 va formar part de diferents organitzacions polititzades, tals com el PCC.
- Juan José González* - Treballador que va ser membre de la CNT als '70 i que actualment milita a la CGT.
- F. - Okupa.
- F de Tarraco* - Activista de l'Esquerra Independentista de Tarragona.
- I.Q.A* - Activista anarquista que va viure el procés de legalització de l'okupació a Sant Cugat del Vallès.
- S. - Okupa i activista en ambient lesbofeministes.
- X. - Okupa activa als '90 i que actualment segueix en diferents projectes.
- Miguel Ángel* - Militant de la CNT i membre de l'Ateneu Llibertari del Besòs.
- Obdulio* - Insúbmís i exmilitant de la CNT i de la FAI.

Bibliografia (selecció).

- ADELL ARGILÉS, Ramón i MARTÍNEZ LÓPEZ, Miguel (coords.), *¿Dónde están las llaves? El movimiento okupa: prácticas y contextos sociales*, Catarata, Madrid, 2004. (Biblioteca de l'Ateneu Llibertari del Besòs, BALB)
- ALVAREZ JUNCO, José, *La ideología política del anarquismo español (1868-1910)*, Siglo XXI, Madrid, 1991 (UAB)
- ANDERS, Günther, *Estado de necesidad y legítima defensa*, Centro de Documentación Crítica, Madrid, 2008. (Biblioteca Personal, BP)
- ANÒNIM, *Barcelona Riot, junio 2001: cónica de un verano caliente*, Bandera Pirata, Barcelona, 2001. (BALB)
- ANÒNIM, *De la necessitat d'articular el moviment autònom i anticapitalista*, CSO Can Vies, Barcelona, 2000. (BALB)
- ANÒNIM, *Las opciones reformistas: falsas soluciones parciales a la opresión global: ni Renta Básica, ni tasas, ni 0'7%...; Socialismo y Anarquía!*, Llavors d'Anarquía, Barcelona, 2001¿? (BALB)

Okupació a Catalunya

- ANÒNIM, *Nos quedamos sin Olimpiadas*, Sinapia, Barcelona, Febrer 1991 (BALB)
- ASAMBLEA DE OKUPAS DE BARCELONA, *Kontra la nada, testimonios del Cine Okupado*, Ediciones de la Casa de la Muntanya, Barcelona, 1997. (BALB)
- ASSEMBLEA D'OKUPES DE TERRASSA (Comp.), *Okupación, represión y movimientos sociales*, Diatriba & Traficantes de Sueños, Madrid, 2000. (BP)
- BATISTA, Antoni, *Okupes, la mobilització sorprenent*, Rosadelvents, Barcelona, 2002. (BALB)
- BISBAL TORRES, Marta, *"Radicales": medios de comunicación escrita y 12 de octubre de 1999 en Sants*, Marta Bisbal Torres, Barcelona, 2001. (BALB)
- BONANNO, Alfredo Maria, *Autogestión*, Ateneo Libertario del Besós, Barcelona, 2007. (BALB)
- BONANNO, Alfredo Maria, *No podréis pararnos*, Klinamen & Conspiración, Madrid, 2005. (BP)
- COLECTIVO ESTUDIOS PARA LA AUTONOMÍA OBRERA, *Por la Organización Autónoma de los trabajadores*, Zero ZYX, Bilbao, 1977. (BALB)
- COLECTIVO ETCÉTERA, *Transición a la modernidad y Transacción democrática: de la dictadura franquista a la democracia*, Colectivo Etcétera, Barcelona, 1996. (BALB)
- COMISIÓN CONTRA EL CIUDADANISMO, *El impase ciudadanista*, La Lokería, L'Hospitalet de Llobregat, 2001. (BALB)
- COMITÉ INVISIBLE, *La insurrección que viene*, Melusina, Barcelona, 2009. (BP)
- DANIELS, J, *Aprendiendo a luchar, las aventuras de Toñín*, Likiniano elkarte, Bilbao, 2005. (BALB)
- EDO, Luís Andrés, *La CNT en la encrucijada: aventuras de un anarquista heterodoxo*, Flor del viento, Barcelona, 2006. (BALB)
- ESPAI EN BLANC (Coord.), *Luchas autónomas en los años setenta*, Traficantes de sueños, Madrid, 2008. (Biblioteca Personal Neus Olivé, BPNO)
- FERNÁNDEZ, David, *Cròniques del 6*, Virus, Barcelona, 2006. (BP)
- FIJL, *Afilando nuestras vidas*, FIJL, Iberia, 2002-2003 ¿?. (BPNO)
- GOLDMAN, Emma, *Viviendo mi vida, tomos I & II*, Fundación Anselmo Lorenzo, Madrid, 1996. (BPNO)
- GOMÀ, Ricard (coord.), *Juventut, okupació i polítiques públiques a Catalunya*, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 2003. (BP)
- GÓMEZ CASAS, Juan, *Relanzamiento de la CNT (1975-1979), con un epílogo hasta la primavera de 1984*, CNT-AIT, ¿?, 1985. (BALB).
- GONZÁLEZ GARCÍA, Robert, *Xarxes crítiques i polítiques públiques: el moviment per l'okupació a Catalunya (1984-2001)*, tesina UAB. (UAB)
- GRAS, Marc, *Punk: tres dècades de resistència*, Quarentena, Llinars del Vallès (BCN),

2005. (BPNO)

- KACZYNSKI, Theodore J., *El Manifest d'Unabomber*, Difon la Idea, Catalunya, 2008. (BP)

- LEIVA, Enrique, MIRÓ, Ivan, URBANO, Xavier, *De la protesta al Contrapoder*, Virus, Barcelona, 2007. (BALB)

- MARTINEZ LÓPEZ, Miguel, *Okupaciones de viviendas y centros sociales*, Virus, Barcelona, 2002 (BP)

- MOLINERO, Carme i YSÀS, Pere, *Catalunya durant el franquisme*, Empúries, Barcelona, 1999. (BP)

- MUNIESA, Bernat, *Dictadura y Transición. La España lampedusiana. Tomo II: La Monarquía parlamentaria*, Publicacions i edicions de la Universitat de Barcelona, Barcelona, 2005. (BP)

- ORIHUELA, Antonio, *Libro de las derrotas*, La oveja roja, Torrejón de Ardoz (Madrid), 2008. (BP)

- PANIAGUA, Juan Luís, *La Constitución Española*, Ministerio del Interior & Salvat, Barcelona, 1985. (BALB).

- QUEVEDO ARAGAY, Igor, *Palabras Rebeldes*, Edición Colectiva, Barcelona, 2008. (BP)

- QUINTANA, Francisco (coord), *Asalto a la fábrica, luchas autónomas y reestructuración capitalista 1960-1990*, Alikornio, Barcelona, 2002. (BALB)

- RIVERA GARRETA, María-Milagros, *La diferencia sexual en la historia*, PUV, Valencia, 2005. (Biblioteca Personal Sara Alcina)

- ROMANO, Ruggiero & CARMAGNANI, Marcello, "Componentes económicos de la historia hispanoamericana". A: VV.AA, *Para una historia de América, vol. I*, México, 1999. (UAB)

- ROSES CORDOVILLA, Sergi, *El MIL: una historia política*, Alikornio, Barcelona, 2002. (BP).

- SANTOS, Care, *Okupada*, Círculo de lectores, Barcelona, 1998. (BALB)

- SEMPRÚN-MAURA, Carlos, *Ni dios, ni amo, ni C.N.T.*, El viejo topo, París, 1975. (BALB).

- SOLANAS, Valerie, *Manifesto SCUM: edición comentada*, Herstory, Barcelona, 2008. (BP)

- TÉLLEZ SOLÀ, Antonio, *El MIL i Puig Antich*, Virus, Barcelona, 2006. (BPNO)

- TRABAJADORES POR LA AUTONOMÍA PROLETARIA Y LA REVOLUCIÓN SOCIAL, *Abajo los partidos y sindicatos, vivan las asambleas y piquetes*, Likiniano Elkartea & Traficantes de Sueños, Bilbo & Madrid, 1999. (BALB)

- VV.AA, *500 años de Genocidio*, El Sembrador, ¿?, 1992:?. (BALB)

Okupació a Catalunya

- VV.AA, *Anarquisme i Alliberament Nacional*, Catarko / La Ciutat Invisible / Negres Tempestes / Virus, Barcelona, 2007 (BP)
- VV.AA, *Aniquilemos la explotación*, Ateneo Libertario del Besós, Barcelona, 2008. (BALB)
- VV.AA, *Anuari Contra-Infos 1998-1999*, Virus & Contra-Infos, Barcelona, 2000. (BALB)
- VV.AA, *Anuari Contra-Infos 2000*, Zitzània, Barcelona, 2001. (BALB)
- VV.AA, *Anuari Contra-Infos 2001-2002*, Zitzània, Barcelona, 2002. (BALB)
- VV.AA, *Anuari Contra-Infos 2002-2003*, Zitzània, Barcelona, 2004. (BALB)
- VV.AA, *Centres Socials Okupats. Per l'Autogestió i contra els desallotjaments*, Assemblea d'okupes de Barna, Barcelona, 1996 (BALB)
- VV.AA, *CNT, ser o no ser: la crisis de 1976-1979*, Ruedo Ibérico, 1979. (BALB)
- VV.AA, *Congrés: la transició de la dictadura franquista a la Democràcia*, CCCB, Barcelona, 2005. (UAB)
- VV.AA, *Desatado y bien desatado*, El Periódico de Cataluña, Barcelona, 1985. (BALB).
- VV.AA, *Dossier Antifascista 12-O-1999*, -, Barcelona, 2000. (BALB)
- VV.AA, *El MIL i Puig Antich, la tergiversación histórica continúa*, ex-MIL, Barcelona, 2006. (BP)
- VV.AA, *Habitatge, espais i emancipació: ¿Els i les joves són ciutadans de ple dret?*, Arquitectes sense fronteres & Ajuntament de Barcelona, Barcelona, 2001. (BP)
- VV.AA, *La Barcelona Rebelde. Guía de una ciudad silenciada*, Octaedro, Barcelona, marzo 2004. (BP)
- VV.AA, *La resistencia es posible*, Ateneo Libertario del Besós, Barcelona, 2007.
- VV.AA, *Las 1000 y una del 1000*, ¿?, Barcelona, 1984. (BALB).
- VV.AA, *¿Propiedad Privada? Reflexiones sobre okupación*, Ateneo Libertario Besós, Barcelona, 200X(¿). (BALB)
- VV.AA, *Represión actual en el estado español*, SOV Madrid de la CNT, Madrid, 2006. (BP)
- VV.AA, *Rompamos el Silencio, jornadas de lucha social*, Devórame otra vez, Barcelona, 1999, (BALB)
- VV.AA, *Violencia y solidaridad revolucionaria*, Ediciones Mayo del 37, Francia, 1974. (BALB).
- WILHELM, Gonzalo, *LUCHA AUTONOMA. Una visión de la Coordinadora de Colectivos. (1990-1997)*, Traficantes de Sueños, Madrid, 1998. (BALB)
- ZAMBRANA, Joan, *La alternativa libertaria, Catalunya 1976-1979*, Fet a mà & CEDALL, Badalona, 2000. (BALB)

Publicacions no periòdiques (selecció).

- *12 oct crònica il·lícita*, ¿?, Barcelona, 2003¿?. (Arxiu Personal, AP).
- *Aquí s'especula!*, Can Cristu, Manresa, 2008. (AP)
- *Atención: criminal peligroso, se busca a Narcís Serra*, número únic, Barcelona, estiu 1990. (Arxiu At. Llib. del Besòs, AALB)
- *Boletín informativo del CSOL El Hostal del Sol*, Tarragona, 2000. (AALB)
- *Butlletí de l'Assamblea d'okupes de Barna*, Assemblée d'Okupes de Barcelona, Barcelona, 1996¿?. (AALB)
- *Can Masdeu*, Can Masdeu, Barcelona, 2002. (AALB)
- *Carta de medidas contra la violencia inmobiliaria y urbanística*, C.C.E.R, Barcelona, 2005. (AALB)
- *Centres Socials Okupats*, Assemblée d'Okupes de Barcelona, Barcelona, 1996. (AALB)
- *Crítica Interna: butlletí de polèmica i discussió*, Usurpa!, Barcelona, 2001. (AALB)
- *Crítica Interna: ...sobre los espacios liberados*, Niñas malas, Barcelona, 2001. (AALB)
- *Datos para una historia del movimiento de lucha contra la cárcel en España: COPEL*, Anònim, ¿?, 1977. (AALB)
- *De què va realment el Fòrum: mapa d'acció*, Fotut 2004, Barcelona, 2004. (AALB)
- *Dossier Antifeixista*, Plataforma Antifeixista, Barcelona, 1995. (AALB)
- *Drogas y movimientos alternativos*, Allium, Bilbao, ¿?. (BALB)
- *Estado policial: stop BM, BCN 2001*, CACG, Barcelona, 2001 (AALB)
- *HAMSA, Centre Social Autogestionat*, L'Hamsa, Barcelona, ¿?. (AALB)
- *La Joventut de Catalunya i el Servei Militar*, SIOC-MOC, Barcelona, 1991. (AALB)
- *La Objeción de Conciencia*, MOC, Estat Espanyol, 1985. (AALB)
- *Llibertat Franki!*, Directa & L'Accent, Barcelona, maig'08. (AALB)
- *Manual per a la insubmissió*, Servei d'informació sobre OC de la UPC, Barcelona, ¿?. (AALB)

Okupació a Catalunya

- *Okupación, una forma de vida, de lucha por un espacio libre. Dossier de "La Farmacia"*, nº0, Barcelona, abril del 1990. (AALB)
- *Okupar a bcn*, Assembla d'Okupes de Barcelona, Brcelona, 2007 (AP)
- *Què ens deixin en pau!*, Barcelona, febrer-març 2001. (AALB)
- *Que es un ateneo libertario*, Ateneo Libertario de Gramanet de Besòs, Santa Coloma de Gramanet, 1984 (BALB).
- *Reglas de convivencia de los estatutos por los que se rige la COPEL*, COPEL, El Dueso, 1978. (ARG)
- *Repressors per Sistema: el dossier amb les mentides d'ICV*, ¿?, Barcelona, ¿?. (AALB)
- *Trabajo, vivienda y mafia inmobiliaria*, U.H.P, Madrid, ¿? (AP)

Publicacions periòdiques (selecció).

- Ajoblanco, Barcelona. (AALB)
- Akefalos, Barcelona (AALB)
- Albesos, Barcelona. (AP)
- Altaveu, Barcelona. (AALB)
- Anarquía o muerte, Barcelona. (AALB)
- Anta, Terrassa. (AALB)
- Antisistema, Barcelona. (APP)
- Bicicleta, Barcelona. (AALB)
- Campi qui pugui, Barcelona. (AALB)
- Catalunya (CNT), Catalunya. (AALB)
- Catalunya (CGT), Catalunya. (AALB)
- Conflicto, Madrid-Asturies. (AALB)
- Contra Infos, Barcelona. (AALB)
- El pèsol negre, Berga & Manresa (Arxiu Personal Neus Olivé, APNO)
- El Vocero Disidente, Barcelona. (AALB)
- Ekintza Zuzena, Bilbo. (AALB)
- Està tot fatal, Barcelona. (AALB)
- Finestra Oberta, Barcelona. (UAB)
- Formiga Roja Zine, Esparreguera. (AALB)

- Golpe al estado, Madrid. (AALB)
- Gràcia Lliure. (AALB)
- Grito de protesta!, Bilbao. (AALB)
- Hueso Duro, Girona. (AALB)
- Ikària, la polla de Déu. (AALB)
- Infoblokes, L'Hospitalet de Llobregat. (AALB)
- Jake al Rey, Itinerant. (AALB)
- Jake Libertario, Itinerant. (AALB)
- La Burxa, Barcelona. (AALB)
- L'Accent, Països Catalans. (AALB)
- La Comun-A, Baix Llobregat Sud. (AALB)
- LA C.U.L.O, revista degenerada feminista, Barcelona. (APNO)
- La Directa, Barcelona. (APNO)
- La Hoja Ákrata, Madrid. (AALB)
- La Lletra A, Barcelona - Reus. (AALB)
- La Runa, Santa Coloma de Gramanet. (AALB)
- La Soca dels moviments socials del Vallès Occidental, Vallès Occ. (AP)
- La veu del CARRER, Barcelona. (AALB)
- Luna, Barcelona. (APNO)
- Mal Rotllo, Cornellà de Llobregat. (AALB)
- Masala, Barcelona. (AALB)
- Mujeres Preokupando, itinerant. (APNO)
- Nihil, revista antiautoritaria, Guasila. (AP)
- Polémica, Barcelona. (AALB)
- N.D.F, Barcelona. (AALB)
- Rebelión!, Málaga. (AALB)
- Regió 7, Manresa (Biblioteca Casino de Manresa)
- Resiste!, Euskadi (AALB)
- Resquicios, Bilbao (APNO)
- Revolta, Martorell. (AALB)
- Ruta, Barcelona (AALB)
- Sabotaje, Madrid. (AALB)
- Solidaridad Obrera, Catalunya. (FELLA)
- Tinta negra, Barcelona. (FELLA)

Okupació a Catalunya

- Tensión, Barcelona. (AALB)
- Todos a una, Barcelona. (AALB)
- Tribuna Confederal Libertaria, Bordeaux. (AALB)
- Usurpa que algo queda, Barcelona. (AALB)
- Vacío, Barcelona. (Arxiu Túneles de Comunicació)
- Voltor Negre, Tarragona. (AALB)
- Zitzània, Barcelona. (AALB)

Documentals.

- *El Mirador: casas okupas en Barcelona y alrededores*, Vicente Panieri, Chile, 1999. (Videoteca Personal)
- *CSO la Guindalera y okupación del Laboratorio*, Insuemisión, Madrid, 1998. (VP)
- *Especulació a Barcelona: Besos al Besós & El Forat de la Vergonya*, La Rosa de Foc, Barcelona, 2003. (VP)
- *Minuesa, una okupación con Historia*, Producciones Fendetestas, Madrid, 1994. (VP)
- *Okupa, crònica de una lucha social*, Octavio Royo i Ignasi P. Ferrer. 2005. (VP)
- *Resistir es vencer*, Chigra, Barcelona, 1998. (VP)

Internet.

- *A Infos*, www.ainfos.ca
- *Alasbarricadas*, www.alasbarricadas.org
- *Anarcoefemèrides*, anarcoefemerides.balearweb.net.
- *Archivo Digital de la Auonomía Obrera*, www.autonomiaobrero.net.
- *Assemblea d'Okupes de Sabadell*, www.freewebs.com/aosbd
- *Brigades Catalanes*, www.brigadescatalanes.org
- *CSO El Eskondite*, eleskondite.blogspot.com
- *Generalitat de Catalunya*, www.gencat.net.

Fonts consultades

- *IDESCAT*, www.idescat.cat.
- *IMC Barcelona*, barcelona.indymedia.org
- *Info-Usurpa*, squat.net/usurpa
- *Mambo*, mambo.pimienta.org
- *Okupes de Barcelona*, okupesbcn.squat.net
- *Okupes de Madrid*, www.okupatutambien.net
- *Okupes Prat de Llobregat*, www.moviments.net/kasalprat
- *Presos 4F i altres informacions*, www.karcelona.revolt.org (no existeix)
- *Squat.net*, squat.net
- *Textos marxistes*, www.marxists.org
- *TV3*, www.tv3.cat
- *ABC*, www.abc.es
- *El Mundo*, www.elmundo.es
- *El País*, www.elpais.es
- *El Periódico de Catalunya*, www.elperiodico.es
- *La Razón*, www.larazon.es
- *La Vanguardia*, www.lavanguardia.es
- *l'Avui*, www.avui.cat